

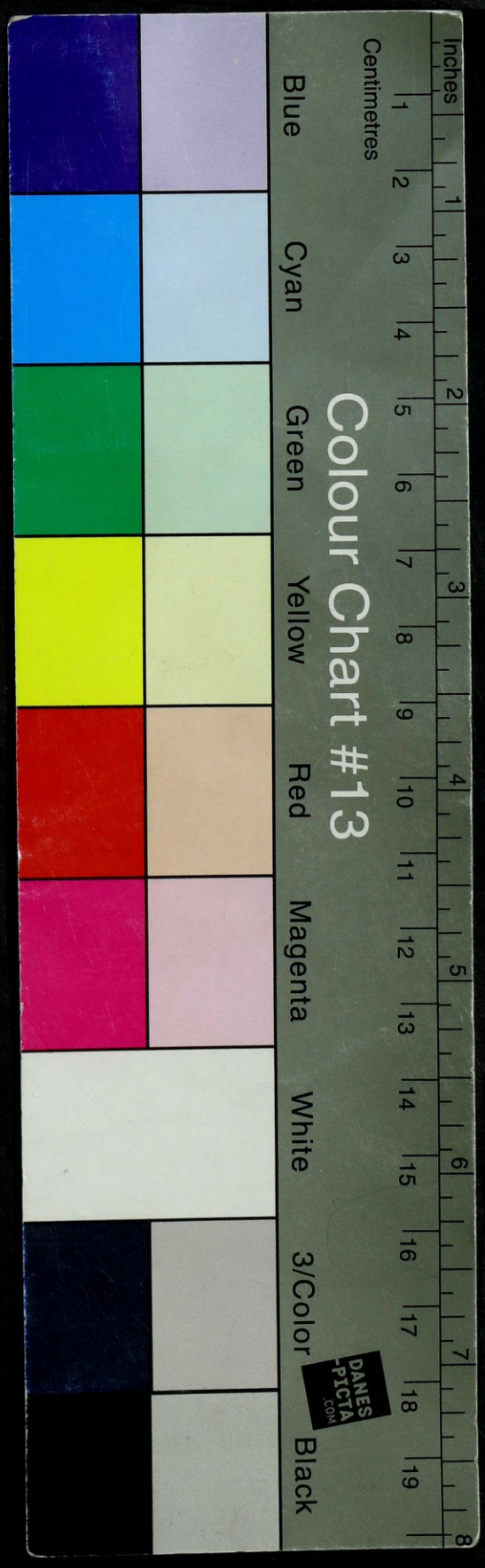
Administracja wojskowa

Wybrane problemy

RYSZARD SZYNOWSKI

66080

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

ADMINISTRACJA WOJSKOWA
WYBRANE PROBLEMY

Ryszard SZYNOWSKI

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Akademii Obrony Narodowej
Nr ewid. 66080
II

ADMINISTRACJA WOJSKOWA
WYBRANE PROBLEMY

Warszawa 2009

Recenzenci:
prof. dr hab. inż. Jan Wojnarowski
dr hab. inż. Waldemar Kitler
dr hab. inż. Bernard Wiśniewski

Projekt okładki i stron tytułowych
Dariusz Łysio

© Copyright by Ryszard Szynowski, Warszawa 2009

ISBN 978-83-7523-075-8

Sygn. AON 5929/09

Druk i oprawa: Wydawnictwo Akademii Obrony Narodowej
00-910 Warszawa, al. gen. A. Chruściela 103, tel. 681-40-55, tel./faks 681-37-52
Zam. nr 569/2009

SPIS TREŚCI

WSTĘP ... 7

1. ADMINISTRACJA WOJSKOWA JAKO ELEMENT ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ ... 9

1.1. Pojęcie administracji ... 9

1.1.1. Cechy, funkcje i główne sfery działania administracji publicznej ... 13

1.1.2. Rodzaje administracji publicznej ... 16

1.1.3. Organy administracji publicznej ... 21

1.2. Administracja wojskowa ... 31

2. ORGANIZACJA ADMINISTRACJI WOJSKOWEJ NA SZCZEBLU CENTRALNYM ... 49

2.1. Minister Obrony Narodowej ... 49

2.2. Struktura i funkcjonowanie Ministerstwa Obrony Narodowej ... 61

2.2.1. Organizacja wewnętrzna i tryb pracy Ministerstwa ... 69

2.2.2. Właściwość komórek organizacyjnych Ministerstwa ... 72

2.2.3. Sposoby stanowienia aktów publicznoprawnych w MON ... 99

2.3. Agencje wojskowe ... 101

2.3.1. Wojskowa Agencja Mieszkaniowa ... 101

2.3.2. Agencja Mienia Wojskowego ... 105

3. TERENOWE ORGANY ADMINISTRACJI WOJSKOWEJ ... 108

3.1. Geneza terenowych organów administracji wojskowej ... 108

3.2. Dowódcy okręgów wojskowych ... 110

3.3. Szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych ... 118

3.4. Wojskowi komendanci uzupełnień ... 131

ZAKOŃCZENIE ... 141

BIBLIOGRAFIA ... 144

ZAŁĄCZNIKI ... 151

WSTĘP

Tytuł niniejszego opracowania odnosi się do jednego z rodzajów administracji publicznej, a mianowicie do administracji wojskowej – obejmującej organizowanie i realizację procesów nastawionych na wszechstronne zaspokojenie potrzeb sił zbrojnych w zakresie środków niezbędnych do życia i walki. Zatem, jak wynika z przytoczonego wyżej zapisu, działalność organów administracji wojskowej ukierunkowana jest przede wszystkim na zaspokajanie potrzeb sił zbrojnych, które funkcjonują jako skomplikowana organizacja społeczna tak w czasie pokoju, jak i w czasie wojny.

W ostatnich latach obserwujemy wzrost liczby katastrof i klęsk żywiołowych, które pochłaniają wiele ofiar śmiertelnych oraz powodują znaczne straty materialne. Z racji posiadanego potencjału ludzkiego, sprawdzonej struktury kierowania, wyposażenia oraz wyszkolenia Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej są przygotowywane do wsparcia w zakresie przeciwdziałania, zwalczania i usuwania skutków zaistniałych sytuacji kryzysowych. Powyższe uwarunkowania powodują, że zamianie ulegają funkcje sił zbrojnych; pierwsza, zewnętrzna – polegająca na działaniu sił zbrojnych jako instrumentu polityki zagranicznej oraz obronnej państwa, druga, wewnętrzna – wyrażająca się m.in. jako środek pomocy (w ratowaniu życia, zdrowia i mienia ludności).

Dla sprawnego funkcjonowania sił zbrojnych w czasie pokoju, kryzysu i wojny konieczne staje się istnienie administracji wojskowej, a także jej współdziałanie z innymi organami administracji publicznej.

Powyższe zmiany oraz procesy zachodzące w Siłach Zbrojnych RP, wynikające z przyjętych programów dotyczących ich profesjonalizacji powodują, że funkcjonująca administracja wojskowa odchodzi od tradycyjnego modelu biurokracji zorientowanej na sprawne, rutynowe, samodzielne wypełnianie tych samych, prostych zadań, a w coraz większym stopniu staje się organizacją zorientowaną na rozwiązywanie złożonych problemów i zarządzanie zmianą w zinstytucjonalizowanym współdziałaniu z wieloma organami administracji publicznej (centralnymi, terenowymi, samorządowymi, przedsiębiorcami i partnerami zagranicznymi).

W niniejszym opracowaniu przedstawiono strukturę i zadania administracji wojskowej oraz omówiono jej funkcjonowanie w czasie pokoju, od szczebla rządowego po terenowe organy administracji wojskowej, na podstawie obowiązujących aktów prawnych. Należy zauważyć, że w ostatnim czasie obserwujemy dynamiczną zmianę prawa regulującego funkcjonowanie Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, co powoduje, że regulacje prawne z tego zakresu stają się często nieaktualne już w dacie wydania podręcznika.

Wobec tego autor przedstawił jedynie ogólną charakterystykę dokumentującą prawne podstawy funkcjonowania administracji wojskowej (stan prawny na dzień 31 marca 2009 roku), a także propozycje zmian w latach 2009–2010.

Niniejsze opracowanie jest kontynuacją zamysłu dostarczenia studentom Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Obrony Narodowej wiedzy z zakresu administracji wojskowej. Autor ma nadzieję, że poprzez sposób ujęcia omawianych zagadnień, podręcznik będzie także pomocą dla wszystkich, którzy w pracy zawodowej mają lub będą mieć do czynienia z administracją wojskową.

Podjęta problematyka została przedstawiona w trzech rozdziałach i poświęcona jest oddzielnej tematyce.

Rozdział pierwszy zawiera omówienie pojęcia administracji publicznej, a także cech, funkcji i głównych sfer działalności administracji publicznej oraz rodzajów administracji. Dalszą część tego rozdziału poświęcono omówieniu pojęcia administracji wojskowej.

W rozdziale drugim omówiono strukturę i funkcjonowanie Ministerstwa Obrony Narodowej. Przedstawiono m.in. organizację wewnętrzną, właściwości poszczególnych komórek organizacyjnych, sposoby stanowienia aktów publicznych oraz funkcjonowanie Wojskowej Agencji Mieszkaniowej, a także zmiany zachodzące w Agencji Mienia Wojskowego.

W rozdziale trzecim przedstawiono zadania, strukturę i funkcjonowanie dowódców okręgów wojskowych, szefów wojewódzkich sztabów wojskowych oraz komendantów wojskowych komend uzupełnień, jako administracji niezespolonej.

W zakończeniu zostały omówione podstawowe problemy dotyczące administracji wojskowej, a także ewentualne zmiany w jej funkcjonowaniu, wynikające z programów związanych z profesjonalizacją Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Dodatkowo autor dokonał wyboru haseł dotyczących administracji wojskowej, sił zbrojnych, bezpieczeństwa narodowego, w tym obronności, i zamieścił je w słowniku.

1. ADMINISTRACJA WOJSKOWA JAKO ELEMENT ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

1.1. Pojęcie administracji

Z racji omawianej problematyki warto już na wstępie przypomnieć samo pojęcie administracji. Narodziło się ono w starożytnym Rzymie. W związku z jego źródłosłowem (od łac. *ministrare*, *administratio*, *administrare* – wykonywać, zarządzać, służyć, posługiwać) pojęcie to używane jest w różnych znaczeniach, a rozumiane jest jako działanie lub jako wyodrębniona organizacja o szczególnych cechach. Można je utożsamiać z wszelkim zarządzaniem, kierowaniem, zawiadywaniem, służeniem, a nawet z gospodarowaniem[1]. W języku polskim, a także w innych językach europejskich (np. francuskim i włoskim) przyjął się jako synonim zarządu czy też wykonawstwa[2].

W literaturze omawiającej pojęcie administracji możemy spotkać różne definicje prezentujące odmienne podejścia, które w nowych warunkach historycznych tracą lub zyskują aktualność, a niektóre odczytywane są na nowo[3]. Poniżej zaprezentowano wybrane definicje pojęcia administracji:

– „Działalność państwa, która nie jest ani ustawodawstwem, ani wymiarem sprawiedliwości"[4];

– „Administrację określić możemy najogólniej jako planowaną i stałą działalność dla zaspokojenia potrzeb. Jeżeli działalność ta będzie miała na celu zaspokojenie potrzeb państwa lub innego związku prawa publicznego, wtedy będziemy mieli do czynienia z administracją publiczną. Zasady normujące tę działalność to właśnie prawo administracyjne. Pozostaje ono w bardzo ścisłym związku z prawem państwowym. Zaspokajanie potrzeb jednostki prywatnej lub też państwa, gdy działa ono jako jednostka prywatna (prowadząc np. jakieś przedsiębiorstwa), jest administracją prywatną. Działalność ta podlega przepisom prawa prywatnego"[5];

– „Administracja – ogół czynności zarządzania, ogół organów zajmujących się zarządzaniem"[6];

---

[1] Z. Duniewska, B. Jaworska-Dębska, R. Michalska-Badziak, E. Olejniczak-Szałowska, M. Stahl, *Prawo administracyjne – pojęcia, instytucje, zasady w teorii i orzecznictwie*, Difin, Warszawa 2000, s. 11.

[2] H. Izdebski, *Historia administracji*, Liber, Warszawa 2001, s. 11. Cyt za: J. Hausner, *Administracja publiczna*, PWN, Warszawa 2005, s. 13.

[3] *Prawo administracyjne*, red. Z. Niewiadomski, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2005, s. 22.

[4] O. Mayer, *Deutsches Verwaltungsrecht*, t. I, Leipzig 1924 (Berlin 1969, s. 7). Cyt. za: ibidem, s. 22.

[5] B. Wasiutyński, *Prawo administracyjne*, Warszawa 1936, s. 3–4. Cyt. za: ibidem, s. 22–23.

[6] *Słownik wyrazów obcych*, PWN, Warszawa 1980, s. 6.

– „Administracja – jedna z podstawowych form działalności państwa polegająca na organizowaniu bezpośredniej praktycznej realizacji jego zadań na podstawie przepisów prawnych, które określają te zadania i zasady ich realizacji"[7];

– „Administracja [...] to ludzie zorganizowani po to, aby korzystając z przydzielonej im dziedziny aktywności (sfery działania) i z rozporządzalnych rzeczy (środków działania) mogli spełnić swoje zadania [...]. Zawsze będzie to przede wszystkim planowe zgrupowanie ludzi w służbie pewnej misji publicznej, a dopiero potem – poprzez tych ludzi – suma urządzeń, którymi oni dysponują. Taki układ pojęć, w którym punktem wyjścia jest zawsze człowiek – choć ujęty w ramy przemyślanego systemu organizacyjnego – a przedmiot, urządzenie, instrument stanowi element wtórny – jest doniosłym wskaźnikiem prowadzącym do zrozumienia poszczególnych problemów w nauce prawa administracyjnego i ich wzajemnej symetrii"[8];

– „Administracja w języku potocznym oznacza: albo działanie, administrowanie, to znaczy załatwienie jakiejś sprawy, albo organ, który wykonuje tę działalność [...]. W tych dwóch znaczeniach, z których pierwsze jest nazwane „materialnym", drugie – „organicznym", pojęcie administracji odnosi się zarówno do spraw prywatnych, jak i publicznych[9];

– „We współczesnym państwie mamy do czynienia z różnymi rodzajami czy formami zarządzania społeczeństwem. Każda administracja sprowadza się do celowego oddziaływania na ludzi i stosunki społeczne, każda też administracja organizuje czynności i wytwarza struktury organizacyjne. Wreszcie konieczną cechą i warunkiem realności każdej administracji jest jej autorytet, który powoduje podporządkowanie się tych, którzy uczestniczą w realizacji działań administracji. Wszakże wśród różnych rodzajów administracji czy zarządzania wyróżnia się administracja państwowa"[10];

– „Administracja publiczna jest to przejęte przez państwo i realizowane przez jego zawisłe organy, a także przez organy samorządu terytorialnego zaspokajanie zbiorowych i indywidualnych potrzeb obywateli, wynikających ze współżycia ludzi w społecznościach"[11];

– „Administrację można więc określić jako system złożony z ludzi zorganizowanych w celu stałej, systematycznej, skierowanej ku przyszłości realizacji dobra wspólnego jako misji publicznej polegającej głównie (choć nie wyłącznie) na bieżącym wykonywaniu ustaw, wyposażonych w tym celu we władztwo państwowe oraz środki materialno-techniczne. Od

---

[7] *Wielka encyklopedia powszechna,* PWN, Warszawa 1962, t. I, s. 37.

[8] J.S. Langrod, *Instytucje prawa administracyjnego. Zarys części ogólnej*, t. I, Kraków 1948, s. 201–202. Cyt. za: Z. Niewiadomski, op. cit., s. 23.

[9] J. Rivero, *Droit administratif*, Dalloz 1985, s. 9. Cyt za: ibidem, s. 23.

[10] *Zarys prawa administracyjnego*, red. Z. Leoński, PWN, Warszawa–Poznań 1985. Cyt. za: ibidem, s. 24.

[11] *Prawo administracyjne*, red. J. Boć, Wrocław 1993. Cyt. za: ibidem, s. 23.

parlamentu różni zatem administrację jej wykonawcza rola wobec ustawodawstwa, od sądów – aktywne, pełne inicjatywy podejście"[12];

– „Przez administrację publiczną rozumie się zespół działań, czynności i przedsięwzięć organizatorskich i wykonawczych, prowadzonych na rzecz realizacji interesu publicznego przez różne podmioty, organy i instytucje, na podstawie ustawy i w określonych prawem formach"[13].

Administracja jest badana z różnych punktów widzenia, jest też obiektem zainteresowania wielu innych dyscyplin naukowych na płaszczyźnie nauki administracji, nauk prawnych, nauk politycznych, organizacji i zarządzania, socjologii organizacji, ekonomii i psychologii. Dlatego też określenia dotyczące administracji są konstruowane na różnych poziomach ogólności i zależnie od celu, jakiemu mają służyć, uwydatniają różne jej aspekty.

W teorii prawa administracyjnego podejmowane są próby zdefiniowania administracji, choć często uważa się, że administrację można opisać, ale nie zdefiniować. Rozpowszechnione w piśmiennictwie naukowym określenia prawnicze mają węższy zakres. Wiążą one administrację z konstytucyjnym pojęciem państwa i prawa. Określenia najwcześniejsze opierają się na doktrynie podziału władz: administracją jest działalność państwa, urzeczywistniająca jego cele, która nie jest ustawodawstwem i sądownictwem. To tzw. negatywne określenie uwydatnia wykonawczy charakter działalności administracyjnej, odróżnianej od rządzenia pojmowanego jako ustalanie generalnych koncepcji politycznych funkcjonowania państwa. Określenie to pośrednio ukazuje trudność szczegółowego opisu przedmiotu administracji z uwagi na jego szeroki zakres i zróżnicowanie[14].

W nauce prawa administracja ma dwa ogólne znaczenia podstawowe: w znaczeniu przedmiotowym przez administrację rozumie się twórczą, zorganizowaną i ciągłą działalność publiczną w państwie, która polega na obsłudze potrzeb wynikających ze współżycia ludzi w wielkich grupach. Jest to więc rodzaj działalności zmierzającej do osiągnięcia celów ogólnych (interesu publicznego) w państwie. W znaczeniu podmiotowym (organizacyjnym, strukturalnym) administrację stanowią organy administracji rządowej, organy zakładów administracyjnych oraz organy samorządu terytorialnego (różne podmioty, ograny, instytucje). Administracja tak w sensie przedmiotowym, jak i podmiotowym, zgodnie z zasadą legalności

[12] Z. Niewiadomski, op. cit., s. 28.
[13] H. Izdebski, M. Kulesza, op. cit., s. 93.
[14] Z. Duniewska, B. Jaworska-Dębska, R. Michalska-Badziak, E. Olejniczak-Szałowska, M. Stahl, op. cit., s. 11 i 13.

wyrażoną w Konstytucji RP jest związana prawem[15]. Formuła ta ma dwie konsekwencje: wykonywanie ustaw, czyli działanie w sytuacjach i formach ściśle określonych w przepisach ustawowych, oraz działanie na podstawie ogólnie sformułowanego upoważnienia ustawowego, określającego zadania administracji w sferze obsługi potrzeb zbiorowości, pozostawiającego szerszą lub węższą swobodę co do zakresu i formy działania[16].

Jak zauważają autorzy książki *Administracja publiczna. Zagadnienia ogólne*, w państwie demokratycznym administracja jest sługą społeczeństwa. Służy ona społeczeństwu jako aparat wykonawczy mający demokratyczny mandat władzy politycznej i jako sługa prawa tworzonego przez organy władzy politycznej. Współcześnie zwraca się coraz większą uwagę na służebny charakter administracji wobec „administrowanych". Zamiast o „administrowanych" (o obywatelach) mówi się o publiczności (o klientach). Zatem praca dzisiejszej administracji publicznej polega nie tylko na wykonawczym stosowaniu prawa administracyjnego, lecz także na samodzielnym, twórczym działaniu w ramach prawa i na jego podstawie, i to w zakresie daleko nieraz wykraczającym poza obszar objęty prawem administracyjnym. Uwzględniając powyższe możemy powiedzieć, że w znaczeniu funkcjonalnym administracja publiczna rozumiana jest jako działalność organizatorska i wykonawcza w odniesieniu do politycznych decyzji władzy państwowej[17].

Podsumowując możemy stwierdzić, że:

- administracja jest złożonym zjawiskiem należącym do sfery organizacji oraz prawa;
- pojęcie administracji jest pojęciem wieloznacznym i oznacza w ujęciu przedmiotowym funkcję zarządzania, organizowania, wykonawstwa, kierowania czymś itp., w sensie podmiotowym oznacza zespół osób lub instytucję powołaną do zarządzania, kierowania określoną dziedziną. W znaczeniu funkcjonalnym oznacza natomiast działalność organizatorską i wykonawczą w odniesieniu do politycznych decyzji władzy państwowe. Reasumując ma zatem charakter obsługowy, organizatorski, wykonawczy lub operacyjny, służąc określonemu czynnikowi decyzyjnemu[18];
- prawo administracyjne stanowi normatywną podstawę uregulowania treści administracji. Określa zasięg, moc wiążącą, formę i tryb postępowania oraz inne warunki, których spełnienie wpływa na ważność i skuteczność działań administracji;

---

[15] Zgodnie z art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa.

[16] *Mała encyklopedia prawa*, red. U.K. Prasznic, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2005, s. 5–6.

[17] H. Izdebski, M. Kulesza, op. cit., s. 24 i 27.

[18] J. Hausner, op. cit., s. 13.

– aby oddać rzeczywistą rolę, treść i zakres administracji w danym państwie, a także w poszczególnych okresach rozwoju czy trwania, należy uwzględniać niektóre zasady ustroju politycznego oraz podstawowe zadania (cele) i funkcje państwa[19];

– działanie podmiotów administracji publicznej w warunkach demokratycznego państwa prawa oznacza poddanie ścisłej reglamentacji prawnej procesów stanowienia prawa i kontroli stosowania prawa.

1.1.1. Cechy, funkcje i główne sfery działania administracji publicznej

Do podstawowych cech administracji możemy zaliczyć:

– działanie w imieniu i na rachunek państwa lub innego, odrębnego od państwa podmiotu władzy publicznej, któremu państwo przekazało część swojej władzy;

– możność działania w formach władczych, zabezpieczonych możliwością zastosowania przymusu państwowego;

– działanie w interesie publicznym (w imię „dobra wspólnego");

– polityczny charakter – cele jej działania i jego rezultaty ocenia się w kategoriach politycznych, wpływają one na kształtowanie się stosunku obywateli do podmiotów administracji;

– działanie na podstawie ustaw i w granicach przez nie określonych;

– aktywność, zwrócenie ku przyszłości, możność podejmowania działania z własnej inicjatywy;

– działanie w sposób ciągły i stabilny;

– oparcie się (z reguły) na zawodowym personelu;

– charakter monopolistyczny (administracja, działając w ramach powierzonej jej kompetencji, występuje jako wyłączny gospodarz w określonej kategorii spraw) i bezosobowy – w ramach jej struktur działają różne podmioty, lecz decyzję wydaje nie ktoś pełniący np. funkcję wojewody, ale organ administracji noszący tę nazwę;

– dążenie do osiągania zysku – większość świadczeń administracji podlega całkowitej lub częściowej odpłatności ze strony ich adresatów;

– kompetentna i dobrze poinformowana – ta cecha charakteryzuje silną administrację;

– zasada precyzyjnego rozdzielania polityki od administracji;

– przejrzystość działania administracji – wynika m.in. z zasady jawności życia publicznego;

– zorganizowanie (oraz działanie) na zasadzie kierownictwa i podporządkowania[20].

[19] H. Izdebski, M. Kulesza, op. cit., s. 27.

Wyżej przytoczone cechy administracji publicznej w zasadzie nie wymagają szerszego omówienia, jednak dla określenia funkcji administracji publicznej zwróćmy uwagę na ostatnią wymienioną cechę, mianowicie zorganizowanie.

Ze względu na system podmiotów wykonujących zadania administracji publicznej, posługujący się ujednoliconymi procedurami, możemy traktować administrację publiczną jako pewną wyodrębnioną, kompleksową i jednolitą organizację. Jak zauważają H. Izdebski i M. Kulesza, administracja publiczna jest złożoną organizacją – zarówno, gdy traktuje się ją jako całość (system administracyjny państwa), jak i wówczas, gdy przedmiotem analizy są poszczególne, większe lub mniejsze, wyodrębnione fragmenty administracji publicznej (np. rząd i cała administracja rządowa, władze i administracja konkretnej gminy, konkretny urząd czy określony resort administracji). Wymienieni wyżej autorzy wyróżniają następujące funkcje administracji: rządzenia, realizację zadań bieżącej administracji, zarządzanie zasobami administracji. Funkcja rządzenia polega na realizacji programu politycznego, który legł u podstaw objęcia władzy. Funkcję tę (w państwie, gminie, powiecie, regionie) realizuje się przede wszystkim za pośrednictwem procedur wyborczych. Następnie jest ona realizowana za pomocą stosownych urządzeń organizacyjnych i rozwiązań prawnych, które umożliwiają sprawowanie władzy różnym siłom politycznym, zależnie od woli wyborców, i prowadzenie polityki publicznej w różnych zakresach odpowiedzialności danego podmiotu.

Realizacja zadań bieżącej administracji wynika z obowiązków ustawowych. Zadania bieżącej administracji i kompetencje administracyjne są precyzyjnie przypisane poszczególnym podmiotom i instytucjom przez ustawodawcę. W tym zakresie to prawo powinno ściśle wyznaczać sfery ich odpowiedzialności oraz precyzyjnie określać zasady współdziałania, to decyduje bowiem o zdolności państwa jako całości do wywiązywania się z obowiązków publicznoprawnych.

Zarządzanie zasobami administracji obejmuje zasoby: organizacyjne, ludzkie, materialne, a także informacyjne. Zarządzanie zasobami administracji dotyczy kwestii organizacyjnych administracji, wśród nich mechanizmów: kierowniczych, nadzorczych i koordynacyjnych[21].

W polskim systemie występuje wiele różnych podmiotów władzy publicznej i każdy z nich odrębnie realizuje swoją funkcję. Zgodnie z art. 146 ust. 1–3 Konstytucji RP, „Rada Ministrów prowadzi politykę wewnętrzną i zagraniczną Rzeczypospolitej Polskiej. Do Rady Ministrów należą sprawy polityki państwa niezastrzeżone dla innych organów państwowych

[20] Z. Duniewska, B. Jaworska-Dębska, R. Michalska-Badziak, E. Olejniczak-Szałowska, M. Stahl, op. cit., s. 14–15, a także E. Ura, E. Ura, *Prawo administracyjne*, Wydawnictwo Prawnicze PWN, Warszawa 2000, s. 23.

[21] H. Izdebski, M. Kulesza, op. cit., s. 100–103.

i samorządu terytorialnego. Rada Ministrów kieruje administracją rządową". Zatem sprawy o charakterze ogólnopaństwowym należą do sfery odpowiedzialności rządu i administracji rządowej. Natomiast w myśl art. 163 Konstytucji RP, „Samorząd terytorialny wykonuje zadania publiczne niezastrzeżone przez Konstytucję lub ustawy dla organów innych władz publicznych". Zatem w sprawach wspólnot samorządowych różnej skali odpowiedzialność przypisana jest władzom samorządowym odpowiednich szczebli.

Podsumowując możemy stwierdzić, że polski system zarządzania publicznego zbudowany jest na zasadach pluralistycznych. Istotne przy tym jest, by realizowane funkcje nie ulegały pomieszaniu, czyli by każda z nich była obsługiwana przez wyodrębniony aparat administracyjny i wyspecjalizowany personel, z jasno określoną misją do wypełnienia[22].

Kierowanie takim wielkim systemem organizacyjnym stanowi trudne zadanie i dlatego jego wewnętrzna organizacja musi być przedmiotem szczególnego zainteresowania rządzących. W tak zbudowanym systemie, obejmującym wiele wyspecjalizowanych jednostek organizacyjnych (urzędów i instytucji), wszystkie trzy wskazane funkcje muszą znaleźć konieczne odzwierciedlenie. Jednocześnie warunkiem sterowalności całego systemu jest wyodrębnienie wyspecjalizowanych segmentów instytucjonalnych. W obecnych czasach, czasach administracji kooperatywnej, coraz bardziej istotną kwestią jest przepływ informacji i współdziałanie samodzielnych instytucji, zbudowanych i funkcjonujących według ustalonych dla całego systemu standardów i precyzyjnie ustalonych, spójnych procedur[23].

W zależności od czynników politycznych i gospodarczych treść funkcji administracji publicznej zmienia się w toku historii, decydując jednocześnie o istocie, charakterze i o zakresie działania administracji. Odpowiednio do tego, jak wyznaczony jest przedmiot interesu publicznego, a więc również zasięg zadań i odpowiedzialności administracji publicznej, z większym też albo i skromniej zakreślonym wpływem obywateli na jej działalność mamy do czynienia. Tak czy inaczej, administracja publiczna (jako system) stoi zawsze na straży interesów państwowych, oznacza to, że administracja publiczna (cywilna i wojskowa, rządowa i samorządowa) odpowiada praktycznie za porządek publiczny, a także za stan bezpieczeństwa państwa, życia zbiorowego i obywateli. Tę funkcję administracja publiczna musi spełniać w każdym nowoczesnym państwie[24].

---

[22] W myśl art. 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., w drodze ustawy można tworzyć samorządy zawodowe, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawujące pieczę nad należytym wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony. W drodze ustawy można tworzyć również inne rodzaje samorządu. Samorządy te nie mogą naruszać wolności wykonywania zawodu ani ograniczać wolności podejmowania działalności gospodarczej.

[23] H. Izdebski i M. Kulesza, op. cit., s. 101 i 103.

[24] Ibidem, s. 26–27.

1.1.2. Rodzaje administracji publicznej

Współczesny aparat państwowy to wielka biurokracja obejmująca kilka rodzajów organów państwowych: organy prawotwórcze, organy wymiaru sprawiedliwości, organy kontroli i organy administracyjne. Administracją, zwaną też władzą wykonawczą lub egzekutywą, na ogół kieruje prezydent[25] lub premier, rząd i liczne organy pomocnicze (np. kancelarie, urzędy). W szerokim rozumieniu egzekutywy do administracji należy też policja, wojsko i służby specjalne (wywiad i kontrwywiad).

Możemy wyróżnić: administrację prywatną – jako organizację prowadzoną przez jednostkę, w jej interesie lub interesie osób trzecich, a także administrację publiczną – sprawowaną zarówno przez organy państwowe, jak i związki publicznoprawne (samorządowe) i inne podmioty administracji w interesie zbiorowym, publicznym. Administracja publiczna obejmuje z kolei administrację państwową, w tym rządową, tj. działającą w imieniu państwa, oraz administrację samorządową, tj. administrację odrębnych od państwa podmiotów, którym państwo przekazuje część swoich uprawnień.

Współcześnie wyróżnia się administrację władczą i administrację świadczącą. O administracji władczej mówi się wówczas, gdy administracja wkracza, przy użyciu środków władczych, ingeruje w sferę prawną obywatela, ogranicza jego wolność bądź własność, gdy nakłada na niego obowiązek, w jakiś sposób go obciążą. Administracja świadcząca zapewnia obywatelowi określone świadczenia lub inne korzyści.

Z punktu widzenia funkcji administracji publicznej, które ona wypełnia w interesie publicznym, można wyróżnić: 1) klasyczną administrację porządkowo-reglamentacyjną, a więc administrację władczą, 2) administrację świadczącą, 3) administrację wykonującą uprawnienia właścicielskie i zarządzające.

Wychodząc od rzeczowego (przedmiotowego) podziału zadań, wyróżnia się liczne działy administracji publicznej, jak np. administrację budownictwa, oświaty, ochrony zdrowia, spraw socjalnych, itd.[26] Z punktu widzenia podmiotowego można wyróżnić administrację rządową i administrację samorządową (samorządu terytorialnego).

---

[25] Na przykład w Stanach Zjednoczonych nie ma premiera, kanclerza ani ministrów. Sekretarze stojący na czele departamentów, jak i inni wyżsi urzędnicy federalni, są pomocnikami prezydenta, choć prezydent powołuje ich za radą i zgodą senatu. Prezydent ponosi odpowiedzialność prawną za całość administracji federalnej, podczas gdy poszczególni sekretarze i inni wyżsi urzędnicy ponoszą prawną odpowiedzialność tylko za swoje działania, a nigdy, jak ministrowie europejscy, za akty głowy państwa. Więcej zob.: ibidem, s. 57–59, a także J. Hausner, op. cit., s. 81–86.

[26] Klasyfikacja oparta na przepisach prawa materialnego prowadzi do wyróżniania np.: administracji celnej, finansowej, gospodarczej, oświatowej (szkolnej), ochrony środowiska, rolnictwa, miar, probierczej, górniczej,

Jak już wcześniej zostało wspomniane, do podstawowych klasyfikacji dokonanych na podstawie kryterium charakteru działań administracji należy podział na administrację władczą (reglamentacyjną) oraz administrację niewładczą[27].

Administracja władcza (porządkowo-reglamentacyjną), określana także jako klasyczna, obejmuje zadania reglamentacyjno-dystrybucyjne realizowane za pomocą władczych form działania administracji, głównie aktów administracyjnych (pozwoleń, zezwoleń, koncesji), zabezpieczonych możliwością użycia środków przymusu państwowego. Historycznie, podstawową funkcją administracji była początkowo funkcja określana jako „policja administracyjna", przez którą rozumiano działania prawne i faktyczne podejmowane przez administrację dla odsunięcia niebezpieczeństwa grożącego takim dobrom, jak spokój, bezpieczeństwo i porządek publiczny. Dzisiaj policję administracyjną kojarzy się z utrzymaniem i ochroną porządku i bezpieczeństwa, usuwaniem zagrożeń dla porządku publicznego, życia, zdrowia itp. przez organy administracji publicznej, z reguły w stanach szczególnych, często za pomocą swoistych form działania, łącznie z przymusem bezpośrednim. Czynią to specjalnie w tym celu powołane organy, jako formacje umundurowane i uzbrojone (Policja, Straż Graniczna, straż gminna itd.), zorganizowane na wzór wojskowy[28]. Administracja władcza wykonuje działania polegające na odwracaniu zagrożeń i usuwaniu niebezpieczeństw. Nagłe zagrożenia w powszechnej skali: epidemie, klęski żywiołowe lub ekologiczne, przywracają jej pierwotny, naturalny prymat i niekwestionowaną władczość[29].

Z racji omawianego problemu zwróćmy uwagę na administrację porządkowo-reglamentacyjną (policyjną). Jak zaznaczono wcześniej, problematyka ta wiąże się z klasyczną funkcją policyjną państwa, związaną z ochroną porządku publicznego i bezpieczeń-

---

akt stanu cywilnego, leśnej, wojskowej, porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz wielu innych dziedzin, których nie sposób w tym miejscu wymienić.

[27] Jak podają autorzy w pracy *Prawo administracyjne* (red. Z. Niewiadomski, op. cit., s. 22), administracja, ze względu na dominujący w niej charakter regulacji, może być dzielona na różne rodzaje i sfery: wewnętrzną i zewnętrzną, władczą i niewładczą. Najszerzej przyjętym rozróżnieniem jest podział na: administrację ingerującą, świadczącą oraz administrację zajmującą się infrastrukturą. Z kolei H. Izdebski i M. Kulesza (*Administracja publiczna...*, op. cit., s. 104) wymieniają: klasyczną administrację porządkowo-reglamentacyjną (policyjną), administrację świadczącą (usługi publiczne), administrację wykonującą uprawnienia właścicielskie (zarząd majątkiem publicznym).

[28] Z. Duniewska, B. Jaworska-Dębska, R. Michalska-Badziak, E. Olejniczak-Szatowska, M. Stahl, op. cit., s. 17. Czasem służby publiczne dysponujące siłą zbrojną wyodrębnia się w osobną kategorię. Wówczas obok organów administracji wyróżnia się organy bezpośredniego przymusu lub aparat przymusu. Przymusowość państwa wyraża się różnorako. Takim przejawem przymusowości państwa jest istnienie aparatu systematycznie i jawnie stosującego przymus wewnątrz państwa (np. policja, prokuratura, sądy) lub w stosunkach zewnętrznych (np. siły zbrojne). W. Lamentowicz, *Państwo współczesne*, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1996, s. 2.

[29] Z. Niewiadomski, op. cit., s. 41. Dla współczesnych, skomplikowanych i wielostronnych działań ratowniczych jest więc niezwykle istotne ustalenie na każdym szczeblu administracji organu, któremu przysługuje w takiej sytuacji kierownictwo i koordynacja. W naszym państwie jest to wojewoda.

stwa zbiorowego. Od samego początku z funkcją porządkowo-reglamentacyjną związana była kwestia ciężarów publicznych (osobowych i majątkowych), ponoszonych przez członków wspólnoty na utrzymanie instytucji i urządzeń służących ochronie porządku publicznego i bezpieczeństwa zbiorowego w różnych dziedzinach życia. Te różnego rodzaju zobowiązania (ciężary) publicznoprawne miały charakter osobowy, np. służba wojskowa, rzeczowy, np. świadczenia na rzecz obrony, lub fiskalny (podatki, wydatki na obronność)[30].

Z powyższego wynika, że klasyczna funkcja policyjna państwa wiążę się z osiąganiem celów państwa, rozumianych jako: zachowanie niepodległości i integralności terytorium, egzekwowanie jedności i porządku wewnętrznego, zapewnienie dobrobytu obywateli. Zaś celem narodu jest „[...] zachowanie własnej kultury, kontynuacja historycznej tradycji, upowszechnianie etosu, znajomość języka, utrwalanie osobowości etnicznej". Zatem możemy stwierdzić, że między dążeniami (celem) państwa i dążeniami (celami) narodu występują pod tym względem różnice[31]. Wspólny, uzgodnionymi obszar między interesami prywatnymi obywateli a racją stanu państwa nazywa się interesem publicznym.

W państwie demokratycznym interes publiczny jest efektem wolnego ścierania się różnych racji, które mogą się publicznie ujawnić i dotyczą organizacji życia publicznego. Konkretną treść interesu publicznego (dobra wspólnego)[32] tworzą wszyscy obywatele uczestniczący w debacie o interesach i wartościach ważnych dla przetrwania życia całej społeczności. Z kolei racja stanu to podstawowe interesy państwa (jako całości, a nie tylko grup rządzących); do racji stanu współcześnie zalicza się takie warunki, dzięki którym państwo jest zdolne bezpiecznie istnieć, zachować integralność swego terytorium i suwerenność swej władzy, swobodnie kształtować swą formę, korzystnie współpracować i pokojowo konkurować z innymi państwami oraz cywilizacyjnie się rozwijać.

Inną kwestią, którą należy zauważyć, jest kwestia nakazów „działania dla dobra wspólnego" (interesu publicznego), wynikająca z uprawnień władzy w państwie. Uprawnienie to możność – ale nie konieczność – dość swobodnej metody podejmowania (także obowiązku) działania. W założeniu uprawnień ustrojowych leży nakaz działania w kierunku, który nosi nazwę „dobra publicznego". Każda funkcja ustrojowa i każde sformułowanie jej uprawnień winno być ucieleśnieniem nakazów pracy dla dobra wspólnego. Określona szerokość upraw-

[30] H. Izdebski, M. Kulesza, op. cit., s. 106–107.

[31] S. Kowalczyk, *Człowiek a społeczność. Zarys filozofii społecznej*, KUL, Lublin 1994, s. 278.

[32] Interes publiczny często bywa utożsamiany z pojęciem dobra wspólnego. Przez dobro wspólne należy rozumieć sumę warunków życia społecznego, które poszczególnym członkom społeczeństwa pozwalają osiągnąć, pełniej i łatwiej, własną doskonałość. Dobro wspólne odnosi się do życia wszystkich. Opiera się na trzech istotnych elementach: po pierwsze – poszanowanie osoby jako takiej, po drugie – dobro wspólne domaga się dobrobytu społecznego i rozwoju społeczności, po trzecie – dobro wspólne stanowi pokój, czyli trwałość i bezpieczeństwo sprawiedliwego porządku. Zob. W. Lamentowicz, op. cit., s. 41–43.

nień ma za zadanie służyć dobru publicznemu. Szerokość uprawnień przeobraża się w ciężar wielkich obowiązków spoczywających na podmiocie, któremu te uprawnienia służą lub też który jest w te uprawnienia wyposażony. Przykładem jest system obowiązkowej służby wojskowej i stała czujność, troska o bezpieczeństwo kraju[33].

W kontekście omawianej problematyki bezpieczeństwa państwa, w tym nakazów, np. powszechnego obowiązku obrony, istotne stają się stosunki, administracyjnoprawne, polegające na tym, iż podmiot administracji występuje wobec innego podmiotu, np. wobec obywatela, i żąda od niego jakiegoś świadczenia bądź nakłada nań obowiązek świadczeń (np. na rzecz obrony) albo na coś mu zezwala – to wtedy nawiązuje z tym podmiotem stosunek prawny. Stosunki między państwem i działającymi w jego imieniu podmiotami administracji publicznej a obywatelami i innymi podmiotami oparte są na normach prawa administracyjnego i dlatego te stosunki nazywa się stosunkami administracyjnoprawnymi[34].

Aby zapewnić bezpieczne istnienie, zachowanie integralności terytorialnej oraz suwerenność i bezpieczny rozwój obywateli, w państwie tworzy się odpowiedni system zapewniający to bezpieczeństwo (system bezpieczeństwa narodowego). W nieco węższym znaczeniu mamy na myśli system obronny państwa[35]. Zasadniczym elementem systemu obronnego są siły zbrojne. Ich podstawowym zadaniem jest zapewnienie zdolności państwa do obrony oraz utrzymywanie gotowości do przeciwstawienia się agresji w ramach zobowiązań sojuszniczych.

W kontekście omawianej wcześniej problematyki nietrudno zauważyć, że siły zbrojne nie funkcjonują w sferze profesji społecznie użytecznych, ale w sferze profesji społecznie koniecznych i nie biorą udziału w wytwarzaniu i pomnażaniu dóbr konsumpcyjnych. Są tylko i wyłącznie ich konsumentem. Zatem to społeczeństwo (naród), ze względu na dbałość o swoje bezpieczeństwo, decyduje się na ponoszenie określonych ciężarów związanych z utrzymywaniem wojska (uregulowań prawnych, wydatków finansowych itp., czyli ponoszenia odpowiednich ciężarów) jako profesjonalnego narzędzia obrony narodowej[36]. Istotnego znaczenia

---

[33] Zob. *Podstawy wiedzy o państwie*, red. A. Rzegocki, Kraków 2000.

[34] Zob. E. Ura, E. Ura, op. cit., s. 39-44.

[35] „System obronny państwa to skoordynowany wewnętrznie zbiór elementów organizacyjnych, ludzkich i materiałowych wzajemnie powiązanych i działających na rzecz obrony państwa". *Biuletyn informacyjny nr 1/159*, Wyd. Szt. Gen. WP, Warszawa 1994, s. 7. Cyt. za: *Słownik z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, kier. nauk. B. Balcerowicz, AON, Warszawa 2002, s. 140.

[36] Z punktu ekonomicznego istotne jest pojęcie czystego dobra publicznego. Jest to dobro, o które nie trzeba rywalizować i z używania którego nie można nikogo wykluczyć, „jeśli ktoś korzysta z dobra publicznego, to korzysta z niego każdy". Sztandarowym przykładem jest obrona narodowa. O obronę nie rywalizuje się, co oznacza, że wszyscy obywatele mieszkający na bronionym obszarze korzystają z jej dobrodziejstwa. Co więcej, z konsumpcji obrony narodowej nie można nikogo wykluczyć; jest niemożliwe (a na pewno niepraktyczne)

nabierają stosowne uregulowania w dziedzinie obronności, które w toku sporów, dyskusji, debat przedstawicieli narodu znajdują odzwierciedlenie w obowiązującym prawie.

Administracja tradycyjnie uczestniczy w kształtowaniu i wcielaniu w życie polityki oraz wydaje nakazy, zakazy i zezwolenia. W miarę rozwoju cywilizacyjnego przejmuje jednak coraz szerzej odpowiedzialność za rosnący zakres usług publicznych (administracja świadcząca)[37].

Administracja świadcząca bywa uważana współcześnie za równorzędną, a niekiedy nawet za dominującą funkcję związaną z zaspokajaniem potrzeb powszechnych. W miarę rozwoju cywilizacyjnego zmieniały się funkcje administracji. Szczególną rolę zaczęła odgrywać funkcja zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych ludzi, zwłaszcza w miastach, i organizowania usług w dziedzinie infrastruktury komunalnej, oświaty, kultury oraz w sferze socjalnej[38]. Administracja świadcząca ma dwa oblicza:

– troska okazywana poszczególnemu człowiekowi poprzez zapewnienie obywatelom odpowiednich warunków życiowych oraz ich poprawę, czyli realizowanie usług typu społecznego; chodzi o zapewnienie usług z zakresu oświaty, ochrony zdrowia, pomocy społecznej i podstawowej opieki dla osób niepełnosprawnych;

– świadczenie na rzecz całej społeczności – tzw. usługi o charakterze technicznym. Możemy do nich zaliczyć: komunikację zbiorową, wodociągi i kanalizację, światło i energetykę cieplną, oczyszczanie miast i wiele innych.

Rola administracji publicznej w tym zakresie może być zróżnicowana i m.in. polega na odpowiedzialności władzy publicznej za standard usług świadczonych przez sektor prywatny oraz na bezpośrednim organizowaniu świadczenia usług publicznych różnego rodzaju. Może obejmować nawet samo ich świadczenie za pośrednictwem instytucji należących do sektora publicznego (przedsiębiorstw użyteczności publicznej i zakładów administracyjnych). Ze względu na wielką liczbę odbiorców usług może być prowadzona przez samorząd różnych szczebli[39].

Jeżeli chodzi o administrację infrastruktury (administrację wykonującą funkcje właścicielskie – zarząd majątkiem publicznym), to obecnie daje się zauważyć zarządzanie przez państwo ogromną infrastrukturą (drogami lądowymi, wodnymi, koleją, lasami państwowymi). Stopniowa prywatyzacja oraz podział na własność ogólnopaństwową i komunalną nie zmieniły zasadniczo podstawowego zasięgu tego zarządu[40].

---

wydzielenie i wykluczenie jakiegoś miasta czy regionu z systemu obrony narodowej. W.F. Samuelson, S.G. Marks, *Ekonomia menedżerska*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1998, s. 623.

[37] H. Izdebski, M. Kulesza, op. cit., s. 110.

[38] Z. Duniewska, B. Jaworska-Dębska, R. Michalska-Badziak, E. Olejniczak-Szałowska, M. Stahl, op. cit., s. 17.

[39] H. Izdebski, M. Kulesza, op. cit., s. 110–112.

[40] Z. Niewiadomski, op. cit., s. 42–43.

W każdych warunkach ustrojowych administracja wykonuje uprawnienia właścicielskie (w imieniu państwa, gminy czy innej jednostki samorządu terytorialnego) w odniesieniu zarówno do rzeczy publicznych, służących wykonywaniu podstawowych funkcji publicznych, jak i majątku gospodarczego (akcje i papiery wartościowe, zakłady produkcyjne czy usługowe, majątki rolne i leśne itp.). Majątek publiczny służy wykonywaniu zadań z zakresu szeroko rozumianej administracji świadczącej, które to zadania ustawowo określono u nas jako bieżące, i nieprzerwanego zaspokajania potrzeb zbiorowych ludności w drodze świadczenia usług powszechnie dostępnych[41].

W celu wykonywania zadań związanych z wykorzystaniem powierzonego mienia, a także utrzymywania go w należytym stanie, tworzone są oddzielne jednostki organizacyjne, niekiedy wyposażone w odrębną osobowość prawną, którym powierza się zarząd konkretnymi składnikami mienia (przedsiębiorstwa użyteczności publicznej, zakłady administracyjne). Majątek ten może jednak też być traktowany jako szczególny rodzaj majątku gospodarczego. Wobec rozmiarów majątku administracyjnego niektórych działów administracji rządowej występuje tendencja do uelastyczniania struktur wykonujących najbardziej kapitałochłonne i odpowiedzialne funkcje właścicielskie w tym zakresie, a mianowicie funkcje inwestorskie (nabywanie nieruchomości, modernizacja oraz wznoszenie budynków i budowli).

Jest wiele składników majątkowych, które mogą służyć zarówno celom ściśle administracyjnym, jak i prowadzeniu działalności gospodarczej, nie mówiąc już o tym, że pewnego typu działalność można uważać albo za wykonywanie funkcji publicznoprawnych, albo za prowadzenie działalności gospodarczej. Prywatyzację gospodarczego mienia państwowego powierzono zasadniczo jednemu z ministrów, jednakże kompetencje w wielu materiach uzyskały także niektóre inne organy administracji rządowej (np. w ramach Ministerstwa Obrony Narodowej służba zaopatrzenia, zajmująca się zakupami zbrojeniowymi) bądź specjalnie w tym celu utworzone szczególne agendy państwowe (np. Agencja Mienia Wojskowego)[42].

1.1.3. Organy administracji publicznej

Wykonywanie funkcji administracji publicznej wymaga istnienia rozbudowanego aparatu administracyjnego. Przez aparat administracyjny należy rozumieć system państwowych organów administracyjnych lub zespół pracowników tych organów, lub też łącznie zarówno system organów, jak i ich obsadę personalną. Można przyjąć, iż jest to zbiorcze określenie

[41] H. Izdebski, M. Kulesza, op. cit., s. 113.
[42] Ibidem, s. 99–115.

różnych jednostek organizacyjnych wykonujących funkcje administracji publicznej, takich jak organy administracji publicznej (rządowej i samorządowej), zakłady publiczne, przedsiębiorstwa użyteczności publicznej (komunalnej), organizacje społeczne, korporacje, a nawet upoważnione osoby prywatne. Jednostki o różnym charakterze, tworzące aparat administracyjny, nazywane są podmiotami administracji[43].

Jedną z cech charakteryzujących administrację jest to, że w ramach jej struktur działają organy, a nie osoby fizyczne. Organy te wyposażone są w określony zakres kompetencji. Do zdefiniowania organu można posłużyć się najprostszą definicją administracji. Jeżeli zatem administracją jest ta część działalności państwowej, która pozostaje po wyłączeniu działalności ustawodawczej i sądowniczej, to organem administracji będzie ten organ, który nie uchwala ustaw ani nie wykonuje wymiaru sprawiedliwości. Będzie to każdy organ, który pozostaje po wyeliminowaniu organów ustawodawczych i sądów.

Tworzy się różne podziały organów administracji publicznej – zależnie od potrzeb i przyjmowanego kryterium podziału[44]. Do najczęściej spotykanych zalicza się podziały na organy: centralne i terenowe, organy jednoosobowe i kolegialne, organy administracji rządowej (administracja publiczna) i samorządu terytorialnego[45].

W doktrynie prawnej używane jest pojęcie organu administracji publicznej, którym jest każdy podmiot, któremu ustawa przyznała kompetencje z zakresu prawa administracyjnego, niezależnie od tego, czy stanowi on część struktury państwa czy też innego podmiotu (gminy, powiatu, organizacji społecznej).

W myśl art. 5 § 2 pkt 3 Kodeksu postępowania administracyjnego[46], przez organy administracji publicznej rozumie się ministrów, centralne organy administracji rządowej, wojewodów, działające w ich lub we własnym imieniu inne terenowe organy administracji rządowej (zespolonej i niezespolonej), organy jednostek samorządu terytorialnego oraz organy i podmioty, gdy są one powołane z mocy prawa lub na podstawie porozumień do załatwiania

---

[43] *Prawo administracyjne. Część ogólna*, red. M. Chmaj, Oficyna Wydawnicza Wyższej Szkoły Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarskiego, Warszawa 2003, s. 92.

[44] Zadania administracji publicznej są wykonywane przez podmioty o różnym charakterze. Podziału tych zadań dokonuje się z uwzględnieniem następujących kryteriów: kryterium funkcjonalne – pozwala wyodrębnić te podmioty (jednostki), które z uwagi na różne dziedziny administracji wymagają specjalnych, zróżnicowanych kwalifikacji (np. administrowanie sprawami rolnictwa wymaga innej wiedzy aniżeli administrowanie obronnością państwa); kryterium terytorialne – uwzględnia podział terytorialny kraju, a tym samym różną wagę spraw na szczeblach tego podziału, np. inną w gminie, powiecie, a inną w skali całego kraju (różne zadania mogą być wykonywane dla różnego obszaru (terytorialnego) i stąd też wymagają, aby były podejmowane przez różne jednostki aparatu administracyjnego); kryterium organizacyjne – uwzględnia powiązania pomiędzy organami administracyjnymi. Inne są te powiązania między organami samorządowymi, a inne między samorządem a administracją rządową. M. Chmaj, op. cit., s. 93.

[45] U.K. Prasznic, op. cit., s. 249.

[46] Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. (DzU 1960 r. nr 30, poz. 168 z późn. zm.).

spraw indywidualnych rozstrzyganych w drodze decyzji administracyjnych. Możemy zatem stwierdzić, że organ administracji publicznej jest upoważniony do załatwiania indywidualnych spraw w drodze decyzji administracyjnej. Upoważnienie może wynikać, oprócz powszechnie obowiązujących aktów normatywnych, także z porozumień pomiędzy tymi podmiotami, dopuszczalnych przez prawo (np. w związku jednostek samorządu terytorialnego). Inaczej: organ administracji publicznej to człowiek lub grupa ludzi działająca w strukturze organizacyjnej państwa lub samorządu terytorialnego, powołani w celu realizacji norm prawa administracyjnego w sposób właściwy temu prawu i w granicach kompetencji.

Organ administracji publicznej, w znaczeniu prawnym, mimo rozbieżności poglądów w literaturze naukowej, jest określany jako wyodrębniona część struktury organizacyjnej państwa lub samorządu terytorialnego – czyli człowiek lub zespół ludzi (w organach kolegialnych) wraz z przypisanymi kompetencjami, powołany w celu realizacji norm prawa administracyjnego, w sposób i ze skutkami właściwymi temu prawu. Inni autorzy podkreślają w definicjach, że organ działa w imieniu i na rachunek państwa i korzysta z prawnych środków władczego działania. Organ należy odróżnić od jego składników organizacyjnych, posługując się kryterium przypisania kompetencji. Organem jest np. zarząd powiatu (organ kolegialny), a nie poszczególni jego członkowie, organem jest minister, nie zaś zespół pomocniczych pracowników tworzących ministerstwo, czyli urząd[47].

Pojęcie „urząd" w prawie administracyjnym występuje w trzech znaczeniach:

- jako zwyczajowa nazwa zespołu kompetencji (np. urząd prezydenta, urząd wojewody, urząd burmistrza);
- jako element nazwy organu administracji publicznej (np. Prezes Urzędu Patentowego, Naczelnik Urzędu Skarbowego);
- jako aparat pomocniczy organu administracji publicznej (np. Urząd Gminy, Urząd Miasta i Gminy, Urząd Stanu Cywilnego, Urząd Celny, Urząd Skarbowy).

Pojęcia urzędu nie należy utożsamiać z organem, czyli wyodrębnioną jednostką organizacyjną aparatu państwowego, pełniącą określone funkcje w dziedzinie życia społecznego. Urzędy administracji publicznej określamy jako aparat pomocniczy organów administracji publicznej, zespół urzędników (pracowników) przydanych organowi do pracy w realizacji jego zadań i kompetencji, zorganizowany w odpowiednie jednostki organizacyjne. Są nimi m.in. ministerstwa, urzędy wojewódzkie, urzędy rejonowe, urzędy gminne. Wewnętrzna

[47] E. Ura, E. Ura, op. cit., s. 348. Organ administracyjny to wyodrębniona jednostka w organizacji państwowej, działająca w imieniu i na rachunek państwa, w ramach określonych kompetencji, uprawniona do korzystania ze środków władczych.

struktura urzędów jest podobna. W ministerstwie typowymi komórkami organizacyjnymi są departamenty, biura, a w ich ramach wydziały, oddziały bądź referaty. W urzędach wojewódzkich występują wydziały (mogące się dzielić na oddziały bądź referaty), w urzędach rejonowych i urzędach gmin – wydziały, biura, oddziały, referaty. Urzędy nie posiadają żadnych własnych zadań i kompetencji, jedynie wykonują przydzielone im zadania i kompetencje w imieniu organu, który obsługują[48].

Klasyfikacja organów administracji jest sprawą umowną i może się odbywać za pomocą różnych kryteriów. Przywołane wyżej kryterium wyodrębnienia organizacyjnego pozwala na podział organów administracji na organy scentralizowane i zdecentralizowane. Temu podziałowi odpowiada podział na organy administracji rządowej i organy administracji samorządowej.

Organy administracji rządowej (scentralizowane) to organy podporządkowane w różnym zakresie Radzie Ministrów, Prezesowi Rady Ministrów bądź poszczególnym ministrom. Ich pozycję określają odpowiednie ustawy, szczegółowo regulując zakres, zasady i stopień tego podporządkowania. W świetle obowiązującego prawa na obszarze województwa administrację rządową sprawują: wojewoda, kierownicy zespolonych służb inspekcji i straży działający pod zwierzchnictwem wojewody, wykonujący zadania i kompetencje określone w ustawie w imieniu wojewody na podstawie upoważnienia ustawowego (np. kurator oświaty, wojewódzki konserwator zabytków) oraz w imieniu własnym, jeśli tak stanowią ustawy (np. Policja w województwie), a także organy administracji niezespolonej (np. szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych, wojskowi komendanci uzupełnień, dyrektorzy izb skarbowych, dyrektorzy urzędów celnych, dyrektorzy urzędów statystycznych), jak również organy samorządu terytorialnego, jeśli wykonanie zadań administracji rządowej wynika z ustawy lub z zawartego porozumienia, a także działający pod zwierzchnictwem starosty kierownicy powiatowych służb, inspekcji, straży, wykonujący zadania i kompetencje określone w ustawach (np. powiatowy lekarz weterynarii, komendant powiatowy Policji) oraz organy innych samorządów, jeśli wykonanie zadań administracji rządowej następuje na podstawie ustawy lub porozumienia.

Organy administracji samorządowej (zdecentralizowane) dzielą się z uwagi na rodzaj samorządu na organy samorządu terytorialnego, obejmujące: organy gminy (rada gminy, wójt, burmistrz, prezydent miasta), organy powiatu (rada powiatu, zarząd powiatu), organy samorządu województwa (sejmik województwa i zarząd województwa), oraz na organy samorządu specjalnego (zawodowego, gospodarczego). Według kryterium stopnia organu wyróżnia się centralne i terenowe organy administracji.

---

[48] U.K. Prasznic, op. cit., s. 655. Podobnie: *Leksykon prawniczy*, red. U.K. Prasznic, Wrocław 1997.

Organy centralne charakteryzują się następującymi cechami: są na najwyższym szczeblu w strukturze administracji, ich terytorialny zasięg działania obejmuje całe państwo (chyba że tworzy się organ centralny dla zarządzania częścią terytorium państwa), dzielą się na organy naczelne i urzędy centralne. Organy naczelne to Rada Ministrów i Prezes Rady Ministrów, ministrowie, przewodniczący określonych w ustawach komitetów (np. Komitetu Badań Naukowych), Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji. Urzędy centralne są to organy centralne, które nie są organami naczelnymi (np. Polski Komitet Normalizacyjny, Główny Urząd Ceł, Wyższy Urząd Górniczy). Urzędy centralne są podporządkowane Prezesowi Rady Ministrów bądź poszczególnym ministrom.

Organy terenowe wyróżniają się następującymi cechami: zawsze zarządzają tylko częścią terytorium państwa (np. województwem, powiatem, gminą) oraz znajdują się na niższym szczeblu struktury zarządzania niż organy centralne. Terenowe organy administracji rządowej to wojewoda, organy administracji zespolonej i organy administracji niezespolonej.

Biorąc pod uwagę zakres kompetencji, można dokonać podziału na organy: decydujące, pomocnicze i doradcze. Organy decydujące to organy, które na mocy przepisów prawa mają możliwość władczego rozstrzygania spraw i wiążącego oddziaływania na inne podmioty im podległe. Organy pomocnicze (opiniodawcze, doradcze) mają jedynie prawo badania spraw, występowania z inicjatywą i przedstawiania opinii organowi decydującemu (np. Rada Legislacyjna przy Prezesie Rady Ministrów). Mogą także przedstawiać opinie z własnej inicjatywy albo tylko na wniosek lub żądanie innego organu – w zależności od tego, co stanowi regulacja prawna odnosząca się do organu opiniodawczego.

Przyjmując kryterium struktury organu i jego składu osobowego, możemy dokonać podziału na organy jednoosobowe i kolegialne. Organy jednoosobowe – to organy powoływane do załatwiania spraw konkretnych, wymagających szybkiego rozstrzygnięcia; wówczas podjęcie decyzji bądź zajęcie stanowiska w sprawie należącej do przedmiotu działalności tego organu należy do jednej osoby. Organy kolegialne – to organy powołane do rozstrzygania spraw przez kilka osób. Wolę organu wyraża więc uchwała zespołu osób.

Ostatnim przyjmowanym podziałem jest klasyfikacja według kryterium dochodu. Z tego względu możemy dokonać podziału na organy zawodowe i organy społeczne. Organ zawodowy – to taki organ, w skład którego wchodzą osoby otrzymujące z tego tytułu wynagrodzenie, będące ich źródłem dochodu (utrzymania). Osoby te w zasadzie są zatrudnione w tym organie, np. urzędnicy służby cywilnej, pracownicy państwowi, pracownicy samorządowi. Organ społeczny jest to organ, w skład którego wchodzą osoby nieotrzymujące z tego tytułu wynagrodzenia, a swoją działalność w tym organie traktują honorowo. Mogą jedynie otrzy-

mać diety lub ekwiwalent za utracony zarobek, co nie jest równoznaczne z otrzymywaniem wynagrodzenia za pracę[49].

Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie[50], administrację rządową na obszarze województwa wykonują: wojewoda; działający pod zwierzchnictwem wojewody kierownicy zespolonych służb, inspekcji i straży, wykonujący zadania i kompetencje określone w ustawach w imieniu: wojewody, z ustawowego upoważnienia, własnym, jeżeli ustawy tak stanowią; organy administracji niezespolonej; organy samorządu terytorialnego, jeżeli wykonywanie zadań administracji rządowej wynika z ustawy lub z zawartego porozumienia, działający pod zwierzchnictwem starosty kierownicy powiatowych służb, inspekcji i straży, wykonujący zadania i kompetencje określone w ustawach, organy innych samorządów, jeżeli wykonywanie zadań administracji rządowej następuje na podstawie ustawy lub porozumienia[51].

Z racji omawianej problematyki zwróćmy uwagę na organy administracji niezespolonej w województwie. W załączniku do ustawy o administracji rządowej w województwie wymieniono następujące organy administracji niezespolonej: dowódcy okręgów wojskowych, szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych, wojskowi komendanci uzupełnień; dyrektorzy izb skarbowych, naczelnicy urzędów skarbowych, dyrektorzy urzędów kontroli skarbowej, dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych i specjalistycznych urzędów górniczych, dyrektorzy okręgowych urzędów miar i naczelnicy obwodowych urzędów miar, dyrektorzy okręgowych urzędów probierczych i naczelnicy obwodowych urzędów probierczych, dyrektorzy regionalnych zarządów gospodarki wodnej, regionalni dyrektorzy ochrony środowiska, dyrektorzy izb celnych i naczelnicy urzędów celnych, dyrektorzy urzędów morskich, dyrektorzy urzędów statystycznych, dyrektorzy urzędów żeglugi śródlądowej, komendanci oddziałów Straży Granicznej, komendanci placówek i dywizjonów Straży Granicznej, okręgowi inspektorzy rybołówstwa morskiego, państwowi inspektorzy sanitarni, powiatowi oraz graniczni lekarze weterynarii (w załączniku 1 przedstawiono schemat usytuowania terenowych organów administracji wojskowej).

---

[49] Podziału dokonano na podstawie: M. Chmaj, op. cit., s. 99–100. Według kryterium rodzaju administracji możemy w Polsce wyodrębnić istniejące struktury organizacyjne: centralną (administracja rządowa i administracja państwowa), regionalną (administracja rządowa w województwie i administracja samorządowa województwa), lokalną (administracja samorządowa powiatu i administracja samorządowa gminy). Zob. więcej: J. Hausner, op. cit., s. 168.

[50] DzU z 1998 r. nr 91, poz. 577 z późn. zm.

[51] J. Hausner, op. cit., s. 194.

Zgodnie z ustawą z dnia 22 marca 1990 roku o terenowych organach rządowej administracji ogólnej[52], organy administracji niezespolonej były nazywane organami administracji specjalnej. Wymieniona ustawa przez pojęcie organów administracji specjalnej nakazywała rozumieć kierowników będących terenowymi organami administracji rządowej, podporządkowanych bezpośrednio ministrom lub kierownikom urzędów centralnych, oraz kierowników państwowych osób prawnych i innych państwowych jednostek organizacyjnych lub ich oddziałów terenowych, w zakresie realizowanych przez nich zadań administracji rządowej[53].

Za tworzeniem takiego wyodrębnionego systemu administracyjnego przemawiają bądź względy operatywnego i jednolitego zarządzania w skali kraju (np. administracja wojskowa, skarbowość i pobór ceł), bądź względy terytorialne, gdy działania w granicach określonych w zasadniczym podziale terytorialnym kraju będą nieracjonalne (np. urzędy górnicze, urzędy morskie). W przypadku niektórych typów urzędów, jak np. kontrola skarbowa, decyduje czynnik odseparowania od wpływów lokalnych dla dobra wykonywanych zadań[54].

Organami administracji niezespolonej są terenowe organy administracji rządowej podporządkowane właściwemu ministrowi, a także kierownicy państwowych osób prawnych i kierownicy innych państwowych jednostek organizacyjnych wykonujących zadania z zakresu administracji rządowej na obszarze województwa[55].

Ustanowienie organów administracji niezespolonej może następować wyłącznie w drodze ustawy i pod warunkiem, że jest to uzasadnione ogólnopaństwowym charakterem wykonywanych zadań lub terytorialnym zasięgiem działania przekraczającym obszar jednego wojewódz-

---

[52] DzU z 1990 r. nr 21, poz. 123. Uchylona przez ustawę z dnia 24 lipca 1998 r. *o wejściu w życie ustawy o samorządzie powiatowym, ustawy o samorządzie województwa oraz ustawy o administracji rządowej w województwie* (DzU z 1998 r. nr 99, poz. 631 z późn. zm.). W myśl art. 82 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. *o wojewodzie i administracji rządowej w województwie* (DzU z 2009 r. nr 31, poz. 206), która weszła w życie z dniem 1 kwietnia 2009 r., traci moc ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. *o administracji rządowej w województwie* (DzU z 2001 r. nr 80, poz. 872, z poźn. zm.). W wymienionej wyżej ustawie z dnia 23 stycznia 2009 r. w art. 2 stwierdzono, że zadania administracji rządowej w województwie wykonują: wojewoda; organy rządowej administracji zespolonej w województwie (w tym kierownicy zespolonych służb, inspekcji i straży), organy niezespolonej administracji rządowej; jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, jeżeli wykonywanie przez nie zadań administracji rządowej wynika z odrębnych ustaw lub z zawartego porozumienia; starosta, jeżeli wykonywanie przez niego zadań administracji rządowej wynika z odrębnych ustaw; inne podmioty, jeżeli wykonywanie przez nie zadań administracji rządowej wynika z odrębnych ustaw. Rozdział 5 tej ustawy został poświęcony niezespolonej administracji rządowej.

[53] W literaturze przedmiotu i w przepisach można spotkać także inne określenia na oznaczenie tej kategorii organów administracji w terenie. Do najczęściej używanych należały w przeszłości takie terminy, jak: organy administracji niezespolonej, terenowe organy administracji państwowej nie włączone do systemu rad narodowych, jednostki nie podporządkowane radom narodowym czy terenowe organy administracji państwowej o kompetencji specjalnej nie podporządkowane terenowym organom administracji ogólnej. *Prawo administracyjne*, red. M. Wierzbowski, wyd. 3. zmienione, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2002, s. 246–247.

[54] J. Hausner, op. cit., s. 197.

[55] E. Ura, E. Ura, op. cit., s. 143.

twa. Ustanowienie terenowych delegatur właściwych ministrów może następować wyłącznie w drodze ustawy, określającej ich zadania i zasięg terytorialny (podział terytorialny specjalny).

Wojewoda ma prerogatywy umożliwiające mu wpływanie na funkcjonowanie administracji niezespolonej[56]. Przede wszystkim powoływanie lub odwoływanie organów tej administracji odbywa się na jego wniosek lub za jego zgodą. Wojewoda musi tu działać w porozumieniu z ministrem lub kierownikiem urzędu centralnego. W przypadku gdy nie uzyskuje zgody na swoje propozycje, ma prawo odwołać się do premiera. Organy administracji niezespolonej zobowiązane są do uzgadniania aktów prawa miejscowego z wojewodą, składania mu corocznych sprawozdań ze swojej działalności, a także do wykonywania poleceń wojewody jako przedstawiciela Rady Ministrów.

Powoływanie i odwoływanie organów administracji niezespolonej leży w gestii właściwego centralnego organu administracji i wymaga albo wniosku właściwego miejscowo wojewody, albo uzyskania uprzedniej jego zgody. W przypadku nieuwzględnienia wniosku wojewody lub nieuzyskania jego zgody minister właściwy do spraw administracji publicznej może wystąpić do Prezesa Rady Ministrów o rozstrzygnięcie sporu. Ustawa może jednak stanowić inny tryb powoływania i odwoływania wymienionych organów.

Wojewoda spełnia także funkcje prawodawcze w zakresie prawa miejscowego. Wojewoda ma prawo wydawania rozporządzeń porządkowych niezbędnych dla ochrony życia, zdrowia lub mienia albo służących zapewnieniu porządku, spokoju i bezpieczeństwa publicznego. Akty prawa miejscowego stanowić mogą także organy administracji niezespolonej oraz samorządu terytorialnego. Wszystkie one podlegają ogłoszeniu w wojewódzkim dzienniku urzędowym wydawanym przez wojewodę[57].

Organy administracji niezespolonej stanowią akty prawa miejscowego (w tym rozporządzenia porządkowe) obowiązujące na obszarze województwa lub jego części, na podstawie i w granicach upoważnień zawartych w ustawie, albo jeżeli jest to niezbędne do ochrony życia, zdrowia lub mienia oraz do zapewnienia porządku, spokoju i bezpieczeństwa publicznego. Organy administracji niezespolonej działające na obszarze województwa są obowiązane uzgadniać z wojewodą projekty aktów prawa miejscowego stanowionego na podstawie od-

[56] Na szczeblu wojewódzkim administracją rządową kieruje wojewoda, który stosownie do art. 7 przywołanej ustawy o administracji rządowej w województwie jest: przedstawicielem Rady Ministrów w województwie, zwierzchnikiem zespolonej administracji rządowej, organem nadzoru nad jednostkami samorządu terytorialnego, organem wyższego stopnia w rozumieniu przepisów KPA, reprezentantem Skarbu Państwa w zakresie określonym w odrębnych ustawach.

[57] J. Hausner, op. cit., s. 196.

rębnych ustaw. Akty prawa miejscowego stanowionego przez organy administracji niezespolonej ogłasza się w wojewódzkim dzienniku urzędowym wydawanym przez wojewodę[58].

Prezes Rady Ministrów uchyla w trybie nadzoru akty prawa miejscowego, w tym rozporządzenia porządkowe stanowione przez organy administracji niezespolonej, jeżeli są one niezgodne z ustawami lub aktami wydanymi w celu ich wykonania, a także może je uchylać z powodu niezgodności z polityką rządu lub naruszenia zasad rzetelności i gospodarności. Uchylenie obligatoryjne następuje zatem w przypadku naruszenia legalności przez akt prawa miejscowego, uchylenie fakultatywne zaś ma miejsce z punktu widzenia celowości. Prezes Rady Ministrów ustala, w drodze rozporządzenia, tryb kontroli aktów prawa miejscowego ustanowionych przez organy administracji niezespolonej[59]. Akty Prezesa Rady Ministrów uchylające prawo miejscowe stanowione przez organy administracji niezespolonej także podlegają opublikowaniu w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Akty prawa miejscowego stanowionego przez organy administracji niezespolonej mogą być w trybie skargi powszechnej skarżone do sądu administracyjnego[60].

Organy administracji niezespolonej działające na obszarze województwa są zobowiązane do zapewnienia zgodności swoich działań z poleceniami wojewody. Wojewoda – w zakresie wykonywania funkcji przedstawiciela Rady Ministrów – może wydawać polecenia obowiązujące także organy administracji niezespolonej. Polecenia te mają charakter środków nadzoru wobec tych organów. O wydanych poleceniach wojewoda niezwłocznie informuje właściwego ministra. Właściwy minister może wstrzymać wykonanie poleceń wojewody wydanych organom administracji niezespolonej i wystąpić do Prezesa Rady Ministrów o rozstrzygnięcie sporu.

W zakresie wydawanych poleceń (poleceń służbowych wobec organów administracji zespolonej, dla których jest zwierzchnikiem, albo środków nadzoru – wobec organów administracji niezespolonej, niepodporządkowanych służbowo wojewodzie) wojewoda zapewnia współdziałanie wszystkich jednostek organizacyjnych administracji rządowej (zespolonej

---

[58] M. Wierzbowski, op. cit., s. 251.

[59] Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 1998 r. *w sprawie trybu kontroli aktów prawa miejscowego ustanowionych przez wojewodę i organy administracji niezespolonej* (DzU z 1998 r. nr 162 poz. 1149).

[60] Zgodnie z art. 44 ust. 1 ustawy o administracji rządowej w województwie, Prezes Rady Ministrów uchyla, w trybie nadzoru, akty prawa miejscowego, w tym rozporządzenia porządkowe, ustanowione przez wojewodę lub organy administracji niezespolonej, jeżeli są one niezgodne z ustawami lub aktami wydanymi w celu ich wykonania, a także może je uchylać z powodu niezgodności z polityką rządu lub naruszenia zasad rzetelności i gospodarności. Konkretyzacje ww. przepisu znajdujemy w art. 45 ustawy o administracji rządowej w województwie, który stwierdza, że przepis art. 44 stosuje się odpowiednio, gdy wojewoda lub organy administracji niezespolonej nie wykonują czynności nakazanych prawem albo przez podejmowane czynności prawne lub faktyczne naruszają prawa osób trzecich. W przypadkach, o których wyżej mowa, sąd administracyjny może nakazać organowi nadzoru wykonanie niezbędnych czynności na rzecz skarżącego.

i niezespolonej) i samorządowej działających na obszarze województwa i kieruje ich działalnością w zakresie zapobiegania zagrożeniu dla życia, zdrowia lub mienia oraz zagrożeniom środowiska, bezpieczeństwa państwa i utrzymania porządku publicznego, ochrony praw obywatelskich, a także zapobiegania klęskom żywiołowym i innym nadzwyczajnym zagrożeniom oraz zwalczania i usuwania ich skutków na zasadach określonych w ustawach. Polecenia te jednak nie mogą dotyczyć rozstrzygnięć co do istoty sprawy załatwianej w drodze decyzji administracyjnej. W sytuacjach nadzwyczajnych, wymienionych wyżej, wojewodzie przysługuje uprawnienie do żądania wszczęcia postępowania dyscyplinarnego wobec każdego pracownika rządowej administracji niezespolonej, który dopuścił się naruszenia prawa.

Organy administracji niezespolonej działające na obszarze województwa są zobowiązane do składania wojewodzie rocznych informacji, a na żądanie wojewody także bieżących wyjaśnień o swej działalności na obszarze województwa.

Z uwzględnieniem przepisów o tajemnicy państwowej i służbowej wojewoda ma prawo wglądu w tok każdej sprawy prowadzonej na obszarze województwa przez organy administracji rządowej, w tym organy administracji niezespolonej.

Jeżeli organy administracji niezespolonej nie wykonują czynności nakazanych prawem albo przez podejmowane czynności prawne lub faktyczne naruszają prawa osób trzecich, to każdy, czyj interes prawny lub uprawnienie zostały tym naruszone, może wnieść skargę do sądu administracyjnego po bezskutecznym wezwaniu organu do usunięcia naruszenia albo zaprzestania bezczynności.

Podstawę prawną zależności organów administracji niezespolonej od organów centralnych stanowią poszczególne akty prawne z zakresu materialnego prawa administracyjnego (np. prawo górnicze, prawo celne, prawo probiercze, prawo o dozorze technicznym). Problem zależności i powiązań różnie jest rozwiązany w poszczególnych aktach prawnych dla poszczególnych kategorii organów administracji niezespolonej, co pozwala wysnuć poniższe wnioski. Organy centralne, nadzorujące lub kierujące działalnością organów administracji niezespolonej, zostały wyposażone w następujące środki oddziaływania: określanie organizacji wewnętrznej organów administracji niezespolonej poprzez nadawanie statutu lub regulaminu określającego wewnętrzną organizację, prowadzenie polityki personalnej – powoływanie i odwoływanie ze stanowisk kierowników urzędów terenowych, pomoc i szkolenie kadr w organach administracji niezespolonej, wydawanie poleceń, regulaminów, zarządzeń wewnętrznych, instrukcji, wytycznych i zaleceń, dokonywanie kompleksowej kontroli, analizy i oceny działalności nadzorowanych jednostek, możliwość otrzymania okresowych informacji

i sprawozdań o pracy tych organów, prawo wglądu w dokumenty i uzyskania wyjaśnień, koordynowanie działalności jednostek administracji niezespolonej w terenie[61].

1.2. Administracja wojskowa

Ze względu na podjętą tematykę dotyczącą administracji wojskowej warto na tym etapie dociekań zwrócić uwagę na rolę i miejsce sił zbrojnych w państwie. Wśród wielu definicji sił zbrojnych najczęściej stosowana jest cytowana niżej definicja wyjaśniająca, że siły zbrojne to: „wyspecjalizowany organ państwa, przeznaczony do ochrony i obrony jego interesów przez wykorzystanie go jako czynnika odstraszania przed agresją lub – w razie konieczności – prowadzenia walki zbrojnej aż do osiągnięcia założonego celu politycznego. Z punktu widzenia struktur organizacyjnych można je podzielić na regularne i nieregularne siły zbrojne, a z punktu widzenia charakteru prowadzonych działań na wojska operacyjne oraz siły i środki obrony terytorialnej, zaś ze względu na środowisko, w którym prowadzą działania, na: wojska lądowe, siły powietrzne i marynarkę wojenną"[62].

W wielu definicjach siły zbrojne traktuje się jako wyspecjalizowany organ pozostający w wyłącznej dyspozycji państwa, jako instrument jego polityki[63]. Polityka dla osiągnięcia swoich celów posługuje się określonymi środkami. Spośród nich za najważniejsze należy uznać: środki dyplomatyczne, środki ekonomiczne, środki militarne. Rola i znaczenie siły militarnej w polityce, szczególnie w polityce zagranicznej, są różne w różnych stanach funkcjonowania państwa oraz w poszczególnych stanach stosunków międzynarodowych, tj. stanach: pokoju, kryzysu, wojny. W stanie wojny jest to rola zdecydowanie pierwszoplanowa, w stanie kryzysu stosuje się zazwyczaj pośrednie formy wykorzystania sił zbrojnych, natomiast w czasie pokoju rola sił zbrojnych uległa w ostatnim czasie istotnym zmianom.

---

[61] M. Wierzbowski, op. cit., s. 252–253.

[62] B. Balcerowicz, op. cit., s. 124. Por.: „Siły zbrojne to wyspecjalizowany organ państwa podlegający bezpośrednio centralnej władzy wykonawczej. Przeznaczony od ochrony i obrony interesów przez możliwość zastosowania przemocy zbrojnej". B. Balcerowicz, *Siły zbrojne w państwie i stosunkach międzynarodowych*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2006, s. 24–29. W ustawie z dnia 24 maja 2007 r. *o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie niektórych innych ustaw* (DzU z 2007 r. nr 107, poz. 732) dokonano zmiany przepisu w art. 3, w myśl którego w skład Sił Zbrojnych RP wchodzą jako ich rodzaje: Wojska Lądowe, Siły Powietrzne, Marynarka Wojenna, Wojska Specjalne.

[63] „Wojna jest nie tylko czynem politycznym, lecz i prawdziwym narzędziem polityki, dalszym ciągiem stosunków politycznych, przeprowadzeniem ich innymi środkami". Zob. C. von Clausewitz, *O wojnie*, Wydawnictwo „Test", Lublin 1995, s. 23. „Tylko armia umożliwia istnienie pozostałych instytucji. Wszelkie wolności polityczne i społeczne, wszelkie twory kultury, finanse – państwo istnieją i upadają wraz z armią". F. Herne, *Moltke*, Warszawa 1999, s. 165. Cyt. za: *Bezpieczeństwo narodowe Polski w XXI wieku*, red. R. Jakubczak, J. Flis, Bellona, Warszawa 2006, s. 257.

Rolę i zadania Sił Zbrojnych RP określa między innymi Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP (zwana dalej Strategią)[64]. Według Strategii, Siły Zbrojne RP są zasadniczym elementem obrony narodowej. Ich podstawowym zadaniem jest zapewnienie zdolności państwa do obrony oraz utrzymywanie gotowości do przeciwstawienia się agresji w ramach zobowiązań sojuszniczych. Zadaniem Sił Zbrojnych RP jest również wspieranie pozostałych organów państwa w zapewnianiu bezpieczeństwa wewnętrznego Polski i udzielanie niezbędnej pomocy wojskowej właściwym instytucjom i służbom rządowym oraz samorządowym, organizacjom cywilnym i społeczeństwu w reagowaniu na zagrożenia. Ostatnie z wymienionych zadań SZ RP realizują poprzez: obserwację i kontrolę przestrzeni powietrznej Polski, wsparcie ochrony granicy lądowej i wód terytorialnych, rozpoznanie i działalność wywiadowczą, a także monitorowanie skażeń promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych na terytorium kraju oraz prowadzenie akcji oczyszczania terenu z materiałów wybuchowych i przedmiotów niebezpiecznych pochodzenia wojskowego. Oprócz tego siły zbrojne utrzymują gotowość do prowadzenia – samodzielnie bądź we współpracy z innymi organami i służbami państwowymi – operacji poszukiwawczo-ratowniczych. Siły Zbrojne RP uczestniczą w narodowym systemie zarządzania kryzysowego, rozwijają swą zdolność do udzielania pomocy odpowiednim organom administracji publicznej oraz społeczeństwu w wypadku klęsk żywiołowych, katastrof spowodowanych przez człowieka i zagrożeń terrorystycznych.

W przywołanych powyżej treściach Strategii zawierają się dwie funkcje sił zbrojnych, a mianowicie zewnętrzna – wyrażona przez działanie wojska służącego za jeden z instrumentów polityki zagranicznej oraz obronnej państwa, oraz wewnętrzna – wyrażająca się m.in. w wykorzystaniu sił zbrojnych jako środka pomocy w sytuacjach zagrożeń niemilitarnych. Użycie wojska dla pomocy w ratowaniu życia, zdrowia i mienia ludności, wykorzystywanie go w akcjach i operacjach ratunkowych stało się współcześnie częstą praktyką[65].

Powyższe, zewnętrzne i wewnętrzne funkcje sił zbrojnych spowodowały, że od kilku lat obserwujemy proces profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP. Jest to proces transformacji zasadniczych dziedzin funkcjonalnych Sił Zbrojnych RP, w tym modernizacja techniczna sprzętu, gwarantujący gotowość do wykonywania konstytucyjnych funkcji oraz wypełniania misji wynikających z zobowiązań sojuszniczych i umów międzynarodowych, na terenie kraju

---

[64] *Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2007.

[65] Wśród wielu organizacji i instytucji państwa organizacja wojskowa wytworzyła cechy właściwe tylko dla niej oraz niezastąpione przez inne organizacje. Zaliczamy do nich: dysponowanie oraz umiejętność wykorzystania w masowej skali radykalnego środka przemocy, jakim jest szeroki zestaw broni oraz form i sposobów jej bojowego wykorzystania, przygotowanie i zdolność prowadzenia walki zbrojnej, specyficzną strukturę wojska, dowodzenie (wojskowe), mobilność wojska, stałą gotowość bojową wojsk, morale wojska, bezinteresowność poświecenia żołnierskiego dla Ojczyzny. R. Jakubczak, J. Flis, op. cit., s. 263.

i poza jego granicami, poprzez zastąpienie służby obowiązkowej ochotniczą służbą zawodową i kontraktową, obejmujący dostosowanie stanu faktycznego do nowych wyzwań i zagrożeń oraz oczekiwań społecznych w zakresie bezpieczeństwa narodowego.

Celem procesu profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP w zakresie zarządzania zasobami osobowymi jest doskonalenie systemu uzupełnień gwarantującego osiągnięcie gotowości do wykonywania konstytucyjnych funkcji oraz wypełniania, na terenie kraju i poza jego granicami, misji wynikających z zobowiązań sojuszniczych i umów międzynarodowych. Cel zamierza się osiągnąć głównie poprzez zastąpienie służby obowiązkowej ochotniczą służbą wojskową (zawodową i kontraktową), uwzględniając aktualną sytuację demograficzną oraz oczekiwania społeczne. Zakłada się, że zawieszenie odbywania przez poborowych zasadniczej służby wojskowej nastąpi z końcem 2009 roku. Pełna profesjonalizacja w SZ RP nastąpi od 2010 roku. Lata 2008–2009 przeznaczone są na przygotowanie stosownych regulacji prawnych oraz dokonanie zmian organizacyjno-funkcjonalnych pozwalających na zawieszenie obowiązkowej zasadniczej służby wojskowej.

Ministerstwo Obrony Narodowej, w ramach założeń profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP, zakłada jedynie zawieszenie odbywania służby obowiązkowej w formie zasadniczej służby wojskowej[66]. Profesjonalizacja armii oznacza w istocie oparcie uzupełnienia sił zbrojnych w czasie pokoju na dobrowolnych (ochotniczych) rodzajach czynnej służby wojskowej, którymi będą: zawodowa stała i kontraktowa służba wojskowa, służba kandydacka oraz służba wojskowa żołnierzy rezerwy pełniona w ramach Narodowych Sił Rezerwowych. W przypadku wystąpienia potrzeby uzupełnienia Sił Zbrojnych RP, szczególnie w sytuacjach kryzysowych, nadal istniałaby możliwość przywrócenia dotychczasowych obowiązkowych rodzajów czynnej służby wojskowej. Z tego względu pozostawione zostaną regulacje prawne dotyczące tych obszarów funkcjonowania Sił Zbrojnych RP.

Zamiar przeprowadzenia profesjonalizacji został po raz pierwszy sformułowany w „Programie rozwoju Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2007–2012". Zaplanowano w nim przygotowanie warunków prawno-organizacyjnych, w tym opracowanie niezbędnych rozwiązań legislacyjnych, zapewnienie środków budżetowych, opracowanie struktury etatowej Sił Zbrojnych RP, przygotowanie centrów i ośrodków szkolenia oraz terenowych organów administracji wojskowej, a także dostosowanie infrastruktury jednostek woj-

[66] Do odbywania zasadniczej służby wojskowej (która trwa(ła) dziewięć miesięcy) powoływani są (byli) poborowi zdolni do czynnej służby wojskowej ze względu na stan zdrowia fizycznego i psychicznego oraz niekorzystający z odroczenia tej służby (będący w dyspozycji do powołania). Powoływanie do tej służby realizowane było cyklicznie w ciągu całego roku kalendarzowego i odbywało się w każdym miesiącu. Zgodnie ze wspomnianą ustawą organem powołującym (w drodze decyzji administracyjnej) był wojskowy komendant uzupełnień.

skowych do potrzeb służby kontraktowej. Zaplanowano również zawieszenie obowiązku odbywania zasadniczej służby wojskowej, wprowadzenie służby kontraktowej oraz utworzenie Narodowych Sił Rezerwowych (NSR).

Wprowadzenie pełnej profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP nastąpi od 1 stycznia 2010 roku. Terminowa realizacja wynikających w tym zakresie zadań wymaga odpowiednich działań podejmowanych zarówno przez Ministerstwo Obrony Narodowej, jak i przez inne organy administracji rządowej, przy zapewnieniu określonych warunków finansowych, organizacyjnych i prawnych. Wdrażanie procesu profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP realizowane będzie w następujących etapach:

- etap I – do 31 grudnia 2008 roku – ograniczenie liczby poborowych powoływanych do obowiązkowej zasadniczej służby wojskowej;
- etap II – do 31 grudnia 2009 roku – przygotowanie zasobów osobowych na potrzeby zawodowej służby kontraktowej;
- etap III – od 1 stycznia 2010 roku – oparcie zasadniczego uzupełnienia Sił Zbrojnych RP na dobrowolnych rodzajach czynnej służby wojskowej.

W poszczególnych etapach przygotowania i wdrażania profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP zasadniczy wysiłek skoncentrowano na następujących obszarach:

- przygotowanie warunków prawnych zawieszenia obowiązku pełnienia zasadniczej służby wojskowej (z możliwością jego odwieszania), z równoczesnym zawieszeniem obowiązku odbywania przeszkolenia wojskowego studentów i absolwentów szkół wyższych;
- wprowadzenie ochotniczej kontraktowej służby wojskowej;
- utworzenie Narodowych Sił Rezerwowych (w tym – na podstawie kontraktu – ochotniczej służby rezerwy żołnierzy posiadających przydziały kryzysowe, w ramach etatowych Narodowych Sił Rezerwowych);
- zagwarantowanie prawnej możliwości pełnienia na ogólnych zasadach czynnej służby wojskowej przez kobiety;
- ograniczenie zakresu odbywania ćwiczeń wojskowych przez żołnierzy rezerwy posiadających przydziały mobilizacyjne;
- przygotowanie materialnych rekompensat i zachęt do pełnienia ochotniczej służby w ramach etatowych Narodowych Sił Rezerwowych, w tym dla pracodawców zatrudniających żołnierzy rezerwy posiadających przydziały do Narodowych Sił Rezerwowych i będących w dyspozycji do pełnienia służby wojskowej;

– zapewnienie godziwych warunków zakwaterowania żołnierzy zawodowych we wszystkich korpusach osobowych;

– zmiany charakteru zadań wykonywanych przez terenowe organy administracji wojskowej (udział w zarządzaniu obronnym i reagowaniu kryzysowym, funkcja organów werbunkowych w zakresie zaciągu ochotniczego).

Osiągnięcie zakładanych celów uwarunkowane jest przygotowaniem stosownych regulacji prawnych. Obecnie trwają zaawansowane prace nad projektami następujących aktów prawych:

– ustawy o zmianie ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, tzw. duża nowelizacja (projekt w trakcie uzgodnień międzyresortowych);

– ustawy o zmianie ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (projekt w trakcie uzgodnień wewnątrzresortowych);

– ustawy o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, tzw. duża nowelizacja (projekt w trakcie uzgodnień wewnątrzresortowych);

– „nowej" ustawy o dyscyplinie wojskowej (projekt w trakcie uzgodnień wewnątrzresortowych)[67].

Niezależnie od powyższego oraz uwzględniając fakt, że problematyka obronności i funkcjonowania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej dotyczy również innych resortów, a przede wszystkim jest sprawą wszystkich obywateli, istnieje konieczność właściwego zorganizowania i zapewnienia warunków do płynnego wprowadzania procesu profesjonalizacji, przy niezbędnym zaangażowaniu różnych organów państwa, szczególnie w obszarach będących poza kompetencjami ministra obrony narodowej. Dotyczy to w szczególności problematyki uzupełniania poborowymi jednostek zmilitaryzowanych niewchodzących w skład Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz pełnienia przez poborowych służby zastępczej w określonych podmiotach, głównie użyteczności publicznej. Ponadto szerszego, pozaresortowego aspektu nabiera problematyka stworzenia skutecznego systemu motywacyjnego pozyskiwania niezbędnej liczby ochotników do czynnej służby wojskowej, obejmującego również

---

[67] *Projekt o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie niektórych innych ustaw* skierowany do rozpatrzenia przez Komitet Rady Ministrów w dniu 26 lutego 2009 r. *Projekt ustawy o gospodarowaniu składnikami mienia ruchomego Skarbu Państwa, ich pozyskiwaniu oraz o Agencji Uzbrojenia* skierowany przez Prezesa Rady Ministrów do Marszałka Sejmu RP w dniu 23 stycznia 2009 r. (Druk nr 1626). Projekt ustawy z dnia 14 stycznia 2009 r. *o zmianie ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw*. Projekty wyżej wymienionych ustaw są dostępne na stronie internetowej http://www.profesjonalizacja.wp.mil.pl/ zakładka: projekty aktów prawnych. W dniu 13 stycznia 2009 r. Rada Ministrów przyjęła *projekt ustawy o dyscyplinie wojskowej*, przedłożony przez Ministra Obrony Narodowej. Projekt ustawy o dyscyplinie wojskowej, dostępny na stronie internetowej Departamentu Wychowania i Promocji Obronności http://www.wojsko-polskie.pl/.

odpowiedni poziom świadczeń dla żołnierzy w czasie jej pełnienia oraz kwestie rekonwersji i mechanizmy poszerzające możliwości zatrudniania byłych żołnierzy po zwolnieniu ze służby wojskowej – co jest warunkiem koniecznym powodzenia procesu profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP. W związku z tym opracowano program rządowy pt. „Program profesjonalizacji Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej na lata 2008–2012", w którym określone zostały zadania dla poszczególnych resortów w kolejnych etapach przebudowy Sił Zbrojnych RP.

Wprowadzenie procesu profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP wymagało będzie przebudowy struktury dotychczasowego budżetu resortu obrony narodowej.

Uwzględniając, że powodzenie procesu profesjonalizacji zależy od pozyskania wymaganej liczby ochotników do służby wojskowej i utrzymania ich w tej służbie, niezbędne jest podjęcie działań w zakresie wprowadzania finansowych czynników motywujących osoby do podejmowania służby wojskowej (oraz w ramach Narodowych Sił Rezerwowych), a także żołnierzy do dalszego pełnienia tej służby[68].

Osiągnięcie zakładanych celów profesjonalizacji Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, a przede wszystkim podniesienie ich poziomu jakościowego wymaga więc – w początkowym etapie transformacji – poniesienia dodatkowych nakładów na ten cel. Szacuje się, że łączne skutki finansowe realizacji przedmiotowego programu wyniosą ok. 3,72 mld zł. Jego realizacja i finansowe zabezpieczenie zostanie wykonane przez zmianę priorytetów zadań i struktury wydatków części budżetu państwa poszczególnych dysponentów, których program dotyczy. Ocenia się, że osiągnięcie wymiernych korzyści w postaci oszczędności budżetowych możliwe będzie dopiero w latach następnych, po zakończeniu całego procesu[69].

Dla sprawnego przebiegu procesu profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP, a także późniejszego funkcjonowania sił zbrojnych w czasie pokoju, kryzysu i wojny konieczne staje się istnienie administracji wojskowej.

Przyjmując dotychczasowe rozważania dotyczące znaczenia terminu „administracja" oraz miejsca i roli sił zbrojnych w państwie, możemy założyć już na wstępie, iż tytuł niniejszego opracowania „Administracja wojskowa" nie odnosi się do administracji prywatnej, ale do administracji publicznej. Jego konotacji należy poszukiwać w obszarze władzy wykonawczej związanej z funkcjonowaniem aparatu przymusu, jakim są siły zbrojne.

---

[68] Jako podstawowe założenie przyjęta została liczebność SZ RP na poziomie 150 tys., w tym 30 tys. na potrzeby Narodowych Sił Rezerwowych. Zakłada się, że dla oficerów przeznaczonych będzie ogółem 27 tys. stanowisk, dla podoficerów 49 tys. stanowisk, dla szeregowych zawodowych 17 tys. stanowisk. Dla ochotniczej służby kontraktowej przewiduje się do 57 tys. stanowisk.

[69] Na podstawie odpowiedzi sekretarza stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej, Cz. Piątasa w dniu 24 lipca 2008 r. – z upoważnienia ministra – na interpelację nr 3979 (SPS-023-3979/08), pani poseł Leny Dąbkowskiej-Cichockiej, w sprawie zapowiedzi zniesienia poboru do odbycia zasadniczej służby wojskowej.

Dokonując opisu pojęcia, w pierwszej kolejności przyjrzyjmy się spotykanym definicjom dotyczącym administracji wojskowej. W dostępnych publikacjach możemy znaleźć różne (niżej przywołane) wyjaśnienia:

– „Administracja wojskowa jako część gospodarki państwowej obejmuje administrację personalną, gospodarkę pieniężną i materiałową sił zbrojnych, prowadzoną w ramach gospodarki ogólnopaństwowej. Zadaniem administracji wojskowej jest zaopatrywanie sił zbrojnych w pieniądze, wszelkiego rodzaju materiał, środki przewozowe oraz zapewnienie wojsku pomocy sanitarnej, weterynaryjnej, opieki duchowej i sprawiedliwości"[70];

– „Administracja wojskowa: 1) dziedzina nauki wojennej badająca organizację, skład, uzupełnianie i mobilizację sił zbrojnych oraz zagadnienia służby i bytowania wojsk; 2) kierownictwo wojskowe w czasie wojny na opanowanych lub okupowanych terenach nieprzyjaciela; 3) działalność organów wojskowych w czasie pokoju obejmująca wszystkie sprawy sił zbrojnych nie wchodzące w zakres dowodzenia i szkolenia oraz ogół czynności mających na celu zapewnienie wojsku wszystkiego, co mu jest potrzebne do życia i walki"[71];

– „Administracja wojskowa: 1) ogół czynności wykonywanych przez organy wojskowe w zakresie władzy wykonawczej, z wyłączeniem strategii i taktyki; 2) wewnętrzne kierowanie jednostką wojskową"[72];

– „Administracja wojskowa – element administracji publicznej, obejmującej organizowanie i realizację procesów nastawionych na wszechstronne zaspokojenie potrzeb sił zbrojnych w zakresie środków niezbędnych do życia i walki"[73];

– „Administracja wojskowa – jest to działalność organów wojskowych w czasie pokoju obejmująca wszystkie sprawy sił zbrojnych niewchodzące w zakres dowodzenia i szkolenia, a także wszystkie czynności mające na celu zapewnienie wojsku wszystkiego, co jest mu potrzebne do sprawnego funkcjonowania zgodnie z zadaniami";

– „Administracja wojskowa – jest to dziedzina nauki wojennej badająca organizację, skład, uzupełnianie i mobilizację sił zbrojnych oraz zagadnienia służby i bytowania wojsk";

– „Administracja wojskowa – jest to kierownictwo wojskowe w czasie wojny na opanowanym lub okupowanym terenie nieprzyjaciela"[74].

---

[70] *Administracja wojskowa. Część 1 ogólna*, Warszawa 1932, s. 3. Biblioteka Narodowa sygn. I 838.299.

[71] *Leksykon wiedzy wojskowej*, Wydawnictwo MON, Warszawa 1979, s. 11.

[72] *Dictionary of Military and Associated Terms*, Department of Defense, US Govemment Printing Office. Washington 1989, s. 4. Cyt. za: B. Balcerowicz, op. cit., s. 8.

[73] Ibidem, s. 8.

[74] Trzy ostatnie definicje zostały zaczerpnięte ze strony internetowej i w zasadzie nie odbiegają od przytoczonych wcześniej definicji słownikowych. Zob. http://pl.wikipedia.org/wiki/Administracja_wojskowa. Na marginesie należy zaznaczyć, iż R. Kalinowski (*Administracja wojskowa w realizacji zadań obronnych*, AON, Warszawa

W przywołanych definicjach termin „administracja wojskowa" odnosi się do wielu zagadnień, które możemy rozpatrywać w ujęciu przedmiotowym, podmiotowym i funkcjonalnym.

I tak w ujęciu przedmiotowym (materialnym) administracja wojskowa była i jest rozumiana jako: „dziedzina nauki wojennej[75]", „część gospodarki państwowej", „element administracji publicznej", „wszechstronne zaspokojenie potrzeb sił zbrojnych", „zaopatrywanie sił zbrojnych", „wszystkie sprawy sił zbrojnych nie wchodzące w zakres dowodzenia i szkolenia".

W ujęciu podmiotowym (organizacyjnym) to: „organy wojskowe", „różne podmioty, organy i instytucje". To ujęcie pozwala zrozumieć, jak wewnętrznie zorganizowana (ukształtowana) jest administracja wojskowa.

W ujęciu funkcjonalnym (czynnościowym) to: „ogół czynności [...] w zakresie władzy wykonawczej", „ogół czynności mających na celu zapewnienie wojsku wszystkiego, co mu jest potrzebne do życia i walki", „kierownictwo wojskowe w czasie wojny na opanowanym lub okupowanym terenie", „wewnętrzne kierowanie jednostką wojskową", „organizowanie i realizacja procesów nastawionych na wszechstronne zaspokojenie potrzeb sił zbrojnych", „działalność organów wojskowych w czasie pokoju".

Najpełniejszy obraz wiedzy o administracji (administracji publicznej) znajdujemy w ujęciu historycznym i porównawczym, które pokazuje związek urządzeń administracyjnych z ich otoczeniem społecznym i doktrynalnym.

Z punktu widzenia nauki administracji (nauki o administracji publicznej) kluczowy jest element podmiotowy przytoczonych wyżej definicji, gdyż odnosi się bezpośrednio do ustroju administracyjnego państwa, z kolei dla prawa administracyjnego główny ciężar definicji spoczywa na składniku przedmiotowym i czynnościowym[76].

Wychodząc z powyższych rozważań, omówienie istoty administracji wojskowej warto rozpocząć od ujęcia historycznego.

Pierwsza z przytoczonych definicji administracji wojskowej została zaczerpnięta z pozycji z okresu międzywojennego. Wtedy zadania administracji wojskowej w czasie pokoju

---

2002, s. 12) posługuje się pojęciem „wojskowa administracja niezespolona". Nietrudno zauważyć, że takiego terminu (podziału) nie ma. Pomimo iż ten autor sam zauważa tę niezręczność i tłumaczy koniecznością zaakcentowania udziału wojskowych w tej (niezespolonej) administracji, zdaniem piszącego te słowa (R. Szynowskiego), wprowadzanie dodatkowych pojęć nie znajduje uzasadnienia.

[75] „Nauka wojenna – nauka o istocie wojny, siłach i środkach jej prowadzenia, wzajemnym związku i uwarunkowaniu zjawisk zachodzących w toku wojny oraz zasadach przygotowania i prowadzenia wojny w konkretnych warunkach historycznych [...]". *Mała encyklopedia wojskowa*, t. 2, Warszawa 1970, s. 386 i 387. „Nauki wojenne – zbiór dyscyplin (specjalności) naukowych, badających źródła powstania wojen i ich istotę, procesy tworzenia i wykorzystania potencjału wojennego dla zapobiegania wojnie, a w razie konieczności jej przygotowania i prowadzenia". B. Balcerowicz, op. cit., s. 75.

[76] W ramach nauk administracyjnych, do których należy nauka o administracji publicznej (nauka administracji), tradycyjnie wydziela się trzy gałęzie: naukę prawa administracyjnego, naukę administracji i naukę polityki administracyjnej. Podaję za: H. Izdebski, M. Kulesza, op. cit., s. 12.

były spełniane poprzez: administrowanie personelem, uzupełnianie stanów liczebnych sił zbrojnych w ludzi i w konie, administrowanie przyznanymi kredytami, zakup, wytwarzanie, przetwarzanie, gromadzenie oraz wydawanie oddziałom wojska wszelkiego rodzaju materiałów, nabór organów funkcyjnych, szkolenie personelu administracyjnego oraz przygotowanie mobilizacji materiałowej na wypadek wojny. W czasie wojny zaś administracja wojskowa zaopatrywała żołnierzy w to wszystko, co im do życia i walki jest potrzebne, ułatwiając im tym samym spełnienie właściwego zadania, to jest walki, oraz uwalniała walczące siły zbrojne od zbędnych ciężarów, wykonując zadania związane z ewakuacją ludzi, zwierząt i zużytego materiału[77].

W okresie międzywojennym funkcjonowały w siłach zbrojnych pojęcia: administracji personalnej, administracji rezerw, administracji i zaopatrywania sił zbrojnych. Administracja personalna obejmowała zarówno administrację stanem czynnym, tj. szeregowymi odbywającymi czynną służbę wojskową, jak też uczniami szkół wojskowych i personelem zawodowym i cywilnym, oraz administrację rezerw. Zadaniem administracji personalnej było właściwe użycie personelu wojskowego i cywilnego drogą wyznaczenia każdemu odpowiedniego stanowiska w ramach organizacyjnych sił zbrojnych. Z kolei zaopatrywanie sił zbrojnych, albo ściślej: administracja materiałowa i pieniężna, miało za zadanie zadośćuczynienie wszelkim potrzebom materiałowym wojska przy pomocy wszelkich środków, oddanych do rozporządzenia władzom wojskowym przez władze ustawodawcze. Sposób administrowania materiałem i pieniędzmi celem zadośćuczynienia wszelkim potrzebom sił zbrojnych nazywano gospodarką (gospodarką sił zbrojnych)[78].

---

[77] *Administracja wojskowa...*, op. cit. s. 4.

[78] R. Starzyński, *Zarys nauki organizacji sił zbrojnych*, Wojskowy Instytut Naukowo-Wydawniczy, Warszawa 1930, s. 86–123. Jak podaje R. Starzyński, organizacja administracji wojskowej w siłach zbrojnych w Polsce w okresie międzywojennym opierała się na ogólnym podziale sił zbrojnych na bronie i służby. Formacje i organa służb spełniały czynności związane z administracją i gospodarką sił zbrojnych. Ogólnie służby dzielono na dwie grupy: służby uzupełniające i służby zaopatrujące. Z kolei służby uzupełniające dzieliły się na: służbę uzupełnień i służbę remontu. Grupa służb zaopatrujących administrowała pieniędzmi i materiałem. Do grupy tej należały: służba intendentury, służba uzbrojenia, służba budownictwa, służby techniczne, jak: aeronautyki, samochodowa, kolejowa, saperów, łączności i taborowa oraz częściowo służba zdrowia. *Ustawa o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojsk Polskich z dnia 23 marca 1922 r.* (DzU z 1922 r. nr 32, poz. 256) zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 22 sierpnia 1921 r. w art. 5 w ramach korpusu oficerskiego wymienia korpus oficerów administracji. Obecnie w myśl § 1 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 30 kwietnia 2008 r. *w sprawie korpusów osobowych i grup osobowych kadry Sił Zbrojnych RP* (DzU z 2008 r. nr 86, poz. 531), funkcjonują: w korpusie osobowym ogólnym – grupa osobowa administracji wojskowej i grupa osobowa kadrowa i zarządzania. Zgodnie z decyzją Ministra Obrony Narodowej z dnia 4 czerwca 2008 r. *w sprawie gestorów korpusów osobowych (grup osobowych)* (Dz. Urz. MON nr 12/2008 r. poz. 143), gestorem korpusu osobowego w grupie osobowej administracji wojskowej jest Szef Zarządu Organizacji i Uzupełnień – P1 Sztabu Generalnego WP, a w grupie osobowej zarządzania oraz kadrowej – Dyrektor Departamentu Kadr MON.

Podsumowując należy zauważyć, że pierwsza z omówionych definicji administracji wojskowej odnosi się do gospodarki państwa, a podział tej administracji uwarunkowany był dziedziną, której bezpośrednio dotyczył, czyli określonych zasobów (ludzkich, finansowych, materiałowych) wykorzystywanych dla prawidłowego funkcjonowania sił zbrojnych w czasie pokoju i czasie wojny.

Jak już wcześniej wspomniano, w ujęciu podmiotowym (organizacyjnym) administracja wojskowa to: „organy wojskowe", „różne podmioty, organy i instytucje". Przywołane kryterium podmiotowe pozwala nam zrozumieć jak jest wewnętrznie zorganizowana administracja wojskowa. Jednocześnie pozwala na określenie miejsca administracji wojskowej w strukturze administracji publicznej w Polsce. W podejściu podmiotowym tak w przypadku administracji publicznej jak i administracji wojskowej elementem wspólnym było stwierdzenie, że są to „różne podmioty, organy (wojskowe) i instytucje".

W myśl art. 134. Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 roku[79], Prezydent Rzeczypospolitej jest najwyższym zwierzchnikiem Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. W czasie pokoju Prezydent Rzeczypospolitej sprawuje zwierzchnictwo nad siłami zbrojnymi za pośrednictwem Ministra Obrony Narodowej.

Zgodnie z art. 1 i 2 pkt 21 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 roku o urzędzie Ministra Obrony Narodowej[80], Minister Obrony Narodowej jest naczelnym organem administracji państwowej w dziedzinie obronności państwa. Wykonuje swoje zadania przy pomocy Ministerstwa Obrony Narodowej, w skład, którego wchodzi Sztab Generalny Wojska Polskiego. Do zakresu działania Ministra Obrony Narodowej należy m.in. wykonywanie uprawnień naczelnego organu administracji państwowej w stosunku do terenowych organów administracji wojskowej i innych organów wojskowych. W stosunku do osób pełniących czynną służbę wojskową, w tym Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, decyzje Ministra Obrony Narodowej mają moc rozkazu wojskowego.

Przywołane wcześniej uregulowania stanowią, że „Minister Obrony Narodowej jest naczelnym organem administracji państwowej w dziedzinie obronności Państwa", a to oznacza, że obszar odpowiedzialności ministra dotyczy nie tylko Sił Zbrojnych RP, ale całej dziedziny obronności państwa. Zatem należy już na wstępie wyjaśnić, co rozumiemy przez pojęcie obronności państwa i jakie relacje zachodzą między obronnością państwa a siłami zbrojnymi.

Według *Słownika terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego* obronność państwa (ang. *defence of the state*) to „dziedzina bezpieczeństwa państwa, dotycząca przeciwstawiania

[79] DzU z 1997 r. nr 78, poz. 483.
[80] DzU z 1996 r. nr 10, poz. 56, z późn. zm.

się zewnętrznym zagrożeniom polityczno-militarnym przy wykorzystaniu wszystkich dysponowanych przez państwo sił i środków (militarnych i niemilitarnych)"[81] – czyli nie tylko sił zbrojnych.

W książce W. Kitlera pt. *Obrona narodowa w wybranych państwach demokratycznych* znajdujemy dodatkowe wyjaśnienie dotyczące obronności. Autor stwierdza, że „w państwie, z uwagi na określone potrzeby społeczne, tworzy się, rozwija i pobudza do działania, gdy zajdzie taka potrzeba, określone systemy, które możemy określić mianem szczegółowych systemów bezpieczeństwa państwa. Tym sposobem możemy wyróżnić m.in. systemy: obronności (obrony państwa), którego zadaniem jest przeciwstawienie się wszystkim zewnętrznym wyzwaniom i zagrożeniom (kryzysom) polityczno militarnym"[82]. Następnie W. Kitler wyróżnia w systemie obronności podsystem kierowania obronnością, podsystem militarny (siły zbrojne), podsystem pozamilitarny. Wyróżnienie w systemie obronności dwóch różnych pod względem charakteru podsystemów, a więc militarnego i pozamilitarnego, jak stwierdza wymieniony autor, prowadzi do mylnego wniosku, iż spełniają one dwie zgoła odmienne funkcje, a przecież tak jeden, jak i drugi z nich lub ich części spełniają wiele funkcji o podobnym charakterze. Dotyczy to zawłaszcza takich spraw, jak: zapewnienie bezpieczeństwa i nienaruszalności granic, ochrona niepodległości państwa, reagowanie kryzysowe, wywiad, kontrwywiad, ochrona informacji niejawnych, porządek publiczny i innych[83].

W artykule 5 i 19 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej[84] określono, że dział obrona narodowa obejmuje w czasie pokoju sprawy: obrony państwa oraz Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, udziału Rzeczypospolitej Polskiej w wojskowych przedsięwzięciach organizacji międzynarodowych oraz w zakresie wywiązywania się z zobowiązań militarnych, wynikających z umów międzynarodowych – chyba że na mocy odrębnych przepisów określone sprawy należą do zakresu zadań i kompetencji Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej lub innych organów państwowych.

Realizacja nazwanych w wyżej wymienionej ustawie spraw obejmujących dział obrona narodowa wymaga ich konkretyzacji w postaci zadań. Na podstawie analizy dostępnej literatury trudno jest jednoznacznie określić zadania z zakresu bezpieczeństwa narodowego, ponieważ odnoszą się one do różnych dziedzin, a najczęściej do pojmowania bezpieczeństwa narodowego jako obronności państwa (systemu bezpieczeństwa narodowego, systemu obron-

[81] *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, red. J. Kaczmarek, W. Łepkowski, B. Zdrodowski, wyd. 6., AON, Warszawa 2008.
[82] W. Kitler, *Obrona narodowa w wybranych państwach demokratycznych*, AON, Warszawa 2001, s. 52.
[83] Ibidem, s. 62.
[84] DzU z 1999 r. nr 141, poz. 943.

nego państwa). W obowiązujących aktach prawnych spotykamy następujące określenia: zadania w ramach powszechnego obowiązku obrony[85], zadania w ramach powszechnego obowiązku obrony, zwane dalej „zadaniami obronnymi"[86], zadania operacyjne[87], zadania obronne[88]. W niniejszym opracowaniu przyjęto, że zadania obronne to część zadań z zakresu bezpieczeństwa narodowego, skonkretyzowane przedsięwzięcia realizowane przez organy władzy i administracji rządowej oraz inne organy i instytucje państwowe, organy samorządu terytorialnego, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe oraz poszczególnych obywateli, obejmujące: przygotowanie państwa do działania i przetrwania w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa, kryzysu i wojny; realizację określonych przedsięwzięć operacyjnych w tych warunkach, usuwanie konsekwencji po usunięciu zagrożenia, z przywróceniem stanu normalnego funkcjonowania państwa włącznie[89]. Z ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP, a także innych ustaw, z rozporządzeń i dokumentów planistycznych wynika, że zadania obronne realizują: organy władzy wykonawczej – Prezydent RP, Rada Ministrów i premier, ministrowie kierujący określonymi działami administracji rządowej, terenowe organy administracji rządowej (zespolonej i niezespolonej), w tym terenowe organy administracji wojskowej, straże, służby i inspekcje, Siły Zbrojne RP, jednostki organizacyjne podległe lub nadzorowane przez ministrów, kierowników urzędów centralnych, wojewodów oraz organy samorządu terytorialnego, przedsiębiorcy, organizacje społeczne i obywatele[90].

Na podstawie powyższych rozważań dotyczących dziedziny obronności państwa możemy stwierdzić, że wymienione pojęcie obejmuje szeroki zakres podmiotowy i przedmiotowy. W ujęciu podmiotowym możemy mówić o systemie obronnym, w którym istotnym elementem – ale nie jedynym – są siły zbrojne. W ujęciu przedmiotowym to: sprawy obrony państwa, sprawy sił zbrojnych, udziału Rzeczypospolitej Polskiej w przedsięwzięciach wojskowych.

---

[85] Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. *o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej*, art. 2, art. 6, art. 11, art. 18.

[86] Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 stycznia 2004 r. *w sprawie ogólnych zasad wykonywania zadań w ramach powszechnego obowiązku obrony* (DzU z 2004 r. nr 16, poz. 152), § 1.

[87] Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2004 r. *w sprawie warunków i trybu planowania i finansowania zadań wykonywanych w ramach przygotowań obronnych państwa przez organy administracji rządowej i organy samorządu terytorialnego* (DzU z 2004 r. nr 152, poz. 1599), § 2 ustęp 4.

[88] *Instrukcja opracowywania Narodowego Kwestionariusza Pozamilitarnych Przygotowań Obronnych* – 2004 (NKPPO-04).

[89] W. Kitler, *Samorząd terytorialny w obronie narodowej Rzeczypospolitej Polskiej*, AON, Warszawa 2005, s. 20. A także: *Zadania obronne samorządu terytorialnego. Materiał studyjny*, red. W. Kitler, AON, Warszawa 2006, s. 19.

[90] Więcej na temat zadań z zakresu bezpieczeństwa narodowego zob. *Współdziałanie administracji wojskowej i cywilnej w zakresie bezpieczeństwa narodowego. Wybrane problemy*, red. R. Szynowski, TWO, Warszawa 2008.

Potwierdzeniem tych ustaleń są następujące definicje pojęcia „obrona narodowa":

– całokształt sił i środków (instytucji) społeczeństwa (narodu) oraz ich poczynania związane z przeciwdziałaniem zagrożeniom godzącym w interes narodowy[91];

– działalność mająca na celu odpowiednie przygotowanie i wykorzystanie sił i środków będących do dyspozycji państwa dla przeciwdziałania wszelkiego rodzaju zagrożeniom zewnętrznym i wewnętrznym[92].

W książce pt. *Prawo administracyjne* autorzy posługują się pojęciem „administracja obrony narodowej", definiując je jako „organizowanie bezpośredniej i praktycznej realizacji zadań państwowych w dziedzinie wojskowej". Zdaniem autora (R. Sz.), odpowiednie byłoby sformułowanie: w dziedzinie obrony narodowej. „Wykonywanie zadań o szczególnym charakterze odbywa się przy zastosowaniu prawnych form działania właściwych dla administracji publicznej, przy znacznie zwiększonych rygorach i podporządkowaniu hierarchicznym oraz w dużym stopniu na zasadzie rozkazów. Zadania z zakresu administracji obrony narodowej wykonują: Prezydent RP, Rada Ministrów, organy administracji rządowej, a także różne organy doradcze, jednostki wyspecjalizowane oraz jednostki samorządu terytorialnego"[93].

Przytoczone zapisy dotyczące administracji obrony narodowej, a także wcześniejsze przykłady, wskazują iż funkcjonuje zasadnicza rozbieżność w rozumieniu obrony narodowej, obronności i sił zbrojnych, co w konsekwencji powoduje różne rozumienie administracji wojskowej. Najczęściej siły zbrojne (wojsko) utożsamiane są z obroną narodową i obronnością[94]. Świadczą o tym także zapisy w cytowanych wyżej źródłach.

Dlatego też wychodząc z założenia, iż elementy systemu obronnego (militarny i niemilitarny) spełniają wiele funkcji o podobnym charakterze, zwróćmy uwagę na zapisy ustawowe dotyczące obowiązków w obszarze obronności państwa.

---

[91] *Słownik podstawowych terminów dotyczących bezpieczeństwa państwa*, AON, Warszawa 1994. Cyt. za: B. Balcerowicz, op. cit., s. 80.

[92] Ibidem, s. 81.

[93] E. Ura, E. Ura, op. cit., s. 345. Zadania publiczne – zadania, które, zgodnie z zasadą pomocniczości (oraz zasadą decentralizacji), powinny być podejmowane przez organy władz publicznych, usytuowane na szczeblu jak najniższym z gwarantujących prawidłowe wykonywanie danego zadania. J. Hausner, op. cit., s. 19. Dla porównania: zadania publiczne to określone w ustawach, służące zaspokajaniu potrzeb o charakterze powszechnym: zadania państwa lub jednostki samorządu terytorialnego oraz obowiązki innych podmiotów względem ludności, w tym usługi publiczne, a także zadania związane z bezpieczeństwem i obronnością oraz rewitalizacją terenów powojskowych. *Projekt ustawy z dnia 20 lipca 2007 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym.* Więcej zob. http://www.partnerstwopublicznoprywatne.info/20lipca2007.pdf.

[94] Jak zauważono w *Słowniku terminów...* (B. Balcerowicz, op. cit., s. 80), termin „obrona narodowa" słusznie kojarzy się z obroną przed wszystkimi możliwymi zagrożeniami, nie tylko militarnymi, które jak wiadomo są przedmiotem Ministerstwa Obrony Narodowej. Ministerstwo, którego głównym zadaniem jest przygotowanie sił zbrojnych do prowadzenia i prowadzenie walki zbrojnej w wojnie, powinno się raczej nazywać np. „Ministerstwem Spraw Wojskowych".

Z zapisów ustawy z dnia 21 listopada 1967 roku o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej[95] wynika, że przygotowania obronne należą do ważniejszych zadań wszystkich organów władzy oraz administracji rządowej i samorządowej, a także innych organizacji i poszczególnych obywateli. W Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku[96] zawarte zostały podstawowe obowiązki w obszarze obronności państwa: Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Rady Ministrów i Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej w zdecydowanej większości wypadków zatwierdza zasadnicze decyzje w dziedzinie obronności naszego państwa, a także określa, na wniosek Ministra Obrony Narodowej, główne kierunki rozwoju Sił Zbrojnych RP oraz ich przygotowań do obrony naszego państwa[97].

Z kolei Rada Ministrów jest organem zapewniającym wykonanie postanowień ustawowych w zakresie bezpieczeństwa państwa. W ramach zapewnienia bezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego przygotowuje administrację państwową i gospodarkę narodową do działania w okresie zagrożenia i wojny. Organizuje, koordynuje i kontroluje pracę wszystkich organów administracji państwowej wykonujących zadania obronne.

Rada Ministrów odpowiada m.in. za: planowanie i realizację przygotowań obronnych w kraju, przygotowanie i funkcjonowanie systemu kierowania bezpieczeństwem narodowym w czasie pokoju i wojny, utrzymanie stanu stałej gotowości obronnej państwa oraz określanie stanów wyższych oraz trybu ich osiągania (przy zgodzie Prezydenta RP), określenie obiektów szczególnie ważnych dla bezpieczeństwa państwa oraz przygotowanie ich szczególnej ochrony, określanie zasad wykorzystania służby zdrowia i infrastruktury technicznej państwa na potrzeby obronne, ustalenie sposobów zabezpieczenia przestrzeni powietrznej i wód terytorialnych w czasie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa i wojny, zapewnienie sprawnego funkcjonowania systemu szkolenia obronnego w państwie, zapewnienie środków finansowych na realizację zadań obronnych oraz trybu planowania i finansowania tych zadań przez organy administracji rządowej i samorządowej.

Istotnym składnikiem administracji centralnej są ministrowie[98]. Pozycja prawna ministra kształtowana jest przede wszystkim przez Konstytucję RP, a także ustawę z dnia 8 sierpnia

---

[95] DzU z 2004 r. nr 241, poz. 2416.

[96] DzU z 1997 r. nr 78, poz. 483.

[97] Zgodnie z Konstytucją RP, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej jest najwyższym przedstawicielem Rzeczypospolitej Polskiej i gwarantem ciągłości władzy państwowej. Ze względu na zakres obowiązków i decyzji, które wpływają na stan bezpieczeństwa państwa i mają znaczny wpływ na funkcjonowanie administracji rządowej, przywołanie Prezydenta RP w początkowym akapicie niniejszego rozdziału staje się uzasadnione.

[98] M. Wierzbowski, op. cit., s.166.

1996 roku o Radzie Ministrów[99], tudzież ustawę z dnia 4 września 1997 roku o działach administracji rządowej[100]. Zgodnie z tym ostatnim aktem prawnym minister kierujący określonym działem wykonuje określone w odrębnych przepisach zadania z dziedziny obronności i ochrony bezpieczeństwa państwa oraz współdziałania, na zasadach i w trybie określonym w odrębnych przepisach oraz w zakresie wynikającym z potrzeb danego działu, z innymi członkami Rady Ministrów, innymi organami administracji rządowej i państwowymi jednostkami organizacyjnymi, organami samorządu terytorialnego, jak również z organami samorządu gospodarczego, zawodowego, związków zawodowych i organizacji pracodawców oraz innych organizacji społecznych i przedstawicielstw środowisk zawodowych i twórczych[101].

Zgodnie z art. 18. ust 3 ustawy o powszechnym obowiązku obrony, „Ministrowie organizują wykonywanie zadań w ramach powszechnego obowiązku obrony przez podległe ministerstwa, podporządkowane i nadzorowane jednostki organizacyjne oraz przedsiębiorców, dla których są organami założycielskimi". Ich zadania w obszarze obronności wynikają przede wszystkim z zakresu odpowiedzialności za poszczególne działy administracji rządowej. Stąd też odpowiedzialność poszczególnych ministrów będzie bardzo różnorodna. Największa rola w tym zakresie przypada Ministrowi Obrony Narodowej, chociaż pozostali ministrowie mają także istotny wpływ na wykonywanie zadań z zakresu obronności.

Minister Obrony Narodowej odgrywa szczególną rolę w kierowaniu obronnością. Podstawę prawną działania ministra oraz współdziałania z innymi podmiotami zawarto w ustawie z dnia 14 grudnia 1995 roku o urzędzie Ministra Obrony Narodowej[102] oraz w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 lipca 1996 roku w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Obrony Narodowej[103]. Zgodnie z cytowanymi aktami do zakresu działania Ministra Obrony Narodowej w dziedzinie realizacji generalnych założeń, decyzji i wytycznych Rady Ministrów dotyczących obronności państwa i koordynowania realizacji wynikających z nich zadań należy współdziałanie z organami administracji państwowej, instytucjami państwowymi, organami samorządu terytorialnego, podmiotami gospodarczymi i innymi podmiotami w zakresie przygotowań obronnych, a w szczególności w kształtowaniu infrastruktury obronnej i przemysłu obronnego oraz przygotowywaniu jednostek przewidzianych do militaryzacji. Szczegółowe kwestie związane z militaryzacją jednostek reguluje zaś rozporządzenie Rady

---

[99] DzU z 1996 r. nr 106, poz. 492. Tekst jednolity z dnia 5 października 1999 r. (DzU nr 82, poz. 929), a także tekst jednolity z dnia 24 stycznia 2003 r. (DzU nr 24, poz. 199).

[100] DzU z 1997 r. nr 141, poz. 943 z późn. zm.

[101] Ustawa z dnia 4 września 1997 r. *o działach administracji rządowej* (DzU z 1997 r. nr 141, poz. 943 z późn. zm.), art. 37.

[102] DzU z 1996 r. nr 10, poz. 56 z późn. zm.

[103] DzU z 1996 r. nr 94, poz. 426 z późn. zm.

Ministrów z dnia 21 maja 2002 roku w sprawie militaryzacji jednostek organizacyjnych wykonujących zadania na rzecz obronności lub bezpieczeństwa państwa[104].

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 stycznia 2004 roku w sprawie ogólnych zasad wykonywania zadań w ramach powszechnego obowiązku obrony[105] w § 1 określa, że ogólne zasady wykonywania zadań w ramach powszechnego obowiązku obrony obejmują m.in. koordynowanie planowania i realizacji zadań obronnych w ramach działów administracji rządowej i w województwach oraz współdziałanie organów administracji publicznej, przedsiębiorców, innych jednostek organizacyjnych oraz organizacji społecznych w planowaniu i realizacji zadań obronnych.

Koordynowanie planowania i realizacji zadań obronnych w ramach działów administracji rządowej i w województwach obejmuje:

- podział zadań obronnych, a także ustalanie organu wiodącego i organów współuczestniczących w wykonywaniu tych zadań, stosownie do ich możliwości wykonawczych[106];
- określanie procedur wykonywania zadań obronnych;
- uzgadnianie i akceptowanie planów i harmonogramów wykonywania zadań obronnych;
- bilansowanie potrzeb niezbędnych do wykonania zadań obronnych, w szczególności uwzględniając ich skutki ekonomiczne, społeczne i międzynarodowe;
- inicjowanie współdziałania przy wykonywaniu zadań obronnych;
- określanie priorytetów wykonywania zadań obronnych.

Współdziałanie organów administracji publicznej, przedsiębiorców i kierowników innych jednostek organizacyjnych oraz władz organizacji społecznych w planowaniu i realizacji zadań obronnych ma na celu zapewnienie optymalnych warunków ich wykonywania i obejmuje:

- wymianę doświadczeń i informacji dotyczących planowania i realizacji zadań obronnych;
- uzgadnianie działań dotyczących planowania i realizacji zadań obronnych na tym samym poziomie decyzyjnym;
- inicjowanie i podejmowanie współpracy międzydziałowej lub regionalnej;

---

[104] DzU z 2002 r. nr 78, poz. 707.

[105] DzU z 2002 r. nr 16, poz. 152.

[106] Niezwykle istotne dla jakości wykonywanych zadań operacyjnych są kwestie współdziałania w ich realizacji. W przypadku gdy wykonanie zadania operacyjnego wymaga współdziałania: kilku ministrów, centralnych organów administracji rządowej, kierowników państwowych jednostek organizacyjnych lub wojewodów; ministrów, centralnych organów administracji rządowej, kierowników państwowych jednostek organizacyjnych lub wojewodów z Siłami Zbrojnymi RP i wojskami sojuszniczymi, w Planie Reagowania Obronnego RP (PRO RP) ustala się organ wiodący i organy współuczestniczące w realizacji tego zadania. Ustalony w ten sposób organ wiodący jest obowiązany do uzgodnienia procedur współdziałania z organami współuczestniczącymi w realizacji określonego zadania operacyjnego. *Kształtowanie się systemu planowania obronnego w kontekście pozamilitarnych przygotowań obronnych*, red. J. Kownacki, MON, Warszawa 2004, s. 112.

– integrowanie wysiłków i współpracę w zakresie wykorzystania bazy materiałowej, usługowej i szkoleniowej[107].

Przygotowania obronne, realizowane w ramach zapewnienia bezpieczeństwa państwa, są przedsięwzięciami mającymi na celu utrzymanie stałej gotowości obronnej państwa i zapewnienie możliwości sprawnego osiągania jej wyższych stanów oraz odpowiednie przygotowanie wszystkich elementów i ogniw, a także całego społeczeństwa do sprawnego działania i przetrwania w nadzwyczajnych warunkach kryzysowych i wojennych.

Planowanie przygotowań obronnych jest procesem określania celów i zadań obronnych oraz sposobów ich realizacji. Jego uczestnikami są wszyscy uczestnicy tych przygotowań. Procedury planowania określają tryb i zasady realizacji zadań w sferze obronności. Mają one na celu zapewnienie gotowości do działania systemu kierowania obronnością w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny. Niezależnie od charakteru, rodzaju i szczebla planowania w procesie tym można wyróżnić cztery podstawowe etapy:

– ocena obecnych i przewidywanych w przyszłości zagrożeń dla bezpieczeństwa państwa oraz szans ich uniknięcia lub zminimalizowania;

– określenie celów i zadań systemu obronnego oraz jego elementów;

– ocena możliwości państwa w zakresie realizacji założonych celów;

– wybór i opracowanie wariantu działań[108].

Na przygotowania obronne składają się: planowanie obronne oraz bieżące utrzymywanie i doskonalenie systemu obronnego.

Planowanie obronne to „[...] ustalanie sposobów wykonywania zadań obronnych przez organy administracji rządowej i organy samorządu terytorialnego oraz wykorzystania w tym celu niezbędnych sił i środków"[109]. Celem planowania obronnego jest synchronizacja przedsięwzięć realizowanych przez organy administracji rządowej i samorządowej i przez pozostałe struktury administracyjne państwa w ramach przygotowań do funkcjonowania w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny, racjonalne wykorzystanie środków budżetowych na realizację najpilniejszych przedsięwzięć w sferze pozamilitamych przygotowań obronnych, efektywne wykorzystanie rezerw organizacyjnych oraz

---

[107] Więcej zob.: B. Wiśniewski, A. Pacewicz, *Podstawowe obszary współpracy struktur organizacyjnych resortu spraw wewnętrznych i administracji z pozostałymi elementami systemu obronnego państwa*, [w:] *Współdziałanie struktur organizacyjnych resoru spraw wewnętrznych i administracji z pozostałymi elementami systemu obronnego*, red. E. Nowak, B. Wiśniewski MSWiA, Warszawa 2006, s. 52–57.

[108] P. Górski, *Wybrane aspekty planowania obronnego w podsystemie pozamilitarnym*, Informator 6(7)/2002, Biuro Spraw Obronnych MSWiA, Warszawa 2002, s. 4.

[109] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2004 r. *w sprawie warunków i trybu planowania i finansowania zadań wykonywanych w ramach przygotowań obronnych państwa przez organy administracji rządowej i organy samorządu terytorialnego* (DzU z 2004 r. nr 152, poz. 1599 z późn. zm.) § 2 ust. 6.

tworzenie i doskonalenie procedur działania zapewniających organom kierowania efektywne zarządzanie w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny. Planowanie obronne obejmuje planowanie operacyjne i programowanie obronne oraz przeprowadzane okresowo przeglądy obronne[110].

Dokonując podsumowania, zwróćmy uwagę na następujące nasuwające się wnioski dotyczące administracji wojskowej:

- Minister Obrony Narodowej jest naczelnym organem administracji państwowej w dziedzinie obronności państwa, zatem wykonywanie zadań z tego zakresu wymaga rozbudowanego aparatu administracyjnego;
- działanie administracji wojskowej w imieniu i na rachunek państwa może się odbywać w formach władczych, zabezpieczonych możliwością zastosowania przymusu państwowego;
- realizacja zadań administracji wojskowej dotyczących obronności i sił zbrojnych wymaga współistnienia i współdziałania administracji wojskowej w ramach administracji publicznej, zwłaszcza ze względu na rosnącą rolę w podejmowaniu zadań nadzwyczajnych, antykryzysowych oraz przeciwdziałających zagrożeniom, a także zadań wynikających ze zobowiązań sojuszniczych;
- działanie administracji wojskowej, odbywa się na podstawie ustaw (prawa) i w granicach przez nieokreślonych.

[110] Ibidem, § 3 ust. 1

2. ORGANIZACJA ADMINISTRACJI WOJSKOWEJ NA SZCZEBLU CENTRALNYM

2.1. Minister Obrony Narodowej

Ministrowie stanowią najliczniejszą, a zarazem obligatoryjną kategorię członków Rady Ministrów. Zaliczani są do naczelnych jednoosobowych organów administracji rządowej, a zarazem członków organu kolegialnego, tj. Rady Ministrów. O powołaniu na stanowisko ministra decydują przede wszystkim względy polityczne przejawiające się w zawieranych układach wewnątrzkoalicyjnych. Przepisy konstytucyjne (art. 149 ust. 1) przewidują dwie grupy ministrów. Pierwsza to ministrowie kierujący określonymi działami administracji rządowej (zwani niekiedy ministrami resortowymi lub działowymi), zaś druga to ministrowie wypełniający zadania zlecone im przez Prezesa Rady Ministrów (zwani ministrami bez teki bądź zadaniowymi).

Ministrowie kierujący określonym działem administracji rządowej zawsze wchodzą w skład Rady Ministrów i uczestniczą w jej pracach. Prezes Rady Ministrów określa zakres działania ministra kierującego określonym działem. Rodzaje i zakres działów administracji określa ustawa o działach administracji rządowej[111].

Przez pojęcie działu należy rozumieć strukturę złożoną z jednostek centralnych, tj. ministerstwa oraz podległych ministrowi urzędów centralnych[112]. Ustawa obligatoryjnie zastrzega powierzenie funkcji kierowania jednemu ministrowi następującymi działami: budżet, finanse publiczne oraz instytucje finansowe. W pozostałym zakresie to Prezes Rady Ministrów decyduje o tym, iloma i jakimi działami będzie sterował jeden minister. Ustawa wylicza 33 działy administracji, m.in. w pkt 14 dział „obrona narodowa".

Jak już wcześniej wspomniano, w art. 19 cytowanej ustawy określa się, iż dział „obrona narodowa" obejmuje (w czasie pokoju) sprawy obrony państwa oraz Sił Zbrojnych RP, a także udział Rzeczypospolitej Polskiej w wojskowych przedsięwzięciach organizacji międzynarodowych oraz w zakresie wywiązywania się z zobowiązań militarnych, wynikających z umów międzynarodowych – chyba że na mocy odrębnych przepisów określone sprawy na-

[111] DzU 1997 r. nr 141, poz. 943 z późn. zm.

[112] Dział lub działy administracji rządowej przyporządkowane ministrowi nazywamy resortem. Z kolei ministra kierującego określonym działem określa się jako ministra właściwego do spraw oznaczonych nazwą danego działu, np. minister właściwy do spraw finansów publicznych, minister właściwy do spraw administracji publicznej, minister właściwy do spraw gospodarki. M. Chmaj, op. cit., s. 135.

leżą do zakresu zadań i kompetencji Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej lub innych organów państwowych.

Minister właściwy do spraw obrony narodowej wykonuje zadania i kompetencje Ministra Obrony Narodowej określone w art. 134 ust. 2 i 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku[113].

Kierowanie określonym działem administracji rządowej musi być zgodne z ogólną polityką rządu i odbywa się poprzez: wydawanie aktów prawnych (rozporządzeń i zarządzeń), nadzorowanie państwowych osób prawnych w ramach określonego działu oraz niektórych instytucji centralnych, a także wydawanie decyzji administracyjnych i innych aktów administracyjnych w toku postępowania administracyjnego, w którym minister występuje jako naczelny organ.

Minister, kierując określonym działem administracji rządowej, podejmuje w stosunku do podległych mu jednostek, urzędów i organów rozstrzygnięcia i działania niezbędne dla realizowania zadań nałożonych nań przez przepisy prawa oraz wynikające z polityki rządowej[114].

Ustawa o Radzie Ministrów z dnia 8 sierpnia 1996 roku[115] określa zakres i zasady działania ministrów. W myśl cytowanej wyżej ustawy Prezes Rady Ministrów ustala, w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres działania ministra, niezwłocznie po powołaniu Rady Ministrów, a jeżeli minister został powołany w innym czasie – niezwłocznie po jego powołaniu, a także ministerstwo lub inny urząd administracji rządowej, który ma obsługiwać ministra, a w wypadku ministra kierującego określonym działem administracji rządowej – również organy jemu podległe lub przez niego nadzorowane.

Prezes Rady Ministrów, określając szczegółowy zakres działania ministra, w wypadku ministra kierującego określonym działem administracji rządowej wskazuje, z uwzględnieniem przepisów o działach administracji rządowej, dział lub działy, którymi kieruje minister, ponadto określa zakres uprawnień ministra, jako dysponenta wyodrębnionej (wyodrębnionych) części budżetu państwa.

Minister kierujący określonym działem administracji rządowej ustala, w drodze obwieszczenia, wykaz jednostek organizacyjnych jemu podległych lub przez niego nadzorowanych (wykaz jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej przedstawiono w załączniku 2)[116].

---

[113] DzU z 1997 r. nr 78, poz. 483.

[114] *System organów państwowych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, red. H. Zięba-Załucka, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2005, s. 124–126.

[115] DzU z 1996 r. nr 106, poz. 492 z późn. zm.

[116] Obwieszczenie Ministra Obrony Narodowej *w sprawie wykazu jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanych z dnia 6 grudnia 2007 r.* (MP z 2007 r. nr 94, poz. 1034).

W grudniu 1995 roku weszła w życie ustawa z dnia 14 grudnia 1995 roku o urzędzie Ministra Obrony Narodowej[117]. Zgodnie z treścią tej ustawy Minister Obrony Narodowej wykonuje swoje zadania przy pomocy Ministerstwa Obrony Narodowej, w skład którego wchodzi Sztab Generalny Wojska Polskiego. Do zakresu działania Ministra Obrony Narodowej należy: kierowanie w czasie pokoju całokształtem działalności Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej[118], przygotowywanie założeń obronnych państwa, w tym propozycji dotyczących rozwoju i struktury sił zbrojnych (formowanie, przeformowywanie i rozformowywanie jednostek wojskowych oraz nadawanie im etatów), realizowanie generalnych założeń, decyzji i wytycznych Rady Ministrów w zakresie obrony państwa i koordynowanie realizacji wynikających z nich zadań, a także sprawowanie, w zakresie powierzonym przez Radę Ministrów, ogólnego nadzoru nad realizacją zadań obronnych przez organy administracji państwowej, instytucje państwowe, samorządy, przedsiębiorców i inne podmioty oraz sprawowanie ogólnego kierownictwa w sprawach wykonywania powszechnego obowiązku obrony, jak również kierowanie administracją rezerw osobowych dla celów powszechnego obowiązku obrony. Do zadań Ministra Obrony Narodowej należy także: określanie celów, kierunków i zadań szkolnictwa wojskowego, kierowanie sprawami kadrowymi sił zbrojnych, kierowanie wykonywaniem obowiązku służby wojskowej, wychowywaniem żołnierzy oraz sprawami zaspokajania ich potrzeb socjalno-bytowych, kierowanie sprawami zaspokajania potrzeb materiałowych, technicznych i finansowych sił zbrojnych, kierowanie sprawami pracowniczymi w resorcie obrony narodowej. Minister Obrony Narodowej zobowiązany jest także do: realizowania decyzji Rady Ministrów w zakresie udziału Rzeczypospolitej Polskiej w wojskowych przedsięwzięciach organizacji międzynarodowych oraz w zakresie wywiązywania się z zobowiązań militarnych, wynikających z umów międzynarodowych, zawierania umów międzynarodowych wynikających z decyzji Rady Ministrów, dotyczących udziału polskich kontyngentów wojskowych w międzynarodowych misjach pokojowych i akcjach humanitarnych oraz ćwiczeń wojskowych prowadzonych wspólnie z innymi państwami lub organizacjami międzynarodowymi, tworzenia, ustalania organizacji i kierowania działalnością przedstawicielstw woj-

[117] DzU z 1996 r. nr 10, poz. 56 z późn. zm.

[118] Zgodnie z art. 26 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej służą ochronie niepodległości państwa i niepodzielności jego terytorium oraz zapewnieniu bezpieczeństwa i nienaruszalności jego granic. Siły zbrojne zachowują neutralność w sprawach politycznych oraz podlegają cywilnej i demokratycznej kontroli. Zgodnie z art. 134 Prezydent Rzeczypospolitej jest najwyższym zwierzchnikiem Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. W czasie pokoju Prezydent Rzeczypospolitej sprawuje zwierzchnictwo nad Siłami Zbrojnymi RP za pośrednictwem Ministra Obrony Narodowej. Prezydent Rzeczypospolitej mianuje Szefa Sztabu Generalnego i dowódców rodzajów sił zbrojnych. Na czas wojny Prezydent Rzeczypospolitej, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, mianuje Naczelnego Dowódcę Sił Zbrojnych. W tym samym trybie może on Naczelnego Dowódcę Sił Zbrojnych odwołać. Prezydent Rzeczypospolitej, na wniosek Ministra Obrony Narodowej, nadaje określone stopnie wojskowe.

skowych za granicą, utrzymywania kontaktów z resortami obrony innych państw oraz z wojskowymi organizacjami międzynarodowymi, kierowania gospodarką finansową resortu obrony narodowej, reprezentowania Skarbu Państwa w stosunku do mienia znajdującego się w posiadaniu jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej, a także wykonywania określonych w ustawach czynności w stosunku do państwowych jednostek budżetowych i form gospodarki pozabudżetowej, działających w resorcie obrony narodowej, kierowanie działalnością gospodarczą w siłach zbrojnych, wykonywania czynności określonych w ustawach w stosunku do szkół wojskowych, wojskowych jednostek badawczo-rozwojowych, przedsiębiorstw państwowych, dla których jest organem założycielskim, wojskowych zakładów opieki zdrowotnej, agencji i fundacji, wykonywania uprawnień naczelnego organu administracji państwowej w stosunku do terenowych organów administracji wojskowej i innych organów wojskowych, współdziałania z innymi organami państwowymi, organami samorządu terytorialnego i organizacjami społecznymi, wykonywania innych zadań wynikających z ustaw i innych przepisów.

Minister Obrony Narodowej kieruje działalnością Ministerstwa Obrony Narodowej i Sił Zbrojnych RP bezpośrednio oraz przy pomocy Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, sekretarza lub sekretarzy stanu i podsekretarzy stanu. Podejmuje decyzje w sprawach związanych ze strukturą, organizacją i działalnością sił zbrojnych, po zasięgnięciu opinii lub na wniosek Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego. W razie nieobecności Ministra Obrony Narodowej jego obowiązki pełni sekretarz stanu lub wyznaczony podsekretarz stanu w ramach pełnomocnictw udzielonych przez ministra. Sprawuje bezpośrednio lub za pośrednictwem wyznaczonego sekretarza stanu lub podsekretarza stanu nadzór nad: gospodarką finansową, polityką kadrową, jednostkami kontroli gospodarczo-finansowej, jednostkami kontroli wyszkolenia i gotowości bojowej sił zbrojnych, działalnością obsługi prawnej, kontaktami międzynarodowymi, duszpasterstwami wojskowymi.

Ministrowi Obrony Narodowej podlegają bezpośrednio: Służba Kontrwywiadu Wojskowego i Służba Wywiadu Wojskowego na zasadach określonych w ustawie z dnia 9 czerwca 2006 roku o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego[119], Żandarmeria Wojskowa oraz Akademia Obrony Narodowej. Minister Obrony Narodowej, na zasadach określonych w odrębnych ustawach, sprawuje nadzór nad działalnością Agencji Mienia Wojskowego oraz Wojskowej Agencji Mieszkaniowej.

[119] DzU z 2006 r. nr 104, poz. 709.

Zgodnie z zapisami ustawy o urzędzie Ministra Obrony Narodowej (art. 10) Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowy zakres działania Ministra Obrony Narodowej. Prezes Rady Ministrów, w drodze zarządzenia, nadaje statut Ministerstwu Obrony Narodowej, w którym określa jego organizację wewnętrzną. Z kolei Minister Obrony Narodowej określa, w drodze zarządzenia, regulamin organizacyjny Ministerstwa Obrony Narodowej[120]. Zakres działania Ministra Obrony Narodowej w czasie wojny określa odrębna ustawa[121].

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 lipca 1996 roku w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Obrony Narodowej[122] określa dokładny zakres działania ministra, dokonując podziału zadań w określonych dziedzinach.

Do zakresu działania Ministra Obrony Narodowej w dziedzinie przygotowywania założeń obronnych państwa należy: gromadzenie informacji oraz prowadzenie analiz i opracowywanie prognoz kształtowania się warunków bezpieczeństwa państwa, a także formułowanie wniosków dla Rady Ministrów i innych organów państwowych, dotyczących polityki obronnej; przygotowywanie projektów założeń polityki obronnej, w tym programów rozwoju systemu obronnego oraz planów obrony państwa; przygotowywanie projektów rozwiązań dotyczących zasad, norm i trybu utrzymywania i podwyższania gotowości obronnej oraz zasad organizowania i funkcjonowania wojennego systemu kierowania; wypracowywanie zasad wykonywania zadań obronnych przez organy administracji państwowej, instytucje państwowe, organy samorządu terytorialnego, podmioty gospodarcze i inne podmioty; opracowywanie i opiniowanie projektów normatywnych aktów prawnych oraz innych dokumentów dotyczących obronności; współuczestniczenie w opracowywaniu doktryny bezpieczeństwa narodowego[123].

---

[120] Na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. *o urzędzie Ministra Obrony Narodowej* (DzU z 1996 r. nr 10, poz. 56 z późn. zm.) art. 10.

[121] Zgodnie z art. 12 ustawy z dnia 29 sierpnia 2002 r. *o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej* (DzU z 2002 r. nr 156, poz. 1301 z późn. zm.), Minister Obrony Narodowej w czasie stanu wojennego w szczególności: dokonuje oceny zagrożeń wojennych i możliwości obronnych oraz formułuje i przedstawia właściwym organom propozycje dotyczące obrony państwa; koordynuje realizację zadań organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego wynikających z zadań dotyczących obrony państwa; przedstawia właściwym organom potrzeby w zakresie świadczeń organów państwowych i jednostek samorządu terytorialnego, przedsiębiorców i innych jednostek organizacyjnych oraz osób fizycznych, na rzecz sił zbrojnych i obrony państwa; sprawuje ogólny nadzór nad realizacją zadań obronnych wykonywanych przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego; organizuje mobilizacyjne rozwinięcie, uzupełnianie i wyposażanie sił zbrojnych; współdziała z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych w zakresie świadczeń; koordynuje realizację zadań państwa-gospodarza wynikających z umów międzynarodowych.

[122] DzU z 1996 r., nr 94, poz. 426 oraz rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. *w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Obrony Narodowej* (DzU z 2007 r. nr 216, poz. 1597).

[123] Przedstawiony zakres działania Ministra Obrony Narodowej opracowano na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów *w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Obrony Narodowej* z dnia 9 lipca 1996 r. (DzU z 1996 r., nr 94, poz. 426) § 1 i 2, a także rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. *w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Obrony Narodowej* (DzU z 2007 r. nr 216, poz.

Do zakresu działania Ministra Obrony Narodowej w dziedzinie realizacji generalnych założeń, decyzji i wytycznych Rady Ministrów dotyczących obronności państwa i koordynowania realizacji wynikających z nich zadań należy: przedstawianie Radzie Ministrów wniosków i propozycji dotyczących sposobów realizacji jej decyzji i wytycznych w dziedzinie obronności; koordynowanie realizacji zadań w zakresie obrony państwa przez organy administracji państwowej, instytucje państwowe, organy samorządu terytorialnego, podmioty gospodarcze i inne podmioty; programowanie szkolenia ogólnoobronnego oraz organizowanie ogólnokrajowych i regionalnych gier i ćwiczeń ogólno obronnych; planowanie uczestnictwa organów administracji państwowej, instytucji państwowych, organów samorządu terytorialnego, podmiotów gospodarczych i innych podmiotów w grach i ćwiczeniach ogólnoobronnych oraz w ćwiczeniach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej; współdziałanie z organami administracji państwowej, instytucjami państwowymi, organami samorządu terytorialnego, podmiotami gospodarczymi i innymi podmiotami w zakresie przygotowań obronnych, a w szczególności w kształtowaniu infrastruktury obronnej i przemysłu obronnego oraz przygotowywaniu jednostek przewidzianych do militaryzacji.

Do zakresu działania Ministra Obrony Narodowej w dziedzinie sprawowania ogólnego nadzoru nad realizacją zadań obronnych przez organy administracji państwowej, instytucje państwowe, organy samorządu terytorialnego, podmioty gospodarcze i inne podmioty należy: koordynowanie planowania obronnego przez organy administracji państwowej, instytucje państwowe, organy samorządu terytorialnego, podmioty gospodarcze i inne podmioty; koordynowanie przygotowań organów administracji państwowej, instytucji państwowych, organów samorządu terytorialnego, podmiotów gospodarczych i innych podmiotów do funkcjonowania w okresie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny; przedstawianie informacji Radzie Ministrów o stanie realizacji zadań obronnych.

Do zakresu działania Ministra Obrony Narodowej w dziedzinie sprawowania ogólnego kierownictwa w zakresie wykonywania powszechnego obowiązku obrony należy: koordynowanie realizacji zadań obronnych w ramach powszechnego obowiązku obrony oraz uczestniczenie w ustalaniu szczegółowych zasad i trybu ich wykonywania; określanie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji wojskowej, niezbędnej do potrzeb obronności; ustalanie szcze-

---

1597), jak również K. Kotarski, *Organy władzy i administracji rządowej i samorządowej w Polsce*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 1999, t. 1 cz. 1–4, s. 474–480 oraz biuletyn.mon.gov.pl.

gółowych zasad udziału organów administracji wojskowej w przeprowadzaniu poboru[124]; inicjowanie rozwiązań w zakresie korzystania ze świadczeń na rzecz obronności.

Do zakresu działania Ministra Obrony Narodowej w dziedzinie kierowania administracją rezerw osobowych do celów powszechnego obowiązku obrony należy: ustalanie szczegółowych zasad przygotowywania i gromadzenia rezerw osobowych oraz administrowania tymi rezerwami; opracowywanie założeń i sposobów uzupełniania jednostek wojskowych, jednostek przewidzianych do militaryzacji oraz jednostek organizacyjnych obrony cywilnej w czasie pokoju; planowanie i wykorzystywanie rezerw osobowych dla potrzeb mobilizacyjnych i uzupełnienia sił zbrojnych oraz wykonywania na ich potrzeby świadczeń osobistych w czasie mobilizacji i wojny; sprawowanie nadzoru nad szkoleniem rezerw osobowych i nadawaniem przydziałów mobilizacyjnych a także nad naborem do szkół wojskowych.

Do zakresu działania Ministra Obrony Narodowej w dziedzinie kierowania w czasie pokoju całokształtem działalności sił zbrojnych oraz przygotowywania propozycji dotyczących ich rozwoju i struktury należy: planowanie działalności sił zbrojnych w czasie pokoju; przygotowywanie projektów zadań sił zbrojnych na okres zagrożenia bezpieczeństwa państwa oraz wojny; działanie dla zapewnienia warunków przygotowania sił zbrojnych do realizacji zadań w okresie zagrożenia bezpieczeństwa państwa oraz wojny; sprawowanie nadzoru nad przygotowaniem sił zbrojnych do wykonywania zadań w czasie zagrożenia bezpieczeństwa państwa oraz wojny, a w szczególności nad planowaniem operacyjnym i mobilizacyjnym, utrzymywaniem gotowości bojowej i mobilizacyjnej oraz szkoleniem; przygotowywanie projektów koncepcji i programów rozwoju oraz struktury sił zbrojnych.

Do zakresu działania Ministra Obrony Narodowej w dziedzinie kierowania wykonywaniem obowiązku czynnej służby wojskowej i wychowywaniem żołnierzy oraz sprawami zaspokajania ich potrzeb socjalno-bytowych należy: określanie szczegółowych zasad i trybu powoływania do czynnej służby wojskowej, jej przebiegu i zwalniania z tej służby; ustalanie szczegółowych zasad ochrony zdrowia żołnierzy i opieki medycznej nad osobami uprawnionymi do wojskowej opieki zdrowotnej, norm wyżywienia, umundurowania i zakwaterowania żołnierzy, a także szczegółowych zasad i wysokości uposażenia oraz uprawnień dotyczących urlopów i innych świadczeń socjalno-bytowych żołnierzy; kształtowanie działalności kulturalno-oświatowej i stosunków społecznych w siłach zbrojnych, a także określanie głównych

[124] Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 9 stycznia 2009 r. *o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie niektórych innych ustaw* (DzU z 2009 r. nr 22, poz. 120), art. 23 pkt 1 otrzymuje brzmienie: „przeprowadzanie rejestracji i kwalifikacji wojskowej" (poprzedni przepis „przeprowadzanie rejestracji i poboru obywateli").

zadań pracy profilaktyczno-wychowawczej; kształtowanie postaw patriotyczno-obronnych żołnierzy; zapewnianie przestrzegania dyscypliny wojskowej.

Do zakresu działania Ministra Obrony Narodowej w dziedzinie kierowania zaspokajaniem potrzeb materiałowych, technicznych i finansowych Sił Zbrojnych RP należy: ustalanie potrzeb materiałowych, technicznych i finansowych sił zbrojnych oraz planowanie i realizowanie ich zaspokajania; przygotowywanie programów technicznego wyposażenia sił zbrojnych i prac badawczo-rozwojowych, w tym także strategicznych programów rządowych; określanie systemu zaopatrywania sił zbrojnych; ustalanie szczegółowych zasad wprowadzania, eksploatacji i wycofywania uzbrojenia i sprzętu wojskowego sił zbrojnych; ustalanie szczegółowych zasad działalności normalizacyjnej i certyfikacyjnej oraz kodowania wyrobów i usług obronnych; wykonywanie, określonych w ustawach, czynności w zakresie metrologii, gospodarki energetycznej, dozoru technicznego i nadzoru architektoniczno-budowlanego w resorcie obrony narodowej; określanie potrzeb sił zbrojnych w ramach prac nad programem mobilizacji gospodarki.

Do zakresu działania Ministra Obrony Narodowej w dziedzinie kierowania sprawami kadrowymi oraz pracowniczymi w resorcie obrony narodowej należy: kształtowanie polityki kadrowej w zakresie struktury, naboru, kształcenia i rozwoju kadry zawodowej oraz jej oceny, mianowania na stopnie wojskowe, nadawania odznaczeń resortowych i zwolnień z zawodowej służby wojskowej, a także określanie założeń polityki zatrudniania pracowników resortu obrony narodowej; podejmowanie decyzji personalnych w sprawach powoływania do zawodowej służby wojskowej, wyznaczania na stanowiska służbowe, wyznaczania do pełnienia służby na stanowiskach służbowych w jednostkach organizacyjnych poza resortem obrony narodowej, mianowania na stopnie wojskowe i nadawania odznaczeń resortowych oraz zwalniania z zawodowej służby wojskowej, a także decyzji personalnych w odniesieniu do pracowników zatrudnionych na określonych stanowiskach kierowniczych; występowanie z wnioskami w sprawie wyznaczania (zwalniania) żołnierzy zawodowych na stanowiska służbowe, określone w odrębnych przepisach, a także mianowania na pierwszy stopień oficerski oraz stopnie oficerskie generałów i admirałów, jak również nadawania odznaczeń państwowych[125]; doskonalenie systemu uposażeń żołnierzy zawodowych i wynagrodzeń pracow-

[125] Na podstawie art. 76 ust 4 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. *o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej*, na pierwszy stopień oficerski (podporucznika) oraz na stopnie oficerskie generałów i admirałów mianuje Prezydent na wniosek Ministra Obrony Narodowej. Na podstawie art. 43a ust 1 ustawy z dnia 11 września 2003 r. *o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych* (DzU z 2003 r. nr 179, poz. 1750 z późn. zm.) na stanowisko służbowe Dowódcy Operacyjnego Sił Zbrojnych oraz Szefa Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych żołnierza zawodowego wyznacza Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Ministra Obrony Narodowej.

ników oraz wojskowych świadczeń emerytalno-rentowych, a także gospodarowanie środkami na wynagrodzenia pracowników resortu obrony narodowej; sprawowanie nadzoru nad kształceniem i doskonaleniem zawodowym kadry zawodowej w kraju i za granicą oraz doborem kandydatów do pełnienia zawodowej służby wojskowej poza granicami państwa; ustalanie systemu ocen i doskonalenia zawodowego pracowników resortu obrony narodowej; określanie szczegółowych zasad oraz sprawowanie nadzoru nad działalnością zapewniającą adaptację społeczno-zawodową żołnierzy zwalnianych z zawodowej służby wojskowej do warunków rynku pracy; sprawowanie nadzoru nad realizacją polityki kadrowej w resorcie obrony narodowej; dokonywanie okresowych ocen sytuacji kadrowej w resorcie obrony narodowej i, w razie potrzeby, inicjowanie działań zmierzających do jej poprawy; utrzymywanie współpracy ze związkami zawodowymi zrzeszającymi pracowników resortu obrony narodowej.

Do zakresu działania Ministra Obrony Narodowej w dziedzinie określania celów, kierunków i zadań szkolnictwa wojskowego należy: nadawanie statutów wyższym szkołom wojskowym oraz ustalanie ramowych planów studiów w tych szkołach; określanie zasad współpracy wyższych szkół wojskowych z innymi szkołami wyższymi, placówkami Polskiej Akademii Nauk, jednostkami badawczo-rozwojowymi oraz z zagranicznymi instytucjami naukowymi.

W dziedzinie spraw międzynarodowych do zakresu działania Ministra Obrony Narodowej należy: przygotowywanie dla Rady Ministrów projektów dokumentów dotyczących udziału sił zbrojnych w misjach pokojowych, akcjach humanitarnych i ćwiczeniach wojskowych, prowadzonych wspólnie z innymi państwami lub organizacjami międzynarodowymi; współuczestniczenie w negocjacjach dotyczących umów międzynarodowych w zakresie udziału polskich kontyngentów wojskowych w misjach pokojowych, akcjach humanitarnych i ćwiczeniach wojskowych, prowadzonych wspólnie z innymi państwami lub organizacjami międzynarodowymi; określanie sposobu przygotowywania polskich kontyngentów wojskowych do uczestniczenia w misjach pokojowych, akcjach humanitarnych i ćwiczeniach wojskowych, prowadzonych wspólnie z innymi państwami lub organizacjami międzynarodowymi; koordynowanie przedsięwzięć podejmowanych przez organy administracji państwowej na rzecz polskich kontyngentów wojskowych wydzielanych do misji pokojowych, akcji humanitarnych i ćwiczeń wojskowych, prowadzonych wspólnie z innymi państwami lub organizacjami międzynarodowymi; utrzymywanie kontaktów z równorzędnymi organami obrony innych państw oraz z wojskowymi organizacjami międzynarodowymi; realizowanie zobowiązań wynikających z umów międzynarodowych i innych dokumentów dotyczących współpracy wojskowej, a także decyzji Rady Ministrów związanych z udziałem Rzeczypospolitej Polskiej w wojskowych przedsięwzięciach organizacji międzynarodowych; w porozumieniu

z Ministrem Spraw Zagranicznych tworzenie i znoszenie przedstawicielstw wojskowych przy organizacjach i instytucjach międzynarodowych zajmujących się problematyką bezpieczeństwa międzynarodowego i kontroli zbrojeń; ustalanie organizacji i szczegółowych zasad funkcjonowania przedstawicielstw wojskowych za granicą oraz koordynowanie ich działalności.

Do zakresu działania Ministra Obrony Narodowej w dziedzinie kierowania działalnością gospodarczą w resorcie obrony narodowej, a zwłaszcza w siłach zbrojnych, należy: określanie polityki gospodarczej i szczegółowych zasad prowadzenia działalności gospodarczej; przygotowywanie programów inwestycyjnych, w tym budownictwa ogólnowojskowego i specjalnego; ustalanie szczegółowych zasad funkcjonowania wojskowej służby zdrowia oraz wojskowych ośrodków wypoczynkowych; a także określanie szczegółowych zasad funkcjonowania transportu wojskowego i infrastruktury obronnej.

Do zakresu działania Ministra Obrony Narodowej w dziedzinie kierowania gospodarką finansową resortu obrony narodowej, reprezentowania Skarbu Państwa w stosunku do mienia znajdującego się w posiadaniu jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej, a także wykonywania określonych w ustawach czynności w stosunku do państwowych jednostek budżetowych i form gospodarki pozabudżetowej, działających w resorcie obrony narodowej – należy: ustalanie szczególnych zasad gospodarki finansowej; określanie założeń resortowej polityki budżetowej i prognozowanie potrzeb finansowych; opracowywanie projektu budżetu resortu obrony narodowej; określanie szczegółowych zasad wykonywania budżetu resortu obrony narodowej; uczestniczenie w procesie przekształceń własnościowych; nadzorowanie gospodarki finansowej jednostek budżetowych i jednostek gospodarki pozabudżetowej działających w resorcie obrony narodowej, a także przedsiębiorstw państwowych, dla których Minister Obrony Narodowej jest organem założycielskim, oraz jednostek organizacyjnych, nad którymi sprawuje on nadzór; sprawowanie nadzoru i dokonywanie ocen realizacji zadań państwowych, zleconych jednostkom niepaństwowym; dokonywanie ocen realizacji dochodów i wydatków budżetowych; prowadzenie zbiorczej ewidencji majątku Skarbu Państwa znajdującego się w posiadaniu jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej; kontrolowanie wykonywania uprawnień Skarbu Państwa przez jednostki organizacyjne resortu obrony narodowej oraz inicjowanie rozwiązań systemowych dotyczących gospodarowania mieniem Skarbu Państwa.

W dziedzinie wykonywania czynności, określonych w odrębnych przepisach i na zasadach ustalonych w tych przepisach, w stosunku do szkół wojskowych, wojskowych jednostek badawczo-rozwojowych, przedsiębiorstw państwowych, dla których Minister Obrony Narodowej jest organem założycielskim, wojskowych zakładów opieki zdrowotnej, agencji i fun-

dacji, a także wykonywania uprawnień naczelnego organu administracji państwowej w stosunku do terenowych organów administracji wojskowej i innych organów wojskowych – do zakresu działania ministra należy: przygotowywanie projektów rozwiązań w zakresie tworzenia, przekształcania i znoszenia wyższych szkół wojskowych, a także tworzenie, przekształcanie i znoszenie szkół chorążych zawodowych, podoficerskich szkół zawodowych oraz liceów wojskowych[126]; tworzenie, łączenie, dzielenie i likwidowanie przedsiębiorstw państwowych, wojskowych jednostek badawczo-rozwojowych i wojskowych zakładów opieki zdrowotnej oraz nadawanie im statutów, a także nadzorowanie ich działalności; sprawowanie nadzoru nad agencjami określonymi w odrębnych przepisach oraz współdziałanie ze stowarzyszeniami i fundacjami prowadzącymi działalność związaną z obronnością państwa; tworzenie i likwidowanie zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych; tworzenie, przekształcanie i znoszenie oraz określanie szczegółowego zakresu działania terenowych organów administracji wojskowej, a także określanie ich siedzib i terytorialnego zasięgu działania, z wyjątkiem okręgów wojskowych[127]; sprawowanie nadzoru nad działalnością Żandarmerii Wojskowej w zakresie i na zasadach określonych w odrębnych przepisach[128].

Ponadto Minister Obrony Narodowej realizuje zadania w zakresie: przedsięwzięć mobilizacyjno-organizacyjnych i obronnych resortu obrony narodowej oraz innych zadań dotyczących obronności, wynikających z przepisów ustaw; inicjowania i organizowania prac naukowo-badawczych na rzecz obronności; kreowania i prowadzenia polityki informacyjnej dotyczącej obronności; kształtowania struktur organizacyjno-etatowych w resorcie obrony naro-

---

[126] Szkoły chorążych i szkoły podoficerskie funkcjonowały na podstawie zarządzenia Ministra Obrony Narodowej nr 78 z dnia 16 października 1997 r. oraz nr 15 z dnia 14 kwietnia 1999 r. *w sprawie szkół chorążych zawodowych i podoficerskich szkół zawodowych oraz organizacji i podstawowych założeń procesu kształcenia w tych szkołach* (Dz. Rozk. MON poz. 168 oraz z 1999 r. poz. 26). W związku z reorganizacją systemu szkolnictwa wojskowego, w myśl realizacji ustawy z dnia 25 maja 2001 r. *o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2001–2006* (DzU z 2001 r. nr 76, poz. 804), jak również połączenia korpusów chorążych i podoficerów w jeden korpus podoficerski, nastąpiło wygaszanie szkół chorążych oraz zmniejszenie liczby podoficerskich szkół zawodowych, które wynikało z obecnych i perspektywicznych potrzeb kadrowych, ilościowych i jakościowych Sił Zbrojnych RP oraz z przyjęcia standardów i procedur obowiązujących w dowodzeniu i szkoleniu armii państw Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego. Stosowne regulacje zawiera zarządzenie nr 36/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 18 czerwca 2002 r. (Dz. Urz. MON z 2002 r., nr 11, poz. 109).

[127] Podstawa: rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 lutego 2004 r. *w sprawie utworzenia okręgów wojskowych oraz określenia ich siedzib i terytorialnego zasięgu działania* (DzU z 2004 r. nr 40, poz. 355 z późn. zm.).

[128] Do podstawowych aktów prawnych normujących działalność ŻW należą: ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. *o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych* (DzU z 2001 r. nr 123, poz. 1353), ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – *Kodeks postępowania karnego* (DzU z 1997 r. nr 89, poz. 555 z późn. zm.), ustawa z dnia 10 września 1999 r. – *Kodeks karny skarbowy* (DzU z 1999 r. nr 83, poz. 930 z późn. zm.), ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia* (DzU z 2001 r. nr 106, poz. 1148 z późn. zm.), ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – *Kodeks postępowania administracyjnego* (DzU z 2000 r. nr 98, poz. 1071 z późn. zm.), ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – *Kodeks postępowania cywilnego* (DzU z 1964 r. nr 43, poz. 296 z późn. zm.), ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – *Prawo o ruchu drogowym* (DzU z 2003 r. nr 58, poz. 515 z późn. zm.), ustawa z dnia 21 maja 1999 r. *o broni i amunicji* (DzU z 1999 r. nr 53, poz. 549 z późn. zm.).

dowej; przedstawiania Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej i Prezesowi Rady Ministrów okresowych informacji o stanie Sił Zbrojnych; określania szczegółowych zasad ochrony tajemnicy państwowej i służbowej w resorcie obrony narodowej oraz sprawowania nadzoru w tym zakresie; sprawowania nadzoru nad ochroną przeciwpożarową w resorcie obrony narodowej; sprawowania nadzoru nad całokształtem działalności w zakresie bezpieczeństwa i higieny służby oraz pracy w resorcie obrony narodowej; organizowania i prowadzenia działalności socjalno-bytowej w resorcie obrony narodowej; ochrony środowiska w resorcie obrony narodowej; określania szczegółowych rozwiązań organizacyjno-etatowych dotyczących duszpasterstw wojskowych oraz zasad i trybu współpracy z nimi organów wojskowych; sprawowania nadzoru nad wojskowymi jednostkami organizacyjnymi prokuratury i sądami wojskowymi w zakresie pełnienia w nich czynnej służby wojskowej przez żołnierzy zawodowych; organizowania i prowadzenia kontroli jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej; wydawania decyzji i innych dokumentów w sprawach wynikających z zakresu działania Ministra Obrony Narodowej; wydawania Dziennika Urzędowego Ministerstwa Obrony Narodowej oraz innych spraw określonych w odrębnych przepisach.

W zakresie realizacji zadań Minister Obrony Narodowej współdziała z właściwymi organami państwowymi, instytucjami państwowymi, organami samorządu terytorialnego i organizacjami społecznymi.

Uzupełnienie powyższego rozporządzenia stanowi rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Obrony Narodowej z dnia 16 listopada 2007 roku[129] stwierdzające, iż na podstawie art. 33 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 roku o Radzie Ministrów[130], w której określono, że Minister Obrony Narodowej kieruje działem administracji rządowej – obrona narodowa, jest dysponentem części 29 budżetu państwa, a jego obsługę zapewnia Ministerstwo Obrony Narodowej.

Z kolei zarządzenie nr 160 Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 października 2006 roku w sprawie nadania statutu Ministerstwu Obrony Narodowej[131] oraz zarządzenie nr 90 Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 sierpnia 2007 roku, zmieniające zarządzenie w sprawie nadania statutu Ministerstwu Obrony Narodowej[132], przedstawia regulacje dotyczące statutu Ministerstwa Obrony Narodowej. Natomiast zarządzenie nr 8/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 23 lutego 2007 roku zmieniające zarządzenie w sprawie regulaminu organizacyjnego

[129] DzU z 2007 r. nr 216, poz. 1597.
[130] Tekst jednolity: DzU z 2003 r. nr 24, poz. 199, z późn. zm.
[131] MP z 2006 r. nr 76, poz. 768.
[132] Dz. Urz. MON z 2008 r. nr 2, poz. 12.

Ministerstwa Obrony Narodowej omawia regulamin organizacyjny Ministerstwa Obrony Narodowej.

Powyższe przytoczone ustawy, rozporządzenia i zarządzenia stanowią podstawy prawne funkcjonowania Ministerstwa Obrony Narodowej.

2.2. Struktura i funkcjonowanie Ministerstwa Obrony Narodowej

Zgodnie z decyzją nr 41/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 29 stycznia 2008 roku w sprawie kierowania Ministerstwem Obrony Narodowej[133], w bezpośredniej podległości Ministra Obrony Narodowej pozostają: Gabinet Polityczny Ministra, Sekretariat Ministra Obrony Narodowej, Departament Budżetowy, Departament Kadr, Departament Kontroli, Departament Prasowo-Informacyjny, Departament Prawny, Departament Transformacji, Biuro do Spraw Procedur Antykorupcyjnych oraz Służba Kontrwywiadu Wojskowego i Służba Wywiadu Wojskowego – na zasadach określonych w ustawie z dnia 9 czerwca 2006 roku o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego[134].

Minister kieruje Ministerstwem Obrony Narodowej za pośrednictwem osób zajmujących kierownicze stanowiska Ministerstwa, którym przyporządkowane są określone komórki organizacyjne (strukturę Ministerstwa Obrony Narodowej przedstawiono w załączniku 3).

Sekretarzowi stanu do spraw społecznych i profesjonalizacji podlegają: Departament Nauki i Szkolnictwa Wojskowego, Departament Spraw Socjalnych, Departament Wychowania i Promocji Obronności oraz Biuro Skarg i Wniosków. Sekretarz stanu do spraw społecznych i profesjonalizacji jest właściwy w zakresie: uczestniczenia – w imieniu Ministra Obrony Narodowej – w posiedzeniach stałego komitetu Rady Ministrów, sprawowania – z upoważnienia Ministra Obrony Narodowej – bieżącego nadzoru nad Wojskową Agencją Mieszkaniowa, jest także upoważniony do podpisywania pism związanych z przygotowaniem niezbędnych dokumentów na posiedzenia stałego komitetu Rady Ministrów.

Podsekretarzowi stanu do spraw polityki obronnej podlegają: Departament Polityki Bezpieczeństwa Międzynarodowego, Departament Strategii i Planowania Obronnego, Departament Wojskowych Spraw Zagranicznych oraz Biuro Obrony Przeciwrakietowej. Podsekre-

---

[133] Na podstawie § 2 pkt 4 i 14 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 lipca 1996 r. *w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Obrony Narodowej* (DzU z 1996 r. nr 94, poz. 426), w związku z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. *o urzędzie Ministra Obrony Narodowej* (DzU z 1996 r. nr 10, poz. 56 z późn. zm.) oraz § 2 statutu Ministerstwa Obrony Narodowej, stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 160 Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 października 2006 r. *w sprawie nadania statutu Ministerstwu Obrony Narodowej* (MP z 2006 r. nr 76, poz. 768 oraz z 2007 r. nr 57, poz. 647 i nr 97, poz. 1073).

[134] DzU z 2006 r. nr 104, poz. 709 i nr 218, poz. 1592.

tarz stanu do spraw polityki obronnej, który jest właściwy w zakresie bieżącej koordynacji spraw parlamentarnych w Ministerstwie Obrony Narodowej, jest upoważniony do podpisywania pism związanych z uzgadnianiem projektów aktów prawnych w toku uzgodnień międzyresortowych oraz uczestniczenia – w imieniu Ministra Obrony Narodowej – w posiedzeniach Komitetu Integracji Europejskiej i Komitetu Europejskiego Rady Ministrów.

Podsekretarzowi stanu do spraw uzbrojenia i modernizacji podlegają: Departament Infrastruktury, Departament Polityki Zbrojeniowej, Departament Zaopatrywania Sił Zbrojnych, a także Biuro do Spraw Budowy Siedziby Ministerstwa Obrony Narodowej[135]. Podsekretarz stanu do spraw uzbrojenia i modernizacji pełni funkcję Krajowego Dyrektora do spraw Uzbrojenia Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego, jest właściwy w zakresie sprawowania – z upoważnienia Ministra Obrony Narodowej – bieżącego nadzoru nad Agencją Mienia Wojskowego oraz uczestniczenia – w imieniu Ministra Obrony Narodowej – w posiedzeniach Komitetu do Spraw Umów Offsetowych.

Dyrektorowi Generalnemu Ministerstwa Obrony Narodowej podlegają: Departament Administracyjny, Departament Informatyki i Telekomunikacji, Departament Ochrony Informacji Niejawnych oraz Biuro Audytu Wewnętrznego.

Rzecznik prasowy Ministra Obrony Narodowej ma wyłączne prawo do wypowiadania się – w imieniu Ministra Obrony Narodowej – w sprawach dotyczących Ministerstwa Obrony Narodowej jako urzędu oraz delegowania właściwych osób do wystąpień medialnych. Zapisy niniejszej decyzji nie naruszają regulacji dotyczących etatowego rzecznika prasowego Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, w zakresie udzielania przez niego – w porozumieniu z rzecznikiem prasowym Ministra Obrony Narodowej – informacji w sprawach reagowania kryzysowego.

Z dniem 1 stycznia 2007 roku weszło w życie zarządzenie nr 160 Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 października 2006 roku w sprawie nadania statutu Ministerstwu Obrony Narodowej[136].

Zgodnie z zapisami niniejszego statutu Ministerstwo Obrony Narodowej jest urzędem administracji rządowej obsługującym Ministra Obrony Narodowej, działającym zgodnie

---

[135] Biorąc pod uwagę ogólne założenia profesjonalizacji w SZ RP, podjęto decyzję, że do końca 2008 r. likwidacji ulegną stanowiska pełnomocników wraz z ich biurami, w szczególności: ds. Rekonwersji Kadr, ds. Budowy Siedziby Ministerstwa Obrony Narodowej, ds. Host Nation Support, ds. Reformy Szkolnictwa Wojskowego, ds. Budowy Muzeum Wojska Polskiego. Na podstawie: *Profesjonalizacja Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Spis materiałów do programu profesjonalizacji*, Ministerstwo Obrony Narodowej, Departament Prasowo-Informacyjny, Warszawa, 13 sierpnia 2008 r. dpimon@wp.mil.pl., a także http://www.spsp.gwl.koszalin.pl/.

[136] MP z 2006 r. nr 76, poz. 768. Statut stanowi załącznik do zarządzenia. Jednocześnie utraciło moc zarządzenie nr 2 Prezesa Rady Ministrów z dnia 4 stycznia 2002 r. *w sprawie nadania statutu Ministerstwu Obrony Narodowej* (MP z 2002 r. nr 1, poz. 29; MP z 2004 r. nr 11, poz. 177 oraz MP z 2005 r. nr 60, poz. 800).

z jego rozporządzeniami, zarządzeniami, decyzjami, poleceniami i wytycznymi oraz pod jego bezpośrednim kierownictwem i nadzorem.

W skład Ministerstwa wchodzi Gabinet Polityczny Ministra (nad którym Minister Obrony Narodowej sprawuje bezpośredni nadzór) oraz następujące komórki organizacyjne: Sekretariat Ministra Obrony Narodowej, Departament Administracyjny, Departament Budżetowy, Departament Informatyki i Telekomunikacji, Departament Kadr, Departament Kontroli, Departament Nauki i Szkolnictwa Wojskowego, Departament Ochrony Informacji Niejawnych, Departament Polityki Bezpieczeństwa Międzynarodowego, Departament Polityki Zbrojeniowej, Departament Prasowo-Informacyjny, Departament Prawny, Departament Spraw Socjalnych, Departament Strategii i Planowania Obronnego, Departament Transformacji, Departament Wojskowych Spraw Zagranicznych, Departament Wychowania i Promocji Obronności, Departament Zaopatrywania Sił Zbrojnych.

Z dniem 1 stycznia 2007 roku uległa zmianie struktura organizacyjna resortu obrony narodowej i od tego momentu obowiązuje nowy regulamin organizacyjny Ministerstwa Obrony Narodowej. Regulamin stanowi załącznik do zarządzenia nr 40/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 22 listopada 2006 roku w sprawie regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Obrony Narodowej. Uzupełnienie regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Obrony Narodowej stanowi zarządzenie nr 8/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 23 lutego 2007 roku zmieniające zarządzenie w sprawie regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Obrony Narodowej oraz decyzja nr 41/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 29 stycznia 2008 roku w sprawie kierowania Ministerstwem Obrony Narodowej[137]. W myśl zapisów regulaminu organizacyjnego Ministerstwo Obrony Narodowej działa na podstawie przepisów: ustawy z dnia 14 grudnia 1995 roku o urzędzie Ministra Obrony Narodowej[138], ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 roku o Radzie Ministrów[139], ustawy z dnia 24 sierpnia 2006 roku o służbie cywilnej[140], ustawy z dnia 24 sierpnia 2006 roku o państwowym zasobie kadrowym i wysokich stanowiskach państwowych[141], zarządzenia nr 160 Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 października 2006 roku w sprawie nadania statutu Ministerstwu Obrony Narodowej[142], a także niniejszego regulaminu.

[137] Dz.Urz. MON z 2008 r. nr 2 poz. 12 (str. 211).
[138] DzU z 1996 r. nr 10, poz. 56 z późn. zm.
[139] DzU z 2003 r. nr 24, poz. 199 z późn. zm.
[140] DzU z 2006 r. nr 170, poz. 1218 z późn. zm.
[141] DzU z 2006 r. nr 170, poz. 1217 z późn. zm.
[142] MP z 2006 r. nr 76, poz. 768.

W regulaminie organizacyjnym określono: kierownicze stanowiska ministerstwa, zadania dyrektorów komórek organizacyjnych ministerstwa, organizację wewnętrzną i tryb pracy ministerstwa, właściwość komórek organizacyjnych ministerstwa.

Kierowniczymi stanowiskami ministerstwa są: minister, sekretarz stanu, szef SG WP, podsekretarze stanu, dyrektor generalny. Do zadań osób zajmujących wymienione wyżej stanowiska kierownicze należy: kierowanie przyporządkowanymi komórkami organizacyjnymi, sprawowanie nadzoru nad podporządkowanymi jednostkami organizacyjnymi, podejmowanie decyzji i podpisywanie pism w sprawach wynikających z zakresu powierzonych im zadań, niezastrzeżonych do decyzji ministra, podejmowanie decyzji w sprawach zastrzeżonych dla nich dekretacją lub ustnym poleceniem ministra oraz w sprawach określonych przez ministra w odrębnym upoważnieniu, parafowanie pisma w sprawach zastrzeżonych do wyłącznego podpisu ministra, występowanie do właściwych organów administracji publicznej i podmiotów gospodarczych w sprawach wynikających z zakresu powierzonych im zadań oraz wymagających uzgodnień lub współpracy, sprawowania nadzoru nad ochroną informacji niejawnych, uczestniczenie w kreowaniu i prowadzeniu resortowej polityki informacyjnej i promocyjnej dotyczącej obronności państwa oraz Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, kierowanie planowaniem kontaktów zagranicznych przyporządkowanych komórek organizacyjnych oraz nadzorowanie ich realizacji, wyrażanie zgody na urlopy dyrektorów (szefów, dowódców, komendantów) przyporządkowanych komórek organizacyjnych oraz bezpośrednio podporządkowanych jednostek organizacyjnych. W rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego są organami wyższego stopnia, właściwymi do rozpatrywania odwołań od decyzji dyrektorów (szefów, dowódców, komendantów) przyporządkowanych komórek organizacyjnych i bezpośrednio podporządkowanych jednostek organizacyjnych[143].

Osoby zajmujące stanowiska kierownicze mogą wydawać również polecenia – w sprawach wynikających z zakresu powierzonych im zadań – dyrektorom (szefom) komórek orga-

[143] Według art. 17 *ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. Kodeks postępowania administracyjnego* (DzU z 2000 r. nr 98, poz. 1071), organami wyższego stopnia w rozumieniu kodeksu są: w stosunku do organów jednostek samorządu terytorialnego – samorządowe kolegia odwoławcze, chyba że ustawy szczególne stanowią inaczej, w stosunku do wojewodów – właściwi w sprawie ministrowie, w stosunku do organów administracji publicznej innych niż określone w pkt 1 i 2 – odpowiednie organy nadrzędne lub właściwi ministrowie, a w razie ich braku – organy państwowe sprawujące nadzór nad ich działalnością, w stosunku do organów organizacji społecznych – odpowiednie organy wyższego stopnia tych organizacji, a w razie ich braku – organ państwowy sprawujący nadzór nad ich działalnością. Zgodnie z art. 18 organami naczelnymi w rozumieniu kodeksu są: w stosunku do organów administracji rządowej, organów jednostek samorządu terytorialnego, z wyjątkiem samorządowych kolegiów odwoławczych, oraz organów państwowych i samorządowych jednostek organizacyjnych – Prezes Rady Ministrów lub właściwi ministrowie, w stosunku do organów państwowych innych niż określone w pkt 1 – odpowiednie organy o ogólnokrajowym zasięgu działania, w stosunku do organów organizacji społecznych – naczelne organy tych organizacji, a w razie braku takiego organu – Prezes Rady Ministrów lub właściwi ministrowie sprawujący zwierzchni nadzór nad ich działalnością.

nizacyjnych, które nie są im przyporządkowane, po uprzednim powiadomieniu ich bezpośrednich przełożonych. Osobom zajmującym stanowiska kierownicze oraz dyrektorom (szefom) komórek organizacyjnych podporządkowane są jednostki organizacyjne na podstawie odrębnych przepisów.

Minister realizuje zadania określone w ustawie z dnia 14 grudnia 1995 r. o urzędzie Ministra Obrony Narodowej i rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 lipca 1996 roku w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Obrony Narodowej oraz wynikające z innych aktów prawnych, a także zapewnia współdziałanie ministerstwa z organami władzy publicznej. Minister kieruje ministerstwem i wykonuje swoje zadania bezpośrednio oraz poprzez: osoby zajmujące stanowiska kierownicze, dyrektorów (szefów) komórek organizacyjnych ministerstwa, pełnomocników i koordynatorów powoływanych odrębną decyzją. Minister wykonuje swoje zadania także przy pomocy Gabinetu Politycznego Ministra, do zakresu działania, którego należą sprawy dotyczące współdziałania ministra z organami władzy publicznej, partiami politycznymi, związkami zawodowymi i organizacjami społecznymi, wynikające z jego funkcji politycznej.

Do wyłącznych kompetencji ministra, jeśli nie określi on inaczej, zastrzega się w szczególności następujące sprawy: przygotowywanie projektów założeń polityki obronnej, w tym programów rozwoju systemu obronności oraz koncepcji i planów obrony państwa, zatwierdzanie planów, programów resortu, materiałów i opracowań przedkładanych Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, Sejmowi lub Senatowi Rzeczypospolitej Polskiej oraz organom administracji rządowej, udzielanie odpowiedzi na interpelacje oraz zapytania poselskie i senatorskie, kierowanie projektów dokumentów rządowych wnoszonych do rozpatrzenia przez Radę Ministrów, Prezesa Rady Ministrów oraz organy pomocnicze Rady Ministrów, wydawanie aktów prawnych o charakterze wewnętrznym, a także tworzenie, łączenie, przekształcanie i znoszenie jednostek organizacyjnych, tworzenie, przekształcanie i znoszenie wojewódzkich sztabów wojskowych i wojskowych komend uzupełnień oraz określanie ich siedzib i terytorialnych zasięgów działania, kształtowanie i realizacja polityki kadrowej, w tym: wyznaczanie na stanowiska służbowe, zwalnianie ze stanowisk służbowych, mianowanie na stopnie wojskowe, nadawanie odznaczeń resortowych, występowanie do Prezydenta RP z wnioskami o: wyznaczanie na stanowiska służbowe, zwalnianie ze stanowisk służbowych, mianowanie na stopnie wojskowe, będące w kompetencji Prezydenta RP, nadawanie odznaczeń państwowych, przedstawianie propozycji do projektu ustawy budżetowej w zakresie dotyczącym resortu oraz projektu szczegółowego planu dochodów i wydatków, kształtowanie systemu wynagrodzeń pracowników i uposażeń żołnierzy oraz wojskowego zaopatrzenia

emerytalnego, określanie kierunków współpracy międzynarodowej w zakresie obronności, określanie zasad i trybu współpracy jednostek organizacyjnych z duszpasterstwami wojskowymi, tworzenie i ustalanie organizacji przedstawicielstw wojskowych za granicą, określanie kierunków polityki informacyjnej i promocyjnej resortu, określanie szczegółowych zasad ochrony informacji niejawnych oraz sprawowanie nadzoru w tym zakresie, sprawowanie funkcji organu odwoławczego w sprawach określonych odrębnymi przepisami, kształtowanie dyscypliny wojskowej.

Do wyłącznego podpisu ministra zastrzeżone są w szczególności pisma: kierowane do Prezydenta RP, Marszałków i Wicemarszałków Sejmu RP i Senatu RP, Prezesa i Wiceprezesów Rady Ministrów, Prezesa Trybunału Konstytucyjnego, Przewodniczącego Trybunału Stanu, Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, Rzecznika Praw Obywatelskich, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prezesa Narodowego Banku Polskiego, ministrów i kierowników centralnych urzędów administracji rządowej oraz kierowane do kierowniczych organów innych państw i organizacji międzynarodowych. Do podpisu (zatwierdzenia, akceptacji) przedstawiane są ministrowi:

– dokumenty i materiały skutkujące decyzjami w sprawach: związanych ze strukturą, organizacją i działalnością sił zbrojnych – wymagają uprzedniego zaopiniowania przez Szefa SG WP; związanych ze strukturą, organizacją i działalnością Ministerstwa oraz powodujących dodatkowe skutki finansowe dla budżetu Ministerstwa – wymagają uprzedniego zaopiniowania przez Dyrektora Generalnego, za pośrednictwem Dyrektora Departamentu Administracyjnego; powodujących dodatkowe skutki finansowe dla budżetu resortu – wymagają uprzedniego zaopiniowania, zgodnie z zasadami określonymi w odrębnej decyzji, przez Dyrektora Departamentu Budżetowego lub dysponenta środków budżetowych drugiego stopnia oraz dysponenta środków budżetowych trzeciego stopnia ustanowionego przez ministra;

– projekty aktów prawnych o charakterze wewnętrznym (zarządzenia i decyzje, mające charakter ogólny, trwały i normatywny oraz wytyczne) podlegających ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Ministra Obrony Narodowej – wymagają uprzedniego zaopiniowania przez Dyrektora Departamentu Prawnego.

Do podpisywania w zastępstwie Ministra aktów prawnych ogłaszanych w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski" i w Dzienniku Urzędowym Ministra Obrony Narodowej oraz decyzji w sprawach kadrowych i finansowych – wymagane jest odrębne upoważnienie.

Ministra, w czasie jego nieobecności, zastępuje Sekretarz Stanu, a w razie jego nieobecności wyznaczony podsekretarz stanu, w ramach pełnomocnictw udzielonych przez Ministra.

Sekretarz stanu, podsekretarze stanu i dyrektor generalny wydają decyzje, wytyczne, instrukcje i polecenia w sprawach wynikających z zakresu powierzonych im zadań. Sekretarza stanu i podsekretarzy stanu, w czasie ich nieobecności, zastępuje podsekretarz stanu wyznaczony przez Ministra.

Szef SG WP wykonuje zadania określone w art. 6 i 8 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 roku o urzędzie Ministra Obrony Narodowej, w szczególności[144]: dowodzi, w imieniu Ministra, siłami zbrojnymi w czasie pokoju, sprawuje, w imieniu Ministra, kierownictwo narodowe nad jednostkami wojskowymi wykonującymi zadania poza granicami państwa, polskimi przedstawicielstwami wojskowymi przy organizacjach międzynarodowych i międzynarodowych strukturach wojskowych oraz bezpośrednio w strukturach organizacji międzynarodowych i międzynarodowych strukturach wojskowych, a także polskimi zespołami łącznikowymi. Szef SG WP kieruje Sztabem Generalnym Wojska Polskiego (Sztab Generalny WP) bezpośrednio oraz poprzez: zastępców Szefa SG WP, szefów komórek organizacyjnych tworzących Sztab Generalny WP. Szef SG WP wydaje dyrektywy, wytyczne, instrukcje i rozkazy oraz polecenia w sprawach wynikających z jego zakresu działania, a także przekazanych przez Ministra. Szef SG WP wydaje również, na zasadach określonych w odrębnych przepisach, decyzje administracyjne w sprawach dotyczących służby wojskowej żołnierzy zawodowych. W razie nieobecności Szefa SG WP jego obowiązki pełni wyznaczony przez niego zastępca Szefa SG WP.

Dyrektor Generalny zapewnia sprawne funkcjonowanie Ministerstwa, warunki jego działania, organizację pracy oraz prawidłowe wykonywanie zadań określonych przez Ministra i Sekretarza Stanu, a także koordynuje współdziałanie Ministerstwa z urzędami innych organów władzy publicznej. Zadania Dyrektora Generalnego określone są w ustawie z dnia 8 sierpnia 1996 roku o Radzie Ministrów oraz ustawie z dnia 24 sierpnia 2006 roku o państwowym zasobie kadrowym i wysokich stanowiskach państwowych.

Dyrektor Generalny wykonuje zadania poprzez przyporządkowane mu komórki organizacyjne. Do zadań Dyrektora Generalnego należy zapewnienie: prawidłowego kształtowania struktur organizacyjno-etatowych i zasad funkcjonowania Ministerstwa; planowania rocznego w Ministerstwie oraz opracowywanie sprawozdań w tym zakresie, przygotowania projektu budżetu Ministerstwa oraz nadzorowanie bieżącej realizacji budżetu, przestrzegania przepisów o tajemnicy ustawowo chronionej, obsługi informatycznej Ministerstwa oraz odpowiedniego funkcjonowania systemów informatycznych i telekomunikacyjnych w resorcie. Koor-

[144] Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego jest najwyższym pod względem pełnionej funkcji żołnierzem w czynnej służbie wojskowej.

dynowanie zadań – na polecenie Ministra – w komórkach organizacyjnych Ministerstwa bezpośrednio podległych Ministrowi, sprawowanie nadzoru nad komórkami organizacyjnymi Ministerstwa w zakresie ich prawidłowego funkcjonowania i wykonywania zadań określonych przez osoby zajmujące stanowiska kierownicze, nadzorowanie realizacji zadań związanych z kontrolą finansową i audytem wewnętrznym w Ministerstwie, sprawowanie nadzoru nad realizacją zadań w zakresie obsługi logistycznej i zabezpieczenia transportowego Ministerstwa i wykonywanie innych zadania z upoważnienia Ministra.

Dyrektor Generalny, zgodnie ze swoimi kompetencjami uczestniczy w tworzeniu polityki personalnej Ministerstwa i wykonuje wobec pracowników czynności wynikające z odrębnych przepisów. Dyrektora Generalnego zastępuje wyznaczona przez niego osoba.

Do obowiązków dyrektora (szefa) komórki organizacyjnej należy: przygotowywanie projektu szczegółowego zakresu działania komórki organizacyjnej, realizacja decyzji i poleceń osób zajmujących stanowiska kierownicze, a wynikających z zakresu powierzonych im działań, parafowanie pism (odpowiedzi, wystąpień) w sprawach zastrzeżonych do wyłącznego podpisu Ministra, sprawowanie nadzoru nad bezpośrednio podporządkowanymi jednostkami organizacyjnymi, rozpatrywanie, jako organ wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego, odwołań wniesionych od decyzji kierowników bezpośrednio podporządkowanych jednostek organizacyjnych, nadzór nad przestrzeganiem przez żołnierzy zawodowych pełniących służbę i pracowników zatrudnionych w kierowanej komórce organizacyjnej przepisów o ochronie przeciwpożarowej, a także bezpieczeństwa i higieny służby i pracy, wydawanie decyzji administracyjnych w sprawach dotyczących żołnierzy zawodowych określonych w odrębnych przepisach, wykonywanie czynności, wynikających z odrębnych przepisów, wobec pracowników wojska zajmujących stanowiska dyrektora (szefa, dowódcy, komendanta) i zastępcy dyrektora (szefa, dowódcy, komendanta) bezpośrednio podporządkowanych jednostek organizacyjnych.

Dyrektor (szef) komórki organizacyjnej odpowiada za: określanie zadań dla komórek wewnętrznych i osób zajmujących samodzielne stanowiska pracy oraz nadzór nad terminowym ich wykonywaniem, gospodarowanie środkami publicznymi pod względem ich legalności, gospodarności i celowości w podległej sobie komórce organizacyjnej, dyscyplinę pracy oraz kształtowanie dyscypliny wojskowej, a także za rozwój zawodowy pracowników i żołnierzy zawodowych w podległej sobie komórce organizacyjnej, utrzymywanie sprawności fizycznej przez żołnierzy zawodowych komórki organizacyjnej, ochronę informacji niejawnych w komórce organizacyjnej, przygotowanie stanu osobowego podległej sobie komórki organizacyjnej do realizacji zadań w czasie zagrożenia (kryzysu) i na czas wojny, według

ustaleń zawartych w odrębnych przepisach, działalność nieetatowych osób funkcyjnych w komórce organizacyjnej, wyznaczonych odrębną decyzją oraz szkolenia w podległej sobie komórce organizacyjnej.

Dyrektor (szef) komórki organizacyjnej jest uprawniony do: kształtowania struktury organizacyjnej podległej sobie komórki organizacyjnej, dysponowania funduszem na nagrody i zapomogi dla żołnierzy zawodowych komórki organizacyjnej, przedstawiania Dyrektorowi Generalnemu propozycji przyznawania nagród pracownikom komórki organizacyjnej, przedstawiania wniosków w sprawach personalnych żołnierzy zawodowych oraz pracowników komórki organizacyjnej, udzielania urlopów i okresowych zwolnień ze świadczenia stosunku służbowego żołnierzom zawodowym oraz świadczenia stosunku pracy pracownikom, reprezentowania Ministerstwa w sprawach należących do zakresu zadań komórki organizacyjnej, a niezastrzeżonych do kompetencji innych osób podpisywania pism i dokumentów niezastrzeżonych do kompetencji innych osób.

Dyrektor (szef) komórki organizacyjnej, w sprawach dotyczących bieżącego funkcjonowania podległej komórki organizacyjnej, wydaje decyzje (rozkazy) wewnętrzne. W razie nieobecności dyrektora (szefa) komórki organizacyjnej decyzje podejmuje i pisma podpisuje, w jego imieniu, zastępca dyrektora (szefa) lub inna upoważniona osoba[145]. Zastępca dyrektora (zastępca szefa) komórki organizacyjnej nadzoruje określone komórki wewnętrzne oraz realizację prac, w granicach uprawnień określonych w szczegółowym zakresie działania komórki organizacyjnej. Dyrektor (szef) komórki organizacyjnej w sprawach dotyczących jego właściwości może podpisywać pisma do Szefa Kontrwywiadu Wojskowego i Szefa Wywiadu Wojskowego, jako centralnych organów administracji rządowej. Dyrektor (szef) komórki organizacyjnej w sprawach dotyczących jego właściwości może podpisywać pisma i współpracować z dyrektorami (szefami) komórek organizacyjnych innych urzędów.

2.2.1. Organizacja wewnętrzna i tryb pracy Ministerstwa

W skład Ministerstwa wchodzą komórki organizacyjne określone w statucie Ministerstwa. Komórki organizacyjne bezpośrednio podległe Ministrowi oraz przyporządkowane osobom zajmującym stanowiska kierownicze. W skład komórki organizacyjnej wchodzą komórki wewnętrzne i samodzielne stanowiska pracy. Bezpośrednią obsługę osób zajmujących stano-

[145] Dyrektor Departamentu Kadr wydaje decyzje administracyjne w sprawach dotyczących służby wojskowej żołnierzy zawodowych.

wiska kierownicze zapewniają wydzielone komórki wewnętrzne, wyodrębnione w etacie Sekretarza Stanu, Szefa SG WP, podsekretarzy stanu i Dyrektora Generalnego.

Komórki organizacyjne funkcjonują na podstawie etatu i szczegółowego zakresu działania. Szczegółowy zakres działania komórki organizacyjnej, który określa zadania dyrektora (szefa), jego zastępcy oraz komórek wewnętrznych i ich szefów, a także występujących w nich samodzielnych stanowisk pracy, zatwierdza:

- Dyrektor Generalny – na wniosek dyrektora (szefa) danej komórki organizacyjnej;
- Szef SG WP w odniesieniu do komórek organizacyjnych tworzących Sztab Generalny WP – po uprzednim uzgodnieniu z Dyrektorem Generalnym[146].

Zadania Ministerstwa są realizowane przez komórki organizacyjne zgodnie z ich właściwością, decyzjami osób zajmujących stanowiska kierownicze, poleceniami dyrektorów (szefów) komórek organizacyjnych. Do zadań ogólnych komórek organizacyjnych, wykonywanych w zakresie ich właściwości, należy w pierwszej kolejności przygotowywanie projektów programów, planów, analiz, opinii, wniosków, sprawozdań, materiałów i informacji, w związku z tym współdziałają z innymi komórkami organizacyjnymi w trybie uzgodnień i konsultacji, opiniowania, wymiany informacji oraz prowadzenia wspólnych prac nad określonymi zadaniami, a w szczególności: konsultowanie i uzgadnianie przedsięwzięć oraz zamierzeń związanych z działalnością innych komórek organizacyjnych, uzgadnianie z innymi komórkami organizacyjnymi opracowywanych koncepcji, projektów dokumentów i innych materiałów dotyczących spraw objętych zakresem zadań tych komórek organizacyjnych; udostępnianie innym komórkom organizacyjnym informacji i materiałów niezbędnych w ich pracach. Do zadań komórek organizacyjnych należy także: opracowywanie i opiniowanie projektów aktów prawnych, ocena ich stosowania oraz współdziałanie z Departamentem Prawnym przy przygotowywaniu wytycznych i wykładni przepisów prawnych z zakresu działania Ministra, udzielanie rzecznikowi prasowemu Ministra wyjaśnień i informacji oraz udostępnianie niezbędnych materiałów, przygotowywanie projektów odpowiedzi na zapytania i interpelacje poselskie, senatorskie oraz skargi i wnioski, udział w prowadzeniu postępowań o udzielanie zamówień publicznych, współpraca z właściwymi podmiotami Organizacji Traktatu Północ-

[146] Etat określający wewnętrzną strukturę organizacyjną komórki organizacyjnej, z podziałem na stanowiska wojskowe i cywilne, wymogi kwalifikacyjne i zaszeregowanie stanowiska służbowego do stopnia etatowego: przygotowuje Szef Zarządu Organizacji i Uzupełnień – P1 na podstawie wniosku: osoby zajmującej kierownicze stanowisko Ministerstwa, której komórka organizacyjna jest przyporządkowana; dyrektora (szefa) komórki organizacyjnej bezpośrednio podległej Ministrowi – zatwierdza Minister Obrony Narodowej. Wnioski przed przesłaniem do Szefa Zarządu Organizacji i Uzupełnień – P1 wymagają uzgodnienia z Dyrektorem Generalnym. Szczegółowy zakres działania oraz etat komórki organizacyjnej, po ich zatwierdzeniu, właściwy dyrektor (szef) komórki organizacyjnej oraz Szef Zarządu Organizacji i Uzupełnień – P1 przekazują do Departamentu Administracyjnego, który prowadzi zbiór tych dokumentów.

noatlantyckiego (NATO) i Unii Europejskiej (UE) w zakresie wynikającym z właściwości komórki organizacyjnej oraz reprezentowanie resortu w pracach kierowniczych gremiów NATO i UE w zakresie odpowiedzialności komórki organizacyjnej.

Zasady i tryb opracowywania, uzgadniania i wydawania aktów prawnych w Ministerstwie określają odrębne przepisy, z zastrzeżeniem, że projekty dokumentów i materiały o charakterze wewnętrznym wymagają uzgodnienia z zainteresowanymi komórkami organizacyjnymi, natomiast projekty dokumentów podlegające rozpatrzeniu przez: Prezydenta RP, Radę Gabinetową, Radę Bezpieczeństwa Narodowego, Sejm RP i Senat RP wymagają uzgadniana z osobami zajmującymi kierownicze stanowiska Ministerstwa, a w miarę potrzeb również z innymi urzędami administracji publicznej; Radę Ministrów, Prezesa Rady Ministrów oraz organy pomocnicze Rady Ministrów wymagają uzgodnienia w trybie i na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

Klauzulę pilności w odniesieniu do uzgadnianych projektów dokumentów nadają osoby zajmujące kierownicze stanowiska Ministerstwa. Pisma w sprawach wymagających decyzji lub podpisu Ministra przedkładają osoby zajmujące kierownicze stanowiska Ministerstwa, dyrektorzy komórek organizacyjnych bezpośrednio podległych Ministrowi, dyrektorzy (szefowie) komórek organizacyjnych Ministerstwa, pełnomocnicy i koordynatorzy powoływani odrębną decyzją – za pośrednictwem Dyrektora Sekretariatu Ministra.

Zadania resortu wynikające z członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w NATO i UE realizują osoby zajmujące kierownicze stanowiska Ministerstwa zgodnie z zakresem powierzonych im zadań oraz komórki organizacyjne zgodnie z ich właściwością. Działalność Ministerstwa w zakresie współpracy resortu z zagranicą oraz wypełniania międzynarodowych porozumień o kontroli zbrojeń, rozbrojeniu oraz środkach budowy zaufania i bezpieczeństwa jest prowadzona według oddzielnych planów zatwierdzonych przez Ministra. Działalność resortu, o której wyżej mowa, planują i koordynują – zgodnie z zakresem powierzonych im zadań – osoby zajmujące kierownicze stanowiska Ministerstwa.

Wymiana korespondencji służbowej odbywa się z zachowaniem równorzędności zajmowanych stanowisk. Korespondencję służbową do Ministra mogą kierować osoby zajmujące kierownicze stanowiska Ministerstwa oraz dyrektorzy (szefowie) komórek organizacyjnych bezpośrednio podległych Ministrowi. Stanowisko komórki organizacyjnej w określonej sprawie może przedstawiać w korespondencji dyrektor (szef) komórki organizacyjnej, jego zastępca lub upoważniona osoba.

Spory kompetencyjne w Ministerstwie rozstrzygają: Minister – pomiędzy komórkami organizacyjnymi tworzącymi Sztab Generalny WP, a pozostałymi komórkami organizacyj-

nymi, Szef SG WP – pomiędzy komórkami organizacyjnymi tworzącymi Sztab Generalny WP, Dyrektor Generalny – pomiędzy komórkami organizacyjnymi, z wyłączeniem komórek organizacyjnych tworzących Sztab Generalny WP.

Zadania związane z zapewnieniem Ministerstwu warunków funkcjonowania realizuje Zakład Obsługi Ministerstwa Obrony Narodowej i Dowódca Garnizonu Warszawa na podstawie wydanych przez Dyrektora Generalnego decyzji, wytycznych, instrukcji i poleceń. Ochronę i obronę obiektów Ministerstwa zapewnia Dowódca Garnizonu Warszawa.

Kierowanie działalnością Ministerstwa, jego strukturę organizacyjną, podstawowe zadania komórek organizacyjnych i zakres działania osób zajmujących kierownicze stanowiska Ministerstwa na czas kryzysu i wojny określają odrębne przepisy.

2.2.2. Właściwość komórek organizacyjnych Ministerstwa

Sekretariat Ministra organizuje i bezpośrednio obsługuje pracę Ministra, w tym nadzoruje procedury protokolarne, organizuje i realizuje zadania wynikające z kontaktów Ministra z Prezydentem RP, Sejmem RP, Senatem RP, Radą Ministrów i ich organami oraz zadania wewnątrzresortowe Ministra, wynikające z odrębnych przepisów, a także koordynuje prace nad przygotowaniem koncepcji, ocen i analiz, sporządza syntetyczne opracowania i wnioski w sprawach zleconych przez Ministra. Do zakresu zadań Sekretariatu należy w szczególności: współpraca z Kancelariami Prezydenta RP i Prezesa Rady Ministrów, sekretariatami ministrów oraz z Kancelariami Sejmu RP i Senatu RP – z zastrzeżeniem właściwości Departamentu Prawnego – w sprawach związanych z wypełnianiem zadań Ministra określonych w ustawach, koordynowanie opracowywania koncepcji, analiz i ocen na potrzeby Ministra, obsługa bieżącej korespondencji krajowej i zagranicznej Ministra, uzgadnianie udziału Ministra w obchodach świąt państwowych i wojskowych, organizacja wizyt Ministra w jednostkach organizacyjnych oraz wizytacji szkoleń i ćwiczeń wojsk na poligonach, a także organizacja spotkań Ministra z przedstawicielami urzędów państwowych, organizacji społecznych oraz innymi osobami wojskowymi i cywilnymi. Przygotowywanie tematyki, określanie terminów oraz obsługa posiedzeń Kierownictwa Ministerstwa i innych organów kolegialnych, a także sporządzanie protokołów z tych posiedzeń, udział w organizowaniu kontaktów zagranicznych Ministra, nadzorowanie procedury protokolarnej wizyt delegacji przyjmowanych przez Ministra, organizacja i obsługa pracy Ministra w czasie osiągania wyższych stanów gotowości bojowej oraz obsługa administracyjno-biurowa Ministra i Gabinetu Politycznego Ministra.

Departament Administracyjny obsługuje logistycznie Ministerstwo, a także przygotowuje projekt jego budżetu, wykonuje funkcję dysponenta głównego, jako dysponenta środków budżetowych trzeciego stopnia[147], prowadzi rachunkowość, sprawy kompetencyjne i etatowe, normuje i doskonali proces planowania oraz sprawozdawczości z działalności Ministerstwa, prowadzi sprawy kadrowe i politykę zarządzania zasobami ludzkimi w stosunku do pracowników oraz zadania służby bezpieczeństwa i higieny pracy w Ministerstwie. Do zakresu zadań Departamentu należy w szczególności: opracowywanie projektu budżetu Ministerstwa oraz projektów centralnych planów rzeczowych, w części dotyczącej Ministerstwa, wykonywanie funkcji dysponenta głównego, jako dysponenta środków budżetowych trzeciego stopnia, w tym sporządzanie planu finansowego, prowadzenie ewidencji księgowej operacji gospodarczych oraz ewidencji ilościowo-wartościowej zmian składników majątku trwałego i obrotowego, a także obsługa Ministerstwa w zakresie obrachunku uposażeń i wynagrodzeń osobowych, ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz podatku dochodowego, realizacja świadczeń socjalnych i innych należności żołnierzy zawodowych oraz pracowników. Ponadto do zakresu zadań Departamentu należy: opracowywanie projektów: statutu, regulaminu organizacyjnego Ministerstwa, wykazu jednostek organizacyjnych, a także prowadzenie spraw organizacyjno-etatowych komórek organizacyjnych i wykonywanie zadań związanych z organizacją i funkcjonowaniem Stanowiska Kierowania Ministra Obrony Narodowej oraz sporządzanie rocznego planu zasadniczych przedsięwzięć Ministerstwa i sprawozdania z jego realizacji, a także prowadzenie spraw kadrowych, kreowanie i realizowanie polityki zarządzania zasobami ludzkimi w stosunku do pracowników, wykonywanie zadań służby bezpieczeństwa i higieny pracy w stosunku do żołnierzy zawodowych i pracowników, planowanie i realizacja zadań związanych z zabezpieczeniem transportowym oraz usługami i zakupami w zakresie: sprzętu mechanizacji prac biurowych, kulturalno-oświatowego, kwaterunkowego, przeciwpożarowego i sprzętu służby żywnościowej oraz napraw sprzętu informa-

[147] Jednostki budżetowe są dysponentami środków budżetowych, tzn. że otrzymują środki z budżetu na pokrycie wydatków. Rozróżnia się: państwowe jednostki budżetowe, które są dysponentami środków budżetu państwa; gminne jednostki budżetowe, które są dysponentami środków budżetów gminnych. W Polsce obowiązuje trzystopniowa struktura organizacyjna dysponentów środków budżetu państwa. Głównym dysponentem, zwanym dysponentem pierwszego stopnia, są państwowe jednostki budżetowe. Dysponują one środkami budżetowymi przeznaczonymi na wydatki budżetowe ustalone w danej części budżetu państwa. Dysponentem drugiego stopnia są państwowe jednostki budżetowe podległe bezpośrednio dysponentom głównym. Dysponenci trzeciego stopnia to państwowe jednostki budżetowe podlegające bezpośrednio dysponentom drugiego stopnia albo dysponentom głównym. Otrzymane środki budżetowe dysponenci trzeciego stopnia wykorzystują na swoje potrzeby, ale nie mają prawa dalszego ich przekazywania, np. szkoły. Więcej: rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 29 grudnia 2000 r. *w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania budżetu państwa i szczegółowych zasad obsługi rachunków bankowych budżetu państwa oraz zakresu i terminów sporządzania przez Narodowy Bank Polski informacji i sprawozdań z wykonania budżetu państwa w ramach obsługi bankowej budżetu państwa* (DzU z 2000 r. nr 122, poz.1335 z późn. zm.).

tycznego i zaopatrzenia w drobny sprzęt i materiały eksploatacyjne komórek organizacyjnych, jak również wykonywanie funkcji zarządcy nieruchomości będących w dyspozycji Ministerstwa oraz nadzór, w zakresie zadań Dyrektora Generalnego, nad administrowaniem budynkami, lokalami, pomieszczeniami oraz innymi składnikami majątku będącymi w dyspozycji Ministerstwa, a także nad realizacją zadań inwestycyjnych, remontowych oraz konserwacją w obiektach Ministerstwa oraz planowanie, przygotowywanie i przeprowadzanie postępowań o zamówienia publiczne dla Ministerstwa, określanie zadań Zakładu Obsługi Ministerstwa Obrony Narodowej oraz monitorowanie ich realizacji, w szczególności prowadzonej gospodarki finansowej, weryfikacji kosztów obsługi Ministerstwa, realizacji planu finansowego, wyniku i płynności finansowej oraz bieżącej działalności logistycznej Zakładu.

Departament Budżetowy kształtuje budżet resortu, rachunkowość oraz system finansowania jednostek organizacyjnych resortu. Odpowiada za organizację służby finansowej w resorcie oraz za współpracę z właściwymi organami budżetowymi i ekonomicznymi NATO i UE. Do zakresu zadań Departamentu należy w szczególności: organizacja i kierowanie procesem planowania budżetowego w resorcie, przygotowanie projektu budżetu resortu, opracowywanie prognoz kształtowania wydatków obronnych na potrzeby planowania średniookresowego i długoterminowego, prowadzenie ewidencji i dokonywanie zmian w układzie wykonawczym budżetu oraz opracowywanie kwartalnych i rocznych ocen realizacji wydatków budżetowych, prowadzenie księgowości finansowej dysponenta głównego, realizowanie jego wydatków i dochodów budżetowych, przekazywanie środków do dysponentów różnego stopnia oraz sporządzanie sprawozdań budżetowych resortu, opracowywanie, wdrażanie i kontrola funkcjonowania systemu rachunkowości w resorcie, a także nadzór nad prawidłowością realizowanych dochodów i wydatków w resorcie, ewidencja niedoborów i strat w majątku resortu, obsługa finansowo-rachunkowa wydatków dysponenta głównego w zakresie centralnych planów rzeczowych resortu oraz organizacja służby finansowej w resorcie.

Departament Informatyki i Telekomunikacji planuje, nadzoruje, koordynuje i wytycza kierunki rozwoju informatyki i telekomunikacji w resorcie oraz pełni funkcję organizatora wojskowego systemu telekomunikacyjnego. Odpowiada za funkcjonowanie systemów informatycznych i telekomunikacyjnych w resorcie oraz za współpracę systemów resortowych z systemami NATO, UE oraz administracji publicznej. Jest komórką właściwą w zakresie określania standardów technologicznych dla systemów informatycznych i telekomunikacyjnych resortu oraz opracowywania i wdrażania aktów normatywnych, a także dokumentów regulujących procesy projektowania, wdrażania, funkcjonowania, użytkowania i utrzymania

tych systemów. Do zakresu zadań Departamentu należy: opracowywanie strategii informatyzacji resortu i nadzór nad jej realizacją, współpraca z organami administracji publicznej w zakresie opracowania i realizacji strategii informatyzacji państwa, wytyczanie kierunków rozwoju systemów informatycznych, infrastruktury telekomunikacyjnej, szkolenia specjalistycznego specjalistów informatyki i łączności oraz wdrażanie nowych technologii w tych obszarach. Nadzór nad funkcjonowaniem systemów informatycznych i telekomunikacyjnych resortu oraz kierowanie działalnością administratorów systemów informatycznych w Urzędzie Ministra, opracowywanie jednolitej architektury organizacyjno-technicznej systemów informatycznych i telekomunikacyjnych w resorcie, w tym określanie norm oraz standardów technologicznych dla tych systemów oraz opracowywanie własnych lub uzgadnianie otrzymanych wymagań taktyczno-technicznych dla sprzętu i oprogramowania, jak również wytyczanie kierunków rozwoju technologii informatycznych w Zautomatyzowanych Systemach Dowodzenia (ZSyD) i Kierowania Środkami Walki (KŚW) oraz nadzór i koordynacja nad ich wdrażaniem, pełnienie funkcji organizatora wojskowego systemu telekomunikacyjnego oraz opracowywanie koncepcji jego rozwoju, w tym systemów ochrony kryptograficznej, bezpieczeństwa łączności i informatyki, a także koordynowanie oraz inicjowanie prac naukowo-badawczych i rozwojowo-wdrożeniowych w tym zakresie, koordynowanie i nadzorowanie działalności podporządkowanych jednostek organizacyjnych oraz organów wykonawczych informatyki i telekomunikacji w resorcie, w tym zabezpieczających Ministerstwo, dodatkowo także planowanie i koordynowanie współpracy zagranicznej w zakresie odpowiedzialności Departamentu, inicjowanie, koordynowanie i nadzorowanie przedsięwzięć związanych z projektowaniem, budową, wdrażaniem i eksploatacją systemów informatycznych oraz technik symulacyjnych oraz realizowanie przedsięwzięć związanych z osiąganiem interoperacyjności technicznej i technologicznej w układzie narodowym, sojuszniczym i koalicyjnym w zakresie automatyzacji dowodzenia oraz systemów łączności i informatyki.

Departament Infrastruktury nadzoruje realizację zadań związanych z zarządzaniem nieruchomościami wykorzystywanymi przez jednostki organizacyjne resortu nieposiadające osobowości prawnej, siły wsparcia NATO oraz samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej utworzone przez Ministra. Do zakresu zadań Departamentu należy w szczególności: gospodarowanie nieruchomościami wykorzystywanymi przez jednostki organizacyjne resortu, nadzór nad przygotowaniem i realizacją inwestycji i remontów obiektów budowlanych, prowadzenie ewidencji nieruchomości Skarbu Państwa będących w trwałym zarządzie resortu oraz urządzeń, sprzętu i materiałów infrastruktury wojskowej, realizacja zadań związanych z technicznym utrzymaniem obiektów i sieci uzbrojenia terenu, nadzór nad prowadzeniem

gospodarki energetycznej i komunalnej oraz nadzór nad realizacją Programu Inwestycji NATO w Dziedzinie Bezpieczeństwa (NSIP). Dodatkowo także zapewnienie realizacji potrzeb Sił Zbrojnych w ruchome składniki majątkowe, określanie zasad i norm dotyczących gospodarowania nieruchomościami, urządzeniami i sprzętem infrastruktury oraz prowadzenia dokumentacji geodezyjno-prawnej nieruchomości, realizacja zadań proekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz zagospodarowaniem przestrzennym terenów zamkniętych, jak również utrzymywanie zapasów mobilizacyjnych i wojennych sprzętu i materiałów infrastruktury.

Departament Kadr nadzoruje i planuje przebieg służby wojskowej żołnierzy zawodowych i kandydatów na żołnierzy zawodowych, zatrudniania pracowników wojska oraz kształtuje resortowy system uposażeń żołnierzy i wynagrodzeń pracowników wojska, a także kieruje bieżącą działalnością kadrową w resorcie. Do zakresu zadań Departamentu należy w szczególności: opracowywanie założeń i kierunków rozwoju polityki zarządzania zasobami osobowymi w siłach zbrojnych, przygotowywanie projektów ustaw, rozporządzeń, zarządzeń oraz decyzji Ministra i innych dokumentów prawnych związanych ze służbą wojskową żołnierzy zawodowych i kandydatów na żołnierzy zawodowych oraz ich uposażeń, planowanie zasobów kadrowych, kierowanie procesem powoływania i zwalniania żołnierzy zawodowych oraz monitorowanie zjawisk i procesów występujących w działalności kadrowej, a także analizowanie i formułowanie ocen oraz przygotowywanie materiałów informatyczno-analitycznych dotyczących sytuacji kadrowej i uposażeniowej w siłach zbrojnych, wyznaczanie żołnierzy do pełnienia służby poza granicami kraju oraz prowadzenie spraw dotyczących żołnierzy pełniących służbę w strukturach dowodzenia NATO i innych organizacji międzynarodowych, w polskich przedstawicielstwach wojskowych i polskich zespołach łącznikowych. Dodatkowo do zadań Departamentu Kadr należy: koordynowanie i realizowanie zadań związanych z: doborem, rozmieszczaniem, rozwojem i przebiegiem służby żołnierzy zawodowych pozostających w kompetencji Ministra i Dyrektora Departamentu; prowadzeniem ewidencji żołnierzy zawodowych i pracowników wojska; kierowanie żołnierzy zawodowych, pracowników i pracowników wojska na studia i kursy w ośrodkach szkolenia za granicą, sprawowanie nadzoru nad działalnością kadrową w resorcie oraz przestrzeganiem przepisów prawa wobec pracowników wojska, organizowanie i prowadzenie działalności kontrolno-rozliczeniowej w tym zakresie, prognozowanie wielkości stanów osobowych żołnierzy zawodowych, kandydatów na żołnierzy zawodowych i pracowników wojska oraz monitorowanie ich kształtowania się w roku budżetowym, jak również procedowanie nadawania żołnierzom zawodowym, pracownikom, pracownikom wojska, osobom spoza resortu (w tym

cudzoziemcom i Polakom zamieszkałym na stałe poza granicami kraju) odznaczeń resortowych i państwowych, a także przygotowywanie projektów postanowień, decyzji i rozkazów dotyczących mianowania żołnierzy zawodowych, żołnierzy rezerwy i niepodlegających obowiązkowi służby wojskowej na wyższe stopnie wojskowe oraz zastępstwo Ministra w postępowaniu przed sądami administracyjnymi w sprawach związanych z przebiegiem służby wojskowej żołnierzy zawodowych oraz uposażeń żołnierzy, a także w postępowaniu przed sądami w sprawach wynikających ze stosunku pracy pracowników wojska[148].

Departament Kontroli planuje, koordynuje, organizuje i prowadzi działalność kontrolną w resorcie oraz analizuje jej wyniki. Informuje Ministra o stopniu utrzymania zdolności operacyjnej wojsk, przygotowania jednostek organizacyjnych do działania w składzie NATO i w ramach UE oraz gospodarowaniu majątkiem resortu i wykorzystywaniu przydzielonego budżetu. Do zakresu zadań Departamentu należy w szczególności: badanie węzłowych problemów funkcjonowania resortu, zwłaszcza racjonalności, efektywności i skuteczności przyjętych rozwiązań systemowych, ocena stanu zdolności bojowej dowództw i jednostek wojskowych oraz określenie stopnia ich przygotowania do wykonania zadań przewidzianych na czas pokoju, kryzysu i wojny, kontrola wykonania budżetu przez dysponentów środków budżetowych oraz gospodarowania majątkiem w resorcie, w tym przez jednostki realizujące zadania poza granicami kraju i wydzielone do NATO i UE, kontrola wykorzystywania środków budżetowych i mienia państwowego na cele specjalne w jednostkach organizacyjnych, ujawnianie niegospodarności, naruszeń dyscypliny finansów publicznych i innych nieprawidłowości, a także ustalanie przyczyn ich powstania oraz wskazywanie kierunków działań naprawczych. Zapewnienie obsługi organizacyjnej i biurowej Rzecznika Dyscypliny Finansów

---

[148] Zgodnie z art. 6 ust 2 ustawy z dnia 11 września 2003 r. *o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych* (DzU z 2003 r. nr 179, poz. 1750 z późn. zm.), ilekroć w niniejszej ustawie jest mowa o decyzji – należy przez to rozumieć również rozkaz personalny. Decyzje i rozkazy personalne wydaje się w formie indywidualnej lub zbiorowej. W przypadku sporządzenia decyzji lub rozkazu personalnego w formie zbiorowej, wyciąg z tej decyzji lub rozkazu jest z nimi równoznaczny. W myśl art. 8 ust. 1 od decyzji wydanych przez właściwe organy w sprawach określonych w ustawie, żołnierz zawodowy może wnieść odwołanie do organu wyższego stopnia, na zasadach określonych w ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. – *Kodeks postępowania administracyjnego* (DzU z 2000 r. nr 98, poz. 1071 z późn. zm.), skargę do właściwego sądu administracyjnego, na zasadach określonych w ustawie z dnia 30 sierpnia 2002 r. – *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi* (DzU z 2002 r. nr 153, poz. 1270, DzU z 2004 r. nr 162, poz. 1692 oraz DzU z 2005 r. nr 94, poz. 788). Skarga do właściwego sądu administracyjnego nie może być wniesiona na decyzje w sprawach: wyznaczenia, przeniesienia i zwolnienia ze stanowiska służbowego oraz przeniesienia do rezerwy kadrowej lub do dyspozycji; mianowania na stopień wojskowy; przeniesienia do innego korpusu osobowego lub do innej grupy osobowej; delegowania do wykonywania zadań służbowych poza jednostką wojskową. W sprawach dotyczących: powoływania do zawodowej służby wojskowej; uposażenia; zwolnienie z zawodowej służby wojskowej, żołnierz zawodowy może wnieść odwołanie na zasadach określonych w ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. – *Kodeks postępowania administracyjnego* (DzU z 2000 r. nr 98, poz. 1071, z późn. zm.) i na zasadach określonych w ustawie z dnia 30 sierpnia 2002 r. – *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi* (DzU z 2002 r. nr 153, poz. 1270, DzU z 2004 r. nr 162, poz. 1692 oraz DzU z 2005 r. nr 94, poz. 788).

Publicznych przy Ministrze Obrony Narodowej oraz współpraca z Najwyższą Izbą Kontroli w zakresie działalności kontrolnej, a także organizowanie współpracy z organami kontroli innych państw w ramach wzajemnych kontaktów zagranicznych Departamentu.

Departament Nauki i Szkolnictwa Wojskowego kształtuje politykę naukową i naukowo-techniczną, koordynuje realizację badań naukowych i Wymagań Długoterminowych dla Rzeczypospolitej Polskiej z obszaru techniki i technologii obronnych, a także zapewnia właściwy rozwój zaplecza naukowo-badawczego resortu i wyższego szkolnictwa wojskowego oraz wykonuje w imieniu Ministra nadzór, o którym mowa w ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym[149] oraz w ustawie z dnia 25 lipca 1985 r. o jednostkach badawczo-rozwojowych[150]. Do zakresu zadań Departamentu należy w szczególności: inicjowanie i koordynowanie działalności naukowej oraz naukowo-technicznej wszystkich komórek zaplecza naukowo-badawczego resortu w zakresie techniki i technologii obronnych, na podstawie średnio– i długoterminowych planów rozwoju Sił Zbrojnych, poprzez opracowanie i uaktualnianie „Długoterminowego planu rozwoju priorytetowych obszarów badawczych w zakresie techniki i technologii obronnych na lata..." oraz koordynowanie współpracy resortu z instytucjami krajowymi i zagranicznymi, działającymi w tym obszarze, ze szczególnym uwzględnieniem NATO-wskiej Organizacji do spraw Badań i Technologii oraz Dyrektoriatu do spraw Badań i Technologii Europejskiej Agencji Obrony. Do zadań Departamentu należy także: opracowywanie, opiniowanie wniosków o badania naukowe wraz z zadaniem naukowym, w obszarze techniki i technologii obronnych, opracowywanie oraz koordynowanie realizacji „Planu uczestnictwa Polski w programach realizowanych w Dyrektoriacie Badań i Technologii Europejskiej Agencji Obrony", a także opracowywanie wieloletniego „Planu badań naukowych, prac rozwojowych i studyjnych". Przeprowadzanie procedur o udzielanie zamówień publicznych na realizację badań naukowych i Wymagań Długoterminowych dla RP w obszarze techniki i technologii obronnych oraz opracowywanie informacji rzeczowo-finansowej z wykonania badań naukowych i wymagań długoterminowych dla RP w zakresie wydatków realizowanych z rachunku dysponenta części budżetu, jak również nadzór nad zgodnością działań wojskowych jednostek badawczo-rozwojowych i uczelni woj-

[149] DzU z 2005 r. nr 164, poz. 1365 z późn. zm. Zgodnie z art. 33 ust 1 i 2 pkt 1, ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym* (DzU z 2005 r. nr 164, poz. 1365, z późn. zm.), minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego sprawuje nadzór nad zgodnością działań uczelni z przepisami prawa i statutem oraz z treścią udzielonego pozwolenia na utworzenie uczelni niepublicznej, a także nad prawidłowością wydatkowania środków publicznych. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego może żądać informacji i wyjaśnień od organów uczelni oraz założyciela uczelni niepublicznej, a także dokonywać kontroli działalności uczelni. Uprawnienia ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego w zakresie nadzoru sprawują odpowiednio: Minister Obrony Narodowej – w odniesieniu do uczelni wojskowych.

[150] DzU z 2001 r. nr 33, poz. 388 z późn. zm.

skowych z przepisami prawa i statutem, a także nad prawidłowością wydatkowania środków publicznych, opracowywanie strategii rozwoju szkolnictwa wojskowego, w tym analiza kierunków w tym zakresie oraz opracowywanie projektów aktów prawnych regulujących działalność szkolnictwa wojskowego, opracowywanie koncepcji dotyczących systemu doskonalenia zawodowego żołnierzy zawodowych, a także koordynowanie procesu doskonalenia językowego w resorcie, w tym organizowanie sesji egzaminacyjnych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej Języków Obcych, a także planowanie i koordynacja działalności studyjnej w siłach zbrojnych oraz normowanie i koordynowanie działalności wynalazczej w resorcie.

Departament Ochrony Informacji Niejawnych koordynuje i nadzoruje realizację zadań dotyczących ochrony informacji niejawnych oraz ochrony obiektów przez piony ochrony jednostek organizacyjnych. Sprawuje funkcje kontrolne w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie informacji niejawnych oraz obiektów wojskowych, określa zasadnicze, organizacyjne i techniczne wymagania dla systemów służących do ochrony tych informacji oraz ochrony obiektów jednostek organizacyjnych. Realizuje zadania związane z zapewnieniem obsługi kancelaryjnej komórek organizacyjnych. Do zakresu zadań Departamentu należy w szczególności: organizowanie systemu ochrony informacji niejawnych w Ministerstwie, nadzór nad przestrzeganiem zasad ochrony informacji niejawnych w systemach i sieciach teleinformatycznych przeznaczonych do przetwarzania informacji niejawnych w komórkach organizacyjnych, prowadzenie bazy danych o tych systemach i sieciach, uzgadnianie dokumentacji bezpieczeństwa, prowadzenie kontroli w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie informacji niejawnych oraz o ochronie obiektów wojskowych, organizowanie oraz kierowanie przebiegiem kontroli rocznych stanu ochrony informacji niejawnych w Ministerstwie. Do zadań Departamentu Ochrony Informacji Niejawnych należy także: koordynowanie przedsięwzięć związanych z ochroną obiektów, w tym z organizacją i funkcjonowaniem systemu przepustkowego w resorcie oraz prowadzenie kontroli i nadzorowanie realizacji przedsięwzięć w tym zakresie, przyjmowanie, rejestrowanie, przechowywanie, udostępnianie i przekazywanie materiałów niejawnych otrzymywanych oraz wytwarzanych przez komórki organizacyjne, organizowanie systemu przepustowego i ochrony obiektów Ministerstwa zgodnie z opracowanym planem ochrony, sprawowanie nadzoru nad jego funkcjonowaniem, prowadzenie postępowań sprawdzających zwykłych oraz wydawanie poświadczeń bezpieczeństwa upoważniających do dostępu do informacji stanowiących tajemnicę służbową, opracowywanie programów szkoleń, prowadzenie szkoleń podstawowych i uzupełniających w zakresie ochrony informacji niejawnych dla żołnierzy i pracowników oraz wydawanie stosownych zaświadczeń, jak również organizowanie szkoleń podstawowych i uzupełniających

dla pełnomocników ochrony i ich zastępców oraz specjalistycznych dla administratorów systemów i sieci teleinformatycznych, inspektorów bezpieczeństwa teleinformatycznego, a także osób pełniących obowiązki służbowe w kancelariach tajnych oraz innych niż kancelaria tajna komórkach odpowiedzialnych za rejestrowanie, przechowywanie, obieg i wydawanie materiałów niejawnych.

Departament Polityki Bezpieczeństwa Międzynarodowego określa założenia, cele i zadania polskiej polityki obronnej i bezpieczeństwa w aspekcie międzynarodowym. Opracowuje wytyczne w odniesieniu do prezentowania polityki obronnej państwa zarówno w międzynarodowych kontaktach bilateralnych, jak i multilateralnych, ze szczególnym uwzględnieniem współpracy z Organizacją Paktu Północnoatlantyckiego oraz z Unią Europejską. Przygotowuje analizy, prognozy, plany i wnioski w odniesieniu do międzynarodowych aspektów polityki obronnej i bezpieczeństwa. Uczestniczy w procesach planowania obronnego NATO i UE. Do zakresu zadań Departamentu należy w szczególności: prowadzenie prac analitycznych, opracowywanie ekspertyz, opinii, planów, instrukcji, wniosków i wystąpień oraz formułowanie propozycji stanowiska resortu w odniesieniu do rozwoju polityczno-wojskowych koncepcji funkcjonowania NATO i UE oraz uczestnictwa RP w działaniach tych organizacji, koordynacja współpracy z NATO i UE w zakresie inicjatyw dotyczących zdolności obronnych oraz monitorowanie stanu realizacji zobowiązań polityczno-wojskowych RP wynikających z członkostwa w tych organizacjach, w tym przygotowywanie odpowiedzi RP na Kwestionariusz Planowania Obronnego NATO i Kwestionariusz Celów Operacyjnych UE. Do zadań Departament Polityki Bezpieczeństwa Międzynarodowego należy również: koordynacja udziału RP w procesie planowania obronnego w ramach NATO i UE, formułowanie propozycji stanowiska resortu w sprawie uczestnictwa w operacjach poza granicami kraju, monitorowanie procesów zachodzących w sferze bezpieczeństwa międzynarodowego, w tym: kształtowania się polityki obronnej kluczowych państw, rozwoju zagrożeń, kryzysów i konfliktów oraz reakcji na nie społeczności międzynarodowej. Formułowanie propozycji stanowiska resortu, ekspertyz, opinii, analiz, wniosków i wystąpień w odniesieniu do wyżej wymienionych zjawisk, a także wypracowywanie stanowiska resortu w kwestii nieproliferacji, kontroli zbrojeń i porozumień rozbrojeniowych.

Departament Polityki Zbrojeniowej kształtuje system pozyskiwania uzbrojenia i sprzętu wojskowego (UiSW), realizuje zadania Sekretariatu Rady Uzbrojenia, odpowiada w siłach zbrojnych za realizację prac rozwojowych i wdrożeniowych w obszarze UiSW. Koordynuje przedsięwzięcia dotyczące uczestnictwa resortu w Europejskiej Agencji Obrony, Konferencji Krajowej Dyrektorów do spraw Uzbrojenia oraz innych struktur działających w obszarze

UiSW, a także dwustronnej współpracy międzynarodowej w zakresie problematyki UiSW. Wykonuje, w imieniu Ministra, czynności organu założycielskiego w stosunku do przedsiębiorstw państwowych oraz jednostki bezpośredniego nadzoru w stosunku do ośrodków badawczo-wdrożeniowych, czynności w zakresie uprawnień majątkowych Skarbu Państwa w spółkach powstałych w wyniku komercjalizacji przedsiębiorstw państwowych. Realizuje, w imieniu Ministra, czynności związane z przekształceniami własnościowymi nadzorowanych podmiotów, w tym ich komercjalizacją, podziałem, łączeniem, likwidacją lub upadłością. Do zakresu zadań Departamentu należy w szczególności: kształtowanie systemu pozyskiwania nowych wzorów uzbrojenia i sprzętu wojskowego (UiSW), wykonywanie zadań Sekretariatu Rady Uzbrojenia, realizacja prac rozwojowych i wdrożeniowych, w tym zawieranie umów cywilnoprawnych z wykonawcami oraz koordynacja w resorcie przedsięwzięć związanych z ochroną patentową, wykonywanie, w imieniu Ministra, czynności organu założycielskiego w stosunku do przedsiębiorstw państwowych oraz jednostki bezpośredniego nadzoru w stosunku do ośrodków badawczo-wdrożeniowych. Ponadto do zadań Departamentu Polityki Zbrojeniowej należy: wykonywanie, w imieniu Ministra, czynności w zakresie uprawnień majątkowych Skarbu Państwa w spółkach powstałych w wyniku komercjalizacji przedsiębiorstw państwowych, realizacja, w imieniu Ministra, czynności związanych z przekształceniami własnościowymi nadzorowanych podmiotów, w tym ich komercjalizacją, podziałem, łączeniem, likwidacją lub upadłością, jak również koordynowanie uczestnictwa resortu w Europejskiej Agencji Obrony, Konferencji Krajowych Dyrektorów do spraw Uzbrojenia oraz w innych międzynarodowych strukturach działających w obszarze UiSW, a także dwustronnej współpracy międzynarodowej w zakresie problematyki UiSW oraz wykonywanie analiz związanych z pozyskiwaniem nowego UiSW zgodnie z wymogami modelu, w tym opracowywanie wstępnego i pełnego studium wykonalności wymagań operacyjno-technicznych.

Departament Prasowo-Informacyjny planuje i koordynuje politykę informacyjną resortu, określa jej priorytety i kierunki, tworzy warunki do zaspokajania informacyjnych potrzeb społeczeństwa, współdziała ze środkami masowej informacji i buduje wzajemnie korzystne relacje, opracowuje i wdraża zasady polityki informacyjnej w czasie pokoju, kryzysu i wojny, informuje opinię publiczną – poprzez media – o sprawach wojska i obronności państwa, a kierownictwo resortu o społecznym odbiorze działań resortu oraz problematyce związanej z obronnością i bezpieczeństwem państwa. Do zakresu zadań Departamentu należy w szczególności: informowanie opinii publicznej oraz członków parlamentarnych komisji obrony narodowej i innych instytucji życia publicznego na temat spraw wojska i obronności państwa,

w tym związanych z udziałem żołnierzy w operacjach sojuszniczych i koalicyjnych oraz o stanowiskach resortu i najważniejszych przedsięwzięciach realizowanych przez osoby zajmujące kierownicze stanowiska Ministerstwa, współpraca w tym zakresie z krajowymi i zagranicznymi instytucjami prasowo-informacyjnymi, organizowanie kontaktów kierownictwa resortu z przedstawicielami krajowych i zagranicznych środków masowej informacji oraz obsługa medialna ważniejszych przedsięwzięć resortu, reagowanie na krytykę prasową oraz zapewnienie przedstawicielom resortu udziału w dyskusjach publicznych, w tym na łamach środków masowej informacji. Ponadto do zadań Departamentu Prasowo-Informacyjnego należy także: przygotowywanie koncepcji działań i kampanii medialnych, merytoryczny nadzór nad działalnością służby prasowej oraz innych podmiotów realizujących zadania z zakresu polityki informacyjnej resortu, w tym działalnością wydawniczą Redakcji Wojskowej, realizacja zadań z zakresu udostępniania informacji publicznej, w tym wydawanie regulaminów, wytycznych i zaleceń dotyczących informacji publicznej w resorcie, pełnienie, w imieniu Ministra, funkcji administratora Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Obrony Narodowej i koordynatora działań komórek organizacyjnych i jednostek organizacyjnych w tym zakresie oraz redagowanie części informacyjnej portalu internetowego Ministerstwa, organizowanie szkoleń z zakresu komunikacji społecznej i kontaktów z mediami dla personelu służby prasowej oraz kadry dowódczej sił zbrojnych, a także monitorowanie i sporządzanie przeglądów mediów, opracowywanie okresowych analiz przekazów medialnych zamieszczanych w prasie, radiu, telewizji, Internecie, odnoszących się do spraw wojska i obronności, opracowywanie prognoz tendencji medialnych dotyczących resortu oraz przygotowywanie wniosków i rekomendacji dla kierownictwa oraz służby prasowej resortu, prowadzenie archiwum elektronicznego i materialnego, jak również zlecanie wyspecjalizowanym podmiotom wykonywania usług związanych z realizacją polityki informacyjnej resortu oraz badań i ekspertyz z zakresu problematyki mającej szczególne znaczenie dla kształtowania opinii publicznej i społecznego odbioru spraw wojska i obronności, pozyskiwanie i dystrybucja materiałów informacyjno-promocyjnych, zamieszczanie płatnych ogłoszeń w mediach.

Departament Prawny zapewnia pomoc prawną w resorcie, w tym opiniuje pod względem prawnym i redakcyjnym projekty aktów prawnych oraz umów międzynarodowych zawieranych w bieżącej działalności resortu, opracowuje projekty aktów prawnych oraz umów międzynarodowych przygotowywanych przez inne organy państwowe, udziela porad i sporządza opinie prawne, zapewnia zastępstwo prawne oraz sprawuje merytoryczny nadzór nad świadczeniem pomocy prawnej w resorcie. Do zakresu zadań Departamentu należy w szczególności: opiniowanie pod względem prawno-redakcyjnym projektów: ustaw, rozpo-

rządzeń oraz aktów prawnych o charakterze wewnętrznym, wydawanych przez Ministra, innych dokumentów zawierających elementy prawne, koordynowanie: prac związanych z przygotowaniem dokumentów na posiedzenia Sejmu RP, Senatu RP, Rady Ministrów, Stałego Komitetu Rady Ministrów, a także opiniowania projektów aktów prawnych będących przedmiotem prac Rady Ministrów i Komitetu Rady Ministrów oraz programów prac legislacyjnych, jak również koordynowanie prac związanych z udzielaniem odpowiedzi na interpelacje, zapytania, interwencje, dezyderaty, opinie, rezolucje, apele, oświadczenia i deklaracje Sejmu RP i Senatu RP oraz ich organów, a także posłów i senatorów. Ponadto do zadań Departamentu Prawnego należy: opiniowanie pod względem prawno-redakcyjnym projektów umów międzynarodowych i innych dokumentów, w tym zwłaszcza dotyczących udziału sił zbrojnych w przedsięwzięciach podejmowanych przez NATO oraz inne organizacje międzynarodowe, opracowywanie opinii prawnych (ekspertyz, analiz, wyjaśnień) oraz udzielanie porad prawnych, wykonywanie zastępstwa prawnego przed sądami, trybunałami i innymi organami orzekającymi, opiniowanie kandydatów na stanowiska radców prawnych w jednostkach organizacyjnych resortu, sprawowanie nadzoru nad działalnością świadczenia obsługi prawnej i szkolenia radców prawnych w resorcie oraz redagowanie Dziennika Urzędowego Ministra Obrony Narodowej.

Departament Spraw Socjalnych realizuje zadania związane z wojskowym systemem emerytalnym, koordynuje system planowania i realizacji budżetu wojskowych biur emerytalnych, opracowuje rozwiązania w zakresie świadczeń socjalnych, organizuje wypoczynek krajowy i zagraniczny, nadzoruje i organizuje system rekonwersji kadr, organizuje współpracę ze związkami zawodowymi pracowników wojska, koordynuje działania na rzecz poprawy warunków pracy i służby oraz sprawuje nadzór nad przestrzeganiem przepisów bezpieczeństwa, higieny pracy i służby w jednostkach organizacyjnych. Do zakresu zadań Departamentu należy w szczególności: realizacja zadań związanych z pełnieniem przez Dyrektora Departamentu Spraw Socjalnych funkcji Pełnomocnika Ministra Obrony Narodowej do spraw Współpracy ze Związkami Zawodowymi i Pełnomocnika Ministra Obrony Narodowej do spraw Rekonwersji Kadr. Dodatkowa do zadań Departamentu Spraw Socjalnych należy: określanie zasad funkcjonowania podległych jednostek organizacyjnych: wojskowych biur emerytalnych, wojskowych domów wypoczynkowych, wojskowych zespołów wypoczynkowych, Wojskowego Centrum Aktywizacji Zawodowej i podległych ośrodków aktywizacji zawodowej, Domu Emeryta Wojskowego oraz sprawowanie nadzoru nad ich działalnością, określanie zasadniczych kierunków działalności resortu w dziedzinie wojskowego systemu emerytalnego i rekonwersji kadr oraz opracowywanie i wydawanie decyzji administracyjnych, a także repre-

zentowanie Ministra w sprawach z zakresu działania Departamentu przed właściwymi sądami, planowanie i realizacja polityki socjalnej resortu w odniesieniu do żołnierzy, pracowników i pracowników wojska, w tym administrowanie pozostającymi w dyspozycji Ministra środkami na zapomogi dla żołnierzy oraz ustalanie zasad i organizowanie krajowej i zagranicznej działalności wczasowej dla środowiska wojskowego. Ponadto do zadań Departamentu należy: organizowanie współpracy w zakresie zagranicznej działalności wczasowej i kolonijno-obozowej, prowadzonej na podstawie dwustronnych umów i w ramach przynależności do Międzynarodowego Komitetu Koordynacyjnego Wojskowych Służb Socjalnych (Comite de Liaison des organismes Militaires Sociaux – CLIMS) oraz realizacja zadań statutowych wynikających ze stałego członkostwa i udział w wypracowywaniu polityki i głównych kierunków działania tej organizacji, a także prowadzenie działalności kontrolnej w zakresie realizacji dochodów i wydatków przez wojskowe biura emerytalne, wojskowe domy wypoczynkowe i wojskowe zespoły wypoczynkowe, prawidłowości ustalania przez wojskowe biura emerytalne prawa do świadczeń emerytalno-rentowych i ich wysokości, przestrzegania przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (służby) w jednostkach organizacyjnych resortu, realizacji zadań przez centralne i terenowe struktury rekonwersji, jak również koordynowanie planowania i realizacji przez wojskowe biura emerytalne dochodów i wydatków oraz planowanie wydatków na zadania inwestycyjne wojskowych domów wypoczynkowych i wojskowych zespołów wypoczynkowych oraz realizowanie zadań w ramach prowadzonych postępowań w sprawie jednorazowych świadczeń odszkodowawczych przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą wojskową kadry dowódczej sił zbrojnych oraz przygotowywanie projektów decyzji Ministra w związku z wystąpieniami kierowanymi do Ministra o przyznanie jednorazowego odszkodowania przez osoby wymienione w ustawie z dnia 11 kwietnia 2003 roku o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą wojskową[151].

Departament Strategii i Planowania Obronnego przygotowuje projekty założeń kształtujących system obronny państwa oraz projekty decyzji i wytycznych Rady Ministrów dotyczące obrony państwa i organizacji systemu kierowania bezpieczeństwem narodowym. Realizuje zadania Ministra w zakresie strategii i planowania obronnego, koordynacji realizacji za-

[151] DzU z 2003 r. nr 83, poz. 760 i nr 179, poz. 1750 oraz DzU z 2005 r. nr 130, poz. 1085. Wojskowym organem właściwym do ustalania prawa do zaopatrzenia emerytalnego i wysokości świadczeń pieniężnych z tytułu zaopatrzenia emerytalnego oraz ich wypłaty jest dyrektor wojskowego biura emerytalnego, zwany „wojskowym organem emerytalnym". Siedziby i terytorialny zasięg działania wojskowych organów emerytalnych określa załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 23 lutego 2004 r. *w sprawie trybu postępowania i właściwości organów w sprawach zaopatrzenia emerytalnego żołnierzy zawodowych oraz uprawnionych członków ich rodzin* (Dz U z 2004 r. nr 67, poz. 618).

dań obronnych wykonywanych przez organy administracji publicznej, przedsiębiorców i inne podmioty oraz przygotowań obronnych w pozamilitarnej części systemu obronnego państwa i militaryzacji – w czasie pokoju, kryzysu i wojny. Do zakresu zadań Departamentu należy w szczególności: opracowywanie i aktualizacja strategicznych dokumentów w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego, w tym Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP i Polityczno-Strategicznej Dyrektywy Obronnej RP oraz Planu Reagowania Obronnego RP, organizowanie procesu planowania operacyjnego w organach władzy publicznej na okres zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny, w tym przygotowywanie propozycji w zakresie organizacji i funkcjonowania stanowisk kierowania organów władzy publicznej, przygotowanie propozycji w zakresie doskonalenia funkcjonowania resortowego systemu zarządzania kryzysowego w ramach systemu narodowego i sojuszniczego oraz zasad i procedur podwyższania gotowości obronnej państwa oraz organizowanie krajowych gier i ćwiczeń obronnych oraz koordynowanie udziału struktur administracji rządowej i samorządowej w sojuszniczych i unijnych ćwiczeniach zarządzania kryzysowego. Ponadto do zadań Departament Strategii i Planowania Obronnego należy: organizowanie szkolenia obronnego w państwie, udziału innych resortów w realizacji Celów Sił Zbrojnych NATO i Wymagań Długoterminowych dla RP oraz współpracy terenowych organów wykonawczych Ministra z organami administracji rządowej i samorządowej realizowanych w czasie pokoju, kryzysu i wojny, a także kontroli wykonywania zadań obronnych w pozamilitarnej części systemu obronnego państwa, opracowywanie założeń do planowania obronnego w państwie oraz organizowanie procesu programowania pozamilitarnych przygotowań obronnych, w tym opracowywanie wytycznych Rady Ministrów do programowania obronnego i Programu Pozamilitarnych Przygotowań Obronnych RP, jak również organizowanie okresowych przeglądów obronności państwa w sferze pozamilitarnej oraz opracowywanie „Raportu o stanie obronności RP", a także wytyczanie perspektywicznych kierunków rozwoju systemu obronnego państwa, a także organizowanie działań organów administracji rządowej w zakresie przygotowań do militaryzacji i prowadzenia ochrony obiektów podlegających szczególnej ochronie oraz opracowywanie projektów dokumentów rządowych z tym związanych.

Departament Transformacji jest właściwy w zakresie przekształceń sił zbrojnych, w tym: określania strategicznych kierunków transformacji sił zbrojnych, planowania, koordynowania, wsparcia i harmonizacji procesu transformacji resortu, a także przeprowadzania Strategicznych Przeglądów Obronnych i monitorowania implementacji decyzji Ministra wynikających z tych Przeglądów. Do zakresu zadań Departamentu należy w szczególności: wytyczanie zasadniczych kierunków oraz planowanie i inicjowanie procesu transformacji

w resorcie, monitorowanie, koordynowanie i harmonizowanie zasadniczych przedsięwzięć transformacyjnych resortu. Do zadań Departamentu Transformacji należy również: przeprowadzanie Strategicznych Przeglądów Obronnych, zharmonizowanych z cyklem planowania obronnego, w tym: opracowywanie zakresu problemowego i harmonogramu procesu Strategicznych Przeglądów Obronnych; inicjowanie i koordynacja prac prowadzonych w ramach Strategicznych Przeglądów Obronnych w komórkach i jednostkach organizacyjnych; prowadzenie konsultacji pozaresortowych (krajowych i zagranicznych) w ramach procesu Strategicznych Przeglądów Obronnych. Dodatkowo należy wymienić następujące zadania: opracowywanie raportu końcowego zawierającego wnioski i rekomendacje wynikające z prac Strategicznych Przeglądów Obronnych, opracowywanie harmonogramu implementacji przyjętych rekomendacji Strategicznych Przeglądów Obronnych, monitorowanie, wspieranie i koordynowanie realizacji decyzji Ministra, wynikających ze Strategicznego Przeglądu Obronnego, a także ocena transformacji systemu obronnego RP na tle zmian dokonywanych w innych państwach, szczególnie w państwach należących do NATO i UE, oraz utrzymywanie kontaktów, wymiana poglądów, konsultacje i współpraca z właściwymi instytucjami krajowymi (agendy rządowe i ośrodki analityczne) oraz zagranicznymi (NATO, UE, sojusznicy i partnerzy) w zakresie transformacji.

Departament Wojskowych Spraw Zagranicznych jest właściwy w zakresie organizacji współpracy międzynarodowej resortu, a w szczególności: wojskowej współpracy dwu- i wielostronnej, realizacji zadań związanych z udziałem przedstawicieli resortu w misjach organizacji międzynarodowych, protokolarnego zabezpieczenia międzynarodowych kontaktów osób zajmujących kierownicze stanowiska Ministerstwa, weryfikacji międzynarodowych porozumień dotyczących kontroli zbrojeń, organizowania i kierowania działalnością ataszatów obrony przy przedstawicielstwach dyplomatycznych RP, a także reprezentowania resortu w stosunku do korpusu attaché obrony akredytowanych w RP oraz utrzymywania kontaktów resortu z Ministerstwem Spraw Zagranicznych. Do zakresu zadań Departamentu należy w szczególności: opracowywanie założeń i koncepcji do współpracy wojskowej z zagranicą, jej planowanie i koordynacja oraz analizowanie i przedstawianie rekomendacji w tym zakresie, merytoryczne przygotowywanie wizyt i spotkań Ministra z partnerami zagranicznymi, protokolarna obsługa wizyt i spotkań osób zajmujących kierownicze stanowiska Ministerstwa oraz uroczystości określonych protokołem, koordynowanie współpracy resortu z instytucjami międzynarodowymi oraz innymi państwami w zakresie udziału sił zbrojnych w misjach poza granicami kraju. Ponadto do zadań Departamentu Wojskowych Spraw Zagranicznych należy: przygotowywanie projektów dokumentów wymaganych prawem krajowym do udziału sił

zbrojnych w misjach międzynarodowych oraz przygotowywanie udziału i monitorowanie działalności polskich obserwatorów wojskowych w misjach międzynarodowych Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) oraz Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE), jak również organizowanie i kierowanie działalnością ataszatów obrony przy przedstawicielstwach dyplomatycznych RP, a także reprezentowanie resortu w stosunku do korpusu attaché obrony akredytowanych w RP oraz organizowanie i prowadzenie szkolenia kandydatów do obejmowania stanowisk w ataszatach obrony przy polskich przedstawicielstwach dyplomatycznych.

Departament Wychowania i Promocji Obronności jest właściwy w zakresie: analizowania, programowania i realizowania zadań wychowawczych, dyscypliny wojskowej, profilaktyki psychologicznej, edukacji obywatelskiej, działalności kulturalno-oświatowej, promocji obronności w kraju i poza jego granicami, współdziałania z instytucjami państwowymi, organami samorządu terytorialnego oraz organizacjami pozarządowymi w dziedzinie tworzenia obywatelskiego zaplecza systemu obronności, monitorowania i analizowania społecznych problemów służby, organizowania szkoleń dla żołnierzy zawodowych i pracowników wojska w zakresie doskonalenia zawodowego w obszarze: działalności wychowawczej, kształtowania dyscypliny, psychoprofilaktyki i kultury oraz promocji obronności. Do zakresu zadań Departamentu należy w szczególności: określanie zasadniczych kierunków i zadań resortu w dziedzinie: wychowania, kształtowania dyscypliny wojskowej, edukacji obywatelskiej, w tym upowszechniania międzynarodowego prawa wojennego, pracy kulturalno-oświatowej, współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz koordynowanie, programowanie i prowadzenie promocji obronności w kraju i za granicą, opracowywanie, wydawanie, zakup i dystrybucja materiałów z tego zakresu, a także analizowanie i ocenianie tej działalności. Ponadto do zadań Departament Wychowania i Promocji Obronności należy: wypracowywanie głównych kierunków działalności w zakresie rozpoznawania i monitorowania społecznych problemów służby; przygotowywanie rozwiązań oraz wdrażanie i organizowanie systemu informowania o nastrojach w wojsku, analizowanie i ewidencjonowanie badań społecznych w resorcie, prowadzonych na podstawie upoważnień wydawanych przez osoby zajmujące kierownicze stanowiska Ministerstwa, prognozowanie zagrożeń, określanie kierunków profilaktyki wychowawczej i psychologicznej, wydawanie i dystrybucja materiałów z tego zakresu, organizacja funkcjonowania Wojskowego Telefonu Zaufania i Internetowej Skrzynki Zaufania, jak również prowadzenie jednolitej ewidencji danych o dyscyplinie wojskowej żołnierzy w ramach systemu teleinformatycznego zarządzania zasobami osobowymi zintegrowanego z systemami wojskowych organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości, wypracowywanie rozwią-

zań tworzących system promocji obronności, którego celem jest budowanie aprobaty społeczeństwa dla zadań resortu poprzez prowadzenie, nadzorowanie i koordynowanie działań zapewniających kreowanie pożądanego wizerunku Ministerstwa i sił zbrojnych, administrowanie stroną internetową www.wojsko-polskie.pl. Departament Wychowania i Promocji Obronności realizuje także następujące zadania: planowanie i organizowanie zamierzeń związanych z centralnymi uroczystościami państwowymi i wojskowymi oraz obchodami rocznic historycznych, świąt wojskowych i narodowych z udziałem wojskowej asysty; upowszechnianie ceremoniału wojskowego; promowanie tradycji orężnych w siłach zbrojnych i społeczeństwie; realizowanie zadań związanych z ich dziedziczeniem przez jednostki wojskowe, nadawaniem sztandarów, określaniem symboliki wojska oraz koordynowanie prac Komisji Historycznej do spraw Symboliki Wojskowej, a także Komisji Kwalifikacyjnej do spraw Wyrażania Uznania przez Ministra Obrony Narodowej, jak również nadzorowanie działalności wojskowych instytucji i ośrodków kultury, planowanie i koordynowanie przedsięwzięć kulturalnych o charakterze centralnym, w tym edukacyjnych, realizacja zadań w zakresie ochrony dóbr kultury w resorcie, ustalanie dotacji na funkcjonowanie oraz na zadania inwestycyjne państwowych instytucji kultury, których organizatorem jest Minister, a także sprawowanie nadzoru nad fundacjami, które wskazały Ministra, jako „ministra właściwego" ze względu na swoje cele statutowe, procesowanie ofert o zlecanie organizacjom pozarządowym zadań publicznych w zakresie obronności, procesowanie wniosków o nieodpłatne przekazywanie mienia Skarbu Państwa, będącego w użytkowaniu jednostek organizacyjnych, rozpatrywanie wniosków o podpisanie porozumienia o współpracy Ministra z organizacją pozarządową.

Departament Zaopatrywania Sił Zbrojnych jest właściwy w zakresie centralnej realizacji dostaw uzbrojenia, sprzętu wojskowego, środków bojowych i technicznych oraz usług remontowych w kraju i z importu. Do zakresu zadań Departamentu należy w szczególności: realizacja rocznych i wieloletnich planów modernizacji technicznej sił zbrojnych i prowadzenie postępowań o udzielanie zamówień publicznych, opracowywanie i zawieranie umów cywilnoprawnych wynikających z rocznych i wieloletnich planów modernizacji technicznej sił zbrojnych, a także programów wieloletnich oraz funduszy i pożyczek zagranicznych, analizowanie i opiniowanie projektów rocznych i wieloletnich planów modernizacji technicznej sił zbrojnych pod kątem możliwości ich realizacji oraz zabezpieczenia środków finansowych na zawarte i realizowane przez Departament umowy wieloletnie, opracowywanie prognoz, opinii, analiz i sprawozdań rzeczowo-finansowych z realizacji centralnych planów rzeczowych. przygotowanie i publikowanie ogłoszeń o postępowaniach przetargowych o wartości powyżej 1 mln euro na stronie internetowej Europejskiej Agencji Obrony (EAO) oraz bieżące uaktual-

nianie informacji o zasadach realizacji zamówień obronnych w RP i zasadach uczestnictwa w postępowaniach prowadzonych przez Departament zawartych na stronie EAO, a także opiniowanie firm w procesie przyznawania świadectwa wiarygodności polskim przedsiębiorcom ubiegającym się o współpracę z Agencją do spraw Zabezpieczenia Eksploatacji Sprzętu i Zaopatrzenia NATO (NATO Maintenance and Supply Agency – NAMSA), jak również organizowanie przedsięwzięć związanych z dostawami uzbrojenia i sprzętu wojskowego w ramach wykorzystywanych funduszy pomocy bezzwrotnej i pożyczek zagranicznych, organizowanie odbioru jakościowego uzbrojenia i sprzętu wojskowego oraz środków bojowych i materiałowych dla resortu oraz ministerstw obrony państw NATO, na wniosek instytucji narodowych koordynujących proces „Rządowego Zapewnienia Jakości".

Biuro do spraw Procedur Antykorupcyjnych jest właściwe w zakresie zapobiegania zjawiskom korupcyjnym w resorcie. Do zakresu zadań biura należy w szczególności: identyfikacja istniejących zagrożeń i mechanizmów korupcyjnych, we współpracy z komórkami organizacyjnymi i jednostkami organizacyjnymi, analiza zidentyfikowanych mechanizmów korupcyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań strukturalnych, luk w istniejących procedurach lub braku odpowiednich procedur, wypracowywanie rozwiązań w zakresie zapobiegania i zwalczania zjawisk korupcyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem projektów systemów i procedur antykorupcyjnych oraz opracowywanie projektów polityki przejrzystości w resorcie, monitorowanie wdrażania zatwierdzonych procedur i rozwiązań. Przeprowadzanie oraz organizowanie szkoleń w zakresie przejrzystości procedur i rozwiązań systemowych, opiniowanie i konsultowanie, na potrzeby Ministra lub na wniosek komórek organizacyjnych i jednostek organizacyjnych, spraw lub projektowanych rozwiązań z punktu widzenia przejrzystości, gospodarności i zapobiegania patologiom korupcyjnym, a także opiniowanie, na zlecenie Ministra lub w ramach procesu uzgodnień resortowych i międzyresortowych, projektów aktów prawnych pod kątem przejrzystości i możliwych zagrożeń korupcyjnych oraz prowadzenie nadzoru nad zakupami dokonywanymi na rzecz resortu.

Biuro Audytu Wewnętrznego jest właściwe w zakresie niezależnego badania systemów zarządzania i kontroli w Ministerstwie. Do zakresu zadań biura należy w szczególności: analiza ryzyka, przed jakim stoi Ministerstwo oraz środowiska kontroli wewnętrznej, dla ustalenia planu i programu audytu oraz w szczególności ocena efektywności procesu zarządzania ryzykiem, niezależna i obiektywna ocena procesów i systemów zarządzania oraz procedur kontroli wewnętrznej istniejących w Ministerstwie, sporządzanie sprawozdań z poczynionych ustaleń, oraz tam gdzie jest to właściwe, przedstawianie opinii i zaleceń dotyczących poprawy

funkcjonowania badanych obszarów, a także wyrażanie opinii na temat skuteczności mechanizmów kontrolnych w badanych systemach.

Biuro Skarg i Wniosków jest właściwe w zakresie rozpatrywania skarg i wniosków kierowanych do Ministra. Do zakresu zadań biura należy w szczególności: przyjmowanie, w imieniu Ministra, interesantów w sprawach skarg i wniosków, prowadzenie postępowań wyjaśniających oraz zasięganie, w toku rozpatrywania skarg i wniosków, opinii organów kontroli i innych właściwych organów, a także podejmowanie działań interwencyjnych, zwłaszcza w sprawach powtarzających się skarg. Udzielanie, z upoważnienia Ministra, pisemnych odpowiedzi na skargi i wnioski oraz powiadamianie zainteresowanych; koordynowanie postępowania w sprawach wniesionych do Ministra przez Kancelarię Prezydenta RP, Kancelarię Prezesa Rady Ministrów i Rzecznika Praw Obywatelskich, nadzorowanie i kontrolowanie trybu przyjmowania, rozpatrywania i załatwiania przez organy wojskowe skarg i wniosków oraz prowadzenie ich ewidencji, opracowywanie i opiniowanie projektów rozwiązań systemowych oraz aktów normatywnych dotyczących organizacji przyjmowania, rozpatrywania i załatwiania skarg i wniosków, a także opracowywanie i przedkładanie osobom zajmującym kierownicze stanowiska Ministerstwa oraz Szefowi Kancelarii Prezesa Rady Ministrów rocznych sprawozdań analityczno-oceniających.

Szef SG WP kieruje Sztabem Generalnym Wojska Polskiego bezpośrednio oraz poprzez: zastępców Szefa SG WP i szefów komórek organizacyjnych tworzących Sztab Generalny WP[152]. Sztab Generalny Wojska Polskiego tworzą niżej wymienione komórki organizacyjne: Zarząd Organizacji i Uzupełnień – P1, Zarząd Analiz Wywiadowczych i Rozpoznawczych – P2, Zarząd Planowania Operacyjnego – P3, Zarząd Planowania Logistyki – P4, Zarząd Planowania Strategicznego – P5, Zarząd Planowania Systemów Dowodzenia i Łączności – P6, Zarząd Szkolenia – P7, Zarząd Planowania Rzeczowego – P8 oraz Biuro Koordynacyjne.

Zarząd Organizacji i Uzupełnień – P1 jest właściwy w sprawach organizacji i uzupełnień sił zbrojnych, a w szczególności w zakresie opracowywania projektów zarządzeń (decyzji) organizacyjnych Ministra i dokumentów etatowych dla komórek organizacyjnych i jednostek organizacyjnych, aktów prawnych regulujących powszechny obowiązek obrony i działalność organizacyjno-kompetencyjną w resorcie, planowania uzupełnień pokojowych i mobi-

[152] Sztab Generalny utworzono w 1918 r. W latach 1928–1939 nosił nazwę Sztabu Głównego, a w trakcie II wojny światowej – Sztabu Naczelnego Wodza. Od 1990 r. Sztab Generalny realizuje podstawowe cele interoperacyjności oraz kompatybilności ze strukturami NATO. Szczególną uwagę zwraca się na problemy wspólnego działania zgłoszonych do Sojuszu Sztabów i wojsk, jak również standaryzację i unifikację wyposażenia technicznego.

lizacyjnych, funkcjonowania terenowych organów administracji wojskowej oraz administrowania zasobami osobowymi i rzeczowymi, a także realizacji kompetencji kadrowych i dyscyplinarnych Szefa SG WP. Do zakresu zadań zarządu należy w szczególności: opracowywanie dokumentów normujących działalność organizacyjną i kompetencyjną w resorcie oraz dokumentów kompetencyjnych nadawanych przez Ministra i Szefa SG WP, opracowywanie planów zamierzeń organizacyjnych i dyslokacyjnych oraz meldunków o stanie bojowym sił zbrojnych, opracowywanie projektów zarządzeń (decyzji) organizacyjnych Ministra oraz opracowywanie, ewidencjonowanie, dystrybucja i uaktualnianie dokumentów etatowych dla komórek organizacyjnych i jednostek organizacyjnych, przygotowanie propozycji aktów prawnych dotyczących powszechnego obowiązku obrony, prowadzenie ewidencji oficerów i podoficerów rezerwy oraz planowanie mobilizacyjnego uzupełniania komórek organizacyjnych i jednostek organizacyjnych oficerami, podchorążymi i podoficerami rezerwy, a także przygotowanie decyzji o nadaniu przydziałów mobilizacyjnych i prowadzenie mobilizacyjnych obsad personalnych stanowisk służbowych będących w kompetencji Ministra, Szefa SG WP oraz Dyrektora Departamentu Kadr, programowanie wykorzystania zasobów osobowych i rzeczowych dla potrzeb mobilizacyjnego uzupełniania sił zbrojnych, wypracowywanie koncepcji uzupełniania sił zbrojnych oraz założeń i sposobów uzupełniania jednostek wojskowych, administrowanie systemem ewidencji wojskowej oraz określanie zasad funkcjonowania i terytorialnego zasięgu działania terenowych organów administracji wojskowej, realizacja spraw personalnych i dyscyplinarnych pozostających w kompetencji Szefa SG WP.

Zarząd Analiz Wywiadowczych i Rozpoznawczych – P2 jest właściwy w zakresie gromadzenia informacji o militarnych zagrożeniach bezpieczeństwa państwa, w tym: ocen środowiska geograficznego, zabezpieczenia geograficznego i hydrometeorologicznego sił zbrojnych, a także organizowania systemów rozpoznania wojskowego, walki elektronicznej, geografii wojskowej i działań psychologicznych, określania głównych kierunków ich funkcjonowania i rozwoju oraz planowania, organizowania, koordynowania działań i wykorzystania tych systemów w siłach zbrojnych. Do zakresu zadań zarządu należy w szczególności: gromadzenie i aktualizowanie danych o sytuacji militarnej, infrastrukturze, środowisku geograficznym w obszarach zainteresowania, zgodnie z potrzebami operacyjnymi, a także identyfikowanie i analizowanie zjawisk mogących stanowić źródła zagrożeń militarnych RP. Ocena wpływu warunków środowiska geograficznego na prowadzenie działań operacyjnych, wykonywanie opracowań na potrzeby planowania strategicznego i operacyjnego w siłach zbrojnych dotyczących zagrożeń RP oraz misji poza granicami kraju, organizowanie wymiany informacji rozpoznawczych w systemie narodowym i sojuszniczym, a także tworzenie, aktu-

alizacja i dystrybucja rozpoznawczych oraz geoprzestrzennych baz danych. Opracowywanie koncepcji oraz planowanie użycia, rozwinięcia i działania sił i środków rozpoznania wojskowego, walki elektronicznej, geografii wojskowej oraz działań psychologicznych w siłach zbrojnych na czas pokoju, kryzysu i wojny, udział w kształtowaniu założeń koncepcyjnych NATO i UE w sferze rozpoznania wojskowego, walki elektronicznej, geografii wojskowej i działań psychologicznych oraz opracowywanie planów rozwoju rozpoznania wojskowego, walki elektronicznej, geografii wojskowej i działań psychologicznych w siłach zbrojnych, a także przygotowywanie, opracowywanie i rozpowszechnianie dokumentów normatywnych oraz informacyjnych w dziedzinach rozpoznania wojskowego, walki elektronicznej, geografii wojskowej i działań psychologicznych, ocena efektywności funkcjonowania podsystemów rozpoznania rodzajów sił zbrojnych, kontrolowanie przygotowania specjalistycznego organów sztabowych i jednostek w obszarze rozpoznania wojskowego, walki elektronicznej, geografii wojskowej i działań psychologicznych, jak również organizowanie procesu wytwarzania i zaopatrywania wojsk w wydawnictwa geograficzno-kartograficzne, produkty numerycznego zobrazowania terenu, analizy geograficzne, dane geodezyjne, grawimetryczne i magnetyczne oraz organizowanie współdziałania służby hydrometeorologicznej w rodzajach sił zbrojnych.

Zarząd Planowania Operacyjnego – P3 jest właściwy w zakresie strategicznego planowania rozwinięcia i użycia sił zbrojnych w okresie pokoju, kryzysu i wojny, w szczególności w sojuszniczych i narodowych operacjach połączonych oraz udziału w misjach wielonarodowych, a także określania potrzeb mobilizacyjnych, zdolności operacyjnych, wielkości, struktury i wyposażenia sił zbrojnych oraz operacyjnego przygotowania obszaru kraju i wsparcia sił zbrojnych przez pozamilitarną część systemu obronnego państwa. Do zakresu zadań zarządu należy w szczególności: planowanie użycia sił zbrojnych na okres zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa (kryzysu polityczno-militarnego) i wojny, w operacjach narodowych i sojuszniczych w ramach obrony kolektywnej i reagowania kryzysowego oraz w sytuacji zaistnienia niemilitarnych zagrożeń kryzysowych, opracowywanie (przegląd i aktualizacja) planów użycia sił zbrojnych na okres pokoju, kryzysu i wojny, prowadzenie analiz i ocen możliwości udziału komponentów sił zbrojnych w operacjach prowadzonych przez NATO, UE, ONZ oraz w ramach działań koalicyjnych, a także planowanie przedsięwzięć maskowania operacyjnego, współpracy cywilno-wojskowej (Civil-Military Cooperation – CIMIC) oraz określanie potrzeb sił zbrojnych w zakresie operacyjnego przygotowania kraju (Host Nation Suport – HNS) oraz dyslokacji wojsk, określanie wymagań operacyjnych, norm obronnych dotyczących użycia sił zbrojnych, określanie potrzeb i założeń funkcjono-

wania systemów bojowych oraz wyposażenia sił zbrojnych w uzbrojenie i sprzęt techniczny, opracowanie i uaktualnianie planu mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych, w tym określanie potrzeb mobilizacyjnych sił zbrojnych oraz wymagań operacyjnych w zakresie struktur i zaszeregowania dowództw i jednostek wojskowych do określonych kategorii gotowości. Ponadto określanie założeń funkcjonowania systemu gotowości bojowej, wymagań i norm utrzymywania stałej gotowości bojowej, osiągania wyższych jej stanów i mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych oraz opracowywanie dokumentów dyrektywnych regulujących problematykę gotowości bojowej i mobilizacyjnej sił zbrojnych, prowadzenie analiz i studiów operacyjnych teatrów działań wojennych oraz analizowanie doświadczeń armii innych państw z zakresu prowadzonych operacji i formułowanie wniosków do funkcjonowania sił zbrojnych oraz planowanie i koordynowanie udziału sił zbrojnych w ramach Narodowego Systemu Pogotowia Kryzysowego (NSPK) i Systemu Reagowania Kryzysowego NATO (NCRS).

Zarząd Planowania Logistyki – P4 jest właściwy w zakresie logistyki, głównych kierunków rozwoju oraz wypracowywania modelu organizacyjno-funkcjonalnego logistyki resortu w czasie pokoju, kryzysu i wojny oraz sposobu realizacji zadań wsparcia logistycznego w wymiarze narodowym i wielonarodowym. Jest organizatorem systemu logistycznego resortu. Koordynuje całość problematyki w ramach realizacji zadań wynikających z obowiązków państwa-gospodarza oraz państwa wysyłającego (HNS), jak również opracowywania programu mobilizacji gospodarki w państwie. Do zakresu zadań zarządu należy w szczególności: planowanie rozwoju systemu logistycznego resortu oraz opracowywanie propozycji do programów i wieloletnich planów rozwoju sił zbrojnych, opracowywanie koncepcji kierowania i dowodzenia zabezpieczeniem logistycznym sił zbrojnych w czasie pokoju, zagrożenia i na czas wojny, a także ustalanie wymogów w zakresie szkolenia operacyjno-logistycznego. Określanie zasad zabezpieczenia potrzeb mobilizacyjnych i wojennych sił zbrojnych w UiSW oraz środki bojowe i materiałowe, opracowywanie programu mobilizacji gospodarki w państwie, planowanie potrzeb resortów: obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji, sprawiedliwości, a także Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego i Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w zakresie dostaw lub remontów uzbrojenia i sprzętu wojskowego na okres zagrożenia bezpieczeństwa państwa i na czas wojny, planowanie zabezpieczenia logistycznego użycia sił zbrojnych oraz określanie wymagań operacyjno-logistycznych dla podsystemów logistycznych: kierowania i dowodzenia, materiałowego, technicznego, transportu i ruchu wojsk, wojskowej infrastruktury logistycznej, jak również identyfikowanie potrzeb rozwoju systemów informatycznych w logistyce resortu, planowanie obronne w zakresie logistyki, określanie podstawowych kierunków działań w osiąganiu inter-

operacyjności z siłami NATO i UE, w tym opracowywanie podstawowych dokumentów doktrynalnych w zakresie logistyki, planowanie przygotowania narodowego systemu do realizacji zadań HNS, a także pełnienie funkcji Centralnego Punktu Kontaktowego HNS, utrzymywanie Centralnej Bazy Danych HNS oraz opracowywanie i wydawanie dokumentów należnościowych do etatów jednostek organizacyjnych resortu.

Zarząd Planowania Strategicznego – P5 jest właściwy w zakresie strategicznego planowania i programowania rozwoju sił zbrojnych, wypracowania założeń i przedsięwzięć dyslokacyjnych, koordynowania przedsięwzięć związanych z udziałem sił zbrojnych w cyklu planowania obronnego NATO, planowania wdrażania Celów Sił Zbrojnych NATO i Wymagań Długoterminowych dla RP, opracowywania „Odpowiedzi RP na Kwestionariusz Planowania Obronnego NATO (DPQ) i UE", a także monitorowania wdrażania rozwiązań transformacyjnych sił zbrojnych oraz wdrażania narodowego modelu transformacji, w tym monitorowanie procesu ich funkcjonowania. Do zakresu zadań zarządu należy w szczególności: opracowywanie projektów dokumentów do założeń polityki obronnej i planów obrony państwa, w zakresie dotyczącym sił zbrojnych, a także udział w opracowaniu i uzgadnianiu dokumentów planowania sił zbrojnych i uzbrojenia w NATO i UE. Prowadzenie analiz i ocen możliwości udziału komponentów sił zbrojnych w operacjach prowadzonych przez NATO, UE oraz inne organizacje międzynarodowe, przygotowywanie projektów zadań sił zbrojnych na okres zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny oraz opracowywanie wymogów strategicznych w zakresie zdolności operacyjnych i struktury sił zbrojnych, ich wyposażenia w systemy uzbrojenia i sprzęt wojskowy, a także w środki bojowe i materiałowe. Przygotowywanie średniookresowych programów rozwoju, opracowywanie kompleksowych analiz oraz dokumentów normatywnych w zakresie rozwoju sił zbrojnych, a także planowanie i monitorowanie realizacji Celów Sił Zbrojnych NATO i Wymagań Długoterminowych dla RP, w tym opracowywanie Kwestionariusza Planowania Obronnego NATO (DPQ), wypracowywanie założeń i kierunków realizacji przedsięwzięć dyslokacyjnych w siłach zbrojnych oraz koordynowanie w resorcie przedsięwzięć związanych z przygotowaniem inwestycji obronnych, w tym określanie wymagań obronnych w procesie zagospodarowania przestrzennego kraju, monitorowanie realizacji planów i programów rozwoju sił zbrojnych oraz określanie potencjału bojowego uzbrojenia i sprzętu wojskowego, jednostek wojskowych sił zbrojnych i państw sąsiadujących, prognozowanie przyrostu zdolności bojowej sił zbrojnych w zależności od środków finansowych, w tym tworzenie bazy danych potencjału bojowego jednostek wojskowych, wspomagających proces programowania rozwoju sił zbrojnych oraz administrowanie Systemem Informatycznym Zarządzania Zasobami Obronnymi (SI DRMM)

oraz prowadzenie symulacji koszt – efekt w zakresie zasobów obronnych, monitorowanie wdrażania rozważań transformacyjnych sił zbrojnych oraz wdrażania narodowego modelu transformacji, w tym monitorowanie procesu ich funkcjonowania, a także integracja i racjonalizacja przemian transformacyjnych zachodzących w siłach zbrojnych z przemianami w wymiarze państwa, NATO i UE, w tym współuczestnictwo w procesie transformacji realizowanym w ramach Sojuszniczego Dowództwa Transformacji (Allied Command Transformation – ACT) oraz reprezentowanie sił zbrojnych w zakresie przedsięwzięć transformacyjnych w wymiarze narodowym i międzynarodowym.

Zarząd Planowania Systemów Dowodzenia i Łączności – P6 jest właściwy w zakresie planowania i organizacji systemu dowodzenia i kierowania w czasie: pokoju, kryzysu i wojny, w tym jego funkcjonalnego powiązania z systemami kierowania bezpieczeństwem państwa, a także określania wymagań operacyjnych dla systemów teleinformatycznych i infrastruktury telekomunikacyjnej. Do zakresu zadań zarządu należy w szczególności: kierowanie w resorcie realizacją przedsięwzięć związanych z budową, implementacją i integracją systemów dowodzenia, kontroli, komunikacji, łączności oraz wywiadu, obserwacji i dozoru (Command, Control, Communication, Computers and Intelligence, Surveillance, Reconnaissance – C4ISR), kierowanie procesem ratyfikacji porozumień standaryzacyjnych NATO z obszaru interoperacyjności, a także procedur kierowania i dowodzenia w siłach zbrojnych i udział w procesie wdrażania postanowień dokumentów doktrynalnych NATO, realizacja zadań związanych z opracowywaniem koncepcji i dokumentów normatywnych dotyczących planowania, organizacji, rozwijania i funkcjonowania wojennego systemu dowodzenia, kierowania w czasie pokoju i sytuacjach kryzysowych oraz zadań związanych z organizacją i zabezpieczeniem funkcjonowania zapasowych stanowisk kierowania obroną państwa, planowanie i organizacja systemów identyfikacji bojowej, nawigacji oraz systemów wymiany danych oraz określanie zasad ich wykorzystania w ramach systemów funkcjonujących w państwie, NATO i UE w czasie pokoju, kryzysu i wojny. Planowanie wykorzystania resortowego systemu telekomunikacyjnego i określanie jego wymagań na potrzeby wojennego systemu dowodzenia, planowanie i organizacja systemów teleinformatycznych na potrzeby polskich kontyngentów wojskowych, polskich jednostek wojskowych, misji i operacji specjalnych poza granicami kraju, ćwiczeń szczebla strategicznego oraz udział w wytyczaniu kierunków szkolenia specjalistów informatyki i łączności, wykonywanie zadań wynikających z funkcji organizatora wojskowej poczty polowej, opracowywanie wymagań operacyjnych na rozbudowę i modernizację infrastruktury telekomunikacyjnej w tym sieci teleinformatycznych, planowanie wykorzystania mobilnych systemów łączności i informatyki sił zbrojnych na po-

trzeby dowodzenia, a także planowanie i opracowywanie normatywnych systemów dowodzenia i łączności dla poszczególnych szczebli dowodzenia.

Zarząd Szkolenia – P7 jest właściwy w zakresie strategicznego szkolenia sił zbrojnych, w tym: koordynowania opracowywania doktryn operacji połączonych, planowania i koordynowania udziału jednostek wojskowych w ćwiczeniach międzynarodowych oraz odpłatnego wykorzystania poligonów i obiektów wojskowych, wytyczania zasadniczych kierunków, celów, zadań w zakresie kultury fizycznej i sportu w resorcie, a także upowszechniania doświadczeń i wniosków z prowadzonych ćwiczeń i operacji wojskowych. Do zakresu zadań zarządu należy w szczególności: wytyczanie zasadniczych kierunków szkolenia sił zbrojnych oraz określanie długofalowych kierunków rozwoju systemu szkolenia sił zbrojnych, tworzenie koncepcji i weryfikowanie dokumentów normujących system szkolenia sił zbrojnych, wypracowywanie założeń organizacyjno-szkoleniowych i metodycznych normujących narodowy system szkolenia dowództw, sztabów i wojsk, rezerw osobowych oraz wojskowego przeszkalania studentów i absolwentów szkół wyższych. Planowanie i koordynowanie w siłach zbrojnych przedsięwzięć szkolenia dowództw i sztabów oraz wojsk z centralnymi organami pokojowego i wojennego systemu dowodzenia sił zbrojnych, koordynowanie opracowywania dokumentów wdrażających w siłach zbrojnych postanowienia doktryn NATO oraz monitorowanie w rodzajach sił zbrojnych realizacji prac w tym zakresie, programowanie i koordynowanie udziału sił zbrojnych w ćwiczeniach sojuszniczych, partnerskich oraz wykorzystania poligonów przez jednostki organizacyjne resortu, innych resortów i siły zbrojne innych państw, nadzorowanie przedsięwzięć w obszarze szkolenia wojsk i rezerw osobowych oraz koordynowanie opracowywania dokumentów normatywnych, określanie kierunków rozwoju bazy szkoleniowej i oprzyrządowania procesu szkolenia, analizowanie, gromadzenie oraz upowszechnianie w siłach zbrojnych doświadczeń i wniosków z działalności szkoleniowej, a także doświadczeń i wniosków z konfliktów zbrojnych (operacji wojskowych) i pokojowego funkcjonowania sił zbrojnych, opracowywanie założeń i norm wychowania fizycznego w resorcie oraz planowanie i organizowanie działalności sportowej w resorcie, a ponadto współpraca z zagranicznymi i krajowymi organizacjami kultury fizycznej, opiniowanie programów kształcenia (szkolenia) zawodowego w ośrodkach (centrach) szkolenia i szkołach podoficerskich oraz nadzorowanie ich realizacji.

Zarząd Planowania Rzeczowego – P8 jest właściwy w zakresie planowania rzeczowego w obszarze modernizacji technicznej, inwestycji budowlanych, remontów nieruchomości i zamierzeń inwestycyjnych realizowanych w ramach Programu Inwestycji NATO (NSIP) oraz zakupu środków materiałowych dla sił zbrojnych. Do zakresu zadań zarządu należy

w szczególności: planowanie budżetu resortu w części dotyczącej centralnych planów rzeczowych (CPR) obejmujących modernizację techniczną, inwestycje budowlane, remonty nieruchomości, zamierzenia realizowane w ramach NSIP oraz zakupy środków materiałowych dla sił zbrojnych, przygotowywanie metodologiczne i merytoryczne gier decyzyjnych Szefa SG WP dotyczących określania priorytetów i zadań dla sił zbrojnych w roku objętym planowaniem, ujmowanych w CPR, opracowywanie planów wykorzystania środków finansowych pochodzących spoza budżetu resortu, prognozowanie wydatków w zakresie: modernizacji technicznej, inwestycji budowlanych, remontów nieruchomości, zamierzeń w ramach NSIP oraz zakupu środków materiałowych dla sił zbrojnych. Udział w uzgadnianiu planów dziedzinowych, specjalistycznych i funkcjonalnych wynikających z programów rozwoju sił zbrojnych w zakresie modernizacji technicznej, inwestycji budowlanych, remontów nieruchomości, zamierzeń w ramach NSIP oraz zakupu środków materiałowych dla sił zbrojnych, opracowywanie średniookresowych i rocznych planów modernizacji technicznej, inwestycji budowlanych, remontów nieruchomości i zamierzeń realizowanych w ramach NSIP oraz zakupu środków materiałowych dla sił zbrojnych, aktualizowanie oraz opracowywanie okresowych informacji z realizacji wymienionych wyżej planów, a także koordynowanie całokształtu problematyki związanej z przygotowaniem i projektowaniem pakietów inwestycyjnych, w tym udział w procedurach projektowania i przygotowywania pakietów inwestycyjnych realizowanych przez organy NATO.

Biuro Koordynacyjne jest właściwe w zakresie koordynowania działalności planistycznej, kontrolnej i wydawniczej w siłach zbrojnych i Sztabie Generalnym WP oraz działalności bieżącej w Sztabie Generalnym WP. Do zakresu zadań biura należy w szczególności: normowanie, planowanie, koordynowanie i rozliczanie działalności bieżącej w resorcie oraz planowanie i koordynowanie – w uzgodnieniu z Departamentem Kontroli – działalności kontrolnej prowadzonej przez komórki organizacyjne tworzące Sztab Generalny WP, dowództwa rodzajów sił zbrojnych, Dowództwo Operacyjne, Dowództwo Garnizonu Warszawa oraz prowadzenie sprawozdawczości w tym zakresie. Planowanie i koordynowanie przedsięwzięć na posiedzenia organów kolegialnych Ministerstwa, organizowanie odprawy rozliczeniowo-koordynacyjnej Ministerstwa i sił zbrojnych, gier decyzyjnych i odpraw Szefa SG WP oraz przedsięwzięć związanych z organizacją obchodów świąt narodowych, wojskowych oraz rocznic historycznych z udziałem sił zbrojnych, jak również planowanie, koordynacja i realizacja współpracy w ramach NATO i UE, a także opracowywanie materiałów informacyjnych o zagranicznej współpracy wojskowej dla potrzeb Sztabu Generalnego WP. Normowanie i realizowanie w resorcie działalności wydawniczej w zakresie wydawnictw specjalistycznych

oraz ustanawiania i monitorowania przestrzegania zasad pracy biurowej, a także sprawowanie funkcjonalnego nadzoru nad właściwym wykorzystaniem mocy produkcyjnych drukarni budżetowych. Ponadto przygotowywanie wojskowych wydawnictw specjalistycznych, opracowywanych w komórkach organizacyjnych, kierowanych do druku w Drukarni Wydawnictw Specjalnych Sztabu Generalnego WP, normowanie i nadzorowanie resortowego systemu ewidencyjno-sprawozdawczego oraz ustanawianie wzorów formularzy powszechnego użytku, określanie obszarów badań prowadzonych w resorcie dla potrzeb statystyki państwowej oraz opracowywanie informacji dla potrzeb Głównego Urzędu Statystycznego, realizowanie zadań w zakresie ochrony informacji niejawnych będących w kompetencji Szefa SG WP oraz jego zastępców, planowanie, koordynowanie i nadzorowanie funkcjonowania służb wewnętrznych, dyslokacji komórek organizacyjnych tworzących Sztab Generalny WP i prac realizowanych w obiektach Sztabu Generalnego WP, prowadzenie analiz projektów dokumentów ekonomiczno-finansowych kierowanych do Szefa SG WP lub zastępców Szefa SG WP, a także obsługa ekonomiczno-finansowa zadań zleconych przez Szefa SG WP lub jego zastępców.

Rozpatrując problematykę administracji wojskowej należy zwróci uwagę na powołanie dodatkowego organu podległego Ministrowi Obrony Narodowej. Zgodnie z zapisami art. 13 c ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP, w Siłach Zbrojnych utworzono Inspektorat Wsparcia Sił Zbrojnych. Stosowna decyzja w sprawie sformowania Inspektoraty Wsparcia (nr Z-74/ORG/P1) została wydana przez Ministra Obrony Narodowej 6 października 2006 roku.

Inspektorat Wsparcia Sił Zbrojnych jest jednostką organizacyjną podległą Ministrowi Obrony Narodowej, bezpośrednio podporządkowaną Szefowi Sztabu Generalnego Wojska Polskiego. Do zadań Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych należy: organizowanie systemu wsparcia logistycznego sił zbrojnych i kierowanie tym systemem, w tym zabezpieczeniem jednostek wojskowych użytych lub przebywających poza granicami państwa, kierowanie procesem planowania i realizacji zadań wynikających z pełnienia funkcji państwa-gospodarza (HNS) i państwa wysyłającego, zarządzanie obroną terytorialną, wydzielonymi siłami inżynierii wojskowej i obrony przed bronią masowego rażenia, a także kierowanie terenowymi organami wykonawczymi Ministerstwa Obrony Narodowej w sprawach operacyjno-obronnych i rządowej administracji niezespolonej (terenowymi organami administracji wojskowej).

W skład wewnętrznej struktury organizacyjnej Inspektoratu Wsparcia wchodzą cztery piony funkcjonalne: pion Szefa Sztabu, pion Szefa Logistyki, Szefostwo Infrastruktury i Szefostwo Finansów.

Inspektoratowi Wsparcia Sił Zbrojnych bezpośrednio podlegają następujące jednostki i instytucje wojskowe: Pomorski Okręg Wojskowy (POW), Śląski Okręg Wojskowy (SOW), Szefostwo Transportu i Ruchu Wojsk – Centrum Koordynacji Ruchu Wojsk, Wojskowe Oddziały Gospodarcze (WOG) w: Dęblinie, Gliwicach, Ustce i Wrocławiu; Rejonowe Zarządy Infrastruktury (RZI) w: Bydgoszczy, Gdyni, Lublinie, Olsztynie, Szczecinie, Wrocławiu, Zielonej Górze, Krakowie; Wojskowy Zarząd Infrastruktury (WZI) w Poznaniu, Stołeczny Zarząd Infrastruktury (SZI) w Warszawie; Terenowe Oddziały Lotniskowe (TOL) w: Warszawie i Gdańsku, Wojskowy Ośrodek Wykonywania Kary Ograniczenia Wolności, Wojskowe Ośrodki Badawczo-Wdrożeniowe Służb: Mundurowej i Żywnościowej.

2.2.3. Sposoby stanowienia aktów publicznoprawnych w MON

Procedurę opracowywania aktów normatywnych w resorcie obrony narodowej reguluje decyzja nr 232/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 22 listopada 1999 roku w sprawie wytycznych dotyczących opracowywania projektów aktów prawnych oraz wydawania tych aktów w resorcie obrony narodowej[153]. Zgodnie z wytycznymi opracowanie projektu aktu prawnego należy do właściwej pod względem merytorycznym komórki organizacyjnej Ministerstwa Obrony Narodowej albo jednostki organizacyjnej podległej Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanej. Opracowanie projektu wymagającego udziału kilku zainteresowanych merytorycznie komórek (jednostek) organizacyjnych Dyrektor Generalny Ministerstwa może – na wniosek Dyrektora Departamentu Prawnego – powierzyć powołanej w tym celu komisji (zespołowi). Instytucja opracowująca obowiązana jest przesłać przygotowany projekt aktu normatywnego – w celu merytorycznego zajęcia stanowiska – do zainteresowanych komórek organizacyjnych Ministerstwa Obrony Narodowej oraz jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanych.

Ponadto do zajęcia stanowiska w toku uzgodnień bezwzględnie zobligowane są następujące komórki organizacyjne:

- Sztab Generalny Wojska Polskiego, jeżeli projekt dotyczy struktury lub organizacji Sił Zbrojnych RP albo obrony terytorialnej, jak również zmian w infrastrukturze wojskowej, przewiduje wprowadzenie sprawozdawczości lub nowych wzorów formularzy powszechnego użytku albo dotyczy zmian dotychczasowych zasad w tym zakresie;
- Departament Budżetowy, jeżeli wydanie aktu spowoduje skutki finansowe;

[153] Dz. Urz. MON z 2005 r. nr 8, poz. 63 z późn. zm.

– Departament Strategii i Planowania Obronnego, jeżeli projekt dotyczy pozamilitarnych problemów obronnych;

– Departament Polityki Bezpieczeństwa Międzynarodowego, jeżeli projekt dotyczy użycia lub pobytu Sił Zbrojnych RP poza granicami państwa;

– Departament Strategii i Planowania Obronnego i Departament Polityki Bezpieczeństwa Międzynarodowego, jeżeli projekt dotyczy zadań związanych z przynależnością do Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego lub współpracy z NATO albo dotyczy polityczno-wojskowych aspektów członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w euroatlantyckich i europejskich traktatach bezpieczeństwa, uzgodnienia z tym departamentem są także prowadzone w sprawach dostosowania projektu do potrzeb integracji z Unią Europejską;

– Naczelna Prokuratura Wojskowa, jeżeli projekt dotyczy zasad przestrzegania praworządności w wojsku oraz dyscypliny wojskowej i porządku wojskowego.

W przypadku projektu ustawy wstępną opinię wydaje także Departament Prawny. Uzgodnione merytorycznie projekty aktów normatywnych zostają przekazane do Departamentu Prawnego, który analizuje otrzymane projekty pod względem prawnym i zgodności z zasadami techniki prawodawczej oraz ustala ich ostateczną redakcję. Opracowane wewnątrz resortu projekty przekazywane są do uzgodnień międzyresortowych za pośrednictwem Dyrektora Departamentu Prawnego. Procedurę uzgodnień międzyresortowych rządowych projektów normatywnych reguluje uchwała nr 49 Rady Ministrów z dnia 19 marca 2002 roku – Regulamin pracy Rady Ministrów[154]. Wszelkie uwagi nadesłane w toku uzgodnień międzyresortowych analizuje instytucja opracowująca, w miarę potrzeby przy udziale Departamentu Prawnego. Dla rozpatrzenia uwag, które wymagają merytorycznego ustosunkowania się także innych komórek organizacyjnych Ministerstwa Obrony Narodowej, jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanych – szef instytucji opracowującej organizuje konferencję. W przypadku nieuwzględnienia uwag o charakterze zasadniczym Minister Obrony Narodowej organizuje międzyresortową konferencję uzgodnieniową z udziałem przedstawicieli organów administracji rządowej, które zgłaszały uwagi. Konferencji takiej przewodniczy, odpowiednio do zakresu kompetencji, właściwa osoba zajmująca kierownicze stanowisko MON lub Dyrektor Generalny albo z ich upoważnienia Dyrektor Departamentu Prawnego lub jego przedstawiciel.

Projekty aktów, które nie wymagają rozpatrzenia przez Radę Ministrów, po zakończeniu procedury uzgodnieniowej, przedkłada się do Ministrowi Obrony Narodowej do podpisu.

[154] MP 2002 r. nr 13, poz. 221, z późn. zm.

Natomiast dalsze etapy procesu legislacyjnego określone w uchwale nr 49 Rady Ministrów, tj. rozpatrywanie projektów na forum Komitetu Rady Ministrów i Rady Ministrów, koordynuje Departament Prawny, który uczestniczy także w pracach parlamentarnych nad projektami ustaw – we współpracy z komórką merytoryczną[155].

2.3. Agencje wojskowe

2.3.1. Wojskowa Agencja Mieszkaniowa

Wojskowa Agencja Mieszkaniowa (WAM) została utworzona na mocy ustawy z dnia 22 czerwca 1995 roku o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej[156]. Zakres działania WAM określają:

- powyższa ustawa;
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o zmianie ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw[157];
- ustawa z dnia 21 stycznia 2005 roku o zmianie ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw[158];
- statut, nadany rozporządzeniem Ministra Obrony Narodowej z dnia 23 czerwca 2004 roku w sprawie nadania statutu Wojskowej Agencji Mieszkaniowej[159].

Zgodnie z § 2 statutu Wojskowej Agencji Mieszkaniowej[160], Wojskowa Agencja Mieszkaniowa jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną, wy-

---

[155] Na podstawie: http://www.biuletyn.mon.gov.pl

[156] DzU z 1995 r. nr 86, poz. 433 z późn. zm.

[157] DzU z 2004 r. nr 116, poz.1203 z późn. zm.

[158] DzU z 2005 r. nr 33, poz. 290 (tekst jednolity DzU z 2005 r. nr 41, poz. 398.)

[159] DzU z 2004 r. nr 148, poz. 1558. Dodatkowo należy wymienić następujące akty prawne: rozporządzenie MON *w sprawie gospodarowania lokalami przez WAM*; rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 18 kwietnia 2005 r. *w sprawie kwater funkcyjnych*; rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 18 marca 2005 r. *w sprawie trybu przekazywania mienia przez Prezesa Wojskowej Agencji Mieszkaniowej towarzystwom budownictwa społecznego utworzonym przez Agencję*; rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 8 lutego 2005 r. *w sprawie funduszy i gospodarki finansowej WAM*; rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 3 lutego 2005 r. *w sprawie trybu przekazywania mienia Wojskowej Agencji Mieszkaniowej*; rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 12 stycznia 2005 r. *w sprawie opłat za używanie lokali mieszkalnych i opłat pośrednich*; rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 14 października 2004 r. *w sprawie zasiedlania lokali mieszkalnych, wnoszenia opłat za używanie lokalu mieszkalnego i opłat pośrednich w okresie wykonywania prac remontowych oraz normatywów zużycia wyposażenia i urządzeń technicznych w lokalach mieszkalnych*; rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 29 października 2004 r. *w sprawie umarzania, odraczania i rozkładania na raty należności przysługujących WAM*; ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. *o zmianie ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej* (DzU z 2009 r. nr 42, poz. 336).

konującą w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa prawa własności i inne prawa rzeczowe w stosunku do nieruchomości stanowiących jego własność. Zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22 czerwca 1995 roku o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej[161], Skarb Państwa powierza Agencji wykonywanie w jego imieniu i na jego rzecz prawa własności i innych praw rzeczowych w stosunku do nieruchomości stanowiących jego własność: wykorzystywanych na zakwaterowanie stałe i tymczasowe żołnierzy zawodowych[162], zajętych pod budowle i urządzenia związane z nieruchomościami wykorzystywanymi na zakwaterowanie stałe i tymczasowe żołnierzy zawodowych, uznanych za zbędne na cele obronności i bezpieczeństwa państwa, jeżeli w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego są lub mogą być przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe. Agencja, obejmując we władanie wymienione składniki mienia Skarbu Państwa, wstąpiła w prawa i obowiązki z nimi związane w stosunku do Skarbu Państwa oraz osób trzecich.

Wojskowa Agencja Mieszkaniowa wykonuje zarówno zadania własne, jak i zlecone. Zadaniami własnymi Agencji są w szczególności: gospodarowanie powierzonym mieniem Skarbu Państwa, obrót nieruchomościami, w tym sprzedaż lokali mieszkalnych i innych nieruchomości oraz infrastruktury, przejmowanie i nabywanie nieruchomości, dokonywanie remontów budynków mieszkalnych, internatów i hoteli oraz związanej z nimi infrastruktury, a także prowadzenie działalności gospodarczej.

Zadania zlecone to zadania powierzone Agencji przez Ministra Obrony Narodowej w zakresie gospodarki mieszkaniowej, internatowej i hotelowej oraz modernizacji zasobów mieszkaniowych, w szczególności dotyczące: planowania i realizowania inwestycji, wypłacania osobom uprawnionym świadczeń pieniężnych, na które Agencja otrzymuje dotację budżetową, wydawania decyzji o prawie zamieszkiwania w lokalach mieszkalnych będących w dyspozycji Agencji.

---

[160] Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 23 czerwca 2004 r. *w sprawie nadania statutu Wojskowej Agencji Mieszkaniowej* (DzU z 2004 r. nr 148, poz. 1558).

[161] Tekst jednolity DzU z 2005 r. nr 41, poz. 398.

[162] Projekt ustawy o zmianie ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej przewiduje następujące rozwiązania w stosunku do żołnierzy zawodowych: całością zakwaterowania żołnierzy zawodowych i kontraktowych, łącznie z szeregowymi zawodowymi, zajmowałby się jeden podmiot; utrzymanie prawa do zakwaterowania przez czas pełnienia służby wojskowej w miejscu jej pełnienia; realizacja prawa do zakwaterowania na wniosek żołnierza, w jednej postaci: przydziału kwatery, kwatery zastępczej, kwatery internatowej albo miejsca w internacie, w przypadku braku zakwaterowania wypłata świadczenia finansowego, np. zryczałtowanego dodatku mieszkaniowego; rozkwaterowanie z urzędu w przypadku orzeczenia rozwodu; odprawa mieszkaniowa po zakończeniu służby wojskowej i nabyciu uprawnień emerytalnych; możliwość zakupu lokalu mieszkalnego w miejsce odprawy po zakończeniu służby.

Zwierzchni nadzór nad Wojskową Agencją Mieszkaniową sprawuje Minister Obrony Narodowej, który w drodze rozporządzenia, nadaje WAM statut, określający jej organizację wewnętrzną.

Organami Wojskowej Agencji Mieszkaniowej są: Rada Nadzorcza, Prezes, Dyrektorzy oddziałów regionalnych

Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad działalnością WAM. W jej skład wchodzi przewodniczący i czterech członków, w tym przedstawiciele Ministra Obrony Narodowej, ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa oraz ministra właściwego do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej. Przewodniczącego Rady oraz jej członków powołuje, na okres trzech lat, Minister Obrony Narodowej po porozumieniu z ministrem właściwym do spraw Skarbu Państwa.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach Minister Obrony Narodowej, po porozumieniu z ministrem właściwym do spraw Skarbu Państwa, może odwołać Radę Nadzorczą Agencji, Przewodniczącego Rady lub poszczególnych jej członków w czasie trwania kadencji. Rada sprawuje nadzór nad działalnością Agencji, a w szczególności: opiniuje wnioski w sprawie powołania lub odwołania Prezesa Agencji, ocenia wykorzystanie dotacji budżetowych, ocenia projekty rocznych planów finansowych oraz sprawozdania z rocznej działalności Agencji, przedstawia propozycje dotyczące zakresu i lokalizacji budownictwa mieszkaniowego na potrzeby żołnierzy zawodowych, w uzgodnieniu z właściwymi organami wojskowymi, wybiera biegłego rewidenta do przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego Agencji, a także podejmuje uchwały w sprawie udzielenia Prezesowi Agencji absolutorium z wykonania obowiązków w okresie objętym rocznym sprawozdaniem finansowym.

Agencją kieruje Prezes powoływany przez Prezesa Rady Ministrów, spośród osób należących do państwowego zasobu kadrowego, na wniosek Ministra Obrony Narodowej złożony w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw Skarbu Państwa. Prezes Rady Ministrów odwołuje Prezesa Agencji.

Do zadań Prezesa Agencji należy w szczególności: reprezentowanie Agencji na zewnątrz, realizowanie zadań własnych Agencji, ustalanie, w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, projektu rocznego planu finansowego Agencji, który następnie jest przekazywany ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych w trybie określonym w przepisach dotyczących prac nad projektem ustawy budżetowej, a także przedstawianie Radzie Nadzorczej, Ministrowi Obrony Narodowej oraz ministrowi właściwemu do spraw Skarbu Państwa sprawozdania z rocznej działalności Agencji.

Prezes Agencji działa przy pomocy swoich zastępców (w liczbie do dwóch), Biura Prezesa oraz oddziałów regionalnych i innych jednostek organizacyjnych Agencji. Zastępców Prezesa Agencji powołuje Minister Obrony Narodowej spośród osób należących do państwowego zasobu kadrowego, na wniosek Prezesa Agencji. Minister Obrony Narodowej odwołuje zastępców Prezesa Agencji.

Oddziały regionalne Agencji tworzy się dla obszaru jednego lub kilku województw lub ich części, w zależności od wielkości zasobu Agencji występującego na obszarze poszczególnych województw[163]. Inne jednostki organizacyjne Agencji tworzy się w celu wykonywania określonych zadań Agencji. Oddziałami regionalnymi i innymi jednostkami organizacyjnymi Agencji kierują dyrektorzy, powoływani i odwoływani przez Prezesa Agencji. Prezes Agencji oraz dyrektorzy oddziałów regionalnych i innych jednostek organizacyjnych Agencji wykonują zadania własne i zadania zlecone z zakresu administracji rządowej.

W ramach wykonywania zadań z zakresu administracji rządowej Prezes Agencji i dyrektorzy oddziałów regionalnych Agencji wydają decyzje administracyjne w sprawach określonych w przepisach niniejszej ustawy, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 14 czerwca 1960 roku – Kodeks postępowania administracyjnego[164]. Prezes Agencji jest organem wyższego stopnia w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 roku – Kodeks postępowania administracyjnego w stosunku do dyrektorów oddziałów regionalnych Agencji, a Minister Obrony Narodowej w stosunku do Prezesa Agencji.

Agencja gospodaruje nieruchomościami powierzonymi przez Skarb Państwa. Działalność tę prowadzi zgodnie z przepisami ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami, z wyjątkiem przepisów dotyczących wywłaszczania nieruchomości, oraz z uwzględnieniem zmian wynikających z niniejszej ustawy.

W zakresie gospodarowania nieruchomościami Prezesowi Agencji przysługują uprawnienia wojewody, natomiast dyrektorom oddziałów regionalnych Agencji – uprawnienia starosty wykonującego zadania z zakresu administracji rządowej, z wyjątkiem uprawnień dotyczących wywłaszczania nieruchomości.

---

[163] Jednostkami wykonawczymi są oddziały regionalne w: Bydgoszczy, Gdyni, Krakowie, Lublinie, Olsztynie, Poznaniu, Szczecinie, Warszawie, Wrocławiu, Zielonej Górze, „Mazowsze" w Warszawie. Kierują nimi dyrektorzy powoływani i odwoływani przez Prezesa Agencji. Więcej zob.: https://www.wam.net.pl.

[164] DzU z 2000 r. nr 98, poz. 1071 z późn. zm.

2.3.2. Agencja Mienia Wojskowego

Agencja Mienia Wojskowego (AMW) została utworzona w 1996 roku. Podstawowe dokumenty normujących funkcjonowanie Agencji Mienia Wojskowego to:

- ustawa z dnia 30 maja 1996 roku o gospodarowaniu niektórymi składnikami mienia Skarbu Państwa oraz o Agencji Mienia Wojskowego[165];
- zarządzenie nr 4 Ministra Obrony Narodowej z dnia 5 lutego 2002 roku w sprawie nadania statutu Agencji Mienia Wojskowego[166];
- rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 marca 2001 roku w sprawie zasad wynagradzania Prezesa Agencji Mienia Wojskowego i członków Rady Nadzorczej Agencji Mienia Wojskowego[167];
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 czerwca 2004 roku w sprawie szczegółowego trybu przekazywania mienia Skarbu Państwa Agencji Mienia Wojskowego[168];
- rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 8 marca 2005 roku w sprawie prowadzenia ewidencji mienia Agencji Mienia Wojskowego[169],
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2005 roku w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Agencji Mienia Wojskowego[170];
- zarządzenie nr 21 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 1 lipca 2004 roku w sprawie szczegółowego trybu sporządzania planów przekazywania Agencji Mienia Wojskowego niektórych składników mienia Skarbu Państwa będącego w trwałym zarządzie lub władaniu organów i jednostek organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez Ministra Spraw Wewnętrznych[171];
- zarządzenie nr 922 Komendanta Głównego Policji z dnia 5 września 2005 roku w sprawie zasad współpracy jednostek organizacyjnych Policji w zakresie zbywania lub likwidacji niektórych składników majątku ruchomego[172].

---

[165] DzU z 2004 r. nr 163, poz. 1711 z późn zm.
[166] Dz. Urz. MON z 2002 r. nr 2, poz. 16.
[167] DzU z 2001 r. nr 17, poz. 192.
[168] DzU z 2004 r. nr 140, poz.1482.
[169] DzU z 2005 r. nr 44, poz. 426.
[170] DzU z 2005 r. nr 21, poz. 172.
[171] Dz. Urz. MSWiA nr 9, poz. 21.
[172] Dz.Urz. KGP nr 15, poz.107. Inne akty prawne związane z działalnością AMW: ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. *o finansach publicznych* (DzU z 2005 r. nr 249, poz. 2104 z późn. zm.); ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. *Prawo zamówień publicznych* (DzU z 2004 r. nr 19, poz 177 z późn. zm.); ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. *o gospodarce nieruchomościami* (tekst jednolity DzU z 2004 r. nr 261 poz. 2603); ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. *o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej* (DzU 2005 r. nr 169, poz.1418), ustawa z dnia 13 października 1998 r. *przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną* (DzU z 1998 r. nr 133, poz. 872); ustawa z dnia

Do głównych zadań AMW należy: sprzedaż lub inne zagospodarowanie, przy użyciu najnowszych instrumentów rynkowych, zbędnych nieruchomości oraz rzeczy ruchomych dla MON, a także dla MSWiA, zaopatrywanie Sił Zbrojnych RP, przy użyciu najnowszych technologii (przetargi internetowe), w sprzęt powszechnego użytku (informatyki, łączności, logistyki), środki materiałowe (materiały pędne, smary, umundurowanie i żywność) oraz paliwa grzewcze, a także realizacja innych strategicznych zadań dla Sił Zbrojnych RP i MON wymagających m.in. finansowania ze środków pozabudżetowych. Środki wygenerowane przez AMW ze zbywania mienia są przekazywane na Fundusz Modernizacji Sił Zbrojnych i Fundusz Modernizacji Bezpieczeństwa Publicznego[173].

W grudniu 2008 roku Rada Ministrów przyjęła projekty ustaw o likwidacji Agencji Mienia Wojskowego i o powołaniu Agencji Uzbrojenia. Agencja Mienia Wojskowego ma zostać zlikwidowana do końca 2010 roku. Proponowane przekształcenia, polegające na wyodrębnieniu zadań AMW ze struktur MON wynikają między innymi z następujących przesłanek: racjonalizacji wydatków budżetowych związanych z obronnością państwa, konieczności budowania zespołu profesjonalnych pracowników, którzy zapewniają ochronę interesów państwa, Sił Zbrojnych RP i MON w relacjach z sektorem prywatnym, a także potrzeby pozyskiwania zewnętrznego finansowania zadań związanych z obronnością, czego Siły Zbrojne RP lub resort Obrony Narodowej z przyczyn formalnoprawnych nie mogą realizować.

Z analogicznych względów w UE i NATO przyjęto, że „cywilne" funkcje logistyczne na rzecz sił zbrojnych powinny być powierzone wyspecjalizowanym instytucjom, których odpowiedzialność często sięga dużo dalej niż AMW. Jest to zbieżne z ogólnymi zasadami organizacji sprawnych i tanich państw, bowiem podobnie jak w Siłach Zbrojnych RP, normą w państwach Unii Europejskiej są centralne zakupy oraz centralne gospodarowanie państwowymi nieruchomościami, realizowane przez profesjonalistów działających w skali całego państwa. Intencją kierownictwa MON jest, aby Agencja była porównywalna do wojskowych agencji logistycznych ważnych państw NATO.

---

17 czerwca 2005 r. *o zmianie ustawy o służbie cywilnej oraz niektórych innych ustaw* (DzU z 2005 r. nr 132, poz. 1110); ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. *o partnerstwie publiczno-prywatnym* (DzU z 2005 r. nr 169, poz. 1420); ustawa z dnia 29 listopada 2000 r. *o obrocie z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, a także dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa oraz o zmianie niektórych ustaw* (DzU z 2000 r. nr 119, poz. 1250, z późn. zm.); ustawa z dnia 6 września 2001 r. *o dostępie do informacji publicznej* (DzU z 2001 r. nr 112, poz. 1198, z późn. zm.); ustawa z dnia 22 stycznia 1999 r. *o ochronie informacji niejawnych* (DzU z 1999 r. nr 11, poz. 95, z późn. zm.).

[173] Od początku swojej działalności AMW przekazała na ten cel 1,2 mld złotych. Do sierpnia 2007 r. AMW przekazała 1 mld 143 mln złotych na potrzeby Sił Zbrojnych RP. Od początku swojej działalności AMW przekazała samorządom w trybie bezprzetargowym nieruchomości o łącznej pierwotnej wartości niemal 418 mln złotych. Z tytułu podatków lokalnych AMW zapłaciła samorządom ponad 94 mln złotych.

Projekt ustawy przyjętej przez Radę Ministrów zakłada m.in. nieodpłatne przekazanie jednostkom samorządu terytorialnego lub ich związkom nieruchomości trwale zbędnych, pozostających w dyspozycji likwidowanej AMW[174]. Chodzi o niezagospodarowane przez agencję nieruchomości, które nie są wykorzystywane przez jednostki organizacyjne podlegające MON lub przez niego nadzorowane oraz zbędne z punktu widzenia obronności i bezpieczeństwa państwa. Część majątku własnego po likwidowanej Agencji zostanie przekazana na potrzeby nowo powstającej Agencji Uzbrojenia, zaspokojenie roszczeń wierzycieli, spłatę zobowiązań oraz pokrycie kosztów likwidacji. Natomiast część niewykorzystywanych przez siły zbrojne nieruchomości, które mogą być przydatne z punktu widzenia obronności lub bezpieczeństwa państwa, zostanie przekazana Wojskowej Agencji Mieszkaniowej. Agencja ta przejmie również nadzór nad nieruchomościami oddanymi w najem lub dzierżawę podmiotom trzecim. Ponadto część nieruchomości, w tym lotniska i lądowiska wojskowe, zostaną z powrotem przekazane pod zarząd resortu obrony[175].

[174] Szacuje się, że przekazanych zostanie ok. 1 tys. nieruchomości o łącznej powierzchni ok. 8 tys. ha, na których znajduje się blisko 5 tys. obiektów o powierzchni użytkowej ok. 1 mln m kw. Koszty z tym związane, czyli wycena stanu prawnego nieruchomości, inwentaryzacja, oczyszczenie ich z niewypałów i niewybuchów, koszty notarialne i sądowe, zgodnie z projektem ustawy będą ponosiły samorządy terytorialne, które te nieruchomości otrzymają.

[175] Na podstawie http://www.amw.com.pl/firstpage.php

3. TERENOWE ORGANY ADMINISTRACJI WOJSKOWEJ

3.1. Geneza terenowych organów administracji wojskowej

Terenowe organy administracji wojskowej (TOAW) posiadają ugruntowane tradycje sięgające odradzającej się państwowości polskiej okresu II Rzeczypospolitej. Poddawane były one systematycznemu doskonaleniu, adekwatnie do zmieniających się uwarunkowań, potrzeb i możliwości.

Historia terenowych organów administracji wojskowej sięga 1919 roku, kiedy to rozkazem MSWojsk z dnia 21 sierpnia 1919 roku utworzono jednolity system terytorialnego uzupełniania jednostek wojskowych. W 1938 roku, na mocy ustawy z dnia 9 kwietnia 1938 roku o powszechnym obowiązku wojskowym, utworzono komendy rejonów uzupełnień (KRU). W 1944 roku zostają sformowane pierwsze powiatowe komendy uzupełnień (PKU) oraz rejonowe komendy uzupełnień (RKU). Kolejnym przedsięwzięciem było powołanie w 1945 roku okręgów wojskowych (OW). Zmiany w funkcjonowaniu systemu terenowych organów administracji wojskowej przyniósł 1951 rok. W miejsce dotychczasowych RKU powołano do życia wojskowe komendy rejonowe (WKR). Wprowadzono także trzecie ogniwo do systemu TOAW w postaci wojskowych komend wojewódzkich (WKW). W 1962 roku utworzono na poziomie województwa – wojewódzkie sztaby wojskowe (WSzW), w miejsce dotychczasowych WKW, zaś na poziomie powiatu – powiatowe sztaby wojskowe (PSzW), w miejsce WKR. Od 1975 roku wprowadzono strukturę TOAW obejmującą okręg wojskowy i wojewódzki sztab wojskowy, a jej delegaturami w terenie zostały wojskowe komendy uzupełnień (WKU).

Zgodnie z „Programem przebudowy i modernizacji technicznej Sił Zbrojnych RP w latach 2001–2006", przeprowadzono reorganizację WSzW i WKU. Celem reorganizacji było dostosowanie terytorialnego zasięgu działania WSzW i WKU do podziału terytorialnego w państwie, wyrównanie zakresu rzeczowego i zadaniowego WKU, zmniejszenie kosztów administracyjnych oraz kosztów utrzymania infrastruktury i obiektów zajmowanych przez WKU, zamiana stanowisk wojskowych na stanowiska pracowników wojska (korpusu służby cywilnej), dostosowanie struktur organizacyjnych WSzW i WKU do zmian restrukturyzacyjnych realizowanych w Siłach Zbrojnych RP.

Powyższe założenia przebudowy i modernizacji SZ RP spowodowały zmiany w następujących obszarach: prawnym, organizacyjno-etatowym, terytorialnym i finansowym. W obszarze prawnym dotyczyły uregulowań zawartych w rozporządzeniu Rady Ministrów

z dnia 24 lutego 2004 roku w sprawie utworzenia okręgów wojskowych oraz określenia ich siedzib i terytorialnego zasięgu działania[176]. Zmiany organizacyjno-etatowe dotyczyły nowej struktury WSzW i WKU, a polegały na zmniejszeniu liczby komórek wewnętrznych w WSzW i WKU oraz reorganizacji stanowisk przewidzianych dla żołnierzy zawodowych, w tym: ograniczeniu liczby stanowisk wojskowych, obniżeniu rangi stanowisk (znacznym ograniczeniu liczebności stanowisk dla oficerów starszych), zamianie większości stanowisk wojskowych na stanowiska pracowników wojska oraz wprowadzeniu stanowisk merytorycznych dla pracowników wojska. Zasięg terytorialny WSzW pozostawiono bez zmian, natomiast w wypadku WKU kryterium podziału terytorialnego wynikało z wielkości zarządzanymi zasobami osobowymi[177]. Po dokonanej reorganizacji zakres zadaniowy zasadniczo nie uległ zmianie, natomiast zmieniło się obciążenie zadaniowe poszczególnych WKU w związku z przejęciem zadań z rozformowywanych WKU oraz zmian w przyporządkowaniu powiatów (ze względu na wielkości zasobów ludzkich). W wyniku reorganizacji utworzono 16 wojewódzkich sztabów wojskowych oraz 123 wojskowe komendy uzupełnień (w załączniku 4 przedstawiono rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 31 marca 2004 roku w sprawie wojewódzkich sztabów wojskowych i wojskowych komend uzupełnień[178]).

Okręgi wojskowe, wojewódzkie sztaby wojskowe, wojskowe komendy uzupełnień, a także garnizony tworzą nie tylko spójny system administracji wojskowej, ale są głównie podstawą terytorialnie zorganizowanej obronności państwa, wzmacniają bezpieczeństwo na poziomie lokalnym i regionalnym.

Obecnie, zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 roku o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej[179], terenowymi organami wykonawczymi Ministra Obrony Narodowej w sprawach operacyjno-obronnych i administracji wojskowej są: dowódcy okręgów wojskowych, szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych, wojskowi komendanci uzupełnień. Zgodnie z art. 24 ust. 2 przywołanej wyżej ustawy terenowymi organami administracji wojskowej właściwymi w sprawach administrowania rezerwami osobowymi są szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych oraz wojskowi komendanci uzupełnień. Zatem terenowy organ administracji wojskowej w sprawach administrowania rezerwami osobowymi – to osoba wyznaczona w administracji wojskowej na stanowisko szefa wojewódzkiego sztabu wojskowego lub wojskowego komendanta uzupełnień.

---

[176] DzU z 2004 r. nr 40, poz. 355 z późn. zm.

[177] Przed reorganizacją funkcjonowało 140 WKU (pierwsza grupa – 20 WKU, druga grupa – 55 WKU, trzecia grupa – 65 WKU). Po reorganizacji – 123 WKU (pierwsza grupa – 13 WKU, druga grupa – 104 WKU, trzecia grupa – 6 WKU).

[178] DzU z 2004 r. nr 66, poz. 613.

[179] DzU z 1967 r. nr 21, poz. 205 z późn. zm.

W myśl zapisów art. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o administracji rządowej w województwie[180], administrację publiczną w województwie wykonują: organy administracji rządowej (wojewoda sprawujący władzę administracji ogólnej, organy administracji niezespolonej), organy samorządu województwa. W załączniku do wymienionej ustawy określono, że dowódcy okręgów wojskowych, szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych, wojskowi komendanci uzupełnień stanowią organy administracji niezespolonej[181].

W rozumieniu prawa administracyjnego terenowe organy administracji wojskowej funkcjonują jako organy administracji rządowej niezespolonej, nazywanej kiedyś administracją specjalną. Posiadają one trójstopniową strukturę terytorialną obejmującą: szczebel podstawowy, w postaci wojskowych komend uzupełnień, szczebel wojewódzki, reprezentowany przez wojewódzki sztab wojskowy oraz szczebel okręgu wojskowego, obejmującego aktualnie połowę terytorium kraju[182]. Organem kierowniczym dla tych instytucji jest Minister Obrony Narodowej (w załączniku 5 przedstawiono schemat organizacyjnego podporządkowania terenowych organów administracji wojskowej w resorcie obrony narodowej).

3.2. Dowódcy okręgów wojskowych

Okręg wojskowy (OW) to najwyższy szczebel terytorialnej organizacji wojskowej państwa, tworzony w celu zapewnienia jedności dowodzenia narodowego, administrowania zasobami i infrastrukturą, a także utrzymania bezpieczeństwa militarnego i porządku wojskowego. Zgodnie z art. 14 ust. 5 ustawy z dnia 21 listopada 1967 roku o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej[183], Rada Ministrów w drodze rozporządzenia, tworzy, przekształca i znosi okręgi wojskowe, określa szczegółowe zadania ich dowódców, jako organów rządowej administracji niezespolonej, oraz określa siedziby i terytorialny zasięg działania okręgów wojskowych, uwzględniając w szczególności podział terytorialny państwa.

Zgodnie z § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 lutego 2004 roku w sprawie utworzenia okręgów wojskowych oraz określenia ich siedzib i terytorialnego zasięgu działania[184], tworzy się następujące okręgi wojskowe:

---

[180] DzU z 1998 r. nr 91, poz. 577 z późn. zm.

[181] Pojęcie administracji niezespolonej zostało wytłumaczone w rozdziale pierwszym.

[182] Zgodnie z art. 5 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego, „ilekroć w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego jest mowa o: organach administracji publicznej – rozumie się przez to ministrów, centralne organy administracji rządowej, wojewodów, działające w ich lub we własnym imieniu inne terenowe organy administracji rządowej (zespolonej i niezespolonej), organy jednostek samorządu terytorialnego [...]".

[183] Dz U z 1967 r. nr 21, poz. 205 z późn. zm.

[184] DzU z 2004 r. nr 40, poz. 355 z późn. zm. Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 3 września 1998 r. *w sprawie utworzenia okręgów wojskowych oraz określenia ich sie-*

1. Pomorski Okręg Wojskowy (POW), który obejmuje obszar województw: zachodniopomorskiego, pomorskiego, warmińsko-mazurskiego, podlaskiego, wielkopolskiego, kujawsko-pomorskiego i mazowieckiego, co stanowi 54% powierzchni kraju. Obszar ten zamieszkuje 17 mln obywateli państwa polskiego. Pomorski Okręg Wojskowy ma siedzibę w Bydgoszczy. W strukturze organizacyjnej okręgu funkcjonuje ponad 400 jednostek i instytucji wojskowych, w tym: 1 Brygada Logistyczna, siedem wojewódzkich sztabów wojskowych z podległymi wojskowymi komendami uzupełnień, cztery rejonowe bazy materiałowe, regionalne węzły łączności, pułk komunikacyjny, pułki drogowo-mostowe, batalion dowodzenia okręgu, a także jednostki logistyczne, instytucje administracji wojskowej i kulturalnej[185].

2. Śląski Okręg Wojskowy (SOW), który obejmuje obszar województw: lubuskiego, dolnośląskiego, opolskiego, łódzkiego, świętokrzyskiego, lubelskiego, śląskiego, małopolskiego i podkarpackiego, co stanowi 46% powierzchni kraju. Obszar ten zamieszkuje około 20 mln obywateli państwa polskiego. Śląski Okręg Wojskowy ma siedzibę we Wrocławiu. W strukturze organizacyjnej okręgu funkcjonuje kilkaset jednostek i instytucji wojskowych w tym 10 Brygada Logistyczna, dziewięć wojewódzkich sztabów wojskowych z podległymi wojskowymi komendami uzupełnień, pułk drogowo-mostowy, rejonowe bazy materiałowe, batalion dowodzenia okręgu, a także liczne inne jednostki logistyczne, inżynieryjne oraz instytucje kulturalne[186].

---

dzib i terytorialnego zasięgu działania (DzU z 1998 r. nr 120, poz. 774), które utraciło moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia. W myśl poprzedniego rozporządzenia funkcjonowały cztery okręgi wojskowe: Krakowski OW, Pomorski OW, Śląski OW, Warszawski OW.

[185] Pomorski Okręg Wojskowy (POW) dziedziczy tradycje powołanego 13 sierpnia 1919 r. Dowództwa Okręgu Generalnego Pomorze (DOG). Pierwotnie DOG Pomorze zlokalizowane było w Inowrocławiu, a w styczniu 1920 r. jego siedzibę przeniesiono do Grudziądza. W tym okresie do najważniejszych zadań Okręgu należało bojowe i materiałowe zabezpieczenie oddziałów z Pomorza, które brały udział w wojnie polsko-bolszewickiej. Od grudnia 1920 r., na polecenie marszałka Józefa Piłsudskiego, wprowadzono nowy podział na dziesięć Dowództw Okręgów Korpusów. Okręg nr VIII ustanowiono w Toruniu, a główne garnizony zlokalizowane były w: Bydgoszczy, Grudziądzu, Starogardzie Gdańskim, Inowrocławiu, Włocławku oraz Brodnicy. Po zakończeniu II wojny światowej POW przeszedł szereg istotnych przeobrażeń. Do 1949 r. nastąpiło przejście z systemu wojennego na pokojowy. W latach 1950–1959 Okręg zmienił strukturę, z opartej na dywizjach piechoty i oddziałach kawalerii – na związki taktyczne wojsk pancernych i zmotoryzowanych. W latach 90. rozpoczęła się restrukturyzacja jednostek i sztabu Okręgu, mająca na celu dostosowanie struktur dowódczo-sztabowych i operacyjnych POW do potrzeb współczesnego pola walki i wymogów europejsko-atlantyckich standardów militarnych. Więcej zob.: http://www.pow.mil.pl.

[186] Historia utworzenia SOW sięga okresu II wojny światowej. Wtedy, rozkazem ND WP z dnia 22 sierpnia 1945 r., na bazie dowództwa i sztabu 1 rozformowanej Armii WP utworzono sztab Okręgu Wojskowego Śląsk. Tym samym rozkazem określony został obszar Okręgu Wojskowego Katowice, obejmujący ówczesne województwa: śląsko-dąbrowskie i wrocławskie. Ostateczny termin sformowania Okręgu wyznaczony został na 15 września 1945 r. Potrzeba przybliżenia sztabu Okręgu do jego jednostek wojskowych spowodowała, że Naczelny Dowódca WP w marcu 1946 r. wydał decyzję o przeniesieniu siedziby SOW z Katowic do Wrocławia. Z dniem 1 lipca 2007 r. Śląski Okręg Wojskowy przeszedł (podobnie jak POW) w podporządkowanie Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych. Jednocześnie z podporządkowania okręgu wyszły brygady OT, szpital operacji pokojowych i ośrodki szkolenia poligonowego. Więcej: http://www.sow.mil.pl.

Zgodnie z art. 14. ust 2 ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej[187], dowódcy okręgów wojskowych (dowódcy OW) wykonują zadania z zakresu: planowania operacyjnego i mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych, szkolenia bojowego i ogólnowojskowego podległych jednostek wojskowych oraz udziału oddziałów i pododdziałów wojskowych w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, akcjach poszukiwawczych oraz ratowania życia ludzkiego, a także w oczyszczaniu terenów z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego oraz ich unieszkodliwianiu, jak również koordynacji przedsięwzięć wykonywanych w ramach obowiązków państwa-gospodarza, współpracy z innymi organami i podmiotami w sprawach związanych z obronnością państwa.

Konkretyzację powyższych zadań znajdujemy w § 5 przytoczonego wcześniej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 lutego 2004 roku[188], który określa, że do szczegółowych zadań dowódców okręgów wojskowych należy:

1. W zakresie planowania operacyjnego i mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych: kierowanie całokształtem prac związanych z planowaniem operacyjnego i mobilizacyjnego rozwinięcia oraz użycia wojsk okręgu, a także zapewnienie odpowiedniego poziomu gotowości bojowej okręgowych elementów systemu mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych rodzajów sił zbrojnych, jednostek organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez Ministra Obrony Narodowej oraz jednostek organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych[189], a także kierowanie w podległych jednostkach wojskowych procesem planowania osiągania przez dowództwo okręgu wojskowego interoperacyjności z organami dowodzenia Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego i wojsk państw sojuszniczych oraz nadzorowanie działalności planistycznej i organizacyjnej związanej z uzupełnianiem mobilizacyjnym oraz szkoleniem rezerw osobowych przeznaczonych na potrzeby jednostek oraz instytucji wojskowych okręgu, a także zabezpieczenie uzupełnienia mobilizacyjnego wynikającego z potrzeb jednostek organizacyjnych innego podporządkowania, jak również planowanie utrzymania w stałej gotowo-

[187] DzU z 2004 r. nr 241, poz. 2416 z późn. zm.

[188] DzU z 2004 r. nr 40, poz. 355.

[189] Zgodnie z obwieszczeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 11 marca 2002 r. *w sprawie wykazu jednostek organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji* (MP z 2002 r. nr 14, poz. 234), do jednostek tych zaliczamy: Biuro Ochrony Rządu, Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwpożarowej im. Józefa Tuliszkowskiego, Wyższą Szkołę Policji, Szkołę Główną Służby Pożarniczej, Instytut Technologii Bezpieczeństwa „Moratex" w Łodzi, Władzę Wdrażającą Program Współpracy Przygranicznej Phare, Inspekcję Sanitarną Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Centrum Personalizacji Dokumentów oraz Zarząd Zasobów Mieszkaniowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

ści bojowej i mobilizacyjnej sztabów i jednostek okręgu oraz osiągania przez nie wyższych stanów gotowości bojowej i sprawnego przechodzenia na struktury wojenne.

2. W zakresie szkolenia bojowego i ogólnowojskowego podległych jednostek wojskowych: zapewnienie odpowiednich wartości bojowych i moralnych, dyscypliny wojskowej, wyszkolenia, gotowości bojowej i mobilizacyjnej, określanie celów, kierunków i zadań szkoleniowych wojsk, a także doskonalenie umiejętności dowództw, sztabów i kierowniczej kadry okręgu w kierowaniu przedsięwzięciami oraz realizacja zadań wynikających z miejsca, roli i zadań wojsk okręgu. Ukierunkowywanie i nadzorowanie szkolenia operacyjno-taktycznego oraz działalności wychowawczej i instruktażowo-metodycznej wojsk oraz podległych jednostek kulturalno-oświatowych, prowadzenie ćwiczeń przygotowujących wojska i sztaby do działań obronnych w obszarze okręgu we współdziałaniu z jednostkami rodzajów sił zbrojnych i wojskami państw sojuszniczych, a także właściwymi jednostkami organizacyjnymi administracji publicznej oraz przedsiębiorcami realizującymi zadania obronne, dokonywanie okresowych analiz i ocen poziomu wyszkolenia wojsk, organów dowodzenia, w tym efektywności stosowanych metod i form szkolenia, a także współuczestnictwo w przygotowaniu wojsk do użycia poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, jak również nadzorowanie utrzymania w stałej gotowości bojowej stacjonarnych i mobilnych zautomatyzowanych systemów dowodzenia, łączności i informatyki w podległych jednostkach wojskowych.

3. W zakresie udziału oddziałów i pododdziałów wojskowych w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, akcjach poszukiwawczych oraz ratowania życia ludzkiego, a także w oczyszczaniu terenów z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego oraz ich unieszkodliwianiu: planowanie, organizowanie i koordynowanie współpracy z terytorialnymi organami dowodzenia i jednostkami wojskowymi oraz z właściwymi organami administracji publicznej, formacjami obrony cywilnej i innymi wyspecjalizowanymi służbami ratowniczymi, a także wspólne szkolenie obronne przewidziane w planach szczebla centralnego i okręgowego. Planowanie użycia jednostek wojskowych rozmieszczonych na obszarze okręgu, w akcjach ratunkowych na rzecz poszkodowanych wojsk i ludności, przygotowywanie sił i środków do udziału w akcjach ratowniczych oraz likwidacji skutków awarii, katastrof i klęsk żywiołowych, w tym wywołanych atakami terrorystycznymi z użyciem środków chemicznych, biologicznych, radiologicznych i nuklearnych.

4. W zakresie koordynacji przedsięwzięć wykonywanych w ramach obowiązków państwa-gospodarza[190]: organizowanie i kierowanie realizacją zadań na rzecz sił sojuszniczych

[190] Wsparcie państwa-gospodarza (Host Nation Suport – HNS) – „cywilna i wojskowa pomoc świadczona w czasie pokoju, w sytuacjach kryzysowych i podczas konfliktów przez państwo, na którego terytorium prze-

przebywających lub przemieszczających się na obszarze okręgu, planowanie użycia podległych i przydzielonych sił i środków do wsparcia wojsk sojuszniczych oraz koordynowanie dostaw i usług dla tych wojsk, pozyskiwanie informacji o zasobach wojskowych i cywilnych możliwych do wykorzystania, a w szczególności o środkach materiałowych, infrastrukturze oraz usługach, aktualizacja danych o cywilnych i wojskowych zasobach obronnych obszaru okręgu wojskowego oraz przesyłanie ich do centralnej bazy danych, współpraca pomiędzy jednostkami organizacyjnymi podległymi i nadzorowanymi przez Ministra Obrony Narodowej a właściwymi terytorialnie organami administracji publicznej oraz przedsiębiorcami wykonującymi zadania obronne, współudział w procesie negocjacji porozumień dotyczących realizacji zadań wynikających z obowiązków państwa-gospodarza, a także zabezpieczenie transportu i ruchu wojsk własnych i sojuszniczych na obszarze okręgu oraz nadzorowanie gospodarki wojskowymi bocznicami kolejowymi.

5. W zakresie zapewnienia uzupełnienia potrzeb osobowych jednostek wojskowych: kierowanie całokształtem przedsięwzięć związanych z uzupełnieniem pokojowym jednostek wojskowych okręgu, kierowanie całokształtem prac związanych z planowaniem rozwoju oraz doskonaleniem struktur organizacyjnych podległych jednostek i instytucji wojskowych, wyposażaniem ich w uzbrojenie i sprzęt nowej generacji, a także dostosowaniem bazy szkoleniowej do nowych potrzeb. Określanie wymogów oraz potrzeb uzupełniania jednostek wojskowych żołnierzami zasadniczej służby wojskowej i żołnierzami rezerwy, stosownie do zadań związanych z utrzymywaniem przez jednostki wojskowe okręgu zdolności bojowej[191], wytyczanie kierunków działalności kadrowej w odniesieniu do żołnierzy zawodowych oraz pracowników wojska, a w szczególności w zakresie prawidłowego doboru i rozmieszczenia kadr, stosownie do potrzeb podległych dowództw i jednostek wojskowych, jak również wyznaczanie i zwalnianie ze stanowisk służbowych oraz mianowanie na wyższe stopnie wojskowe żołnierzy zgodnie z posiadanymi kompetencjami, koordynowanie pokojowego i mobilizacyjnego uzupełnienia oraz gromadzenia rezerw osobowych przeznaczonych na potrzeby

---

mieszczają się (także w tranzycie) lub są rozmieszczone i działają siły i organizacje NATO. Zakres realizowanych przedsięwzięć (pomocy) regulują zobowiązania wynikające z porozumień w ramach Sojuszu lub z dwustronnych bądź wielostronnych umów zawartych między państwem-gospodarzem oraz organizacją NATO (dowódcami NATO) i państwem/państwami wysyłającymi wojska [...]". Więcej zob.: W. Kitler, H. Szafran, *Potrzeby sił zbrojnych w zakresie wsparcia przez sektor cywilny*, [w:] *Obrona cywilna (niemilitarna) w obronie narodowej III RP*, red. W. Kitler, AON, Warszawa 2001. Dokumentem operacyjnym normującym całokształt problematyki związanej z zasadami funkcjonowania narodowego systemu realizacji zadań HNS, w tym miejsca i roli Sił Zbrojnych RP, jest *Doktryna wsparcia przez państwo-gospodarza (DD/4.5)*, sygn. Szt. Gen. 1587/2005, Warszawa 2005.

[191] To zadanie, w związku z profesjonalizacją armii, ulega zmianie.

jednostek oraz instytucji wojskowych okręgu, a także zabezpieczenia uzupełnienia mobilizacyjnego wynikającego z potrzeb jednostek organizacyjnych innego podporządkowania.

6. W zakresie współpracy z innymi organami i podmiotami w sprawach związanych z obronnością państwa: upowszechnianie problematyki patriotyczno-obronnej i popularyzowanie spraw obronności i wojska, promowanie wartości osobowych i zawodowych żołnierzy zwalnianych i zwolnionych z zawodowej służby wojskowej w ramach systemu rekonwersji kadr na obszarze zasięgu działania okręgu w celu pozyskiwania stanowisk pracy związanych z obronnością kraju. Określanie, w przypadku prowadzenia akcji humanitarnych i w sytuacjach kryzysowych, form współdziałania przy niesieniu pomocy poszkodowanym, wymiana doświadczeń oraz informacji rozpoznawczych o terenie, infrastrukturze, przeszkodach naturalnych i sztucznych, a także o warunkach hydrometeorologicznych. Prowadzenie prac w dziedzinie studiów i analiz obszaru operacyjnego zainteresowania, aktualizowanie bazy danych dotyczącej możliwości wykorzystania infrastruktury terenowej, sił i środków układu pozamilitarnego na potrzeb obronne, występowanie do organów administracji publicznej oraz organizacji pozarządowych o delegowanie przedstawicieli do udziału we wspólnych zamierzeniach szkoleniowych, kontrola podległych jednostek organizacyjnych w zakresie ich udziału w planowaniu przestrzennego zagospodarowania ze względu na potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa, jak również określanie kierunków realizacji zadań logistycznych na rzecz innych jednostek organizacyjnych będących na zaopatrzeniu jednostek i instytucji wojskowych okręgu.

Dowódcy okręgów wojskowych wykonują zadania z zakresu udziału oddziałów i poddziałów wojskowych w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, akcjach poszukiwawczych oraz ratowania życia ludzkiego, a także w oczyszczaniu terenów z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego oraz ich unieszkodliwianiu[192]. Na szczeblu okręgu wojskowego powoływana jest i uruchamiana Grupa Operacyjna, przeznaczona do kierowania, we współdziałaniu z wojewódzkimi zespołami reagowania kryzysowego, wojskami biorącymi udział w reagowaniu kryzysowym w strefie odpowiedzialności okręgu. W ramach współpracy z innymi organami i podmiotami w sprawach związanych z obronnością państwa do zadań dowódców okręgów wojskowych należy określanie, w przypadku prowadzenia akcji humanitarnych i w sytuacjach kryzysowych, form współdziałania przy niesieniu pomocy poszkodowanym, a także wymianę doświadczeń oraz informacji roz-

[192] Na szczeblu sił zbrojnych Szef Wojsk Inżynieryjnych jest merytorycznym koordynatorem działań Wojsk Lądowych w czasie akcji ratowniczych. W celu sprawnego kierowania udziałem tych wojsk w sytuacjach kryzysowych w Dowództwie Wojsk Lądowych powoływana jest Grupa Reagowania Kryzysowego.

poznawczych o terenie, infrastrukturze, przeszkodach naturalnych i sztucznych, a także o warunkach hydrometeorologicznych.

Do zadań dowódców okręgu wojskowego należy przede wszystkim planowanie, organizowanie oraz koordynowanie współpracy z terenowymi organami dowodzenia i jednostkami wojskowymi, a także z właściwymi organami administracji publicznej, formacjami obrony cywilnej i innymi służbami ratowniczymi, planowanie użycia jednostek wojskowych rozmieszczonych na obszarze okręgu w akcjach ratunkowych na rzecz poszkodowanych wojsk i ludności oraz przygotowanie sił i środków do udziału w akcjach ratowniczych, likwidacji skutków awarii technicznych i katastrof naturalnych, w tym wywołanych atakami terrorystycznymi z użyciem środków chemicznych, biologicznych, radiologicznych i nuklearnych[193].

Dowódcy OW są odpowiedzialni za zabezpieczenie mobilizacyjnego rozwinięcia wszystkich jednostek stacjonujących na administrowanym terenie bez względu na ich podporządkowanie czy przynależność funkcjonalną. Można zatem stwierdzić, że dowództwo OW jest „gospodarzem" rezerw mobilizacyjnych znajdujących się na podległym obszarze[194]. W związku z tym do zadań dowództwa OW należy: prowadzenie bilansu zasobów rezerw osobowych oraz sporządzanie analizy ich wykorzystania, analizowanie stanu zasobów środków transportowych i maszyn na administrowanym obszarze, określanie liczby stanowisk służbowych żołnierzy zawodowych, na które należy nadać przydziały mobilizacyjne żołnierzom zawodowym w ramach zalążków, terytorialne gromadzenie rezerw osobowych poprzez uwzględnianie w rozdzielnikach na szkolenie żołnierzy zasadniczej służby wojskowej potrzeb zgłaszanych przez WKU i WSzW w tym zakresie, koordynowanie uzupełnienia potrzeb mobilizacyjnych w zakresie środków transportowych (maszyn), w razie braku możliwości pełnego uzupełnienia potrzeb mobilizacyjnych przez dane WSzW, następuje wyznaczanie do realizacji zadań uzupełnieniowych innego WSzW na administrowanym obszarze. Sporządzanie raz w roku za wszystkie jednostki Wojsk Lądowych (w tym jednostki przewidziane do militaryzacji) zbiorczego zapotrzebowania na uzupełnienie statkami powietrznymi, statkami morskimi oraz taborem kolejowym z gospodarki narodowej[195] i przesłanie go do właściwej komórki Sztabu Generalnego WP, a po zakończeniu procesu planowania sporządzenie wyciągów z „Planu uzupełnienia potrzeb mobilizacyjnych jednostek wojskowych oraz jednostek prze-

---

[193] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 lutego 2004 r. *w sprawie utworzenia okręgów wojskowych oraz określenia ich siedzib i terytorialnego zasięgu działania* (DzU z 2004 r. nr 40, poz. 355).

[194] J. Wojnarowski, *Zadania organów administracji publicznej w zakresie uzupełniania Sił Zbrojnych RP*, WSO, Poznań 2001, s. 30.

[195] Dokładnie jest to: „Zapotrzebowanie na uzupełnienie jednostek wojskowych oraz jednostek przewidzianych do militaryzacji statkami powietrznymi, statkami morskimi oraz taborem kolejowym z gospodarki narodowej".

widzianych do militaryzacji statkami powietrznymi, statkami morskimi oraz taborem kolejowym z gospodarki narodowej" do podległych WSzW[196]. Zbieranie i przetwarzanie danych otrzymywanych z podległych WSzW dotyczących uzupełniania potrzeb mobilizacyjnych jednostek wojskowych, w tym podejmowanie decyzji o eksterytorialnym uzupełnieniu żołnierzami rezerwy, w przypadku gdy właściwe terytorialnie WSzW nie jest w stanie zaspokoić tych potrzeb.

Dowódcy okręgów wojskowych (oraz szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych) są kluczowymi organami administracji wojskowej uczestniczącymi w procesie HNS. Dowódcy okręgów wojskowych planują i koordynują realizację wsparcia wojskowego i cywilnego w czasie pokoju, podwyższonej gotowości obronnej państwa i w czasie wojny[197]. Do ich zasadniczych zadań należy m.in.: utrzymywanie punktów kontaktowych HNS i prowadzenie bieżącej współpracy w planowaniu wsparcia wojsk sojuszniczych z Centralnym Punktem Kontaktowym HNS, organizowanie wydzielania infrastruktury dla sił sojuszniczych na potrzeby realizacji uzgodnionych świadczeń, planowanie wsparcia w zakresie potrzeb umożliwiających funkcjonowanie sił sojuszniczych uczestniczących w operacji NATO na terytorium kraju w zakresie dostaw środków materiałowych, żywienia, zakwaterowania, pomocy medycznej itp., a także wskazywanie im możliwych źródeł zaopatrywania, uzgadnianie i koordynowanie planowania i realizacji zadań z innymi rodzajami sił zbrojnych i pozamilitarnymi ogniwami obronnymi, pozyskiwanie informacji, prowadzenie i uaktualnianie bazy danych o możliwościach udzielenia wsparcia siłom sojuszniczym biorącym udział w operacjach, prowadzenie działalności prewencyjnej, zapewniającej siłom sojuszniczym bezpieczeństwo oraz ochronę przed działalnością dywersyjno-sabotażową i penetracją, wsparcie w zakresie transportu[198], udostępnianie siłom sojuszniczym informacji o wymaganiach administracji rządowej i samorządowej, dotyczących obowiązującego prawa, spraw porządkowych, ochrony środowiska itp. niezbędnych do prowadzenia operacji – zgodnie z prawem i wymogami państwa-gospodarza.

---

[196] Plan ten aktualnie wykonywany jest przez ZOiU (P-1) Sztabu Generalnego WP we współpracy z zainteresowanymi ministerstwami oraz organami nadzorczymi.

[197] Jest to poziom operacyjny realizacji zadań w ramach HNS.

[198] W tym: udział w organizacji i koordynacji przyjęcia sił sojuszniczych na lądowych i morskich przejściach granicznych oraz w portach lotniczych i na lotniskach, a także zapewnienie możliwości wykorzystania wydzielonej sieci transportowej do przemieszczania sił i środków wojsk sojuszniczych z punktów przyjęcia do rejonów wykonywania zadań.

3.3. Szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych

W myśl § 1 rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 16 maja 2002 roku w sprawie utworzenia oraz ustalenia siedzib i terytorialnego zasięgu działania wojewódzkich sztabów wojskowych i wojskowych komend uzupełnień[199], tworzy się następujące wojewódzkie sztaby wojskowe oraz ustala ich siedziby i terytorialny zasiąg działania:

1. Wojewódzki Sztab Wojskowy we Wrocławiu, dla województwa dolnośląskiego.
2. Wojewódzki Sztab Wojskowy w Bydgoszczy, dla województwa kujawsko-pomorskiego.
3. Wojewódzki Sztab Wojskowy w Lublinie, dla województwa lubelskiego.
4. Wojewódzki Sztab Wojskowy w Zielonej Górze, dla województwa lubuskiego.
5. Wojewódzki Sztab Wojskowy w Łodzi, dla województwa łódzkiego.
6. Wojewódzki Sztab Wojskowy w Krakowie, dla województwa małopolskiego.
7. Wojewódzki Sztab Wojskowy w Warszawie, dla województwa mazowieckiego.
8. Wojewódzki Sztab Wojskowy w Opolu, dla województwa opolskiego.
9. Wojewódzki Sztab Wojskowy w Rzeszowie, dla województwa podkarpackiego.
10. Wojewódzki Sztab Wojskowy w Białymstoku, dla województwa podlaskiego.
11. Wojewódzki Sztab Wojskowy w Gdańsku, dla województwa pomorskiego.
12. Wojewódzki Sztab Wojskowy w Katowicach, dla województwa śląskiego.
13. Wojewódzki Sztab Wojskowy w Kielcach, dla województwa świętokrzyskiego.
14. Wojewódzki Sztab Wojskowy w Olsztynie, dla województwa warmińsko-mazurskiego.
15. Wojewódzki Sztab Wojskowy w Poznaniu, dla województwa wielkopolskiego.
16. Wojewódzki Sztab Wojskowy w Szczecinie, dla województwa zachodniopomorskiego.

Zgodnie z art. 14. ust 3 ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych (szefowie WSzW) wykonują zadania z zakresu:

– organu wyższego stopnia w stosunku do wojskowych komendantów uzupełnień (w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 roku – Kodeks postępowania administracyjnego[200];

– zapewnienia operacyjnego i mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych;

---

[199] DzU z 2002 r. nr 73, poz. 670.

[200] Zgodnie z art. 17 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego* (DzU z 2000 r. nr 98, poz. 1071 z późn. zm.).

– koordynacji użycia oddziałów i pododdziałów wojskowych w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, akcjach poszukiwawczych oraz ratowania życia ludzkiego;

– gromadzenia informacji na potrzeby realizacji przedsięwzięć wykonywanych w ramach obowiązków państwa-gospodarza;

– zapewnienia uzupełnienia potrzeb osobowych jednostek wojskowych;

– planowania wykorzystania sił układu pozamilitarnego na potrzeby obronne;

– administracji rezerw osobowych i świadczeń na rzecz obrony;

– udziału w planowaniu przestrzennego zagospodarowania, ze względu na potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa;

– współpracy z innymi organami i podmiotami w sprawach związanych z obronnością państwa.

Zadania szefa WSzW wynikające z przywołanej ustawy można podzielić na dwie grupy. Pierwszą grupę stanowią zadania dotyczące administrowania rezerwami osobowymi, druga grupa zadań wynika z właściwości rzeczowej w zakresie spraw operacyjno-obronnych.

Zadania dotyczące administrowania rezerwami osobowymi polegają na: administrowaniu zasobami rezerw osobowych i zasobami przedmiotów świadczeń osobistych i rzeczowych na rzecz Sił Zbrojnych RP, znajdujących się w ewidencji podległych wojskowych komend uzupełnień, jak również wykorzystanie tych zasobów dla potrzeb uzupełniania wojsk, współdziałaniu z wojewodą w czasie „P" w zakresie przygotowania i przeprowadzenia kwalifikacji wojskowej na administrowanym terenie, a także współdziałaniu w tym zakresie z organami administracji rządowej i organami samorządu terytorialnego. Do omawianych zadań należy także: wydawanie ostatecznych decyzji administracyjnych w drugiej instancji, w trybie odwoławczym, od decyzji wydawanych przez wojskowego komendanta uzupełnień, planowaniu i organizowaniu uzupełnienia jednostek wojskowych żołnierzami oraz przekazywanie wojskowym komendom uzupełnień stosownych zadań w tym zakresie, a także współpraca w zakresie spraw obronnych z przedstawicielami jednostek wojskowych, organami administracji publicznej, innymi organami i instytucjami państwowymi, podmiotami gospodarczymi oraz ze stowarzyszeniami społecznymi bezpośrednio związanymi z obronnością państwa.

Do zadań szefa WSzW stanowiących właściwość rzeczową w zakresie spraw operacyjno-obronnych należą: organizowanie i koordynowanie przedsięwzięć związanych z przygotowaniem wojewódzkiego sztabu wojskowego (podległych jednostek wojskowych w czasie „W"), organów i instytucji do obrony na obszarze województwa oraz zabezpieczenia mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych, uczestniczenie w realizacji przygotowań

obronnych w województwie, a w tym w organizacji i prowadzeniu ćwiczeń z udziałem jednostek sił zbrojnych i pozamilitarnych ogniw obronnych. Koordynowanie planowania wykorzystania potencjału pozamilitarnego ogniw obronnych województwa do wsparcia i zabezpieczenia działań bojowych sił zbrojnych, zapewnienie uwzględniania w zagospodarowaniu przestrzennym województwa potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa w obszarze odpowiedzialności wojewódzkiego sztabu wojskowego, a także koordynacja użycia jednostek organizacyjnych sił zbrojnych w zakresie przeciwdziałania skutkom sytuacji kryzysowych o charakterze militarnym i niemilitarnym na terenie administrowanego województwa.

Szef WSzW, jako terenowy organ wykonawczy Ministra Obrony Narodowej i rządowej administracji niezespolonej, realizuje wymienione zadania poprzez wykonywanie następujących obowiązków:

W zakresie administrowania rezerwami osobowymi i świadczeniami na rzecz obrony: współdziałanie z wojewodą w sprawach planowania i przeprowadzania kwalifikacji wojskowej, planowanie i nadzór nad realizacją przez wojskowe komendy uzupełnień zadań pokojowego uzupełnienia potrzeb osobowych jednostek wojskowych oraz formacji uzbrojonych niewchodzących w skład sił zbrojnych poborowymi, wykonywanie zadań związanych z administrowaniem rezerwami osobowymi dla celów powszechnego obowiązku obrony, nadzorowanie nadawania przydziałów mobilizacyjnych, pracowniczych przydziałów mobilizacyjnych i przydziałów organizacyjno-mobilizacyjnych oraz mobilizacyjnego i wojennego uzupełniania jednostek wojskowych stanem osobowym z zasobów rezerw osobowych, sporządzanie analiz wykorzystania zasobów rezerw osobowych na uzupełnienie mobilizacyjne i wojenne jednostek wojskowych, koordynowanie prac związanych z planowaniem przez wojskowe komendy uzupełnień świadczeń osobistych i rzeczowych na potrzeby jednostek wojskowych, planowanie i nadzorowanie uzupełniania jednostek wojskowych środkami transportowymi i maszynami pobieranymi z gospodarki narodowej, prowadzenie bilansu i sporządzanie analiz wykorzystywania zasobów środków transportowych i maszyn znajdujących się w gospodarce narodowej, a także zarządzanie odtwarzania ewidencji wojskowej osób podlegających powszechnemu obowiązkowi służby wojskowej;

W zakresie organu wyższego stopnia w stosunku do wojskowych komendantów uzupełnień – wydawanie ostatecznych decyzji administracyjne w drugiej instancji w trybie odwoławczym, od decyzji wydanych przez wojskowego komendanta uzupełnień w sprawach: powoływania do czynnej służby wojskowej, udzielania odroczeń czynnej służby wojskowej, wzywania w sprawach powszechnego obowiązku obrony, wydawania zaświadczeń, nadawania przydziałów mobilizacyjnych, nadawania pracowniczych przydziałów mobilizacyjnych,

reklamowania od obowiązku czynnej służby wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny, udzielania zezwoleń na wyjazd i pobyt za granicą.

W zakresie zapewnienia operacyjnego i mobilizacyjnego rozwinięcia jednostki wojskowej: organizowanie i koordynowanie przedsięwzięć związanych z przygotowaniem wojewódzkiego sztabu wojskowego oraz podległych wojskowych komend uzupełnień do zapewnienia procesu ich mobilizacyjnego rozwinięcia, nadzorowanie procesu uzupełniania potrzeb mobilizacyjnych jednostek wojskowych powierzonych mu do takiego zabezpieczenia w toku mobilizacyjnego rozwinięcia, utrzymanie stałej gotowości bojowej wojewódzkiego sztabu wojskowego oraz podległych wojskowych komend uzupełnień, ustalanie głównych czynności zapewniających sprawne wykonanie zadań w zakresie osiągania wyższych stanów gotowości bojowej oraz kontrolowaniu i dokonywanie okresowych ich analiz.

Do obowiązków Szefa WSzW należy także podejmowanie przedsięwzięć ***w zakresie utrzymywania współpracy w sprawach związanych z obronnością państwa z następującymi organami i podmiotami***: jednostkami wojskowymi, terenowymi organami administracji publicznej, organizacjami społecznymi i kombatanckimi, żołnierzami rezerwy i przedsiębiorcami, sprzyjającej wspieraniu wojska w realizacji jego zadań oraz utrzymywaniu więzi ze społeczeństwem, jednostkami Aeroklubu Polskiego i podmiotami przekazującymi samoloty (śmigłowce) lub jednostki taboru pływającego dla Sił Zbrojnych RP w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny, a także przedsiębiorcami o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym w sprawie utrzymania i wykorzystania rezerw paliw płynnych.

W zakresie planowania wykorzystywania sił układu pozamilitarnego na potrzeby obronne: koordynowanie planów wykorzystania potencjału pozamilitarnych ogniw obronnych województwa do wsparcia i zabezpieczenia działań bojowych sił zbrojnych; uczestnictwo w realizacji przygotowań obronnych na terenie województwa oraz uczestniczenie w organizacji i prowadzeniu ćwiczeń kompleksowych z udziałem jednostek wojskowych sił zbrojnych i układem pozamilitarnym.

W zakresie koordynowania użycia oddziałów i pododdziałów wojskowych w zwalczaniu klęsk żywiołowych: współdziałanie z wojewodą w planowaniu i koordynowaniu udziału wydzielonych jednostek Sił Zbrojnych RP w akcjach ratowniczych oraz przeciwdziałaniu i usuwaniu skutków katastrof i klęsk żywiołowych, współdziałanie z wojewodą i dowódcami jednostek wojskowych w planowaniu i organizowaniu przedsięwzięć logistycznych pozamilitarnych ogniw obronnych na rzecz jednostek wojskowych przegrupowujących się przez obszar województwa lub prowadzących na nim działania bojowe, współdziałanie z wojewodą

w planowaniu przedsięwzięć z zakresu ochrony ludności województwa, w tym ewakuacji rodzin kadry zawodowej i pracowników.

W zakresie planowania osiągania WSGB[201]: opracowanie i aktualizacja „Planu działania WSzW w czasie osiągania WSGB i zabezpieczenia mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych" oraz dokumentacji gotowości bojowej i mobilizacyjnego rozwinięcia podległych instytucji wojskowych, opracowanie i doskonalenie systemu alarmowania i powiadamiania, udział w kontrolach osiągania wyższych stanów gotowości bojowej w podległych instytucjach wojskowych, planowanie i realizacja szkolenia kadry z problematyki gotowości bojowej, w tym szczególnie zadań służb dyżurnych w zabezpieczeniu osiągania WSGB, współudział w opracowaniu i utrzymaniu w aktualności dokumentacji służb dyżurnych dotyczącej gotowości bojowej.

W zakresie organizacji współdziałania: planowanie przedsięwzięć i zabezpieczenie organizacji współdziałania WSzW z wojskami operacyjnymi, sojuszniczymi oraz siłami układu pozamilitarnego na obszarze województwa w czasie realizacji zadań pokojowych oraz na czas „W", utrzymywanie stałych kontaktów z organami administracji publicznej oraz koordynowanie działań realizowanych na rzecz obronności województwa, współpraca z organizacjami kombatanckimi, pozamilitarnymi, młodzieżowymi, posłami i senatorami administrowanego województwa w realizacji zadań leżących w sferze ich zainteresowania oraz reprezentowanie interesów wojska w kontaktach ze środowiskiem cywilnym.

W zakresie reagowania kryzysowego: utrzymanie gotowości i zdolności do uruchomienia Grupy Operacyjnej WSzW, utrzymywanie stałego kontaktu z przedstawicielami układu pozamilitarnego w celu pozyskiwania bieżącej informacji o zagrożeniach i sytuacji kryzysowej na obszarze województwa, stałe zbieranie danych o sytuacji, dokonywanie analiz i wstępnych ocen napływających informacji oraz niezbędnych kalkulacji dotyczących korekty sposobu działania, użycia posiadanych sił i środków oraz wydzielonych wojsk OW, zbieranie i aktualizacja danych o stanie gotowości sił i środków WSzW i POW przewidywanych do użycia, a także zabezpieczenie mobilizacyjnego rozwinięcia sił wydzielonych do użycia w sytuacji kryzysowej.

W zakresie koordynowania siłami i środkami WSzW wydzielonymi do udziału w sytuacji kryzysowej: przygotowanie wniosków, kalkulacji i propozycji niezbędnych do podjęcia

---

[201] Wyższe stany gotowości bojowej (WSGB), wprowadzane w siłach zbrojnych odpowiednio do stopnia i skali zagrożenia bezpieczeństwa państwa, umożliwiają elastyczne, stopniowe, mobilizacyjne rozwinięcie sił zbrojnych (wojsk) i osiągnięcie pełnej gotowości bojowej. W systemie gotowości bojowej sił zbrojnych wyższymi stanami są: stan podwyższonej gotowości bojowej (Pd GB), stan gotowości bojowej zagrożenia wojennego (GB ZW), stan pełnej gotowości bojowej (Pł GB). B. Balcerowicz, op. cit., s. 162.

decyzji o użyciu wydzielonych sił, przekazywanie zadań i zarządzeń dowódcy OW i szefa WSzW do podległych WKU oraz koordynacja działań sił i środków wydzielonych do udziału w akcjach kryzysowych.

W zakresie planowania, organizacji i realizacji przedsięwzięć operacyjno-obronnych: udział w opracowaniu dokumentacji operacyjno-obronnego przygotowania obszaru odpowiedzialności oraz uzgadnianie treści dokumentów z zainteresowanymi instytucjami wojskowymi oraz jednostkami i instytucjami układu pozamilitarnego, planowanie użycia podległych i przydzielonych sił do działań bojowych na obszarze województwa oraz obrony i ochrony obiektów wojskowych i gospodarki narodowej, współuczestniczenie w opracowaniu planów, decyzji, rozkazów i innych dokumentów wykonawczych do zabezpieczenia operacyjnego rozwinięcia i działań bojowych wojsk oraz działań ratowniczych prowadzonych na obszarze województwa, gromadzenie informacji i ocena potencjalnych zagrożeń na obszarze odpowiedzialności WSzW, systematyczne zbieranie, analizowanie i ocena danych o potencjale i możliwości sił militarnych i ogniw obronnych układu pozamilitarnego na obszarze województwa, planowanie udziału pozamilitarnych ogniw obronnych w realizacji świadczeń na rzecz sił zbrojnych oraz obronnego przygotowania administrowanego obszaru, koordynowanie planowania wykorzystania pozamilitarnych ogniw obronnych województwa do wsparcia i zabezpieczenia działań bojowych wojsk operacyjnych i sojuszniczych, ustalanie zasadniczych zadań i problematyki szkolenia operacyjno-taktycznego do ćwiczeń i treningów sztabowych w WSzW wraz z podległymi instytucjami wojskowymi oraz współdziałającymi ogniwami układu pozamilitarnego.

W zakresie organizacji dowodzenia: przygotowanie WSzW do realizacji zadań wynikających z wojennego systemu dowodzenia i utrzymanie warunków do jego funkcjonowania w stałym i zapasowym miejscu pracy (ZMP), wdrażanie w WSzW znajomości wprowadzanych przez przełożonych oraz opracowywanych własnych dokumentów bojowych i dokumentów dowodzenia, organizacja służb dyżurnych w WSzW i podległych instytucjach wojskowych oraz nadzór nad ich funkcjonowaniem, a także znajomość funkcjonujących w rejonie odpowiedzialności systemów łączności pod względem ich wykorzystania na potrzeby obrony.

W zakresie planowania i realizacji szkolenia oraz organizacji współdziałania logistycznego: planowanie i organizowanie szkolenia z problematyki zabezpieczenia logistycznego wojsk oraz nadzór i pomoc merytoryczna w szkoleniu prowadzonym w podległych instytucjach wojskowych, planowanie i podejmowanie przedsięwzięć w zakresie działalności profilaktycznej, utrzymywanie współpracy z układem pozamilitarnym w zakresie pozyskiwania informacji dotyczących infrastruktury logistycznej województwa (mocy wytwórczych, pro-

dukcyjnych, remontowych, miejsc rozmieszczenia urządzeń logistycznych, tj. składów, magazynów, warsztatów, pralni, łaźni, stacji paliw, rurociągów, szpitali, przychodni, posiadanie planów obiektów przeznaczonych do zakwaterowania wojska itp.), utrzymywanie współpracy z właściwymi jednostkami wojskowymi w zakresie planowania zabezpieczenia logistycznego WSzW oraz podległych instytucji wojskowych, współpraca z właściwymi branżowo wydziałami urzędu wojewódzkiego.

W zakresie działalności kontrolnej i rozliczeniowej w obszarze logistyki: udział w nadzorach, kontrolach i okresowych rozliczeniach prowadzonych przez szefa WSzW, sprawowanie nadzoru nad realizacją przedsięwzięć logistycznych w podległych instytucjach wojskowych oraz nad właściwym przechowywaniem, magazynowaniem, konserwacją zabezpieczeniem mienia i sprzętu, ze szczególnym uwzględnieniem zabezpieczenia broni i sprzętu uzbrojenia, nadzór nad racjonalnym wykorzystaniem przydzielonych limitów środków materiałowych i finansowych oraz dokonywanie okresowych analiz ich zużycia wykorzystania.

W zakresie gromadzenia informacji na potrzeby realizacji przedsięwzięć wykonywanych w ramach państwa-gospodarza, w tym współdziałanie z: wojewodą w planowaniu przedsięwzięć obronnych, w tym z zakresu wsparcia państwa-gospodarza, dowódcą okręgu wojskowego w zakresie dotyczącym zabezpieczenia funkcji państwa-gospodarza na terenie województwa. Do zasadniczych obszarów działania szefa WSzW w obrębie przedsięwzięć w ramach Host Nation Suport – HNS (wsparcie przez państwo-gospodarza) jest: zabezpieczenie bojowe i zabezpieczenie swobody ruchu, zabezpieczenie logistyczne, kierowanie ruchem wojsk oraz wsparcie administracyjne. W zakresie działalności logistycznej w ramach HNS zadania szefa WSzW obejmują trzy etapy:

– etap I – przygotowania systemu HNS obszaru odpowiedzialności WSzW i poszczególnych WKU do przyjęcia sił sojuszniczych, realizowany jest w sposób ciągły podczas bieżącej działalności służbowej i kończy się w momencie włączenia terenowych organów administracji wojskowej w proces planowania HNS konkretnej operacji (ćwiczenia);

– etap II – planowania HNS, rozpoczyna się z chwilą przesłania przez oddział zabezpieczenia funkcji państwa-gospodarza logistyki OW do WSzW dokumentów planistycznych w zakresie HNS. Etap ten kończy się z chwilą przybycia wojsk sojuszniczych w obszar odpowiedzialności WSzW (i WKU). W tym etapie zasadnicza działalność WSzW (i WKU) ukierunkowana jest na zbilansowanie możliwości wsparcia wojsk sojuszniczych, udzielenie odpowiedzi na zestawienie potrzeb i przesłanie ich poprzez oddział zabezpieczenia funkcji państwa-gospodarza logistyki OW do dowódców jednostek państw sojuszniczych;

– etap III – realizacji wsparcia, trwa od przybycia wojsk sojuszniczych do czasu opuszczenia przez nie obszaru odpowiedzialności WSzW lub obszaru odpowiedzialności WKU[202].

Wojewódzkie sztaby wojskowe odgrywają również istotną rolę w procesie rozliczenia szkód wyrządzonych przez wojska sojusznicze na obszarze odpowiedzialności. W tym celu rozkazem szefa WSzW powołana jest komisja do szacowania i likwidacji szkód.

W zakresie zagospodarowania przestrzennego[203] do zadań szefów WSzW należy uczestniczenie w planowaniu zagospodarowania przestrzennego, ze względu na potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa, w tym głównie opiniowanie projektów planów przestrzennego zagospodarowania oraz wniosków i innych dokumentów z zakresu przeznaczenia terenów, w obszarze odpowiedzialności wojewódzkiego sztabu wojskowego, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb sił zbrojnych, a także w razie potrzeby zgłaszanie protestów w tych sprawach. Wojewódzki sztab wojskowy wydaje opinie, uzgadnia projekty, zgłasza wnioski nie tylko do terenu sąsiadującego z terenem zarządzanym przez Ministerstwo Obrony Narodowej, lecz do każdej nieruchomości znajdującej się w obszarze odpowiedzialności. Natomiast w odniesieniu do terenów zamkniętych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego ustala się tylko granice tych terenów oraz granice ich stref ochronnych. W strefach ochronnych ustala się ograniczenia w zagospodarowaniu i korzystaniu z terenów, w tym zakaz zabudowy.

Do realizacji powyższych zadań szef WSzW dysponuje sztabem, w skład którego wchodzą: kierownictwo (zastępca szefa WSzW, pełnomocnik ds. rekonwersji, sekretarz), wydział operacyjny (sekcja operacyjna, sekcja logistyki, ośrodek analizy skażeń), wydział mobilizacji i uzupełnień (sekcja poboru i uzupełnień, sekcja planowania mobilizacyjnego i admini-

---

[202] Szczególna rola przypada w zakresie prowadzenia uzgodnień i współdziałania z cywilnymi ogniwami realizującymi zadania HNS (organy administracji rządowej i samorządowej) oraz z podmiotami gospodarczymi na obszarze odpowiedzialności WSzW i poszczególnych WKU. W ramach HNS, WSzW i WKU współdziałają między innymi z: organami administracji rządowej, terenowymi jednostkami służb podległych MSWiA (komendy wojewódzkie i komendy powiatowe Policji i Państwowej Straży Pożarnej, Oddział Straży Granicznej) oraz Ministerstwu Finansów (Służba Celna), organami administracji samorządowej (urząd marszałkowski, starostwa powiatowe), innymi instytucjami rządowej administracji specjalnej (np. oddziały Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad), podmiotami gospodarczymi realizującymi zadania na rzecz wojsk sojuszniczych.

[203] Akty prawne w zakresie zagospodarowania przestrzennego: ustawa z dnia 27 marca 2003 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (DzU z 2003 r. nr 80, poz. 717 z późn. zm.), ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – *Prawo budowlane* (DzU z 1994 r. nr 89, poz. 414 z późn. zm), ustawa z dnia 17 maja 1989 r. *Prawo geodezyjne i kartograficzne* (DzU z 1989 r. nr 30, poz. 163 z późn. zm.), rozporządzenie MON z dnia 31 marca 2004 r. *w sprawie wojewódzkich sztabów wojskowych i wojskowych komend uzupełnień* (DzU z 2004 r. nr 66, poz. 612 i 613), rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 7 maja 2004 r. *w sprawie sposobu uwzględniania w zagospodarowaniu przestrzennym potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa* (DzU z 2004 r. nr 125, poz. 1309), rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 2004 r. *w sprawie określenia rodzajów nieruchomości uznawanych za niezbędne na cele obronności i bezpieczeństwa państwa* (DzU z 2004 r. nr 207, poz. 2107).

strowania rezerw), wydział prawny, sekcja kadr, sekcja łączności i informatyki, pion ochrony informacji niejawnych (kancelaria tajna, kancelaria jawna) i pion głównego księgowego[204].

Pion głównego księgowego realizuje zadania w zakresie dotyczącym: prowadzenie rachunkowości WSzW (jako dysponenta środków budżetowych państwa trzeciego stopnia), przygotowanie projektu oraz zapewnienie aktualizacji, dokonywanie wstępnej kontroli zgodności operacji gospodarczych i finansowych z planem finansowym, wykonywanie dyspozycji środkami pieniężnymi w zakresie obsługi wojewódzkiego sztabu wojskowego i jednostek pozostających na zaopatrzeniu finansowym, udział w planowaniu budżetowym w zakresie ustalonym przez dysponenta środków budżetu państwa drugiego stopnia, terminowe sporządzanie projektów planów finansowych: jednostki budżetowej; środków specjalnych; uzgadnianie wewnętrznych planów rzeczowych i rzeczowo-finansowych, sporządzanych przez komórki wewnętrzne WSzW; przygotowywanie wniosków lub propozycji dotyczących zmian układu wykonawczego budżetu WSzW; terminowe i rzetelne sporządzanie sprawozdań wynikających z przepisów o sprawozdawczości budżetowej, rachunkowości, ewidencji mienia Skarbu Państwa, statystyce państwowej, resortowych i innych, w tym wewnętrznych wynikach kontroli z zakresu działania WSzW; wykonywanie obrachunku uposażeń i wynagrodzeń; dokonywanie rozliczeń z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, urzędami skarbowymi oraz urzędami administracji publicznej, z tytułu obciążeń publicznoprawnych i z innych tytułów wynikających z funkcji płatnika; przyjmowanie i prowadzenie ewidencji depozytów wartościowych przyjętych przez WSzW na przechowanie; gospodarowanie drukami wartościowymi i ścisłego zarachowania; przygotowywanie projektów decyzji administracyjnych w sprawie umorzenia należności państwowych; wydawanie opinii w zakresie gospodarki finansowej i rachunkowości, świadczeń pieniężnych wynikających ze stosunku służbowego i stosunku pracy oraz rozpatrywanie i przedstawianie szefowi WSzW propozycji odpowiedzi w sprawie skarg i wniosków dotyczących tych spraw; naliczanie i prowadzenie ewidencji, tworzonych na szczeblu WSzW funduszy nagród i zapomóg; opracowywanie planu (programu) wydawania należności finansowo-materialnych na czas kryzysu i wojny.

Za ochronę informacji niejawnych, które są wytwarzane, przetwarzane, przekazywane lub przechowywane w wojewódzkim sztabie wojskowym, odpowiada szef WSzW. Natomiast za przestrzeganie przepisów o ochronie informacji niejawnych w WSzW odpowiada pełno-

---

[204] W myśl przepisu § 7 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 31 marca 2004 r. *w sprawie wojewódzkich sztabów wojskowych i wojskowych komend uzupełnień* (DzU z 2004 r. nr 66, poz.613), strukturę organizacyjną wojewódzkiego sztabu wojskowego tworzą: wydział operacyjny, wydział mobilizacji i uzupełnień, sekcja kadr, sekcja łączności i informatyki. W wojewódzkich sztabach wojskowych Katowice i Warszawa, w strukturze organizacyjnej występuje dodatkowo wydział prawny.

mocnik ds. ochrony informacji niejawnych oraz podległy mu pion ochrony. W związku z tym pion ochrony informacji niejawnych realizuje następujące zadania: zapewnienie ochrony informacji niejawnych, w tym ochrony fizycznej WSzW, zapewnienie ochrony systemów i sieci teleinformatycznej, w których są wytwarzane, przetwarzane, przechowywane lub przekazywane informacje niejawne, kontrola ochrony informacji niejawnych oraz przestrzeganie przepisów o ochronie tych informacji, okresowa kontrola ewidencji, materiałów i obiegu dokumentów, opracowanie planu ochrony informacji niejawnych w WSzW i nadzorowanie jego realizacji, szkolenie pracowników w zakresie ochrony informacji niejawnych.

Wydział prawny realizuje zadania dotyczące: obsługi bieżącej WSzW, działalności szefa WSzW jako organu II instancji oraz działalności szefa WSzW jako organu rentowego. Do zadań obejmujących bieżącą obsługę WSzW należą: wydawanie (na żądanie szefa wojewódzkiego sztabu wojskowego i innych osób funkcyjnych) opinii prawnych, informacji i wyjaśnień w świetle obowiązujących przepisów prawa i orzecznictwa sądowego, opiniowanie pod względem prawnym wydawanych rozkazów i wytycznych oraz dokumentów kompetencyjnych szefa wojewódzkiego sztabu wojskowego, zapoznanie osób funkcyjnych wojewódzkiego sztabu wojskowego i podległych wojskowych komend uzupełnień z obowiązującymi aktami prawnymi, udzielanie porad prawnych na wniosek szefa WSzW i instytucji podległych, opiniowanie umów cywilnoprawnych, z którymi wiążą się zobowiązania finansowe, udzielanie pomocy prawnej osobom prowadzącym postępowania wyjaśniające w sprawach szkód w mieniu wojskowym oraz w sprawach związanych z naruszeniem dyscypliny wojskowej i dyscypliny pracy, sprawowanie zastępstwa procesowego szefa WSzW przed sądami powszechnym.

W zakresie działalności szefa WSzW jako organu II instancji wydział prawny realizuje następujące zadania: udzielanie pomocy w zagadnieniach prawnych przy rozpatrywaniu podań, skarg, wniosków oraz środków odwoławczych, uzgadnianie pod względem prawnym decyzji szefa WSzW wydawanych w II instancji w sprawach dotyczących powszechnego obowiązku obrony, uzgadnianie pod względem prawnym postanowień szefa WSzW wydawanych w II instancji w sprawach dotyczących wydawania zaświadczeń, przygotowywanie odpowiedzi na skargi wniesione na decyzje i postanowienia szefa WSzW oraz sprawowanie zastępstwa procesowego przed wojewódzkimi sądami administracyjnymi i NSA, przygotowywanie projektów decyzji administracyjnych w trybach nadzwyczajnych postępowania administracyjnego (wznowienie postępowania, stwierdzenie nieważności decyzji itd.).

W zakresie działalności szefa WSzW jako organu rentowego wydział realizuje: prowadzenie postępowań odszkodowawczych w razie wypadków i chorób pozostających w związku

ze służbą wojskową, przygotowywanie odpowiedzi na odwołania oraz sprawowanie zastępstwa procesowego przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych, udzielanie informacji i wyjaśnień nieetatowym inspektorom bhp – jednostek instytucji wojskowych w zakresie kompletowania i przesyłania do WSzW dokumentacji powypadkowej, wypłacanie rent, wypłacanie odszkodowań powypadkowych.

Zadania sekcji łączności i informatyki obejmują: planowanie oraz organizowanie systemu dowodzenia, powiadamiania i alarmowania WSzW, utrzymywanie w stałej gotowości do działania systemów łączności i teleinformatycznych zapewniających sprawne kierowanie podległymi instytucjami oraz współdziałanie z ogniwami układu pozamilitarnego, planowanie wyposażania, nadzór nad eksploatacją, stanem technicznym i modernizacją sprzętu łączności i informatyki w WSzW oraz podległych instytucjach, prowadzenie racjonalnej gospodarki materiałowej sprzętu łączności i informatyki będącego na wyposażeniu wojewódzkiego sztabu wojskowego, zabezpieczanie przedsięwzięć szkoleniowych, mobilizacyjnych i obronnych w zakresie łączności i informatyki, sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem prawidłowych zasad pracy na środkach łączności i informatyki, przygotowywanie warunków technicznych zapewniających bezpieczne przetwarzanie danych oraz ochronę systemów teleinformatycznych, współpracę z szefami garnizonowych węzłów łączności w zakresie zabezpieczenia systemu łączności między wojewódzkim sztabem wojskowym a jednostkami i instytucjami wojskowymi podległymi i podporządkowanymi szefowi WSzW, współpracę z wojskowymi komendantami uzupełnień w zakresie organizacji i utrzymywania w ciągłej gotowości do działania systemów łączności oraz systemów teleinformatycznych, a także współpracę z pełnomocnikiem ds. ochrony informacji niejawnych w zakresie planowania i organizowania przedsięwzięć szkoleniowych i technicznych związanych z bezpieczeństwem teleinformatycznym.

Sekcja personalna wojewódzkiego sztabu wojskowego wykonuje zadania w zakresie działalności personalnej oraz ewidencyjno-sprawozdawczej. W zakresie działalności personalnej: dokonuje określenia w WSzW oraz instytucjach wojskowych podległych podporządkowanych szefowi wojewódzkiego sztabu wojskowego potrzeb kadrowych, przygotowuje opiniowanie kadry zawodowej oraz koordynuje zadania w tym zakresie, opracowuje wnioski oraz wykazy w sprawie mianowań, odznaczeń i wyróżnień oraz sprawdza pod względem merytorycznym wnioski i wykazy nadesłane przez podległe i podporządkowane szefowi jednostki i instytucje wojskowe, prowadzi karty wyróżnień żołnierzy zawodowych wojewódzkiego sztabu wojskowego, koordynuje przedsięwzięcia wynikające z planu kierowania na kursy i przeszkolenia specjalistyczne kadry i pracowników wojska, przygotowuje i przedsta-

wia do akceptacji szefa WSzW dokumentację dotyczącą powołań do zawodowej służby wojskowej pełnionej, jako służba kontraktowa w jednostkach organizacyjnych podległych podporządkowanych szefowi WSzW, opracowuje i sprawuje nadzór nad realizacją planu urlopów kadry i pracowników wojska WSzW oraz kierowniczej kadry instytucji wojskowych podległych i podporządkowanych, przygotowuje i organizuje uroczystości związane z pożegnaniem kadry zawodowej odchodzącej do rezerwy.

Realizacja zadań dotyczących działalności ewidencyjno-sprawozdawczej obejmuje: prowadzenie dokumentacji kadrowej i personalnej żołnierzy zawodowych i pracowników WSzW oraz sprawowanie nadzoru nad jej prowadzeniem w jednostkach i instytucjach wojskowych podległych i podporządkowanych szefowi wojewódzkiego sztabu wojskowego, sporządzanie meldunków i sprawozdań z działalności kadrowej, prowadzenie oraz uaktualnianie danych niezbędnych do sporządzania meldunków z wykorzystaniem systemów informatycznych wspomagających działalność organizacyjno-etatową i kadrową, bieżąca aktualizacja zakresu działania wojewódzkiego sztabu wojskowego i innych dokumentów etatowych i kompetencyjnych oraz regulaminu pracy pracownikowi nadzorowanie opracowywania zakresów obowiązków na poszczególnych stanowiskach służbowych, sprawowanie nadzoru nad prowadzeniem ewidencji etatów oraz terminowym dokonywaniem zmian i poprawek w etatach, dokumentach organizacyjno-etatowych oraz kompetencyjnych.

Na szczeblu WSzW jest etatowe stanowisko specjalisty – pełnomocnika szefa WSzW ds. rekonwersji[205]. Pełnomocnik podlega bezpośrednio szefowi WSzW i kieruje działalnością rekonwersyjną w ramach okręgowego systemu rekonwersji w wojskach okręgu wojskowego stacjonujących na obszarze administrowanym przez szefa WSzW. Pełnomocnik szefa WSzW sprawuje nadzór na administrowanym obszarze nad działalnością nieetatowych pracowników ds. rekonwersji w wojskowych komendach uzupełnień. Do podstawowych zadań pełnomocników szefa WSzW ds. rekonwersji należy: planowanie, organizowanie oraz koordynowanie działalności w zakresie aktywizacji żołnierzy zawodowych zwalnianych i zwolnionych z zawodowej służby wojskowej w jednostkach (instytucjach) na administrowanym terenie, reali-

[205] Rekonwersja to ogół przedsięwzięć podejmowanych wobec żołnierzy zwalnianych i zwolnionych z zawodowej służby wojskowej w zakresie doskonalenia zawodowego, przekwalifikowania zawodowego (przyuczenia do zawodu), pośrednictwa pracy i praktyk zawodowych. Realizowana jest w ciągu 2 lat od zwolnienia z zawodowej służby wojskowej. Celem rekonwersji jest przygotowanie do samodzielnego funkcjonowania na rynku pracy przez wyposażenie w odpowiednią wiedzę, nauczenie samodzielnego poszukiwania pracy, pomoc w jej znalezieniu, a także udzielenie wskazówek w zakresie samodzielnego podejmowania działalności gospodarczej. Podstawy prawne funkcjonowania rekonwersji: ustawa z dnia 11 września 2003 r. *o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych* (DzU z 2003 r. nr 179, poz. 1750 z późn. zm.), rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 7 czerwca 2004 r. *w sprawie szczegółowych warunków i trybu korzystania przez żołnierzy zawodowych i byłych żołnierzy zawodowych z pomocy w zakresie przekwalifikowania, doradztwa zawodowego lub pośrednictwa pracy* (DzU z 2004 r. nr 147, poz. 1549).

zacja przedsięwzięć rekonwersyjnych w jednostkach (instytucjach) wojskowych na administrowanym terenie zgodnie z zapotrzebowaniem pełnomocnika dowódcy okręgu wojskowego ds. rekonwersji, prowadzenie zajęć i informacji z kadrą zawodową jednostek wojskowych przewidzianą do zwolnienia z zawodowej służby wojskowej, zbieranie i opracowywanie wniosków od zainteresowanych pomocą rekonwersyjną, analizowanie ich oraz przesyłanie do dyrektora Departamentu Spraw Socjalnych MON, ewidencjonowanie otrzymywanych decyzji dyrektora Departamentu Spraw Socjalnych MON o przydzieleniu środków na przekwalifikowanie oraz opiniowanie rachunków za refundację przekwalifikowania zawodowego, prowadzenie banku danych poszukujących zatrudnienia oraz pośrednictwo pracy, zbieranie i opracowywanie informacji o rynku pracy na obszarze województwa, możliwości zatrudnienia zwalnianej kadry zawodowej oraz możliwości przekwalifikowania i kształcenia zawodowego, kierowanie doborem i selekcją żołnierzy zwalnianych ze służby wojskowej, na stanowiska związane z obronnością kraju[206], merytoryczne szkolenie pracowników WKU wyznaczonych do prowadzenia działań rekonwersyjnych, współpraca i współdziałanie z wojewódzkimi i powiatowymi urzędami pracy w zakresie pozyskiwania stanowisk pracy dla zwalnianych z zawodowej służby wojskowej, organizacji targów i giełd pracy oraz pozyskiwania informacji i materiałów służących rekonwersji kadr.

Wojewódzkie sztaby wojskowe są regionalnymi sztabami administracji wojskowej, a zarazem terytorialnymi organami dowodzenia. Spełniają funkcję terytorialnego organu dowodzenia, odpowiedzialnego za koordynację przygotowań wojskowych komend uzupełnień oraz innych podporządkowanych jednostek wojskowych, organów i instytucji uczestniczących w czasie wojny w obronie terytorialnej regionu. Współpracują z dowódcami jednostek wojskowych, operacyjnymi i pozamilitarnymi ogniwami obronnymi szczebla wojewódzkiego w zakresie operacyjnego przygotowania terenu oraz wykorzystania infrastruktury wojskowej i cywilnej województwa. W sytuacjach nadzwyczajnych zagrożeń koordynują użycie jednostek (instytucji) wojskowych w akcjach ratunkowych na rzecz ludności i środowiska.

Wykonywanie powyższych zadań wymaga współpracy szefa WSzW z organami administracji publicznej województwa. W codziennej działalności służbowej szef WSzW współpracuje z wojewodą w ramach realizacji wspólnych zadań na rzecz obronności państwa.

---

[206] W art. 119 ustawy z dnia 11 września 2003 r. *o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych* (DzU z 2003 r. nr 179, poz. 1750 z późn. zm.) stwierdza się, że żołnierz zawodowy zwolniony z zawodowej służby wojskowej, korzysta z pierwszeństwa w zatrudnieniu, w szczególności w administracji publicznej oraz na stanowiskach związanych z obronnością kraju. Należy zaznaczyć, że niniejsze zapisy dotyczą żołnierzy zawodowych zwalnianych z zawodowej służy wojskowej wskutek zapisów zawartych w art. 111 pkt 3, 8, 9 lit. b i pkt 10 oraz art. 112 pkt 3–5, cytowanej ustawy. Więcej zob.: R. Szynowski, *Zatrudnianie byłych żołnierzy zawodowych na stanowiskach pracy związanych z obronnością kraju*, [w:] red. Z. Piątek, *Świadczenia na rzecz obrony realizowane w sytuacjach kryzysowych*, RSWO, Warszawa 2006, s. 228–231.

W sprawach dotyczących: organizowania kwalifikacji wojskowej w województwie, nadzoru nad nadawaniem przydziałów organizacyjno-mobilizacyjnych, odtwarzaniem ewidencji wojskowej, informowaniem o strukturze demograficznej ludności w województwie, ostrzeganiem o zagrożeniach oraz udziału w wojewódzkim zespole reagowania kryzysowego, wojewódzki sztab wojskowy współpracuje z wydziałem spraw obywatelskich. W ramach planowania obronnego oraz utrzymania infrastruktury obronnej, przygotowania stanowiska kierowania wojewody, przygotowania danych do wojewódzkiego programu mobilizacji gospodarki, przygotowania wniosków do objęcia militaryzacją jednostek organizacyjnych województwa, nadzorowania w nakładaniu obowiązku świadczeń osobistych i rzeczowych, tworzenia i gospodarowania rezerwami państwowymi województwa, realizacji zadań związanych z ochroną obiektów szczególnie ważnych dla obronności państwa, prowadzenia spraw związanych z reklamowaniem żołnierzy rezerwy od obowiązku pełnienia służby w czasie wojny, organizacji i funkcjonowania wojewódzkiego zespołu reagowania kryzysowego, wojewódzki sztab wojskowy współpracuje z wydziałem bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego, dyrekcją dróg i autostrad oraz strażą graniczną.

Ponadto szef WSzW współpracuje z: Komendą Wojewódzką Policji, Komendą Wojewódzką Państwowej Straży Pożarnej, Okręgowym Urzędem Pocztowym, Urzędem Telekomunikacji Polskiej, Delegaturą Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Oddziałem Żandarmerii Wojskowej, służbą zdrowia oraz inspekcjami wojewódzkimi.

Zasady współdziałania pomiędzy szefem WSzW a organami administracji publicznej regulują stosowne ustawy oraz przepisy wykonawcze do ustaw. Współpraca pomiędzy szefem WSzW a organami administracji publicznej przyjmuje formy dwustronnych kontaktów osobistych, narad i odpraw, gier decyzyjnych, uzgodnień z zakresu poszczególnych zadań i szkoleń[207].

3.4. Wojskowi komendanci uzupełnień

Zgodnie z art. 14. ust 2 ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, wojskowi komendanci uzupełnień wykonują zadania z zakresu: zapewnienia mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych, administrowania rezerwami osobowymi, świadczeń na rzecz obrony, współpracy z innymi organami i podmiotami w sprawach związanych z obronnością państwa.

[207] Więcej zob.: *Współdziałanie administracji wojskowej*..., op. cit.

Szczegółowe zadania wojskowych komendantów uzupełnień (WKU), jako organów rządowej administracji niezespolonej w województwie, określono w rozporządzeniu Ministra Obrony Narodowej z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie wojewódzkich sztabów wojskowych i wojskowych komend uzupełnień[208]. Do zadań wojskowego komendanta uzupełnień należy:

- administrowanie rezerwami osobowymi i zasobami przedmiotów świadczeń osobistych i rzeczowych znajdujących się w ewidencji wojskowej komendy uzupełnień, jak również prawidłowe wykorzystanie tych zasobów dla potrzeb sił zbrojnych;
- wydawanie decyzji administracyjnych o powołaniu żołnierzy do czynnej służby wojskowej;
- orzekanie o udzielaniu odroczeń zasadniczej służby wojskowej;
- prowadzenie ewidencji wojskowej osób podlegających obowiązkowi służby wojskowej;
- wydawanie wojskowych dokumentów osobistych;
- współuczestnictwo w przygotowaniu i przeprowadzeniu w czasie pokoju, a także organizacja i przeprowadzenie w czasie mobilizacji i wojny kwalifikacji wojskowej na administrowanym terenie;
- współpraca w zakresie spraw obronnych z przedstawicielami jednostek wojskowych, organami administracji publicznej oraz innymi organami i instytucjami państwowymi, podmiotami gospodarczymi, a także stowarzyszeniami związanych z obronnością państwa.

Podobnie jak w przypadku szefa WSzW, powyższe zadania wojskowego komendanta uzupełnień można podzielić na:

- główne zadania wojskowego komendanta uzupełnień, do których zaliczamy: administrowanie rezerwami osobowymi, zabezpieczenie mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych i zapewnienie tym jednostkom świadczeń osobistych i rzeczowych;
- zadania wynikające z właściwości rzeczowych wykonywanych przez wojskowego komendanta uzupełnień, do których należą: prowadzenie ewidencji osób podlegających obowiązkowi służby wojskowej, nadawanie lub uchylanie przydziałów mobilizacyjnych żołnierzom rezerwy, wydawanie decyzji administracyjnych, wydawanie zaświadczeń na wniosek obywateli.

Wojskowy komendant uzupełnień do realizacji wymienionych zadań dysponuje wojskową komendą uzupełnień w składzie: wydział planowania mobilizacyjnego i administrowania rezerwami, wydział poboru i uzupełnień oraz pion ochrony informacji niejawnej. Do kierowniczych stanowisk wojskowych komend uzupełnień należą: wojskowy komendant

[208] Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 31 marca 2004 r. *w sprawie wojewódzkich sztabów wojskowych i wojskowych komend uzupełnień* (DzU z 2004 r. nr 66, poz. 613).

uzupełnień, zastępca wojskowego komendanta uzupełnień oraz szefowie wyżej wymienionych wydziałów[209].

Ze względów ekonomicznych żadne państwo na świecie nie jest w stanie utrzymywać całych sił zbrojnych w pełnej i natychmiastowej gotowości do prowadzenia działań zbrojnych. Dlatego stopień rozwinięcia poszczególnych jednostek wojskowych Sił Zbrojnych RP w czasie pokoju jest zróżnicowany[210]. W przypadku konieczności osiągnięcia odpowiedniego poziomu gotowości bojowej – w razie zaistnienia kryzysu lub wojny – niezbędne będzie zatem znaczące uzupełnienie ukompletowania części z tych jednostek. Potrzeba uzupełnień wiąże się z koniecznością wydzielenia i przygotowania odpowiedniej liczby rezerw ludzkich i materialnych (środki transportowe, maszyny, artykuły logistyczne), co stanowi istotę procesu zabezpieczenia mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych (sił zbrojnych)[211]. Mnogość i różnorodność przedsięwzięć realizowanych w ramach zabezpieczenia mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych wskazuje, że tylko ścisła współpraca jednostek wojskowych, wojskowych organów zabezpieczających przy współudziale administracji rządowej i samorządu terytorialnego umożliwia właściwe oraz terminowe uzupełnienie (mobilizację) jednostek wojskowych Sił Zbrojnych RP, a następnie osiągnięcie przez nie gotowości do podjęcia działań.

Wojskowy komendant uzupełnień, jako terenowy organ administracji wojskowej właściwy w sprawach administrowania rezerwami osobowymi, stanowi zasadnicze ogniwo zabezpieczające mobilizacyjne rozwinięcie jednostek wojskowych dyslokowanych na terenie działania, a także jednostek wojskowych spoza tego terenu, nakazanych do uzupełnienia przez szefa WSzW. Do zasadniczymi przedsięwzięć realizowanych przez WKU w ramach zabezpieczenia mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych należy: wzywanie kadry i pracowników wojska wojskowych komend uzupełnień do stawienia się w miejscu pracy, przekazywanie do organów administracji publicznej, urzędów pocztowych, Policji, ŻW informacji o uruchomieniu mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych, powołanie (w razie potrzeby) kurierów AK TOAW[212], przygotowanie dokumentów powołania i przekazanie ich do

---

[209] W myśl przepisu § 8 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 31 marca 2004 r. *w sprawie wojewódzkich sztabów wojskowych i wojskowych komend uzupełnień* (DzU z 2004 r. nr 66, poz.613).

[210] W Siłach Zbrojnych RP stopień rozwinięcia poszczególnych jednostek w stosunku do etatu czasu wojny określa kategoria gotowości bojowej od 1 do 11.

[211] Mobilizacyjne rozwinięcie jednostek wojskowych to zorganizowane przejście ze stanów i struktur organizacyjnych czasu pokojowego na wojenne. Mobilizacyjne rozwinięcie obejmuje: dokonanie wysunięć, wydzielenie lub przyjęcie załążków, uzupełnienie jednostek wojskowych stanem osobowym oraz środkami transportowymi, doposażenie w sprzęt i środki zaopatrzenia do wielkości określonych tabelami i normami należności czasu wojennego, formowanie nowych jednostek wojskowych, rozformowanie tych jednostek wojskowych, które nie występują w wojennej strukturze sił zbrojnych.

[212] AK – akcja kurierska.

organów doręczających, analizowanie przebiegu doręczania dokumentów powołania i podejmowanie (w razie potrzeby) niezbędnych działań mających na celu zapewnienie wysokiego stopnia ich doręczalności, przygotowanie i składanie przełożonym meldunków z przebiegu procesu uzupełniania jednostek wojskowych oraz zorganizowanie pracy w systemie zmian dyżurnych wojskowych komend uzupełnień.

W ramach przygotowania oraz realizowania procesu zabezpieczenia mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych wojskowi komendanci uzupełnień realizują następujące zadania główne: planują i organizują przedsięwzięcia w zakresie uzupełnienia jednostek wojskowych rezerwami osobowymi oraz środkami transportowymi i maszynami, przechowują upoważnienia do nieodpłatnego odbioru paliw, a także wystawiają żołnierzom rezerwy karty mobilizacyjne i karty powołania oraz karty mobilizacyjne i wezwania w sprawie powszechnego obowiązku obrony dla osób, którym nadano pracownicze przydziały mobilizacyjne, jak również występują do wójtów lub burmistrzów (prezydentów miast) z wnioskami o nałożenie obowiązku świadczeń osobistych i rzeczowych, powołują na wniosek dowódców jednostek wojskowych żołnierzy z GZU[213], organizują u posiadaczy, przy współudziale organów administracji publicznej oraz jednostek wojskowych, kontrole stanu technicznego środków transportowych (maszyn) przewidzianych na uzupełnienie tych jednostek, powołują na wniosek dowódców jednostek wojskowych żołnierzy rezerwy do odbycia ćwiczeń wojskowych, kursów i innych zamierzeń wynikających z postanowień ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP, a także gromadzą informacje, reagują na zakłócenia oraz składają meldunki mobilizacyjne do WSzW zgodnie z obowiązującymi zasadami, jak również współdziałają z organami administracji publicznej, policją, urzędami pocztowymi i pracodawcami.

Przebiegiem mobilizacyjnego rozwinięcia wojskowej komendy uzupełnień oraz zabezpieczeniem mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych wojskowy komendant uzupełnień kieruje poprzez zmianę dyżurną WKU. Przekazywanie i przyjmowanie sygnałów o wprowadzeniu WSGB (w tym mobilizacyjnego rozwijania) realizowane jest do osoby odpowiedzialnej za telefoniczne przyjęcie sygnału. W celu zapewnienia skutecznego i sprawnego kierowania procesem zabezpieczenia mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych wojskowy komendant uzupełnień przygotowuje i utrzymuje w gotowości dodatkowe ruchome i stałe środki łączności, planuje do wydzielenia niezbędne siły i środki w celu do odtwarzania WKU, planuje przeniesienie WKU do rejonu zawczasu wyznaczonego (RZW). W zakresie doręczaniu dokumentów powołania: planuje współpracę z jednostkami wojskowymi w zakre-

[213] GZU – grupa zabezpieczenia ukompletowania.

sie przejęcia przez nie zadań dostarczenia dokumentów powołania, planuje konkretne formy współpracy z policją i organami administracji publicznej. W zakresie zabezpieczeniu rezerw dla jednostek wojskowych opracowuje „Plan odtwarzania ewidencji wojskowej...", planuje uzupełnienie ponadetatowych potrzeb mobilizacyjnych jednostek wojskowych, a także wydzielenie i powołanie doraźnego uzupełnienia spoza przydziałów mobilizacyjnych, planuje uzupełnianie jednostek wojskowych w wyniku ponoszonych strat, uzgadnia sposoby prowadzenia analizy uzupełnienia jednostek wojskowych i możliwości wykorzystania rezerw do realizacji dodatkowych zadań.

Wojskowy komendanta uzupełnień w procesie zabezpieczenia mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych współdziała z:

- starostwami powiatowymi, urzędami miast, urzędami miast i gmin, urzędami gmin – w zakresie organizacji i prowadzenia akcji kurierskiej administracji publicznej (AKAP), nakładania obowiązku świadczeń osobistych i rzeczowych na rzecz wojska, deponowania dokumentów powołania i obwieszczeń o mobilizacji powszechnej;
- policją i Żandarmerią Wojskową – w zakresie organizacji i prowadzenia akcji kurierskiej policji (AKP), utrzymywania ładu i porządku w miejscach przeprowadzania mobilizacji, ochrony tras kurierskich oraz pilotowania kolumn;
- Pocztą Polską – w zakresie organizacji i prowadzenia doręczania, akcji urzędów pocztowych (UP);
- PKN „ORLEN" (stacje paliw) – w zakresie wydzielenia i utrzymywania zapasów paliw dla potrzeb sił zbrojnych;
- zakładami opieki zdrowotnej – w zakresie wydzielenia łóżek szpitalnych dla potrzeb sił zbrojnych;
- pracodawcami – w zakresie powiadamiania pracowników o mobilizacji, utrzymywania i wydzielania środków transportowych i maszyn dla potrzeb sił zbrojnych;
- uzupełnianymi jednostkami wojskowymi – w zakresie ustalenia sposobu i terminów powołania uzupełnienia potrzeb mobilizacyjnych;
- innymi wojskowymi komendantami uzupełnień w zakresie wymiany informacji o zagrożeniach procesu mobilizacyjnego rozwinięcia, odtwarzania ewidencji wskazanego WKU.

W celu zabezpieczenia sprawnego przebiegu procesu mobilizacyjnego rozwinięcia WKU i zabezpieczenia mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych wykorzystuje cały stan osobowy wojskowej komendy uzupełnień pracujący w systemie zmianowym, organizując: zmianę dyżurną, punkt przyjęcia i wyposażania, rejonowy punkt zbiórki, punkt przy-

jęcia i rozdziału środków transportowych. Dla zapewnienia ciągłości funkcjonowania systemu kierowania zabezpieczeniem mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych w przypadku zniszczenia lub obezwładnienia WKU przewidziany jest dla WKU rejon zawczasu wyznaczony w miejscu rozwinięcia Rejonowy punkt zbiórki (RPZb) lub zadania z tym związane przejmie – stosownie do decyzji szefa WSzW – inne wyznaczone WKU.

W związku z planowanymi zmianami wynikającymi z założeń „Programu rozwoju Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2007–2012" zmianie ulegną zadania terenowych organów administracji wojskowej, w tym wojskowego komendanta uzupełnień. Funkcja powoływania poborowych i żołnierzy rezerwy do czynnej służby wojskowej, dotychczas opartej na administracyjnym przymusie, zmieni się w organizowanie naboru do zawodowej służby wojskowej (zaciągu ochotniczego).

W procesie profesjonalizacji sił zbrojnych szczególnego znaczenia nabiera przygotowanie zasobów osobowych na uzupełnienie sił zbrojnych, realizowane obecnie w ramach rejestracji i kwalifikacji wojskowej. Rejestrację przedpoborowych (18-letnich), z obowiązkowym stawiennictwem osób wzywanych, prowadzą obecnie organy samorządu terytorialnego, tj. wójt, burmistrz, prezydent miasta. Kwalifikację wojskową prowadzi MSWiA poprzez organy administracji rządowej (wojewodowie) oraz samorządu terytorialnego. Jej celem jest określanie zdolności psychofizycznej poborowych (19–24-letnich) do służby wojskowej oraz zakładanie ewidencji wojskowej.

Ze względu na zaawansowanie wdrażania informatyzacji w wojskowych komendach uzupełnień proponuje się zastąpienie dotychczasowej rejestracji przedpoborowych w gminach – rejestracją wojskową, realizowaną w formie elektronicznej – bezpośrednio przez organy wojskowe z systemu PESEL – bez udziału obywatela.

Kwalifikacja wojskowa realizowana przez MSWiA pozwala na przygotowanie określonych zasobów dla służby zawodowej i kontraktowej.

Mężczyźni, którzy w danym roku kalendarzowym kończą 19 lat życia, są obowiązani stawić się, w określonym terminie i miejscu, do kwalifikacji wojskowej. Do kwalifikacji wojskowej mogą się stawić również ochotnicy, w tym kobiety, niezależnie od posiadanych kwalifikacji i wykształcenia, jeżeli ukończyli, co najmniej 18 lat życia. Obowiązek ten trwa do końca roku kalendarzowego, w którym osoba objęta tym obowiązkiem kończy 24 lata życia. Osoby podlegające stawieniu się do kwalifikacji wojskowej, które nie dopełniły tego obowiązku w określonym terminie i miejscu, są obowiązane to uczynić niezwłocznie po ustaniu przeszkody. W ramach kwalifikacji wojskowej wykonuje się czynności związane z:

– sprawdzeniem tożsamości osób podlegających stawieniu się do kwalifikacji wojskowej;

– ustaleniem zdolności do czynnej służby wojskowej osób podlegających stawieniu się do kwalifikacji wojskowej;

– wstępnym przeznaczeniem do poszczególnych form powszechnego obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, określonych w art. 4 ust. 2[214], osób podlegających stawieniu się do kwalifikacji wojskowej;

– założeniem lub aktualizacją ewidencji wojskowej i przetwarzaniem danych gromadzonych w tej ewidencji;

– wydaniem wojskowych dokumentów osobistych;

– przeniesieniem osób podlegających stawieniu się do kwalifikacji wojskowej do rezerwy i wydaniem na ich wniosek zaświadczeń o uregulowanym stosunku do służby wojskowej;

– przygotowaniem rekrutacji wojskowej do ochotniczych form służby wojskowej.

Do stawienia się do kwalifikacji wojskowej wzywa wójt lub burmistrz (prezydent miasta), zapewniając planowe stawiennictwo osób do kwalifikacji wojskowej[215].

Potwierdzenie powyższych zapisów znajdujemy w zmianach do ustawy o powszechnym obowiązku obrony. Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 9 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie niektórych innych ustaw[216], zmieniono zapis w art. 23 pkt 1. W miejsce zapisu „administrowanie rezerwami osobowymi dla celów powszechnego obowiązku obrony obejmuje: przeprowadzanie rejestracji i poboru obywateli" dokonano zmiany w brzmieniu: „przeprowadzanie rejestracji i kwalifikacji wojskowej". W myśl art. 31 pkt 1 obywatele polscy, którzy ukończyli 18 lat życia, podlegają rejestracji. Rejestrację prowadzi wójt lub burmistrz (prezydent miasta) właściwy ze względu na miejsce pobytu stałego lub pobytu czasowego trwającego ponad trzy miesiące osoby objętej rejestracją w dniu ukończenia przez nią 18 lat życia. W pozostałych przypadkach właściwość miejscową ustala się według przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego. Rejestrację prowadzi się na potrzeby założenia ewidencji wojskowej oraz prowadzenia kwalifikacji wojskowej. Zgodnie z art. 35 kwalifikację wojskową przeprowadzają wojewodowie przy współudziale szefów wojewódzkich sztabów wojskowych oraz staro-

---

[214] Art. 4. ust. 1. Powszechnemu obowiązkowi obrony podlegają wszyscy obywatele polscy zdolni ze względu na wiek i stan zdrowia do wykonywania tego obowiązku. Obywatel polski będący równocześnie obywatelem innego państwa nie podlega powszechnemu obowiązkowi obrony, jeżeli stale zamieszkuje poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

Ust. 2. W ramach powszechnego obowiązku obrony obywatele polscy są obowiązani do pełnienia służby wojskowej, służby w obronie cywilnej, odbywania przysposobienia obronnego, uczestniczenia w samoobronie ludności, pełnienia służby w jednostkach zmilitaryzowanych oraz do wykonywania świadczeń na rzecz obrony – na zasadach i w zakresie określonych w ustawie. Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. *o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej* (DzU z 2004 r. nr 241, poz. 2416).

[215] Na podstawie odpowiedzi sekretarza stanu w MON na interpelację nr 3979 (SPS-023-3979/08), op. cit.

[216] DzU z 2009 r. nr 22, poz. 120.

stów, a także wójtów lub burmistrzów (prezydentów miast). Za przeprowadzenie kwalifikacji wojskowej na terenie powiatu (miasta na prawach powiatu) odpowiada starosta (prezydent miasta). Kwalifikację wojskową przeprowadza się corocznie, z zastrzeżeniem, że jej przeprowadzenie w kilku okresach danego roku kalendarzowego może nastąpić wyłącznie w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny.

Obecnie funkcjonujące procedury powołania do zawodowej służby wojskowej określają następujące akty normatywne: ustawa z dnia 11 września 2003 roku o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych[217], rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 23 kwietnia 2008 roku w sprawie powoływania do zawodowej służby wojskowej[218], rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 18 grudnia 2007 roku w sprawie trybu wyznaczania żołnierzy zawodowych na stanowiska służbowe i zwalniania z tych stanowisk[219] oraz rozkazy i wytyczne przełożonych poszczególnych szczebli dowodzenia i kierowania. Według przytoczonych aktów normatywnych zgłoszenie się kandydata do wojskowego komendanta uzupełnień rozpoczyna proces powołania do zawodowej służby wojskowej[220]. Podobnie proces ten będzie przebiegał po wejściu w życie nowych uregulowań prawnych w 2010 roku. Jako przykład nowych rozwiązań poniżej przedstawiono proces powołania do zawodowej służby wojskowej.

Proces powołania poprzedza akcja promocyjna prowadzona przez terenowe organy administracji wojskowej. Kandydat zgłasza się do wojskowego komendanta uzupełnień, który dysponuje bazą danych o wolnych stanowiskach w siłach zbrojnych. Informacje pozyskiwane są z rodzajów sił zbrojnych, a organem koordynującym będzie Inspektorat Wsparcia SZ.

Przykładowa procedura powoływania osoby do zawodowej służby wojskowej w korpusie szeregowych zawodowych. Osoba ubiegająca się o powołanie do zawodowej służby wojskowej w korpusie szeregowych zawodowych zgłasza się do wojskowego komendanta uzupełnień, który sprawdza, czy spełnia ona wymogi ustawowe, zapoznaje ją z przepisami normującymi przebieg zawodowej służby wojskowej, informuje o wymogach kwalifikacyjnych, zasadach naboru oraz dokumentach, jakie powinna złożyć. Następnie wojskowy komendant

---

[217] DzU z 2003 r. nr 179, poz. 1750 z późn. zm.

[218] DzU z 2008 r. nr 80, poz. 477.

[219] DzU z 2007 r. nr 243, poz. 1788.

[220] W opiniach wielu żołnierzy zawodowych zajmujących się problematyką administracji wojskowej, a będących uczestnikami kursów z zakresu administracji wojskowej prowadzonych w Akademii Obrony Narodowej, obecna procedura powołania do zawodowej służby wojskowej – szczególnie gdy chodzi o żołnierzy rezerwy – jest zbyt czasochłonna. Kilkakrotnie jest angażowane WKU, z którego zasobów pochodzi żołnierz. Po raz pierwszy, gdy przyjmuje wniosek żołnierza, kompletuje jego dokumenty i przesyła do SG WP. Następnie, gdy po akceptacji SG WP kieruje go do komisji lekarskiej i pracowni psychologicznej, a otrzymane zaświadczenie o zdolności do zawodowej służby wojskowej przesyła do SG WP. Kolejny raz, gdy powiadamia żołnierza o powołaniu do zawodowej służby wojskowej oraz wskazuje miejsce i termin podpisania kontraktu, a także gdy powiadamia zainteresowanego o terminie stawiennictwa w jednostce wojskowej.

uzupełnień, w uzgodnieniu z dowódcą jednostki wojskowej, określa stanowisko (stanowiska) służbowe, na których kandydat mógłby pełnić zawodową służbę wojskową. Dokonuje rezerwacji wybranego przez kandydata stanowiska oraz wysyła do dowódcy jednostki wojskowej zgłoszenie o możliwości zatrudnienia. Komisja kwalifikacyjna w jednostce wojskowej może wezwać kandydata na rozmowę (określając termin w odesłanym do WKU druku zgłoszenia – zaświadczenia). W zależności od otrzymanej odpowiedzi WKU kieruje kandydata na rozmowę kwalifikacyjną do jednostki wojskowej (rozmowa kwalifikacyjna i sprawdzian z wychowania fizycznego prowadzone przez wyznaczoną komisję) lub tylko na egzamin z wychowania fizycznego do najbliższej jednostki wojsk lądowych. Kandydat zgłaszający się do jednostki wojskowej na egzamin z wychowania fizycznego powinien posiadać zaświadczenie od lekarza pierwszego kontaktu o braku przeciwwskazań do udziału w sprawdzianie z wychowania fizycznego.

Po zakwalifikowaniu kandydata dowódca jednostki wojskowej właściwy do wyznaczenia na stanowisko służbowe wydaje kandydatowi zaświadczenie o możliwości wyznaczenia na stanowisko służbowe. Kandydat składa w kancelarii wojskowej komendy uzupełnień pisemny wniosek o powołanie do zawodowej służby wojskowej wraz z załącznikami. W razie konieczności posiadania poświadczenia bezpieczeństwa uprawniającego do dostępu do informacji niejawnych przez kandydata, pełnomocnik ds. ochrony informacji niejawnych WKU wszczyna postępowanie sprawdzające dające rękojmię zachowania tajemnicy.

Wojskowy komendant uzupełnień kieruje kandydata do właściwej wojskowej komisji lekarskiej i wojskowej pracowni psychologicznej w celu ustalenia zdolności fizycznej, psychicznej i psychologicznej do pełnienia zawodowej służby wojskowej. Wniosek kandydata wraz z orzeczeniem wojskowej komisji lekarskiej i orzeczeniem wojskowej pracowni psychologicznej oraz pozostałymi załącznikami, a także uwierzytelnioną kopią wtórnika karty ewidencyjnej, kartą ewidencyjną kandydata na żołnierza oraz opinią dotyczącą wcześniejszych okresów pełnienia służby wojskowej, sporządzoną na podstawie dokumentów znajdujących się w wojskowej komendzie uzupełnień, WKU przesyła do dowódcy jednostki wojskowej (właściwego do wyznaczenia na stanowisko służbowe).

W przypadku pozytywnego rozpatrzenia wniosku kandydata o powołanie do zawodowej służby wojskowej dowódca jednostki wojskowej (właściwy do wyznaczenia na stanowisko służbowe) zawiera z kandydatem kontrakt na pełnienie terminowej zawodowej służby wojskowej, wydaje rozkaz personalny o powołaniu kandydata do zawodowej służby wojskowej oraz wydaje rozkaz personalny o wyznaczeniu na stanowisko służbowe.

Dowódca jednostki wojskowej powiadamia WKU o terminie i miejscu rozpoczęcia zawodowej służby wojskowej. Wojskowy komendant uzupełnień doręcza, co najmniej na 30 dni przed dniem rozpoczęcia pełnienia zawodowej służby wojskowej, kartę powołania kandydatowi i jednocześnie powiadamia pracodawcę zatrudniającego kandydata o jego powołaniu do zawodowej służby wojskowej (w przypadku osób bezrobotnych termin ten można skrócić do niezbędnego minimum). Żołnierz rozpoczyna pełnienie zawodowej służby wojskowej z dniem stawienia się w jednostce wojskowej (termin ten określony jest w kontrakcie). Dowódca jednostki wojskowej wydaje rozkaz personalny o wyznaczeniu żołnierza na stanowisko służbowe.

Proponowana, przykładowa procedura postępowania wojskowego komendanta uzupełnień podczas naboru do służby w Narodowych Siłach Rezerwowych. Kandydat z określoną zdolnością do zawodowej służby zgłasza się do wojskowego komendanta uzupełnień, gdzie zapoznaje się z wolnymi stanowiskami i dokonuje wyboru stanowiska. Wojskowy komendant uzupełnień przesyła wniosek o zawarcie kontraktu w NSR do jednostki wojskowej – wraz z teczką akt personalnych kandydata – celem uzyskania potwierdzenia możliwości wyznaczenia na stanowisko. W przypadku akceptacji następuje zawarcie z kandydatem kontraktu o pełnienie służby w NSR. Wojskowy komendant uzupełnień nadaje przydział kryzysowy i mobilizacyjny oraz informuje pracodawcę kandydata. Po dokonaniu wymienionych czynności kandydat rozpoczyna pełnienie służby w NSR.

Jak wynika z przedstawionych przykładów, procedura powołania do zawodowej służby wojskowej, a także niezbędne informacje udzielane kandydatowi do tej służby będą – w pierwszej kolejności – w kompetencji wojskowego komendanta uzupełnień. Dodatkowo, wojskowy komendant uzupełnień będzie realizował akcję promocyjną naboru do zawodowej służby wojskowej. Zmieni się zatem rola wojskowego komendanta uzupełnień, co wymusza poszerzenie współpracy z organizacjami promującymi siły zbrojne w środowisku cywilnym. Powyższe propozycje wpłyną także na zmiany w strukturze wojskowych komend uzupełnień.

ZAKOŃCZENIE

Niniejsze opracowanie przedstawia tylko wybrane problemy administracji wojskowej. Wąskie podejście do omawianej problematyki wynika z wielu przyczyn, do których należy zaliczyć:

- złożoność problematyki funkcjonowania administracji publicznej w państwie demokratycznym;
- złożoność problematyki wynikająca z zadań realizowanych przez administrację publiczną, w tym administrację wojskową;
- różnego postrzegania (rozróżniania) tzw. spraw wojskowych oraz spraw związanych z obronnością państwa (niekiedy utożsamianych);
- niewielką liczbę opracowań teoretycznych i publikacji omawiających przedmiotową problematykę, a tym samym brak jednoznacznych rozwiązań teoretycznych dotyczących pojęcia administracji wojskowej;
- zmieniających się regulacji prawnych, wynikających z reorganizacji Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (tzw. profesjonalizacji), a tym samym zmian zachodzących w obszarze funkcjonowania administracji wojskowej.

Pomimo przedstawionych wyżej problemów, opracowanie miało na celu wprowadzenie czytelnika w problematykę administracji wojskowej. W tym celu przedstawiono: istotę pojęcia administracji wojskowej, strukturę i zadania Ministerstwa Obrony Narodowej, a także omówiono strukturę i zadania terenowych organów administracji wojskowej.

Już tak przedstawiona problematyka dotycząca administracji wojskowej powoduje, że nasuwa się kilka uwag. Po pierwsze, istnieje konieczność historycznego ujęcia administracji wojskowej. Istotnym także staje się przedstawienie administracji wojskowej funkcjonującej w innych państwach, szczególnie państwach NATO. Po trzecie, co wynika z obecnych przeobrażeń w Siłach Zbrojnych RP, konieczne staje się podjęcie badań dotyczących nowych zadań administracji wojskowej.

W tym kontekście warto zauważyć, że w ramach procesu profesjonalizacji armii podejmowane są działania o charakterze prawno-organizacyjnym, które będą miały istotne znaczenie dla funkcjonowania administracji wojskowej począwszy od Ministerstwa Obrony Narodowej, po wojskowych komendantów uzupełnień. Zmiany te na szczeblu Ministerstwa Obrony Narodowej będą polegały na zapewnieniu racjonalizacji struktur organizacyjnych urzędu. Aktualnie zadania w Ministerstwie Obrony Narodowej są realizowane przez żołnierzy zawo-

dowych i członków korpusu służby cywilnej, dlatego też jednym z elementów proces profesjonalizacji będzie pozyskiwanie wysokiej klasy specjalistów cywilnych przygotowanych do wdrażania nowoczesnych metod zarządzania oraz przygotowanych do realizacji złożonych projektów w obszarze modernizacji Sił Zbrojnych RP oraz zarządzania zasobami obronnymi[221].

Profesjonalizacja SZ RP skutkować będzie nowymi zadaniami dla WSzW i WKU. Oprócz zadań realizowanych dotychczas przez terenowe organy administracji wojskowej będą one zobowiązane do realizacji nowych zadań.

Wojewódzkie sztaby wojskowe będą realizować dodatkowo zadania, do których można zaliczyć: zapewnienie zasobów osobowych NSR, rozwijanie jednostek do użycia w sytuacjach kryzysowych, udział w wojewódzkim systemie reagowania kryzysowego. W zakresie uzupełniania Sił Zbrojnych RP, istotną zmianą zakresu zadaniowego będzie powierzenie WSzW funkcji organu zarządzania obronnego i reagowania kryzysowego. W zakresie zmian organizacyjno-etatowych, w przypadku wojewódzkich sztabów wojskowych zmiany te mogą mieć charakter korekcyjny, bez zasadniczej reorganizacji dotychczas funkcjonujących podstawowych wydziałów.

Zadania wojskowych komend uzupełnień będą polegały na: promowaniu służby wojskowej, prowadzeniu naboru do kontraktowej ochotniczej służby wojskowej i NSR, prowadzeniu i załatwianiu spraw żołnierzy pełniących służbę poza granicami kraju, zapewnieniu mobilizacyjnego uzupełnienia jw., udziale w reagowaniu kryzysowym, administrowaniu rezerwami osobowymi i świadczeniach na rzecz obrony. Istotną sprawą będzie także prowadzenie ewidencji wojskowej stanowiącej bazę do wojennego uzupełniania Sił Zbrojnych RP. Struktura wojskowych komend uzupełnień może ulec głębszym przemianom. W świetle nowych zadań stosownym wydaje się przeformowanie WKU ze struktury obejmującej dwa wydziały na strukturę złożoną z trzech wydziałów:

- wydział naboru do służby wojskowej, który prowadziłby nabór do wszystkich form służby wojskowej oraz akcje promocyjne i werbunkowe;
- wydział ewidencji wojskowej i uzupełnień mobilizacyjnych, który będzie prowadził wszystkie rodzaje ewidencji wojskowej – w zależności od przyjętego wariantu profesjonalizacji;
- wydział reagowania kryzysowego, który mógłby realizować koordynację wykorzystania jednostek wojskowych w sytuacjach kryzysowych.

---

[221] Na postawie: *Profesjonalizacja Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Spis materiałów do programu profesjonalizacji*, materiał prasowy, Departament Prasowo-Informacyjny MON, Warszawa, 13 sierpnia 2008 r. Źródło: dpimon@wp.mil.pl.

Z pewnością kolejnym obszarem wymagającym doskonalenia będzie obszar współdziałania administracji wojskowej z innymi organami administracji publicznej. W wielu dziedzinach (w tym szczególnie w dziedzinie bezpieczeństwa) poszczególne szczeble zarządzania publicznego mają do wypełnienia zróżnicowane role. I tak, biorąc za przykład kwestie zarządzania w warunkach kryzysowych, funkcje wykonawcze realizują najczęściej jednostki liniowe, usytuowane zazwyczaj w sferze odpowiedzialności samorządu lokalnego. Z kolei funkcje koordynacyjne w skali regionalnej, nadzorcze i interwencyjne sprawowane są na pośrednim szczeblu zarządzania (wojewody). Wreszcie, odpowiedzialność rządu obejmuje dbałość o funkcjonowanie systemu, jako całości, w tym funkcje programowania strategicznego, ustalania standardów działalności itp. W wielu dziedzinach występuje też poziom ponadpaństwowy (UE, NATO), który jest obszarem koordynacji polityki. Obecnie nastał czas administracji kooperatywnej, opartej coraz szerzej na systemach sieciowych, w których każde ogniwo ma w danej skali swoją rolę do spełnienia, a wszystko działa dzięki przepływom informacji i współdziałaniu samodzielnych instytucji, zbudowanych i funkcjonujących według ustalonych dla całego systemu standardów i precyzyjnie ustalonych, spójnych procedur[222].

[222] H. Izdebski, M. Kulesza, op. cit. s. 103.

BIBLIOGRAFIA

Administracja wojskowa. Część 1 ogólna, Warszawa 1932, Biblioteka Narodowa sygn. I 838.299.

Balcerowicz B., *Siły zbrojne w państwie i stosunkach międzynarodowych*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2006.

Bezpieczeństwo narodowe Polski w XXI wieku, red. R. Jakubczak, J. Flis, Bellona, Warszawa 2006.

Biuletyn informacyjny nr 1/159, Wyd. St. Gen. WP, Warszawa 1994.

Clausewitz C. von, *O wojnie*, Wydawnictwo „Test", Lublin 1995.

Duniewska Z., Jaworska-Dębska B., Michalska-Badziak R., Olejniczak-Szatowska E., Stahl M., *Prawo administracyjne – pojęcia, instytucje, zasady w teorii i orzecznictwie*, Difin, Warszawa 2000.

Doktryna wsparcia przez państwo-gospodarza (DD/4.5). Sygn. Szt. Gen. 1587/2005, Warszawa 2005.

Górski P., *Wybrane aspekty planowania obronnego w podsystemie pozamilitarnym*, Informator 6(7)/2002, Biuro Spraw Obronnych MSWiA, Warszawa 2002.

Hausner J., *Administracja publiczna*, PWN, Warszawa 2005.

Instrukcja opracowywania Narodowego Kwestionariusza Pozamilitamych Przygotowań Obronnych – 2004 (NKPPO-04).

Izdebski H., *Historia administracji*, Liber, Warszawa 2001.

Izdebski H., Kulesza M., *Administracja publiczna. Zagadnienia ogólne*, Liber, Warszawa 2004.

Kalinowski R., *Administracja wojskowa w realizacji zadań obronnych*, AON, Warszawa 2002.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku.

Kowalczyk S., *Człowiek a społeczność. Zarys filozofii społecznej*, KUL, Lublin 1994.

Kotarski K., *Organy władzy i administracji rządowej i samorządowej w Polsce*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 1999.

Kitler W., *Samorząd terytorialny w obronie narodowej Rzeczypospolitej Polskiej*, AON Warszawa 2005.

Kitler W., *Obrona narodowa w wybranych państwach demokratycznych*, AON, Warszawa 2001.

Kształtowanie się systemu planowania obronnego w kontekście pozamilitarnych przygotowań obronnych, red. J. Kownacki, MON Warszawa 2004.

Lamentowicz W., *Państwo współczesne*, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1996.

Langrod J.S., *Instytucje prawa administracyjnego. Zarys części ogólnej*, t. l, Kraków 1948.

Leksykon wiedzy wojskowej, Wydawnictwo MON, Warszawa 1979.

Mała encyklopedia prawa, red. U.K. Prasznic, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2005.

Mała encyklopedia wojskowa, t. 2, Warszawa 1970.

Obrona cywilna (niemilitarna) w obronie narodowej III RP, red. W. Kitler, AON, Warszawa 2001.

Odpowiedź sekretarza stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej, Cz. Piątasa w dniu 24 lipca 2008 r. – z upoważnienia ministra – na interpelację nr 3979 (SPS-023-3979/08), pani poseł Leny Dąbkowskiej-Cichockiej, w sprawie zapowiedzi zniesienia poboru do odbycia zasadniczej służby wojskowej.

Pałka E., *Terenowe organy administracji wojskowej w systemie bezpieczeństwa państwa*, rozprawa doktorska, Warszawa 2001.

Prawo administracyjne, red. M. Wierzbowski, wyd. 3. zmienione, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2002.

Prawo administracyjne. Część ogólna, red. M. Chmaj, Oficyna Wydawnicza Wyższej Szkoły Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarskiego, Warszawa 2003.

Prawo administracyjne, red. Z. Niewiadomski, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2005.

Podstawy wiedzy o państwie, red. A. Rzegocki, Kraków 2000.

Profesjonalizacja Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Spis materiałów do programu profesjonalizacji, materiał prasowy, Departament Prasowo-Informacyjny MON, Warszawa, 13 sierpnia 2008.

Samuelson W.F., Marks S.G., *Ekonomia menedżerska*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1998.

Starzyński R., *Zarys nauki organizacji sił zbrojnych*, Wojskowy Instytut Naukowo-Wydawniczy, Warszawa 1930.

Stefaniak M., *Działanie administracji publicznej w ujęciu nauk administracyjnych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2009.

Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego, kier. nauk. B. Balcerowicz, AON, Warszawa 2002.

Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego, red. J. Kaczmarek, W. Łepkowski, B. Zdrodowski, wyd. 6., AON, Warszawa 2008.

System organów państwowych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, red. H. Zięba-Załucka, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2005.

Szynowski R., *Zatrudnianie byłych żołnierzy zawodowych na stanowiskach pracy związanych z obronnością kraju*, [w:] *Świadczenia na rzecz obrony realizowane w sytuacjach kryzysowych*, red. Z. Piątek, RSWO, Warszawa 2006.

Ura E., Ura E., *Prawo administracyjne*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2001.

Ura E., Ura E., *Prawo administracyjne*, Wydawnictwa Prawnicze PWN, wyd. 2., Warszawa 2000.

Wasiutyński B., *Prawo administracyjne*, Warszawa 1936.

Wojnarowski J., *Zadania organów administracji publicznej w zakresie uzupełniania Sił Zbrojnych RP*, WSO, Poznań 2001.

Współdziałanie struktur organizacyjnych resoru spraw wewnętrznych i administracji z pozostałymi elementami systemu obronnego, red. E. Nowak, B. Wiśniewski, MSWiA, Warszawa 2006.

Współdziałanie administracji wojskowej i cywilnej w zakresie bezpieczeństwa narodowego. Wybrane problemy, red. R. Szynowski, TWO, Warszawa 2008.

Zadania obronne samorządu terytorialnego, materiał studyjny, red. W. Kitler, AON, Warszawa 2006.

Zarys prawa administracyjnego, red. Z. Leoński, PWN, Warszawa–Poznań 1985.

Zieliński E., *Administracja rządowa w Polsce*, Elipsa, Warszawa 2001.

Podstawy prawne

Ustawa o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojsk Polskich z dnia 23 marca 1922 r. (DzU z 1922 r. nr 32, poz. 256)

Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (DzU z 2000 r. nr 98, poz. 1071 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (DzU z 2004 r. nr 241, poz. 2416).

Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (DzU z 1989 r. nr 30, poz. 163 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (DzU z 1994 r. nr 89, poz. 414 z późn. zm).

Ustawa z dnia 14 grudnia 1995 r. o urzędzie Ministra Obrony Narodowej (DzU z 1996 r. nr 10, poz. 56 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (DzU z 1997 r. nr 89. poz. 555 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (DzU z 2003 r. nr 58, poz. 515 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity DzU z 2004 r. nr 261 poz. 2603).

Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o wejściu w życie ustawy o samorządzie powiatowym, ustawy o samorządzie województwa oraz ustawy o administracji rządowej w województwie (DzU z 1998 r. nr 99, poz. 631 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 13 października 1998 r. przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (DzU z 1998 r. nr 133, poz. 872).

Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (DzU z 1999 r. nr 11, poz. 95, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (DzU z 1999r. nr 53, poz. 549 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy (DzU nr 83, poz. 930 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 29 listopada 2000 r. o obrocie z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, a także dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa oraz o zmianie niektórych ustaw (DzU z 2000 r. nr 119, poz. 1250, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 25 maja 2001 r. o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2001–2006 (DzU z 2001 r. nr 76, poz. 804).

Ustawa o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych z dnia 24 sierpnia 2001 r. (DzU z 2001 r. nr 123, poz. 1353).

Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (DzU z 2001 r. nr 106, poz. 1148 z pózn. zm.).

Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (DzU z 2001 r. nr 112, poz. 1198, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej (DzU z 2002 r. nr 156, poz. 1301 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (DzU z 2002 r. nr 153, poz. 1270, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (DzU z 2003 r. nr 179, poz. 1750 z późn. zm.)

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (DzU z 2003 r. nr 80, poz. 717 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (DzU z 2004 r. nr 19, poz. 177 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 17 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy o służbie cywilnej oraz niektórych innych ustaw (DzU z 2005 r. nr 132, poz. 1110).

Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (DzU z 2005 r. nr 249, poz. 2104 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej (DzU 2005 r. nr 169, poz. 1418).

Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (DzU z 2005 r. nr 164, poz. 1365, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (DzU z 2005 r. Nr.169, poz. 1420).

Ustawa z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (DzU z 2007 r. nr 107, poz. 732).

Ustawa z dnia 9 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (DzU z 2009 r. nr 22, poz. 120).

Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (DzU z 2009 r. nr 42, poz. 336).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 lipca 1996 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Obrony Narodowej (DzU z 1996 r. nr 94, poz. 426).

Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 1998 r. w sprawie trybu kontroli aktów prawa miejscowego ustanowionych przez wojewodę i organy administracji niezespolonej (DzU z 1998 r. nr 162, poz. 1149).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 29 grudnia 2000 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania budżetu państwa i szczegółowych zasad obsługi rachunków bankowych budżetu państwa oraz zakresu i terminów sporządzania przez Narodowy Bank Polski informacji i sprawozdań z wykonania budżetu państwa w ramach obsługi bankowej budżetu państwa (DzU z 2000 r. nr 122, poz.1335 z późn. zm.).

Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 stycznia 2004 r. w sprawie ogólnych zasad wykonywania zadań w ramach powszechnego obowiązku obrony (DzU z 2004 r. nr 16, poz. 152).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 lutego 2004 r. w sprawie utworzenia okręgów wojskowych oraz określenia ich siedzib i terytorialnego zasięgu działania (DzU z 2004 r. nr 40, poz. 355 z późn. zm.).

Rozporządzenie MON z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie wojewódzkich sztabów wojskowych i wojskowych komend uzupełnień (DzU z 2004 r. nr 66, poz. 612 i 613).

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 7 maja 2004 r. w sprawie sposobu uwzględniania w zagospodarowaniu przestrzennym potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa (DzU z 2004 r. nr 125, poz. 1309).

Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 7 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu korzystania przez żołnierzy zawodowych i byłych żołnierzy zawodowych z pomocy w zakresie przekwalifikowania, doradztwa zawodowego lub pośrednictwa pracy (Dz U z 2004 r. nr 147, poz. 1549).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2004 r. w sprawie warunków i trybu planowania i finansowania zadań wykonywanych w ramach przygotowań obronnych państwa przez organy administracji rządowej i organy samorządu terytorialnego (DzU z 2004 r. nr 152, poz. 1599 z pózn. zm.).

Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 23 czerwca 2004 r. w sprawie nadania statutu Wojskowej Agencji Mieszkaniowej (DzU z 2004 r. nr 148, poz. 1558).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 2004 r. w sprawie określenia rodzajów nieruchomości uznawanych za niezbędne na cele obronności i bezpieczeństwa państwa (DzU z 2004 r. nr 207, poz. 2107).

Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Obrony Narodowej (DzU z 2007 r. nr 216, poz. 1597).

Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 30 kwietnia 2008 r. w sprawie korpusów osobowych i grup osobowych kadry Sił Zbrojnych RP (DzU z 2008 r. nr 86, poz. 531).

Zarządzenie nr 160 Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 października 2006 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Obrony Narodowej (MP z 2006 r. nr 76, poz. 768 z późn. zm.).

Zarządzenie nr 36/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 18 czerwca 2002 r. (Dz. Urz. MON z 2002 r. nr 11, poz. 109).

Obwieszczenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 11 marca 2002 r. w sprawie wykazu jednostek organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (MP z 2002 r. nr 14, poz. 234).

Obwieszczenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 6 grudnia 2007 r. w sprawie wykazu jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanych (MP z 2007 r. nr 94, poz. 1034).

Decyzja Ministra Obrony Narodowej z dnia 4 czerwca 2008 r. w sprawie gestorów korpusów osobowych (grup osobowych) (Dz. Urz. MON z 2008 r. nr 12, poz. 143).

Źródła internetowe

dpimon@wp.mil.pl.

biuletyn.mon.gov.pl

http://pl.wikipedia.org/wiki/Administracja_wojskowa.

http://www.profesjonalizacja.wp.mil.pl/

http://www.wojsko-polskie.pl/.

http://www.partnerstwopublicznoprywatne.info/20lipca2007.pdf

http://www.amw.com.pl/firstpage.php

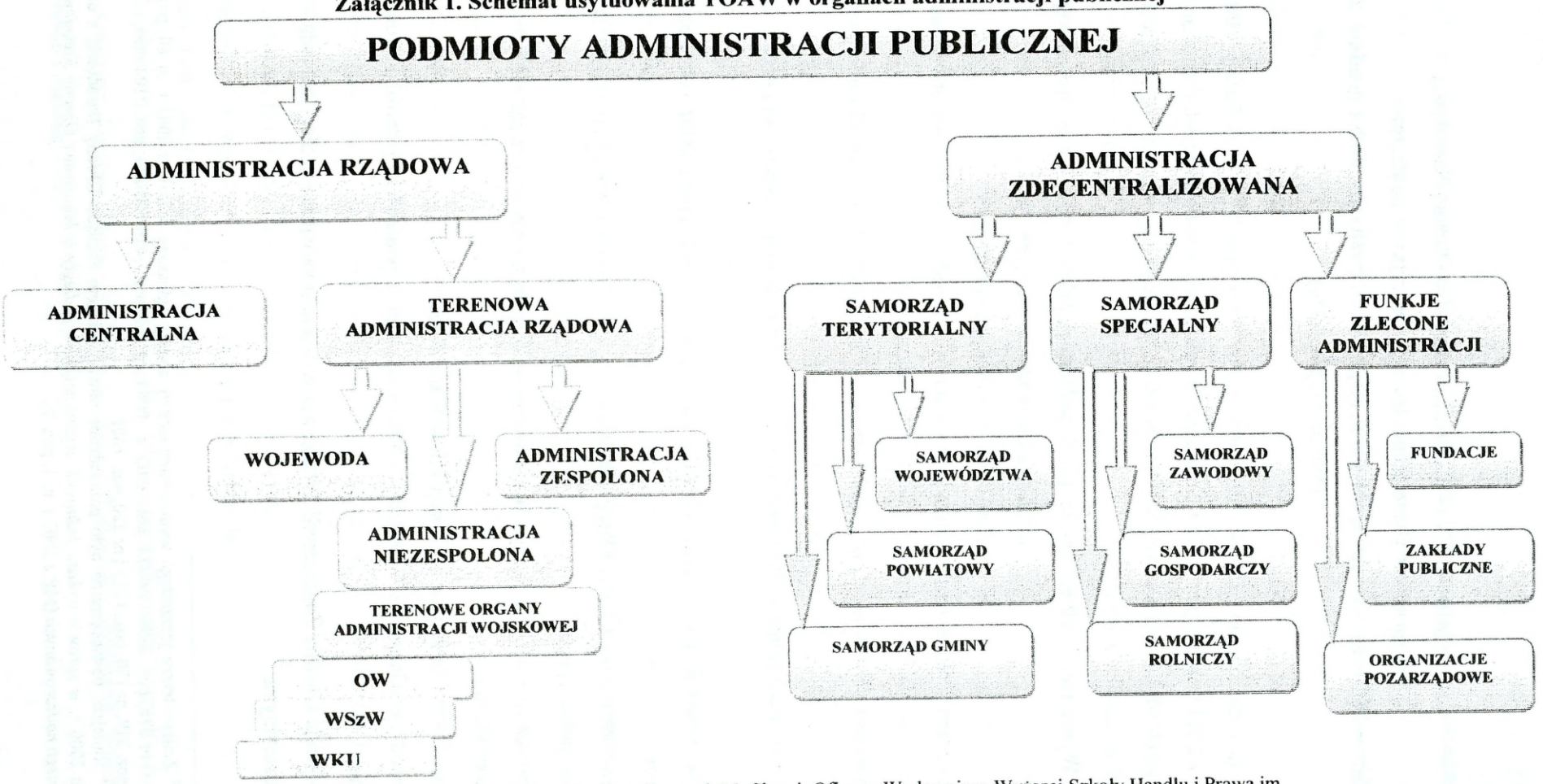
http://www.pow.mil.pl/

http://www.sow.mil.pl/

https://www.wam.net.pl/informacje_publiczne/informacje_o_wam.html

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1. Schemat usytuowania TOAW w organach administracji publicznej

Źródło: opracowano na podstawie *Prawo administracyjne. Część ogólna*, red. M. Chmaj, Oficyna Wydawnicza Wyższej Szkoły Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarskiego, Warszawa 2003, s. 92.

Załącznik 2. Obwieszczenie Ministra Obrony Narodowej w sprawie wykazu jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanych z dnia 6 grudnia 2007 r. (MP nr 94, poz. 1034)

Na podstawie art. 33 ust. 1d ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (DzU z 2003 r. nr 24, poz. 199, z późn. zm.[223]) ogłasza się wykaz jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanych, stanowiący załącznik do obwieszczenia[224].

Wykaz jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanych

I. Jednostki organizacyjne podległe

1. Dowództwo Wojsk Lądowych w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi.
2. Dowództwo Sił Powietrznych w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi.
3. Dowództwo Marynarki Wojennej w Gdyni wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi.
4. Dowództwo Wojsk Specjalnych w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi.
5. Dowództwo Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi.
6. Dowództwo Śląskiego Okręgu Wojskowego we Wrocławiu wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi.
7. Dowództwo Operacyjne Sił Zbrojnych w Warszawie.
8. Dowództwo Garnizonu Warszawa w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi.
9. Komenda Główna Żandarmerii Wojskowej w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi.

---

[223] Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w DzU z 2003 r. nr 80, poz. 717, z 2004 r. nr 238, poz. 2390 i nr 273, poz. 2703, z 2005 r. nr 169, poz. 1414 i nr 249, poz. 2104 oraz z 2006 r. nr 45, poz. 319, nr 170, poz. 1217 i nr 220, poz. 1600.

[224] Niniejsze obwieszczenie było poprzedzone obwieszczeniem Ministra Obrony Narodowej z dnia 28 grudnia 2006 r. *w sprawie wykazu jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanych* (MP z 2007 r. nr 1, poz. 9).

10. Inspektorat Wojskowej Służby Zdrowia w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi.

11. Inspektorat Wsparcia Sił Zbrojnych w Bydgoszczy wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi.

12. Szefostwo Inżynierii Wojskowej w Warszawie.

13. Szefostwo Obrony Przed Bronią Masowego Rażenia w Warszawie.

14. Szefostwo Obrony Przeciwlotniczej w Warszawie.

15. Inspektorat Wojskowej Ochrony Przeciwpożarowej w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi.

16. Wojskowe Centrum Normalizacji, Jakości i Kodyfikacji w Warszawie.

17. Wojskowe Centrum Metrologii w Warszawie.

18. Wojskowa Inspekcja Gospodarki Energetycznej w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi.

19. Wojskowy Dozór Techniczny w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi.

20. Stołeczny Zarząd Infrastruktury w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi.

21. Biuro Infrastruktury Specjalnej w Warszawie.

22. Rejonowy Zarząd Infrastruktury w Bydgoszczy, Gdyni, Krakowie, Lublinie, Olsztynie, Szczecinie, Wrocławiu i Zielonej Górze wraz z podległymi im jednostkami organizacyjnymi.

23. Wojskowy Zarząd Infrastruktury w Poznaniu wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi.

24. Terenowy Oddział Lotniskowy w Gdańsku i Warszawie.

25. Terenowy Oddział Techniki Morskiej w Gdyni.

26. Oddział Budowy i Modernizacji Okrętów w Gdyni.

27. Rejonowe Przedstawicielstwo Wojskowe w Bydgoszczy, Gdańsku, Gdyni, Gliwicach, Krakowie, Mielcu, Poznaniu, Radomiu, Stalowej Woli, Świdniku, Wrocławiu oraz Rejonowe Przedstawicielstwa Wojskowe: dwa w Łodzi i trzy w Warszawie.

28. Wojskowe Studium Nauczania Języków Obcych w Łodzi.

29. Wojskowe Centrum Aktywizacji Zawodowej w Warszawie.

30. Biuro Konwentu Dziekanów w Warszawie.

31. Wojskowe Biuro Emerytalne w Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie, Wrocławiu i Zielonej Górze.

32. Dom Emeryta Wojskowego w Warszawie.

33. Delegatura Departamentu Kontroli w Bydgoszczy, Krakowie, Warszawie i Wrocławiu.

34. Wojskowe Biuro Badań Społecznych w Warszawie.

35. Wojskowe Biuro Badań Historycznych w Warszawie.

36. Drukarnia Wydawnictw Specjalnych Sztabu Generalnego Wojska Polskiego w Warszawie.

37. Biuro Ewidencji Osobowej Wojska Polskiego.

38. Redakcja Wojskowa w Warszawie.

39. Centralne Archiwum Wojskowe w Warszawie wraz z podległym Archiwum Instytucji Ministerstwa Obrony Narodowej w Modlinie.

40. Centrum Informatyki i Łączności Obrony Narodowej w Warszawie.

41. Centrum Zarządzania Systemami Teleinformatycznymi w Warszawie.

42.Wojskowe Biuro Bezpieczeństwa Łączności i Informatyki w Warszawie.

43. Wojskowe Biuro Zarządzania Częstotliwościami w Warszawie.

44. Centralny Węzeł Łączności Ministerstwa Obrony Narodowej w Warszawie.

45. Regionalny Węzeł Łączności w Bydgoszczy, Krakowie, Legionowie, Lublinie, Olsztynie, Poznaniu, Szczecinie i Wrocławiu.

46. Zespół Wdrożeniowy w Bydgoszczy, Warszawie i Wrocławiu.

47. Wojskowe Centrum Geograficzne w Warszawie.

48. Wojskowy Ośrodek Kartograficzny w Komorowie.

49. Samodzielny Oddział Geograficzny w Lesznie i Toruniu.

50. Centralna Wojskowa Komisja Lekarska w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi.

51. Centrum Szkolenia Wojskowych Służb Medycznych w Łodzi.

52. Wojskowy Ośrodek Farmacji i Techniki Medycznej w Celestynowie.

53. Wojskowy Ośrodek Medycyny Prewencyjnej w Bydgoszczy, Gdyni, Krakowie, Modlinie i Wrocławiu.

54. Centrum Reagowania Epidemiologicznego Sił Zbrojnych RP w Warszawie.

55. Wojskowy Ośrodek Badawczo-Wdrożeniowy Służby Żywnościowej w Warszawie.

56. Wojskowy Ośrodek Badawczo-Wdrożeniowy Służby Mundurowej w Łodzi.

57. Specjalistyczny Wojskowy Ośrodek Metrologii w Poznaniu.

58. Centralny Wojskowy Ośrodek Metrologii w Warszawie.

59. Wojskowy Ośrodek Metrologii w Bydgoszczy, Gdyni, Radomiu i we Wrocławiu.

60. Centralny Ośrodek Analizy Skażeń w Warszawie.

61. Centralny Ośrodek Naukowej Informacji Wojskowej w Warszawie.

62. Dyżurna Służba Operacyjna Sił Zbrojnych RP w Warszawie.

63. Inspektorat Ministerstwa Obrony Narodowej do Spraw Bezpieczeństwa Lotów w Poznaniu.

64. Pełnomocnik Ministra Obrony Narodowej – Dyrektor Programu Wdrażania na Wyposażenie Sił Zbrojnych RP Samolotu Wielozadaniowego w Warszawie.

65. Pełnomocnik Ministra Obrony Narodowej do Spraw Budowy i Wdrażania Narodowego Centrum Wspomagania Operacji Powietrznych w Warszawie.

66. Pełnomocnik Ministra Obrony Narodowej do Spraw Reformy Szkolnictwa Wojskowego w Warszawie.

67. Zespół do Spraw Profesjonalizacji Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie.

68. Zespół do Spraw Sytuacji Szczególnych w Warszawie.

69. Szkoły Podoficerskie Wojsk Lądowych w Poznaniu, Toruniu, Wrocławiu i Zegrzu.

70. Szkoły Podoficerskie Sił Powietrznych w Dęblinie i Koszalinie.

71. Szkoła Podoficerska Marynarki Wojennej w Ustce.

72. Szkoła Podoficerska Służb Medycznych w Łodzi.

73. Polskie Przedstawicielstwo Wojskowe przy Komitetach Wojskowych Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego i Unii Europejskiej z siedzibą w Brukseli, BELGIA.

74. Narodowe Przedstawicielstwo Łącznikowe przy Strategicznym Dowództwie Transformacyjnym (SACT) z siedzibą w Norfolk, Virginia, USA, oraz w Mons, BELGIA.

75. Polskie Narodowe Przedstawicielstwo Wojskowe przy Kwaterze Głównej Sojuszniczych Sił Zbrojnych NATO w Europie (SHAPE) z siedzibą w Mons, BELGIA.

76. Polski Zespół Łącznikowy przy JFCHQ z siedzibą w Brunssum, HOLANDIA.

77. Polski Zespół Łącznikowy przy CC-Air HQ z siedzibą w Ramstein, NIEMCY.

78. Polski Zespół Łącznikowy przy NORTH CC-Land HQ z siedzibą w Heidelbergu, NIEMCY.

79. Polski Zespół Łącznikowy przy Centralnym Dowództwie Stanów Zjednoczonych Ameryki (US CENTCOM) z siedzibą w Tampa, Floryda, USA.

80. Polski Element w Grupie Planowania/Sztabie Wielonarodowej Brygady Szybkiego Rozwinięcia do Operacji ONZ (SHIRBRIG) z siedzibą w Hřvelte k. Kopenhagi, DANIA.

81. Polskie Biuro do Spraw Realizacji Programu CP5A0044 przy Agencji NC3A NATO z siedzibą w Brukseli, BELGIA.

82. Biuro Łącznikowe do Spraw Kontaktów z NAMSO/NAMSA z siedzibą w Cappellen, LUKSEMBURG.

83. Stanowiska dla żołnierzy zawodowych występujące w „Wykazie Stanowisk Służbowych Przeznaczonych dla Żołnierzy Zawodowych Pełniących Służbę poza Granicami Państwa" – etat nr JS/001/0.

84. Stanowiska dla żołnierzy zawodowych występujące w „Wykazie Stanowisk Służbowych Przeznaczonych dla Żołnierzy Zawodowych Pełniących Służbę poza Granicami Państwa w Polskich Przedstawicielstwach Wojskowych i Polskich Zespołach Łącznikowych" – etat nr IS/001/0.

85. Stanowiska dla żołnierzy zawodowych występujące w „Wykazie Stanowisk Służbowych Przeznaczonych dla Żołnierzy Zawodowych Pełniących Służbę poza Granicami Państwa w Strukturach Organizacji Międzynarodowych i Międzynarodowych Strukturach Wojskowych" – etat nr IS/002/0.

86. Stanowiska dla żołnierzy zawodowych występujące w „Wykazie Stanowisk Służbowych Przeznaczonych dla Żołnierzy Zawodowych Pełniących Służbę w Centrum Szkolenia Sił Połączonych Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego" – etat nr IS/003/0.

87. Stanowiska dla żołnierzy zawodowych występujące w „Wykazie Stanowisk Służbowych Przeznaczonych dla Żołnierzy Zawodowych Pełniących Służbę poza Granicami Państwa w Stałych Przedstawicielstwach Rzeczypospolitej Polskiej przy Organizacjach Międzynarodowych" – etat nr KS/001/0.

88. Stanowiska dla żołnierzy zawodowych występujące w „Wykazie Stanowisk Służbowych Przeznaczonych dla Żołnierzy Zawodowych Pełniących Służbę poza Granicami Państwa w Ataszatach Obrony przy Przedstawicielstwach Dyplomatycznych Rzeczypospolitej Polskiej" – etat nr KS/002/0.

89. Stanowiska dla żołnierzy zawodowych występujące w „Wykazie stanowisk służbowych przeznaczonych dla żołnierzy zawodowych pełniących służbę poza granicami państwa w ramach realizacji kontraktu na dostawę samolotu F-16" – etat nr HS/001/0.

90. Polski Kontyngent Wojskowy w Siłach Rozdzielająco-Obserwacyjnych Organizacji Narodów Zjednoczonych w Syryjskiej Republice Arabskiej.

91. Polski Kontyngent Wojskowy w Tymczasowych Siłach Organizacji Narodów Zjednoczonych w Republice Libańskiej.

92. Polski Kontyngent Wojskowy w operacji wojskowej Unii Europejskiej w Bośni i Hercegowinie, Kosowie w Republice Serbii i Byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii.

93. Polski Kontyngent Wojskowy w Siłach Międzynarodowych w Kosowie w Republice Serbii, Byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii oraz w Bośni i Hercegowinie.

94. Polski Kontyngent Wojskowy w Islamskiej Republice Afganistanu.

95. Polski Kontyngent Wojskowy w składzie Międzynarodowych Sił Stabilizacyjnych w Republice Iraku.

II. Jednostki organizacyjne

A. Nadzorowane:

1. Wojskowa Agencja Mieszkaniowa w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi.
2. Agencja Mienia Wojskowego w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi.
3. Akademia Obrony Narodowej w Warszawie.
4. Wojskowa Akademia Techniczna im. Jarosława Dąbrowskiego w Warszawie.
5. Akademia Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte w Gdyni.
6. Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Lądowych we Wrocławiu.
7. Wyższa Szkoła Oficerska Sił Powietrznych w Dęblinie.
8. Instytut Techniczny Wojsk Lotniczych w Warszawie.
9. Wojskowy Instytut Chemii i Radiometrii w Warszawie.
10. Wojskowy Instytut Łączności w Zegrzu.
11. Wojskowy Instytut Techniki Pancernej i Samochodowej w Sulejówku.
12. Wojskowy Instytut Techniczny Uzbrojenia w Zielonce.
13. Wojskowy Instytut Techniki Inżynieryjnej we Wrocławiu.
14. Wojskowy Instytut Medycyny Lotniczej w Warszawie.
15. Wojskowy Instytut Higieny i Epidemiologii im. gen. Karola Kaczkowskiego w Warszawie.
16. Wojskowy Instytut Medyczny w Warszawie.
17. Wojskowe Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej wraz z podległymi terenowymi stacjami.
18. Wojskowy Szpital Kliniczny z Poliklinika – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Bydgoszczy, Krakowie i Wrocławiu.
19. Szpital Marynarki Wojennej z Przychodnią – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Gdańsku.
20. Szpital Wojskowy z Przychodnią – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Dęblinie, Elblągu, Ełku, Gliwicach, Helu, Kołobrzegu, Lublinie, Olsztynie, Opolu, Poznaniu, Przemyślu, Szczecinie, Wałczu i Żarach.

21. Wojskowy Szpital Uzdrowiskowo-Rehabilitacyjny – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Busku-Zdroju, Ciechocinku, Krynicy, Kudowie-Zdroju i Lądku-Zdroju.
22. Centralna Wojskowa Przychodnia Lekarska „CePeLek" – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Warszawie.
23. Wojskowa Specjalistyczna Przychodnia Lekarska – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Białymstoku, Bielsku-Białej, Braniewie, Gdyni, Gdyni-Oksywiu, Giżycku, Gorzowie Wielkopolskim, Grudziądzu, Gubinie, Kielcach, Koszalinie, Legionowie, Łodzi, Nysie, Powidzu-Witkowie, Poznaniu, Radomiu, Rzeszowie, Słupsku, Siedlcach, Stargardzie Szczecińskim, Szczecinku, Świdwinie, Świnoujściu, Toruniu i Ustce.
24. Garnizonowa Przychodnia Lekarska – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Modlinie.
25. Przychodnia Lekarska Wojskowej Akademii Technicznej – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Warszawie.
26. Przychodnia Lekarska Akademii Obrony Narodowej – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Warszawie.
27. Specjalistyczna Przychodnia Lekarska dla Pracowników Wojska – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Warszawie.
28. Wojskowy Zespół Wypoczynkowy w Juracie, Solinie i Zakopanem.
29. Wojskowy Dom Wypoczynkowy w Międzyzdrojach, Rogowie, Ryni, Sopocie, Unieściu i Waplewie.
30. Centralna Biblioteka Wojskowa w Warszawie.
31. Dom Żołnierza Polskiego w Warszawie.
32. Reprezentacyjny Zespół Artystyczny Wojska Polskiego w Warszawie.
33. Zakład Inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego w Warszawie.
34. Zakład Systemów Jakości i Zarządzania w Warszawie.

B. Nadzorowane z tytułu pełnienia w nich służby wojskowej przez żołnierzy zawodowych

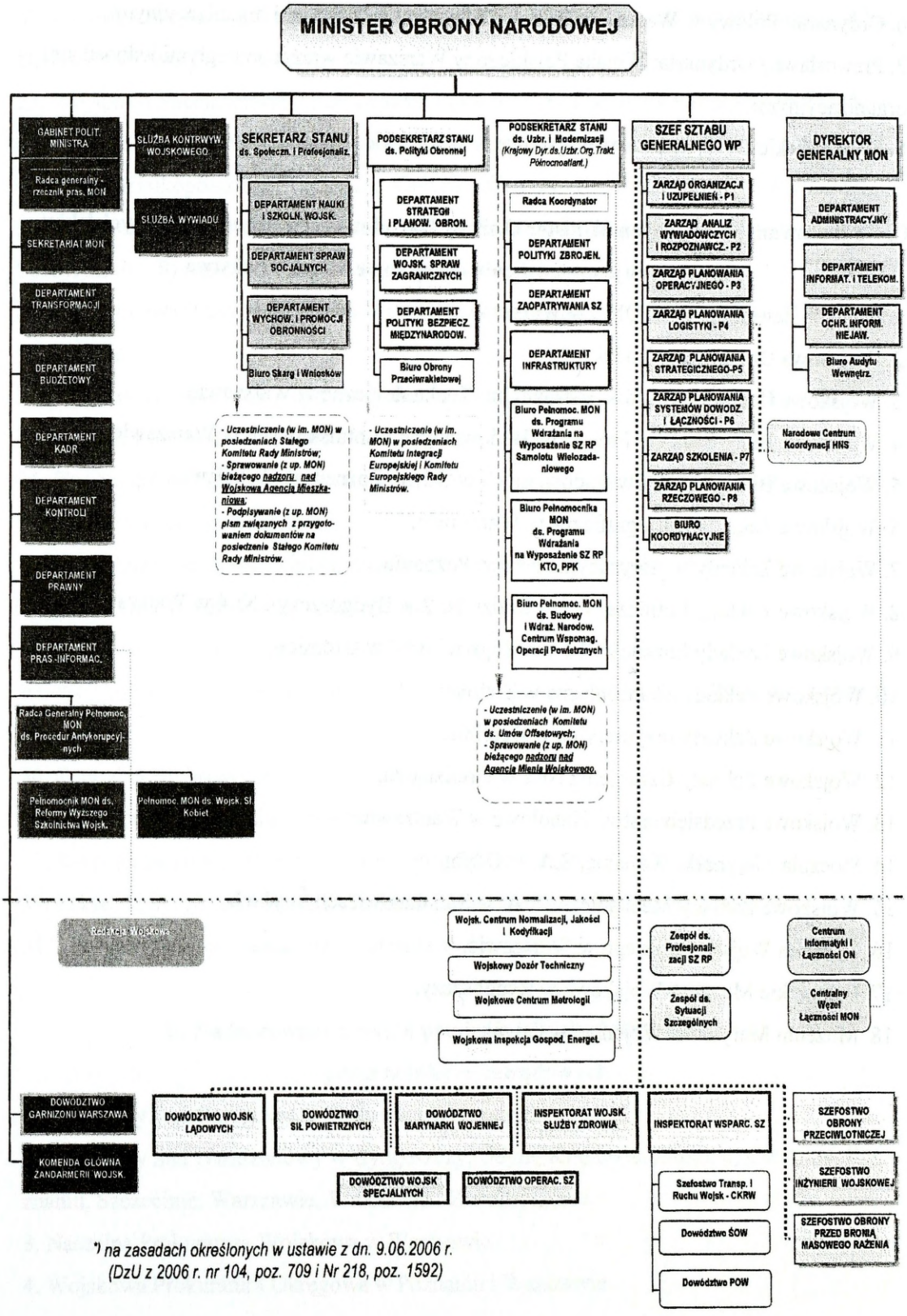
1. Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu i Warszawie.
2. Wojskowy Sąd Garnizonowy w Bydgoszczy, Gdyni, Krakowie, Lublinie, Olsztynie, Poznaniu, Szczecinie, Warszawie, Wrocławiu i Zielonej Górze.
3. Naczelna Prokuratura Wojskowa w Warszawie.
4. Wojskowa Prokuratura Okręgowa w Poznaniu i Warszawie.

5. Wojskowa Prokuratura Garnizonowa w Bydgoszczy, Elblągu, Gdyni, Koszalinie, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Poznaniu, Szczecinie, Warszawie, Wrocławiu i Zielonej Górze.
6. Ordynariat Polowy w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi.
7. Prawosławny Ordynariat Wojska Polskiego w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi.
8. Ewangelickie Duszpasterstwo Wojskowe w Warszawie.

C. Nadzorowane, dla których Minister Obrony Narodowej jest organem założycielskim lub wykonuje uprawnienia majątkowe Skarbu Państwa

1. Dom Wydawniczy BELLONA w Warszawie.
2. Wojskowa Drukarnia w Łodzi.
3. Wojskowe Centralne Biuro Konstrukcyjno-Technologiczne w Warszawie.
4. Wojskowe Biuro Studiów Projektów Budowlanych i Lotniskowych w Warszawie.
5. Wojskowe Biuro Projektów Budowlanych w Gdyni, Poznaniu i Wrocławiu.
6. Wojskowe Zakłady Kartograficzne w Warszawie.
7. Wojskowe Zakłady Motoryzacyjne Nr 5 w Poznaniu.
8. Wojskowe Zakłady Lotnicze Nr 1 w Łodzi, Nr 2 w Bydgoszczy i Nr 4 w Warszawie.
9. Wojskowe Zakłady Łączności Nr 1 w Zegrzu i Nr 2 w Czernicy.
10. Wojskowe Zakłady Elektroniczne w Zielonce.
11. Wojskowe Zakłady Inżynieryjne w Dęblinie.
12. Wojskowe Zakłady Uzbrojenia Nr 2 w Grudziądzu.
13. Wojskowe Przedsiębiorstwo Handlowe w Warszawie.
14. Stocznia Marynarki Wojennej S.A. w Gdyni.
15. Wojskowe Zakłady Mechaniczne S.A. w Siemianowicach Śląskich.
16. Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie.
17. Pomorskie Muzeum Wojskowe w Bydgoszczy.
18. Muzeum Marynarki Wojennej w Gdyni.

Załącznik 3. Struktura organizacyjna Ministerstwa Obrony Narodowej (wg stanu na 3.11.2008 r.).

*) na zasadach określonych w ustawie z dn. 9.06.2006 r. (DzU z 2006 r. nr 104, poz. 709 i Nr 218, poz. 1592)

Załącznik 4. Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej

z dnia 31 marca 2004 r.

w sprawie wojewódzkich sztabów wojskowych i wojskowych komend uzupełnień

(DzU z 2004 r. nr 66, poz. 613)

Na podstawie art. 14 ust. 6 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2002 r. Nr 21, poz. 205, z późn. zm.1) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie:

1) tworzy wojewódzkie sztaby wojskowe i wojskowe komendy uzupełnień;

2) określa:

a) szczegółowe zadania szefów wojewódzkich sztabów wojskowych i wojskowych komendantów uzupełnień, jako organów rządowej administracji niezespolonej,

b) siedziby i terytorialny zasięg działania wojewódzkich sztabów wojskowych i wojskowych komend uzupełnień.

§ 2. Tworzy się następujące wojewódzkie sztaby wojskowe oraz ustala ich siedziby i terytorialny zasięg działania:

1) Wojewódzki Sztab Wojskowy we Wrocławiu, dla województwa dolnośląskiego;

2) Wojewódzki Sztab Wojskowy w Bydgoszczy, dla województwa kujawsko-pomorskiego;

3) Wojewódzki Sztab Wojskowy w Lublinie, dla województwa lubelskiego;

4) Wojewódzki Sztab Wojskowy w Zielonej Górze, dla województwa lubuskiego;

5) Wojewódzki Sztab Wojskowy w Łodzi, dla województwa łódzkiego;

6) Wojewódzki Sztab Wojskowy w Krakowie, dla województwa małopolskiego;

7) Wojewódzki Sztab Wojskowy w Warszawie, dla województwa mazowieckiego;

8) Wojewódzki Sztab Wojskowy w Opolu, dla województwa opolskiego;

9) Wojewódzki Sztab Wojskowy w Rzeszowie, dla województwa podkarpackiego;

10) Wojewódzki Sztab Wojskowy w Białymstoku, dla województwa podlaskiego;

11) Wojewódzki Sztab Wojskowy w Gdańsku, dla województwa pomorskiego;

12) Wojewódzki Sztab Wojskowy w Katowicach, dla województwa śląskiego;

13) Wojewódzki Sztab Wojskowy w Kielcach, dla województwa świętokrzyskiego;

14) Wojewódzki Sztab Wojskowy w Olsztynie, dla województwa warmińsko-mazurskiego;

15) Wojewódzki Sztab Wojskowy w Poznaniu, dla województwa wielkopolskiego;

16) Wojewódzki Sztab Wojskowy w Szczecinie, dla województwa zachodniopomorskiego.

§ 3. Tworzy się następujące wojskowe komendy uzupełnień oraz ustala ich siedziby i terytorialny zasięg działania:

1) w województwie dolnośląskim:

a) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Bolesławcu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: bolesławieckiego, lubańskiego i zgorzeleckiego,

b) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Głogowie, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: głogowskiego, górowskiego, lubińskiego, polkowickiego i wołowskiego,

c) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Jeleniej Górze, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: jeleniogórskiego, kamiennogórskiego i lwóweckiego oraz miasta Jelenia Góra,

d) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Kłodzku, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: kłodzkiego i ząbkowickiego,

e) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Legnicy, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: jaworskiego, legnickiego i złotoryjskiego oraz miasta Legnica,

f) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Świdnicy, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: dzierżoniowskiego, świdnickiego i wałbrzyskiego,

g) Wojskowa Komenda Uzupełnień Wrocław-1 we Wrocławiu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatu oleśnickiego i miasta Wrocław (południe od Odry),

h) Wojskowa Komenda Uzupełnień Wrocław-2 we Wrocławiu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: oławskiego, strzelińskiego, średzkiego i wrocławskiego,

i) Wojskowa Komenda Uzupełnień Wrocław-3 we Wrocławiu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: milickiego i trzebnickiego oraz miasta Wrocław (północ od Odry);

2) w województwie kujawsko-pomorskim:

a) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Brodnicy, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: brodnickiego, golubsko-dobrzyńskiego i rypińskiego,

b) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Bydgoszczy, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: bydgoskiego i nakielskiego oraz miasta Bydgoszcz,

c) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Grudziądzu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: chełmińskiego, grudziądzkiego i wąbrzeskiego oraz miasta Grudziądz,

d) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Inowrocławiu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: inowrocławskiego, mogileńskiego i żnińskiego,

e) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Świeciu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: sępoleńskiego, świeckiego i tucholskiego,

f) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Toruniu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: aleksandrowskiego i toruńskiego oraz miasta Toruń,

g) Wojskowa Komenda Uzupełnień we Włocławku, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: lipnowskiego, radziejowskiego i włocławskiego oraz miasta Włocławek;

3) w województwie lubelskim:

a) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Białej Podlaskiej, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: bialskiego, łukowskiego, parczewskiego i radzyńskiego oraz miasta Biała Podlaska,

b) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Chełmie, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: chełmskiego, krasnostawskiego i włodawskiego oraz miasta Chełm,

c) Wojskowa Komenda Uzupełnień Lublin-1 w Lublinie, dla miasta Lublin,

d) Wojskowa Komenda Uzupełnień Lublin-2, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: janowskiego, lubartowskiego, lubelskiego, łęczyńskiego i świdnickiego,

e) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Puławach, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: kraśnickiego, opolskiego, puławskiego i ryckiego,

f) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Zamościu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: biłgorajskiego, hrubieszowskiego, tomaszowskiego i zamojskiego oraz miasta Zamość;

4) w województwie lubuskim:

a) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Gorzowie Wielkopolskim, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: gorzowskiego i strzelecko-drezdeneckiego oraz miasta Gorzów Wielkopolski,

b) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Sulęcinie, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: międzyrzeckiego, słubickiego, sulęcińskiego i świebodzińskiego,

c) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Zielonej Górze, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: krośnieńskiego, wschowskiego i zielonogórskiego oraz miasta Zielona Góra,

d) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Żaganiu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: nowosolskiego, żagańskiego i żarskiego;

5) w województwie łódzkim:

a) Wojskowa Komenda Uzupełnień Łódź-1 w Łodzi, dla części miasta Łódź, dzielnice: Bałuty, Polesie i Śródmieście,

b) Wojskowa Komenda Uzupełnień Łódź-2 w Łodzi, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: brzezińskiego, łódzkiego wschodniego i pabianickiego oraz części miasta Łódź, dzielnice: Górna i Widzew,

c) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Piotrkowie Trybunalskim, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: bełchatowskiego, pajęczańskiego, piotrkowskiego i radomszczańskiego oraz miasta Piotrków Trybunalski,

d) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Sieradzu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: łaskiego, sieradzkiego, wieluńskiego, wieruszowskiego i zduńskowolskiego,

e) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Skierniewicach, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: kutnowskiego, łowickiego, rawskiego i skierniewickiego oraz miasta Skierniewice,

f) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Tomaszowie Mazowieckim, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: opoczyńskiego i tomaszowskiego,

g) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Zgierzu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: łęczyckiego, poddębickiego i zgierskiego;

6) w województwie małopolskim:

a) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Bochni, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: bocheńskiego, brzeskiego i wielickiego,

b) Wojskowa Komenda Uzupełnień Kraków-Krowodrza w Krakowie, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: krakowskiego i olkuskiego oraz części miasta Kraków, dzielnica: Krowodrza,

c) Wojskowa Komenda Uzupełnień Kraków-Nowa Huta w Krakowie, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: miechowskiego i proszowickiego oraz części miasta Kraków, dzielnica: Nowa Huta,

d) Wojskowa Komenda Uzupełnień Kraków-Podgórze w Krakowie, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatu myślenickiego i części miasta Kraków, dzielnice: Podgórze i Śródmieście,

e) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Nowym Sączu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: gorlickiego, limanowskiego i nowosądeckiego oraz miasta Nowy Sącz,

f) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Nowym Targu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: nowotarskiego, suskiego i tatrzańskiego,

g) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Oświęcimiu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: chrzanowskiego, oświęcimskiego i wadowickiego,

h) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Tarnowie, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: dąbrowskiego i tarnowskiego oraz miasta Tarnów;

7) w województwie mazowieckim:

a) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Ciechanowie, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: ciechanowskiego, mławskiego, płońskiego i żuromińskiego,

b) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Garwolinie, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: garwolińskiego i otwockiego,

c) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Grójcu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: białobrzeskiego, grodziskiego, grójeckiego i żyrardowskiego,

d) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Kozienicach, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: kozienickiego, lipskiego i zwoleńskiego,

e) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Mińsku Mazowieckim, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: mińskiego i węgrowskiego,

f) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Nowym Dworze Mazowieckim, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: legionowskiego i nowodworskiego,

g) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Ostrołęce, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: makowskiego, ostrołęckiego i przasnyskiego oraz miasta Ostrołęka,

h) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Płocku, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: gostynińskiego, płockiego i sierpeckiego oraz miasta Płock,

i) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Radomiu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: przysuskiego, radomskiego i szydłowieckiego oraz miasta Radom,

j) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Siedlcach, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: łosickiego, siedleckiego i sokołowskiego oraz miasta Siedlce,

k) Wojskowa Komenda Uzupełnień Warszawa-Mokotów, dla powiatu piaseczyńskiego i części miasta stołecznego Warszawy, dzielnice: Mokotów, Ursynów i Wilanów,

l) Wojskowa Komenda Uzupełnień Warszawa-Ochota, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: pruszkowskiego i sochaczewskiego oraz części miasta stołecznego Warszawy, dzielnice: Ochota, Ursus i Włochy,

m) Wojskowa Komenda Uzupełnień Warszawa-Praga Południe, dla powiatu wołomińskiego i części miasta stołecznego Warszawy, dzielnice: Praga Południe, Rembertów, Wawer i Wesoła,

n) Wojskowa Komenda Uzupełnień Warszawa-Praga Północ, dla części miasta stołecznego Warszawy, dzielnice: Białołęka, Praga Północ i Targówek,

o) Wojskowa Komenda Uzupełnień Warszawa-Śródmieście, dla części miasta stołecznego Warszawy, dzielnice: Bemowo, Śródmieście i Wola,

p) Wojskowa Komenda Uzupełnień Warszawa-Żoliborz, dla powiatu warszawskiego zachodniego i części miasta stołecznego Warszawy, dzielnice: Bielany i Żoliborz,

r) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Wyszkowie, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: ostrowskiego, pułtuskiego i wyszkowskiego;

8) w województwie opolskim:

a) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Brzegu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: brzeskiego, kluczborskiego i namysłowskiego,

b) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Kędzierzynie-Koźlu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: głubczyckiego, kędzierzyńsko-kozielskiego i strzeleckiego,

c) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Nysie, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: krapkowickiego, nyskiego i prudnickiego,

d) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Opolu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: oleskiego i opolskiego oraz miasta Opole;

9) w województwie podkarpackim:

a) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Jarosławiu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: jarosławskiego, lubaczowskiego, przemyskiego i przeworskiego oraz miasta Przemyśl,

b) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Jaśle, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: jasielskiego, krośnieńskiego i strzyżowskiego oraz miasta Krosno,

c) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Mielcu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: dębickiego, kolbuszowskiego, mieleckiego i ropczycko-sędziszowskiego,

d) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Nisku, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: leżajskiego, niżańskiego, stalowowolskiego i tarnobrzeskiego oraz miasta Tarnobrzeg,

e) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Rzeszowie, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: łańcuckiego i rzeszowskiego oraz miasta Rzeszów,

f) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Sanoku, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: bieszczadzkiego, brzozowskiego, leskiego i sanockiego;

10) w województwie podlaskim:

a) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Białymstoku, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: białostockiego, mońieckiego i sokólskiego oraz miasta Białystok,

b) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Bielsku Podlaskim, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: bielskiego, hajnowskiego i siemiatyckiego,

c) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Łomży, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: grajewskiego, kolneńskiego i łomżyńskiego oraz miasta Łomża,

d) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Suwałkach, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: augustowskiego, sejneńskiego i suwalskiego oraz miasta Suwałki,

e) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Zambrowie, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: wysokomazowieckiego i zambrowskiego;

11) w województwie pomorskim:

a) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Człuchowie, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: bytowskiego, chojnickiego i człuchowskiego,

b) Wojskowa Komenda Uzupełnień Gdańsk-1 w Gdańsku, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatu gdańskiego i części miasta Gdańsk (granica na południe włącznie od ulic: Kartuska, Nowe Ogrody, Podwale Grodzkie, Wały Piastowskie, Doki, wzdłuż rzeki Motławy do falochronu wschodniego Westerplatte),

c) Wojskowa Komenda Uzupełnień Gdańsk-2 w Gdańsku, dla części miasta Gdańsk (granica na północ wyłącznie od ulic: Kartuska, Nowe Ogrody, Podwale Grodzkie, Wały Piastowskie, Doki, wzdłuż rzeki Motławy do falochronu wschodniego Westerplatte),

d) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Gdyni, dla miast: Gdynia i Sopot,

e) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Malborku, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: kwidzyńskiego, malborskiego, nowodworskiego i sztumskiego,

f) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Starogardzie Gdańskim, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: kościerskiego, starogardzkiego i tczewskiego,

g) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Słupsku, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: lęborskiego i słupskiego oraz miasta Słupsk,

h) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Wejherowie, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: kartuskiego, puckiego i wejherowskiego;

12) w województwie śląskim:

a) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Będzinie, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: będzińskiego i zawierciańskiego oraz miasta Dąbrowa Górnicza,

b) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Bielsku-Białej, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: bielskiego i cieszyńskiego oraz miasta Bielsko-Biała,

c) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Chorzowie, dla miast: Chorzów, Ruda Śląska, Siemianowice i Świętochłowice,

d) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Częstochowie, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: częstochowskiego i myszkowskiego oraz miasta Częstochowa,

e) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Gliwicach, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatu gliwickiego oraz miast: Gliwice i Zabrze,

f) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Katowicach, dla miasta Katowice,

g) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Lublińcu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: kłobuckiego i lublinieckiego,

h) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Mysłowicach, dla miast: Jaworzno, Mysłowice i Sosnowiec,

i) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Rybniku, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: raciborskiego, rybnickiego i wodzisławskiego oraz miast: Jastrzębie Zdrój, Rybnik i Żory,

j) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Tarnowskich Górach, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatu tarnogórskiego oraz miast: Bytom i Piekary Śląskie,

k) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Tychach, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: bieruńsko-lędzińskiego, mikołowskiego i pszczyńskiego oraz miasta Tychy,

l) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Żywcu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatu żywieckiego;

13) w województwie świętokrzyskim:

a) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Busku Zdroju, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: buskiego, kazimierskiego i pińczowskiego,

b) Wojskowa Komenda Uzupełnień Kielce-Bukówka w Kielcach, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: jędrzejowskiego, koneckiego i włoszczowskiego,

c) Wojskowa Komenda Uzupełnień Kielce-Śródmieście w Kielcach, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatu kieleckiego i miasta Kielce,

d) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Sandomierzu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: opatowskiego, sandomierskiego i staszowskiego,

e) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Starachowicach, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: ostrowieckiego, skarżyskiego i starachowickiego;

14) w województwie warmińsko-mazurskim:

a) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Elblągu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: braniewskiego i elbląskiego oraz miasta Elbląg,

b) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Ełku, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: ełckiego, oleckiego i piskiego,

c) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Giżycku, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: giżyckiego, gołdapskiego, mrągowskiego i węgorzewskiego,

d) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Lidzbarku Warmińskim, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: bartoszyckiego, kętrzyńskiego i lidzbarskiego,

e) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Olsztynie, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: nidzickiego, olsztyńskiego i szczycieńskiego oraz miasta Olsztyn,

f) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Ostródzie, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: działdowskiego, iławskiego, nowomiejskiego i ostródzkiego;

15) w województwie wielkopolskim:

a) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Gnieźnie, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: gnieźnieńskiego, średzkiego, wągrowieckiego i wrzesińskiego,

b) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Kaliszu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: jarocińskiego, kaliskiego i pleszewskiego oraz miasta Kalisz,

c) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Koninie, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: konińskiego i słupeckiego oraz miasta Konin,

d) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Lesznie, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: gostyńskiego, kościańskiego, leszczyńskiego, rawickiego i miasta Leszno,

e) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Nowym Tomyślu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: grodziskiego, międzychodzkiego, nowotomyskiego, szamotulskiego i wolsztyńskiego,

f) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Ostrowie Wielkopolskim, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: kępińskiego, krotoszyńskiego, ostrowskiego i ostrzeszowskiego,

g) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Pile, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: chodzieskiego, czarnkowsko-trzcianeckiego, pilskiego i złotowskiego,

h) Wojskowa Komenda Uzupełnień Poznań-1 w Poznaniu, dla części miasta Poznań, dzielnice: Nowe Miasto, Stare Miasto i Wilda,

i) Wojskowa Komenda Uzupełnień Poznań-2 w Poznaniu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: obornickiego, poznańskiego i śremskiego,

j) Wojskowa Komenda Uzupełnień Poznań-3 w Poznaniu, dla części miasta Poznań, dzielnice: Grunwald i Jeżyce,

k) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Turku, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: kolskiego i tureckiego;

16) w województwie zachodniopomorskim:

a) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Gryficach, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: goleniowskiego, gryfickiego i łobeskiego,

b) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Kołobrzegu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: białogardzkiego, kołobrzeskiego i świdwińskiego,

c) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Koszalinie, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: koszalińskiego i sławieńskiego oraz miasta Koszalin,

d) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Stargardzie Szczecińskim, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: choszczeńskiego, myśliborskiego, pyrzyckiego i stargardzkiego,

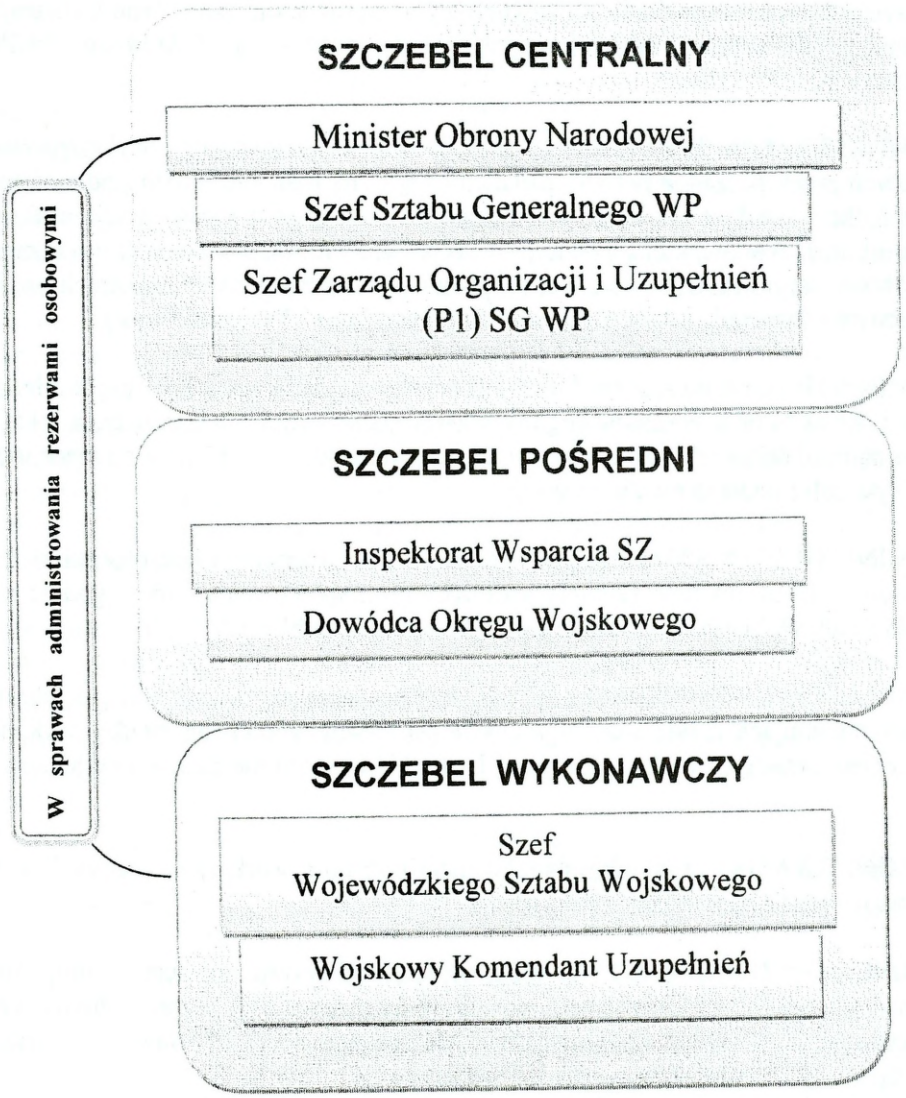
e) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Szczecinku, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatów: drawskiego, szczecineckiego i wałeckiego,

f) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Szczecinie, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatu polickiego i części miasta Szczecin, dzielnice: Północ, Zachód i Śródmieście,

g) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Szczecinie Podjuchy, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatu gryfińskiego i części miasta Szczecin, dzielnica: Prawobrzeże,

h) Wojskowa Komenda Uzupełnień w Świnoujściu, dla miast i gmin objętych zasięgiem działania powiatu kamieńskiego i miasta Świnoujście.

Załącznik 5. Schemat organizacyjnego podporządkowania terenowych organów administracji wojskowej w resorcie Obrony Narodowej

SŁOWNIK TERMINÓW[225]

OBRONNOŚĆ PAŃSTWA (ang. defence of the state) – dziedzina bezpieczeństwa państwa, dotycząca przeciwstawiania się zewnętrznym zagrożeniom polityczno-militarnym przy wykorzystaniu wszystkich dysponowanych przez państwo sił i środków (militarnych i niemilitarnych).

ADMINISTRACJA PUBLICZNA[226] (ang. public administration) – wykonywanie zadań przypisanych przez porządek prawny państwu i jego organom lub innym podmiotom wykonującym funkcje władcze. W Polsce zaliczamy do niej: organa administracji rządowej (naczelne, centralne, wojewódzkie, powiatowe zespolone i niezespolone), organa administracji samorządowej (terytorialne, zawodowe, gospodarcze) i inne organa administracji państwowej (np. Państwowa Inspekcja Pracy, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji i inne).

ADMINISTRACJA RZĄDOWA (ang. government administration) – część administracji publicznej, którą tworzą centralne organy władzy państwowej i ich urzędy, a także szereg instytucji ogólnokrajowych i terenowych realizujących zadania publiczne na rzecz indywidualnych obywateli i podmiotów zbiorowych.

ADMINISTRACJA SAMORZĄDOWA (ang. self-government administration, local administration) – terenowa reprezentacja lokalnych grup społecznych, które zgodnie z przepisami mają samodzielnie realizować funkcje administracji publicznej.

ADMINISTRACJA WOJSKOWA (ang. military administration) – część administracji publicznej obejmująca działalność organów wojskowych w zakresie władzy wykonawczej, z wyłączeniem strategii, sztuki operacyjnej i taktyki; wewnętrzne kierowanie jednostką wojskową.

ADMINISTRATOR (ang. administrator, administration worker) – pracownik wykonujący zadania w określonym dziale administracji.

AGENCJA BEZPIECZEŃSTWA WEWNĘTRZNEGO (ang. Internal Security Agency) – centralny organ administracji rządowej, powołany do zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego i porządku konstytucyjnego w państwie. Ma uprawnienia do prowadzenia działań o charakterze operacyjno rozpoznawczym i dochodzeniowo-śledczym.

Do głównych zadań Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego należy rozpoznawanie i wykrywanie: szpiegostwa i terroryzmu; przestępstw godzących w podstawy ekonomiczne państwa; korupcji osób pełniących funkcje publiczne, a także przestępstw w zakresie produkcji i obrotu towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym; nielegalnego wytwarzania, posiadania i handlu bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi, bronią masowej

---

[225] Wyboru haseł dokonano na podstawie: *Słownika terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, red. nauk. J. Kaczmarek, W. Łepkowski, B. Zdrodowski, wyd. 6., AON, Warszawa 2008 oraz na postawie: *Profesjonalizacja Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Spis materiałów do programu profesjonalizacji*, materiał prasowy. Departament Prasowo-Informacyjny MON, Warszawa, 13 sierpnia 2008 r. Źródło: dpimon@wp.mil.pl.

[226] W związku z przywróceniem w Polsce w 1990 r. samorządu terytorialnego oraz samorządów specjalnych, celowy jest powrót do terminu „administracja publiczna", tym bardziej że ma on szersze znaczenie niż termin „administracja państwowa" i obejmuje nie tylko państwowe podmioty administracji, lecz także pozostałe podmioty spełniające funkcje tej administracji.

zagłady oraz środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi w obrocie międzynarodowym.

Agencja odpowiada również za ochronę danych i informacji stanowiących tajemnicę państwową. Pełni funkcję krajowej władzy bezpieczeństwa w zakresie ochrony informacji niejawnych w stosunkach międzynarodowych.

AGENCJA WYWIADU (ang. Intelligence Agency) – centralny organ administracji rządowej, powołany do zapewnienia bezpieczeństwa zewnętrznego państwa. Ma uprawnienia do prowadzenia działań o charakterze operacyjno rozpoznawczym.

Do głównych zadań Agencji Wywiadu należy: rozpoznanie i przeciwdziałanie zagrożeniom zewnętrznym godzącym w bezpieczeństwo, obronność, niepodległość i nienaruszalność terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; rozpoznawanie i analizowanie zagrożeń występujących w rejonach napięć, konfliktów i kryzysów międzynarodowych, mających wpływ na bezpieczeństwo państwa oraz podejmowanie działań eliminujących te zagrożenia; przeciwdziałanie zagrożeniom ze strony międzynarodowego terroryzmu, ekstremizmu i zorganizowanych grup przestępczych; rozpoznawanie i zwalczanie nielegalnego handlu bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi, środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi, a także towarami, technologiami i usługami mającymi znaczenie strategiczne dla bezpieczeństwa państwa.

Agencja uzyskuje i przekazuje właściwym organom informacje mogące mieć znaczenie dla bezpieczeństwa i międzynarodowej pozycji Rzeczypospolitej Polskiej, prowadzi wywiad elektroniczny, zajmuje się ochroną zagranicznych przedstawicielstw państwa przed działania obcych służb specjalnych oraz zapewnia bezpieczeństwo kryptograficzne.

AKCJA RATUNKOWA (OBRONY CYWILNEJ) (ang. civil defence rescue operation) – jedno z zadań realizowanych przez → formacje obrony cywilnej w → rejonie porażenia, katastrofy → klęski żywiołowej, mające na celu niesienie pomocy ludności poszkodowanej, ograniczenie strat i zniszczeń, zapobieganie wtórnym skutkom wybuchów i skażeń oraz ich likwidację.

BAZA (ang. base) – 1) miejsce, z którego prowadzi się lub wspiera działania; 2) Obszar lub miejsce wyposażone w → infrastrukturę i urządzenia umożliwiające realizację wsparcia logistycznego lub innego.

BAZA MOBILIZACYJNA JEDNOSTKI WOJSKOWEJ (ang. military unit's mobilisation base) – zorganizowane zespoły specjalistów, z odpowiednią dokumentacją, sprzętem i wyposażeniem, przeznaczone do zapewnienia zorganizowanego, sprawnego i harmonijnego przejścia jednostek wojskowych (instytucji) ze struktur organizacyjnych i stanów ilościowych czasu pokojowego na wojenne.

BAZA WOJSKOWA (ang. military base) – obiekty i wydzielony obszar (miejscowość, baza morska, baza lotnicza, poligon, teren) wraz z → infrastrukturą wojskową, wyposażony i urządzony oraz przygotowany do działania (porty, przystanie, lotniska, lądowiska, wyrzutnie, stanowiska startowe, poligony, koszary, magazyny, warsztaty, szpitale, składy materiałów pędnych i smarów, składy żywności, zapory inżynieryjne i umocnienia itp.), przeznaczony do okresowego lub stałego przebywania w nim jednego lub kilku → rodzajów sił zbrojnych albo → wojsk.

BEZPIECZEŃSTWO NARODOWE[227] (ang. national security) – stan zapewniający funkcjonowanie (aktywność) państwa w podstawowych dziedzinach, umożliwiający przetrwanie, rozwój i swobodę realizacji interesów narodowych w konkretnym środowisku (warunkach) bezpieczeństwa, poprzez podejmowanie wyzwań, wykorzystywanie szans, redukowanie ryzyka oraz przeciwdziałanie wszelkiego rodzaju zagrożeniom dla jego interesów.

BIURO OCHRONY RZĄDU (ang. Goverment Protection Bureau) – jednolita, umundurowana, uzbrojona formacja wykonująca zadania z zakresu ochrony osób i mienia.

BUDŻET OBRONNY (ang. defence budget) – wydzielona w budżecie państwa część środków przeznaczona do zapewnienia realizacji zadań obronnych.

BUDŻET WOJSKOWY (ang. military budget) – przewidywane, wartościowe odzwierciedlenie zamierzeń strategiczno-operacyjnych, organizacyjnych, szkoleniowych, zaopatrzeniowych i innych zadań rzeczowych → sił zbrojnych. Jest to plan finansowy dochodów i wydatków ministerstwa obrony narodowej o rocznym horyzoncie czasowym, uchwalony przez parlament jako część budżetu państwa.

CZAS KRYZYSU (ang. crisis time) – okres funkcjonowania państwa charakteryzujący się istnieniem sytuacji, w której nastąpiła kulminacja nagromadzonych zdarzeń, stanów (zagrożeń, konfliktów, szans) w różnych dziedzinach życia społecznego, działalności państwa i innych organizacji, krytycznym rezultatem negatywnej działalności człowieka, sił natury lub awarii technicznych.

Skuteczne przeciwdziałanie zjawiskom kryzysowym przekracza na ogół możliwości rutynowych działań systemu i wymaga radykalnych zmian funkcjonowania w zmienionej sytuacji.

CZAS POKOJU (ang. peace time) – okres funkcjonowania państwa charakteryzujący się nie tylko brakiem wojny czy stosowania przemocy w stosunkach międzynarodowych, ale owocną współpracą państw, która sprzyja rozwojowi wszystkich wartości międzynarodowych, pożądanych przez daną zbiorowość państw.

CZAS WOJNY (ang. war time) – okres funkcjonowania państwa charakteryzujący się istnieniem ostrego konfliktu, w którym regulowanie sporów między zwaśnionymi (antagonistycznymi) stronami (państwami, blokami państw, narodami, grupami społecznymi) realizowane jest środkami przemocy (przy użyciu sił zbrojnych) w celu osiągnięcia określonych interesów politycznych, ekonomicznych, ideologicznych lub innych.

CZYNNA SŁUŻBA WOJSKOWA – forma służby wojskowej, polegająca na ciągłym pełnieniu obowiązków służbowych (służba stała, służba kontraktowa, służba kandydacka, służba okresowa).

ĆWICZENIA MOBILIZACYJNE (ang. mobilisation exercises) – najwyższa forma szkolenia i kontroli → gotowości mobilizacyjnej jednostek wojskowych, dowództw i terenowych organów administracji wojskowej.

Ćwiczenia mobilizacyjne powinny zapewnić organom wojskowym uzyskanie: rzetelnej oceny stanu gotowości mobilizacyjnej jednostek wojskowych; ocenę działalności organów

[227] W *Słowniku* termin ten potraktowano jako równoznaczny z terminem „bezpieczeństwo państwa". Obydwa terminy zakorzenione są w naszej terminologii i często stosowane zamiennie.

kierowania (wojskowych i cywilnych); praktyczną weryfikację przygotowywanych i wdrożonych rozwiązań systemowych; wzbogacenie teorii systemu mobilizacyjnego.

Ćwiczenie mobilizacyjne polega na przeprowadzeniu z zaskoczenia, całkowitego lub częściowego mobilizacyjnego rozwinięcia wybranych jednostek wojskowych oraz zabezpieczających ten proces.

ĆWICZENIA WOJSKOWE ZOŁNIERZY REZERWY (ang. reservist military exercises) – forma odbywania czynnej służby wojskowej przez żołnierzy rezerwy, w ramach której prowadzi się szkolenie tych żołnierzy. Ze względu na czas trwania ćwiczenia dzieli się na:

- jednodniowe (do 24 godzin);
- krótkotrwałe (od 2 do 30 dni);
- długotrwałe (od 31 do 90 dni).

DEMOBILIZACJA (ang. demobilisation) – ogół przedsięwzięć związanych z przejściem państwa oraz sił zbrojnych ze stanu wojennego w stan pokojowy; przeciwieństwo → mobilizacji; w znaczeniu wojskowym demobilizacja polega na rozwiązywaniu jednostek nieprzydatnych w czasie pokoju, sprzedaży lub zniszczeniu zbędnych materiałów wojennych i broni oraz przejściu do pokojowego uzupełnienia i szkolenia wojsk.

DOKTRYNA WOJSKOWA (ang. military doctrine) – jedna z → doktryn państwa (narodowych), która jest przyjętym przez kierownictwo państwa systemem założeń i zasad działania w dziedzinie polityki wojskowej.

EKSTERYTORIALNE UZUPEŁNIENIE SIŁ ZBROJNYCH (WOJSK) (ang. armed forces replenishment from other provinces) – jedna z zasad uzupełniania jednostek wojskowych żołnierzami rezerwy, środkami transportowymi i maszynami (urządzeniami), polegająca na przeznaczaniu żołnierzy rezerwy, środków transportowych i maszyn do uzupełnienia jednostek wojskowych z obszaru innych województw.

Decyzję w tej sprawie podejmuje sztab → okręgu wojskowego wówczas, gdy macierzysty → wojewódzki sztab wojskowy nie jest w stanie zaspokoić tych potrzeb z powodu braku w zasobach żołnierzy o odpowiednich specjalnościach lub gdy korzystniejsze jest wykorzystanie rezerw sąsiednich wojewódzkich sztabów wojskowych z uwagi na jakość i terminowość uzupełnienia jednostek wojskowych.

GARNIZON (ang. garrison) – miejscowość lub kilka obok siebie miejscowości, w których stale lub czasowo są rozmieszczone jednostki wojskowe.

GOSPODARKA WOJSKOWA (ang. military economy) – część → gospodarki obronnej, stanowiąca zorganizowaną w ramach sił zbrojnych działalność podmiotów gospodarujących zgodnie z wymaganiami zdolności i → gotowości bojowej. Obejmuje procesy związane z gospodarowaniem zasobami osobowymi, rzeczowymi i finansowymi na wszystkich szczeblach kierowania siłami zbrojnymi.

GOTOWOŚĆ BOJOWA SIŁ ZBROJNYCH (ang. military force combat readiness) – zdolność wojsk do podjęcia w określonym czasie działań bojowych. Stan gotowości bojowej zależy od poziomu wyszkolenia i wyposażenia wojsk, stanu ich ukompletowania, stopnia zabezpieczenia materiałowego i technicznego oraz gotowości alarmowej i mobilizacyjnej. W niektórych rodzajach wojsk i sił zbrojnych rozróżnia się kilka stanów gotowości bojowej ustalonych odpowiednimi instrukcjami, regulaminami i rozkazami.

GOTOWOŚĆ MOBILIZACYJNA (ang. mobilisation readiness) – stopień przygotowania organizacji wojskowej (jednostki, związku, wojsk, sztabu, instytucji) do terminowego rozpoczęcia i efektywnego wykonania zadań przewidzianych dla niej w planie osiągania wyższych stanów gotowości bojowej (mobilizacyjnej); zdolność wojsk do przejścia w określonym czasie ze struktury organizacyjnej czasu pokojowego na wojenną, osiągana przez realizację szeregu przedsięwzięć przygotowawczych związanych z tym procesem; stanowi integralną część → stanu stałej gotowości bojowej wojsk.

Przez zdolność do mobilizacyjnego rozwinięcia rozumie się posiadanie w pełni opracowanej dokumentacji mobilizacyjnej, zapewnione uzupełnienie potrzeb mobilizacyjnych, wydzielone siły i środki przewidziane do wykonania poszczególnych przedsięwzięć oraz pełną znajomość obowiązków wykonywanych w tym procesie przez wszystkich żołnierzy.

GOTOWOŚĆ OBRONNA PAŃSTWA (ang. ststes of national defence readines) – stan (process) stabilności elementów systemu obronnego państwa na rzecz utrzymania bezpieczeństwa narodowego i skutecznego działania w sytuacjach nadzwyczajnych z możliwością przeciwstawienia się wszelkim zagrożeniom kryzysowym.

GROMADZENIE REZERW OSOBOWYCH (ang. reserve personnel planning) – ogół przedsięwzięć planistycznych i organizacyjnych realizowanych przez dowództwa i sztaby (instytucje) określonych szczebli dowodzenia oraz terenowe organy administracji wojskowej, zapewniających przygotowanie odpowiedniej liczby żołnierzy wyszkolonych w specjalnościach wojskowych niezbędnych do zabezpieczenia potrzeb mobilizacyjnych i potrzeb wojennych sił zbrojnych.

INFRASTRUKTURA WOJSKOWA (ang. military infrastructure) – część → infrastruktury obronnej, obejmuje wszystkie stacjonarne (a w wyjątkowych przypadkach także ruchome) obiekty i urządzenia oraz jednostki wojskowe zapewniające jej zaopatrzenie i sprawność techniczną, które zgodnie ze swoim przeznaczeniem służą do zaspokajania potrzeb → sił zbrojnych, zwłaszcza dowodzenia i łączności, bytowania, szkolenia, przemieszczania wojsk oraz operacyjnego ich rozwinięcia.

JEDNOSTKA MOBILIZOWANA (ang. mobilised unit) – jednostka organizacyjna nowo formowana lub jednostka istniejąca w czasie pokoju, ale o bardzo niskim etatowym stanie osobowym, która nie ma możliwości samodzielnego zabezpieczenia procesu swojego mobilizacyjnego rozwinięcia, a której zadanie związane z organizacją jej mobilizacyjnego rozwinięcia powierzono innej jednostce (mobilizującej).

JEDNOSTKA MOBILIZUJĄCA (ang. mobilising unit) – jednostka (komórka) organizacyjna, istniejąca w czasie pokoju, którą w czasie mobilizacji (osiągania wyższych stanów gotowości bojowej) uzupełnia się lub przeformowuje według etatu czasu wojennego, oraz taka, której powierzono zadania związane z mobilizacyjnym rozwinięciem innych jednostek wojskowych (organizacyjnych).

JEDNOSTKA WOJSKOWA (ang. military unit) – to jednostka organizacyjna Sił Zbrojnych RP, funkcjonująca na podstawie etatu, posiadająca własną nazwę, numer, pieczęć urzędową oraz realizująca samodzielne, ściśle określone zadania.

JEDNOSTKA ZMILITARYZOWANA (ang. militarised unit) – określony organ (dział) lub jednostka organizacyjna administracji publicznej, gospodarki narodowej lub stworzona od nowa jednostka specjalistyczna – szczególnie ważna z punktu widzenia obronności, bezpie-

czeństwa i porządku publicznego, która została podporządkowana celom związanym z prowadzeniem wojny. Personel zaś zatrudniony w tych jednostkach, podlega przepisom dyscyplinarnym i karnym obowiązującym w wojsku.

KADRA REZERWY (ang officers and non-commissioned officers in personnel reserve) – oficerowie (w tym podchorążowie rezerwy ze zdanym egzaminem na oficera) i podoficerowie rezerwy (w tym podchorążowie rezerwy, którzy nie zdali egzaminu na oficera, a posiadają stopień podoficera).

KADROWY SYSTEM WOJSKA (ang. conscription – based armed forces) – system organizacji wojska oparty na powszechnym obowiązku służby wojskowej, polegający na stałym utrzymywaniu w okresie pokoju optymalnego składu organizacyjnego i stanu osobowego → sił zbrojnych, zapewniających: możliwość podjęcia przez niektóre jednostki i związki natychmiastowych → działań bojowych w zasadzie bez potrzeby ich dodatkowego uzupełnienia; dogodne warunki do szybkiego → mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek utrzymujących różne poziomy gotowości do działań; możliwość przeszkalania w okresie pokoju ustalonego kontyngentu poborowych i odbywania przez nich zasadniczej służby wojskowej w sposób ciągły, przez okres przewidziany w ustawie, w celu przygotowania rezerw osobowych niezbędnych dla powiększenia i rozwinięcia wojsk na okres wojny oraz ich uzupełnienia w razie poniesienia strat podczas działań bojowych.

KARTA MOBILIZACYJNA (ang. mobilisation card) – dokument potwierdzający wyznaczenie żołnierza rezerwy na przydział mobilizacyjny, pracownika lub osoby na pracowniczy przydział mobilizacyjny do określonej jednostki wojskowej oraz zobowiązujący do stawienia się do jednostki wojskowej w wskazanym dniu po zarządzeniu mobilizacji lub w dniu określonym w karcie, albo pozostawania w gotowości do powołania.

KANDYDAT NA ŻOŁNIERZA – osoba powołana, na podstawie dobrowolnego zgłoszenia, do służby kandydackiej i pełniąca ją na podstawie decyzji o przyjęciu lub powołaniu.

KIEROWANIE SIŁAMI ZBROJNYMI (ang. management of the armed forces) – działanie polityczno-organizacyjne cywilnych i wojskowych organów władzy państwowej mające na celu przygotowanie i wykorzystanie sił zbrojnych państwa w czasie pokoju, kryzysu i wojny.

KIEROWANIE BEZPIECZEŃSTWEM PAŃSTWA (ang. security of the state management) – działalność władz państwowych w zakresie zapewnienia przetrwania, poprzez ochronę i obronę wartości i interesów narodowych przed realnymi i potencjalnymi zagrożeniami, oraz tworzenia warunków do rozwoju.

KIEROWANIE OBRONĄ PAŃSTWA (ang. national defence command and control) – działalność organów administracji publicznej mająca na celu przygotowanie oraz koordynację wykorzystania sił i środków będących w dyspozycji państwa dla przeciwdziałania wszelkiego rodzaju zagrożeniom (militarnym i niemilitarnym) godzącym w interes narodowy.

KIEROWANIE REAGOWANIEM KRYZYSOWYM (ang. crisis response management) – działalność organów administracji publicznej, będąca elementem kierowania bezpieczeństwem narodowym, polegająca na zapobieganiu sytuacjom kryzysowym, przygotowaniu i koordynowaniu działań podmiotów wykonawczych podczas sytuacji kryzysowych oraz odtwarzaniu normalnych warunków funkcjonowania władz i społeczeństwa.

KLĘSKA ŻYWIOŁOWA (ang. disaster) – katastrofa naturalna lub awaria techniczna, których skutki zagrażają życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach, a pomoc i ochrona mogą być skutecznie podjęte tylko przy zastosowaniu nadzwyczajnych środków, we współdziałaniu różnych organów i instytucji oraz specjalistycznych służb i formacji działających pod jednolitym kierownictwem.

W takich sytuacjach może być wprowadzony stan klęski żywiołowej, będący jednym ze stanów nadzwyczajnych. Wprowadza go Rada Ministrów na wniosek właściwego wojewody lub z własnej inicjatywy.

KOMENDA GARNIZONU (ang. garrison command) – najniższy → terytorialny organ dowodzenia, obejmujący obszar miasta (miejscowości).

KOMPLEKSOWOŚĆ UZUPEŁNIENIA (ang. complexity of supplementation) – nagromadzenie na terenie administrowanym przez dane WKU specjalistów pokrywających pełne zapotrzebowanie oraz zsynchronizowane pobieranie sprzętu z gospodarki narodowej z powołaniem żołnierzy rezerwy (kierowców, operatorów) z tych samych zakładów pracy, które wydzielają te środki, a także z tych samych miejscowości i okolic.

LUDNOŚĆ CYWILNA (ang. civilian population) – wszystkie osoby cywilne korzystające z ogólnej ochrony przed niebezpieczeństwami wynikającymi z działań wojennych zgodnie z IV konwencją genewską i protokołem dodatkowym. Ludność cywilna nie może być przedmiotem ataków i represaliów oraz aktów i groźby przemocy, których głównym celem jest jej zastraszenie.

MILICYJNY SYSTEM ORGANIZACJI I UZUPEŁNIANIA WOJSK (ang. militia army) – system polegający na utrzymywaniu w okresie pokoju skadrowanych jednostek wojskowych, do których, co pewien czas, powoływani są na zasadzie terytorialnej, na krótkoterminowe okresy szkolenia, obywatele podlegający obowiązkowi służby wojskowej.

W przeciwieństwie do → kadrowego systemu wojska w ramach milicyjnego systemu organizacji i uzupełniania wojsk żołnierze ustalony okres zasadniczej służby wojskowej odbywają nie w sposób ciągły, lecz z przerwami w ciągu kilku lat.

Milicyjna organizacja wojsk stosowana była już w państwach starożytnych, aktualnie występuje tylko w nielicznych armiach, np. Szwajcarii.

MILITARYZACJA (ang. militarisation) – przeniesienie zasad i metod organizacji wojskowej do organów i jednostek organizacyjnych administracji publicznej i gospodarki narodowej, stosowanie w nich niektórych elementów dyscypliny wojskowej oraz nadaniu im wojskowego charakteru przez powołanie osób do służby w jednostkach zmilitaryzowanych.

Objęcie militaryzacją określonych przez uprawnione organa państwowe, działów i jednostek organizacyjnych (powołanie osób do pełnienia służby w jednostkach zmilitaryzowanych) następuje w razie ogłoszenia mobilizacji lub wybuchu → wojny, wprowadzenia → stanu wojennego albo → wyjątkowego, na podstawie stosownych ustaw.

MOBILIZACJA (ang. mobilisation) – prawne, organizacyjne i praktyczne przygotowanie struktur państwa, w tym → sił zbrojnych do działalności w okresie → kryzysu i → wojny, z jednoczesnym uregulowaniem zasad i sposobów ich funkcjonowania na wypadek zaistnienia tych stanów.

MOBILIZACJA CZĘŚCIOWA (ang. partial mobilisation) – obejmuje część sił zbrojnych. Przeprowadzana jest wtedy, gdy do wykonana zadań stojących przed siłami zbrojnymi

wystarcza mobilizacja jednego lub kilku okręgów wojskowych bądź nawet tylko wchodzących w ich skład związków operacyjnych (taktycznych). Mobilizacja częściowa przeprowadzana jest w zasadzie w razie lokalnego zagrożenia.

MOBILIZACJA GOSPODARKI (ang. mobilisation of the economy) – część → mobilizacji powszechnej (narodowej), obejmująca zespół działań związanych z przystosowaniem gospodarki do przejścia i funkcjonowania w warunkach wojennych (przestawianie gospodarki pokojowej na gospodarkę wojenną). To także podporządkowanie określonych dziedzin administracji państwa i gospodarki narodowej celom → wojny.

MOBILIZACJA JAWNA (ang. open mobilisation) – podanie do publicznej wiadomości terminu uruchomienia mobilizacji dla części sił zbrojnych lub zarządzenia w państwie → mobilizacji powszechnej uruchamianej za pomocą komunikatów podanych przez środki masowego przekazu i obwieszczeń o mobilizacji.

W określonych warunkach mobilizacja jawna może być zarządzona przez wybuchem wojny jako demonstracja siły. Siły zbrojne po uruchomieniu mobilizacji jawnej realizują zadania stanu pełnej gotowości bojowej.

MOBILIZACJA POWSZECHNA (ang. general mobilisation) – jednoczesne rozwinięcie całości sił zbrojnych w wypadku nagłego wybuchu wojny lub zaistnienia sytuacji wskazującej na nieuchronność wybuchu wojny. W gospodarce narodowej następuje uruchomienie programu mobilizacji gospodarki.

Decyzję o zarządzeniu mobilizacji powszechnej podejmuje Prezydent RP. Decyzja przekazywana jest siłom zbrojnym w ramach systemu alarmowego oraz w formie komunikatów radiowych, telewizyjnych i prasowych dla społeczeństwa. Organa administracji wojskowej i samorządowej rozplakatowują obwieszczenia o mobilizacji powszechnej.

MOBILIZACJA SKRYTA (W TRYBIE NAKAZOWYM) (ang. ordered mobilisation) – mobilizacyjne rozwijanie pojedynczych jednostek wojskowych lub ich grup, względnie okręgów wojskowych (korpusów), rodzajów sił zbrojnych.

Uruchomienie tej mobilizacji następuje na rozkaz szefa sztabu generalnego, przekazany do dowództw sił zbrojnych (okręgów wojskowych) przez techniczne środki łączności lub łączników. Mobilizacja skryta może nastąpić jako reakcja na narastające zagrożenie konfliktem lokalnym z określonego kierunku i ma służyć ukryciu liczby rozwijanych wojsk (jednostek wojskowych) oraz celu ich rozwijania.

MOBILIZACYJNE ROZWINIĘCIE SIŁ ZBROJNYCH (ang. military forces mobilisation deployment) – zorganizowane przejście → sił zbrojnych ze struktur, ukompletowania czasu pokoju na okres wojenny.

Obejmuje: uzupełnianie jednostek wojskowych żołnierzami rezerwy, środkami transportowymi i maszynami, wyposażanie w sprzęt, środki materiałowe (stosownie do norm należności czasu wojennego), wydzielanie lub przyjmowanie zalążków, formowanie i rozformowywanie jednostek wojskowych, stosownie do potrzeb politycznych, operacyjnych.

Mobilizacyjne rozwinięcie sił zbrojnych może być przeprowadzone w ramach → mobilizacji powszechnej lub → częściowej prowadzonej w sposób jawny lub skryty z zastosowaniem elementów maskujących cel i rozmach.

MOBILIZACYJNY RZUT ALARMOWY (ang. mobilisation alert echelon) – wytypowana z etatowych potrzeb mobilizacyjnych określona liczba żołnierzy rezerwy oraz pojazdów

samochodowych (maszyn) powoływanych (pobieranych) do jednostek wojskowych z ustalonym wyprzedzeniem w stosunku do uzupełnienia zasadniczego.

Powoływany jest w celu wzmocnienia sił i środków jednostek mobilizujących realizujących zadania w początkowej fazie osiągania wyższych stanów gotowości bojowej, w tym głównie związanych rozwinięciem elementów bazy mobilizacyjnej, ewakuacją sprzętu i zapasów materiałowych oraz przygotowaniem warunków do przyjęcia uzupełnienia zasadniczego.

NACZELNY DOWÓDCA SIŁ ZBROJNYCH (ang. Commander-in-Chief of the Armed Forces) – najwyższy dowódca Sił Zbrojnych RP mianowany na czas wojny przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Prezesa Rady Ministrów.

NARODOWE SIŁY REZERWOWE (ang. national reserve forces) – ogół żołnierzy przeniesionych do rezerwy na podstawie przepisów prawa, spełniających kryteria do pełnienia służby wojskowej w rezerwie, będących na przydziałach mobilizacyjnych w jednostkach wojskowych i pozostających w zasobach wojskowych komend uzupełnień oraz ochotników, którzy mogą realizować zadania obronne.

NARODOWE SIŁY REZERWOWE (NSR) – zbiór żołnierzy rezerwy, ochotników, którzy na podstawie podpisanego kontraktu znajdują się na przydziałach kryzysowych w jednostkach wojskowych, do wykorzystania w przypadku realnych zagrożeń militarnych i niemilitarnych, w kraju i za granicą.

NARODOWY SYSTEM POGOTOWIA KRYZYSOWEGO (NSPK) (ang. national system of crisis readiness) – realizowane przez organy administracji rządowej oraz Siły Zbrojne RP zadania i procedury przeznaczone do zapobiegania sytuacjom kryzysowym, przygotowania do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań oraz reagowania w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej.

OBIEKT O ZNACZENIU OBRONNYM (ang. defence object) – zgrupowania sił zbrojnych i pozamilitarnych oraz przedmioty terenowe mające znaczenie dla prowadzenia → działań bojowych.

OBRONA I OCHRONA OBIEKTÓW (ang. object protection) – jedno z zadań → obrony terytorialnej, uniemożliwiające przeciwnikowi ich zniszczenie (uszkodzenie) bądź przejęcie w stanie nadającym się do wykorzystania.

OBRONA NARODOWA (ang. national defence) – działalność mająca na celu odpowiednie przygotowanie i wykorzystanie sił i środków będących do dyspozycji państwa dla przeciwdziałania wszelkiego rodzaju → zagrożeniom zewnętrznym i wewnętrznym godzącym w → interes narodowy.

OBRONA POWSZECHNA PAŃSTWA (ang. common defence of the state) – rodzaj obrony państwa, w ramach której przygotowuje się i wykorzystuje w obronnych → działaniach militarnych i → pozamilitarnych wszystkie zasoby ludzkie i materialne w sposób zapewniający skuteczne odparcie agresji przeciwnika.

OBRONA TERYTORIALNA (ang. teritorial defence) – część systemu militarnego przygotowana do prowadzenia wspólnie z → wojskami operacyjnymi, → pozamilitarnymi ogniwami obronnymi i społeczeństwem → obrony powszechnej państwa.

Jej celem jest przygotowanie i prowadzenie obrony rejonów oraz obiektów na obszarze całego kraju, stwarzanie warunków do rozwinięcia i działania wojsk operacyjnych oraz podjęcia działań regularnych w masowej skali, a także wspieranie pozamilitarnych działań obronnych.

Obejmuje ona terytorialne organy dowodzenia, wojska obrony terytorialnej i wojskowe elementy operacyjnego przygotowania obszaru kraju do obrony, a w okresie zagrożenia i wojny – także wszystkie stacjonarne jednostki i instytucje wojskowe, straż graniczną oraz inne formacje zmilitaryzowane, włączane w skład sił zbrojnych.

OBRONNOŚĆ (ang. defence) – jedna z podstawowych dziedzin działalności państwa, mająca na celu przeciwdziałanie wszelkiego rodzaju zagrożeniom.

OBRONNOŚĆ PAŃSTWA (ang. defence of the state) – dziedzina bezpieczeństwa państwa, dotycząca przeciwstawiania się zewnętrznym zagrożeniom polityczno-militarnym przy wykorzystaniu wszystkich dysponowanych przez państwo sił i środków (militarnych i niemilitarnych).

OCHRONA LUDNOŚCI (ang. population protection) – jedno z zadań → obrony cywilnej, które obejmuje przedsięwzięcia umożliwiające przetrwanie ludzi w czasie kataklizmu i na wypadek wojny.

OKRĘG (ang. district) – 1) duży obszar stanowiący część terytorium państwa, na którym prowadzona jest określona działalność przez struktury organizacyjne lub obszar odznaczający się określonymi właściwościami geograficznymi, sprzyjającymi rozwojowi pewnych dziedzin gospodarki; 2) część kraju stanowiąca jednostkę administracyjną, sądową, kolejową, drogową lub wydzielaną doraźnie, np. w czasie wyborów.

OKRĘG WOJSKOWY (ang. military district) – najwyższy szczebel terytorialnej organizacji wojskowej państwa tworzony w celu zapewnienia jedności dowodzenia, administrowania zasobami i infrastrukturą, a także utrzymania bezpieczeństwa militarnego i porządku wojskowego. Obejmuje: terytorialne organy dowodzenia, wojska obrony terytorialnej, instytucje i infrastrukturę wojskową, a ponadto w okresie zagrożenia (kryzysu) i wojny – jednostki zmilitaryzowane i formacje cywilne.

OKUPACJA WOJSKOWA (ang. military occupation) – tymczasowe władanie zajętym terytorium innego państwa w wyniku wkroczenia wojsk. Wyróżnia się dwa rodzaje okupacji wojskowej: okupację wojenną i okupację pokojową. Okupacja pokojowa polega na wprowadzeniu w czasie pokoju sił zbrojnych na terytorium obcego państwa i ustanowienie na nim administracji wojskowej i cywilnej. Następuje zwykle na podstawie umowy międzynarodowej. Okupacja wojenna ma miejsce w czasie wojny i polega na zawładnięciu terytorium innego państwa i ustanowienie na nim administracji wojskowej i cywilnej.

OPERACJA KRYZYSOWA (ANTYKRYZYSOWA) (ang. crisis management operation) – całokształt zaplanowanych i skoordynowanych (w czasie i przestrzeni), przez organ zarządzania kryzysowego, działań antykryzysowych i ratowniczych mających na celu ochronę ludności, ograniczenie (zatrzymanie) rozwoju kryzysu (sytuacji nadzwyczajnej) i minimalizację (likwidację) jej skutków.

OPERACJA POLICYJNA (ang. police operation) – całokształt działań, w których są zaangażowane znaczne siły i środki → Żandarmerii Wojskowej (i innych podmiotów), na dużym obszarze (kilku województw lub na obszarze całego kraju).

Celem operacji jest zapobieżenie lub likwidacja stanu zagrażającego bezpieczeństwu i porządkowi publicznemu na określonym terenie.

OPERACYJNE PRZYGOTOWANIE OBSZARU KRAJU (ang. operational preparation of the country) – część → infrastruktury obronnej, przygotowanej stosownie do planowanego użycia → sił zbrojnych w celu stworzenia dogodnych warunków do dyslokacji wojsk, zorganizowanego ich wejścia do walki i skutecznego prowadzenia → działań bojowych. W jego skład wchodzą obiekty i urządzenia logistyczne i inżynieryjne budowane w czasie pokoju i rozbudowywane w okresie zagrożenia i wojny.

ORGAN OBRONY CYWILNEJ (ang. civil defence body) – wyodrębniona prawnie osoba upoważniona do kierowania obroną cywilną. Centralnym organem administracji rządowej w sprawach obrony cywilnej jest Szef Obrony Cywilnej Kraju. Terenowymi organami obrony cywilnej są wojewodowie, starostowie, wójtowie lub burmistrzowie i prezydenci miast.

ORGANA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ (ang. public administration bodies) – podmioty prawa posiadające określone kompetencje, które polegają na możliwości realizowania danej formy działania przyznanej przez ustawę.

ORGANA ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ (ang. government administration bodies) – podmioty prawa centralne i terenowe wykonujące zadania w ramach określonych przez ustawę.

ORGANA ADMINISTRACJI SAMORZĄDOWEJ (ang. self-government (local) administration bodies) –podmioty prawa realizujące politykę społeczności lokalnych oraz zadania własne określone w ustawach, przepisach wykonawczych i zadania zlecone przez organa nadrzędne.

PAŃSTWO (ang. state) – uznana przez społeczność międzynarodową organizacja polityczna grupy społecznej obejmująca określone terytorium, na którym rozciąga się jej władza i obowiązują prawa przez nią stanowione.

Prawne kryteria państwowości, przyjęte na mocy konwencji w Montevideo z 1933 roku, określane w artykule 1, są następujące: Państwo jako podmiot prawa międzynarodowego powinno posiadać następujące elementy:

- stałą ludność;
- struktury karne;
- suwerenną władzę;
- określone terytorium (wielkość państwa nie wpływa na jego podmiotowość), oddzielone od innych granicą;
- zdolność wchodzenia w relacje międzynarodowe.

PAŃSTWOWA STRAŻ POŻARNA (ang. State Fire Service) – zawodowa, umundurowana i wyposażona w specjalistyczny sprzęt formacja, przeznaczona do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami.

POLICJA (ang. police) – umundurowana i uzbrojona formacja przeznaczona do zapewnienia obrony i bezpieczeństwa obywateli oraz utrzymania porządku publicznego.

POTRZEBY MOBILIZACYJNE (ang. mobilisation requirements) – brakująca w stosunku do należności określonych etatem czasu wojennego i tabelą należności liczba żołnierzy, środków transportowych, maszyn, urządzeń i środków materiałowych niezbędnych do uzupełnienia jednostki w czasie jej mobilizacyjnego rozwijania. Potrzeby mobilizacyjne

w zakresie stanu osobowego oraz środków transportowych i maszyn dzielą się na potrzeby etatowe i ponadetatowe.

PRACOWNICZY PRZYDZIAŁ MOBILIZACYJNY (ang. worker's mobilisation assignment) – to imienne wyznaczenie pracownika zatrudnionego w jednostce wojskowej na stanowisku w czasu pokoju (w razie potrzeby pracownikowi zatrudnionemu u innych pracodawców oraz innych niezbędnych pracowników) na stanowisko pracownicze określone w etacie jednostki wojskowej na czas wojny.

PROFESJONALIZACJA SIŁ ZBROJNYCH (ang. professionalisation of armed forces) – wyodrębnione przygotowanie stanu osobowego (żołnierzy) sił zbrojnych do realizacji zadań związanych z obronnością państwa i gotowością do wykonywania zadań bojowych w różnych zaistniałych sytuacjach i warunkach pola walki na terytorium kraju oraz poza jego granicami.

PRZESZKOLENIE WOJSKOWE ABSOLWENTÓW SZKÓŁ WYŻSZYCH (ang. military training of higher school graduates) – forma odbycia służby wojskowej po zakończeniu studiów przez absolwentów szkół wyższych, którzy nie odbyli ochotniczo przeszkolenia wojskowego w czasie trwania studiów.

PRZESZKOLENIE WOJSKOWE STUDENTÓW SZKÓŁ WYŻSZYCH (ang. military training of higher school students) – forma odbycia służby wojskowej przez studentów w trybie ochotniczym w czasie trwania studiów.

PRZYDZIAŁ MOBILIZACYJNY (ang. mobilisation assignment) – imienne wyznaczenie żołnierza (żołnierza rezerwy) na stanowisko służbowe (funkcję) określone etatem czasu wojennego uzupełnianej jednostki wojskowej, zgodnie z posiadaną specjalnością wojskową lub kwalifikacjami zawodowymi oraz innymi predyspozycjami wymaganymi do pełnienia obowiązków na tym stanowisku (funkcji).

REAGOWANIE KRYZYSOWE (ang. crisis response) – integralna część zarządzania w sytuacjach kryzysowych, którego celem jest sprawne oraz jak najwcześniejsze uruchomienie sił i środków do ratowania ludzi, udzielania im pomocy i ograniczania skutków sytuacji kryzysowych (sytuacji nadzwyczajnych, kryzysów).

Polega na zaplanowanym i zorganizowanym działaniu pod jednoosobowym przywództwem właściwego organu zarządzania kryzysowego – organu administracji publicznej.

REJON KRYZYSU (ang. area of crisis) – teren objęty kataklizmem naturalnym, dużą katastrofą antropogeniczną, konfliktem wynikającym ze sprzeczności różnej natury, które doprowadziły do sytuacji kryzysowej; terytorium o małej stabilności polityczno-społecznej.

REJON ODPOWIEDZIALNOŚCI WOJSK OT (ang. Territorial Defence Area of Responsibility) – stały, wyznaczony w czasie pokoju, obszar działania jednostki OT. Celem tworzenia rejonów odpowiedzialności wojsk OT jest przygotowanie i utrzymanie sprawnego lokalnego systemu obrony powszechnej przez optymalne wyzyskanie środków i możliwości prowadzenia działań obronnych przy wykorzystaniu warunków terenowych i infrastruktury – współdziałając z pozamilitarnymi ogniwami obronnymi i społeczeństwem.

REJONOWA (POWIATOWA) KOMENDA OBRONY TERYTORIALNEJ (ang. District (Poviat) Command of Territorial Defence) – podstawowy (taktyczny), najniższy element terytorialnego systemu kierowania obroną terytorialną i dowodzenia wojskami OT w jego obwodzie odpowiedzialności.

Celem RKOT jest maksymalne wykorzystanie i przygotowanie zasobów ludzkich, materialnych i produkcyjno-usługowych oraz terenu do prowadzenia obrony powszechnej w czasie pokoju, w okresie zagrożenia (kryzysu) i wojny oraz ewentualnej okupacji.

RESORT OBRONY NARODOWEJ (ang. National Defence Ministry – dział administracji rządowej zajmujący się obroną narodową.

REZERWY MOBILIZACYJNE (ang. mobilisation reserves) – specjalnie zgromadzone i utrzymywane w gospodarce narodowej oraz siłach zbrojnych zapasy środków materiałowo-technicznych niezbędnych dla zabezpieczenia funkcjonowania sił zbrojnych w czasie kryzysu i wojny.

REZERWY NA CZAS WOJENNY (ang. war reserves) – zapasy materiałów nagromadzone w czasie pokoju dla zaspokojenia wzrostu zapotrzebowania w wyniku wybuchu wojny. Zapasy wojenne mają na celu zabezpieczenie tymczasowego wsparcia niezbędnego dla podtrzymania działań do czasu, w którym mogą nastąpić kolejne dostawy.

RODZAJE SIŁ ZBROJNYCH (ang. military services) – podstawowe części składowe sił zbrojnych państwa przeznaczone do prowadzenia działań operacyjnych lub strategicznych na lądzie, morzu lub przestrzeni powietrzno-kosmicznej. W Wojsku Polskim do rodzajów sił zbrojnych zalicza się: → Wojska Ladowe, → Siły Powietrzne (Wojska Lotnicze i Obrony Powietrznej), → Marynarkę Wojenną i Wojska Specjalne.

RODZAJ SŁUŻB (ang. services branch) – oddziały, pododdziały i inne komórki organizacyjne, przeznaczone do zaopatrywania i obsługi wojsk według kierunków ich działalności merytorycznej.

RODZAJE WOJSK (ang. military branches) – oddziały, pododdziały i inne komórki organizacyjne wydzielone według kryterium polegającego na specyfice ich podstawowego uzbrojenia i wyposażenia technicznego, systemu organizacyjnego, szkolenia i zasad działania na polu walki.

SIŁY OBRONY TERYTORIALNEJ (ang. Territorial Defence Forces) – całość formacji zbrojnych wchodzących w skład → obrony terytorialnej obejmująca: wojska obrony terytorialnej, straż graniczną, żandarmerię wojskową, pododdziały ochrony i zabezpieczenia stacjonarnych jednostek i instytucji wojskowych.

SIŁY ZBROJNE (ang. armed forces) – wyspecjalizowany organ państwa, przeznaczony do ochrony i obrony jego interesów przez wykorzystanie go jako czynnika odstraszania przed agresją lub – w razie konieczności – prowadzenia walki zbrojnej aż do osiągnięcia założonego celu politycznego. Z punktu widzenia struktur organizacyjnych można je podzielić na → regularne i → nieregularne siły zbrojne, a z punktu widzenia charakteru prowadzonych działań → na wojska operacyjne oraz siły i środki obrony terytorialnej, zaś ze względu na środowisko, w którym prowadzą działania → na wojska lądowe, → siły powietrzne i → marynarkę wojenną.

SIŁY ZBROJNE RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ (ang. Armed Forces of the Republic of Poland) – siły i środki służące ochronie niepodległości państwa i niepodzielności jego terytorium oraz zapewnieniu bezpieczeństwa i nienaruszalności jego granic. W skład Sił Zbroj-

nych RP wchodzą jako ich rodzaje: Wojska Lądowe, Siły Powietrzne, Marynarka Wojenna oraz Wojska Specjalne.

SŁUŻBA WOJSKOWA (ang. military service) – okres przebywania obywatela obowiązkowo lub ochotniczo w strukturach sił zbrojnych w ramach spełniania powszechnego obowiązku obrony na rzecz Rzeczypospolitej Polskiej albo dobrowolnego zgłoszenia się do pełnienia służby zawodowej, polegający na udziale w szkoleniach, ćwiczeniach, akcjach ratowniczych i akcjach bojowych realizowanych z pomocą lub przez Siły Zbrojne RP.

SŁUŻBA ZASTĘPCZA (ang. substitute service) – alternatywna forma obowiązkowej służby wojskowej, wynikająca z Konstytucji RP, skierowana do tych obywateli, którym przekonania religijne lub wyznawane zasady moralne nie pozwalają na odbywanie tej służby, polegająca na wykonywaniu prac na rzecz ochrony środowiska, ochrony przeciwpożarowej, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, opieki nad osobami niepełnosprawnymi albo bezdomnymi oraz na rzecz administracji publicznej i wymiaru sprawiedliwości, odbywana w państwowych i samorządowych jednostkach organizacyjnych, publicznych zakładach opieki zdrowotnej oraz w organizacjach pożytku publicznego.

STANY GOTOWOŚCI OBRONNEJ PAŃSTWA (ang. states of national defence readiness):

1. STAŁA GOTOWOŚĆ OBRONNA PAŃSTWA (ang. permanent defence readines of the state) – stan (proces) pozwalający utrzymać w czasie pokoju siły i środki państwa w gotowości do wykonania przedsięwzięć (zadań) dotyczących obronności i bezpieczeństwa. W stanie tym realizowane są zadania planistyczno-programistyczne, organizacyjne, szkoleniowe i kontrolne mające na celu utrzymanie w gotowości systemu obronnego państwa.
2. GOTOWOŚĆ OBRONNA PAŃSTWA CZASU KRYZYSU (ang. defence readiness of the state in crisis time) – stan (proces), w którym zaistniało zagrożenie bezpieczeństwa państwa wymagające uruchomienia wybranych elementów systemu reagowania kryzysowego do realizacji zadań ujętych w Planie Reagowania RP oraz wynikających z zobowiązań sojuszniczych.
3. GOTOWOŚĆ OBRONNA PAŃSTWA CZASU WOJNY (ang. defence readiness of the state in wartime) – stan (proces), w którym następuje rozwijanie systemu obronnego w celu odparcia bezpośredniej, zbrojnej napaści na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub gdy z umów międzynarodowych wynika zobowiązanie do wspólnej obrony przeciwko agresji.

SŁUŻBA ZAWODOWA – forma służby wojskowej, polegająca na wykonywaniu obowiązków bezterminowo, na podstawie powołania.

SŁUŻBA KANDYDACKA – forma służby wojskowej, polegająca na uczestnictwie w przygotowaniu ochotników bez przeszkolenia wojskowego do objęcia pierwszego stanowiska służbowego w ramach służby zawodowej.

SŁUŻBA OKRESOWA – forma czynnej służby wojskowej żołnierzy rezerwy, pełniona jednorazowo na określony czas, w razie realnego zagrożenia lub wykonywania misji pokojowej za granicą.

SŁUŻBA WOJENNA – obligatoryjna forma służby wojskowej, pełniona bezterminowo w razie konfliktu na dużą skalę lub wojny.

SŁUŻBA W REZERWIE – forma służby wojskowej, polegająca na pozostawaniu w gotowości do uzupełnienia jednostek wojskowych i uczestnictwie w doraźnym szkoleniu.

SŁUŻBA PRZYGOTOWAWCZA – forma służby wojskowej, polegająca na uczestnictwie w przygotowaniu ochotników bez przeszkolenia wojskowego do objęcia pierwszego stanowiska służbowego w ramach ochotniczej służby na przydziale kryzysowym w Narodowych Siłach Rezerwowych.

SŁUŻBA W ZASOBACH OSOBOWYCH ŻOŁNIERZY REZERWY – forma służby wojskowej w rezerwie, polegająca na pozostawaniu w dyspozycji, z możliwością nadania przydziału mobilizacyjnego.

STAN NADZWYCZAJNY (ang. state of emergency) – reakcja władz na zagrożenia związane z funkcjonowaniem konstytucyjnego ustroju państwa, jego integralności terytorialnej oraz bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego.

STANY NADZWYCZAJNE PAŃSTWA (ang. states of emergency):

1. STAN WOJENNY (ang. martial law) – jeden z trzech rodzajów stanów nadzwyczajnych, jakie ustanowiła Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r. Stan wojenny jako instytucja prawa wewnętrznego polega na odstąpieniu od konstytucyjnego systemu sprawowania władzy i nadaniu nadzwyczajnych uprawnień organom władzy wykonawczej, które stosują je w sytuacjach szczególnego zagrożenia zewnętrznego państwa. Może być wprowadzony na części lub na całym terytorium państwa tyko na podstawie ustawy, w drodze rozporządzenia Prezydenta RP.
2. STAN WOJNY (ang. state of war) – sytuacja prawna między państwami znajdującymi się w stanie wojny. Stan wojny oznacza także zerwanie: stosunków dyplomatycznych, konsularnych, gospodarczych i bezpośrednich kontaktów między obywatelami oraz zawieszenie obowiązujących umów międzynarodowych między wojującymi stronami. Na mocy art. 116 Konstytucji RP decyzję o stanie wojny podejmuje sejm albo – gdyby parlament nie mógł się zebrać – Prezydent RP. Stan wojny ustaje w wyniku zawarcia pokoju lub jednostronnej deklaracji państwa o zakończeniu wojny.
3. STAN WYJĄTKOWY (ang. state of emergency) – okres nie dłuższy niż 90 dni, w którym na mocy decyzji Prezydenta RP, na wniosek Rady Ministrów, wprowadzona zostaje wzmożona ingerencja władz administracyjnych w życie społeczno-polityczne i gospodarcze kraju, na całym lub części jego terytorium, jeżeli jest zagrożony: konstytucyjny ustrój państwa, bezpieczeństwo obywateli, porządek publiczny.

STRAŻ GRANICZNA (ang. border guard service) – jednolita, umundurowana i uzbrojona formacja przeznaczona do ochrony granicy państwowej na lądzie i na morzu oraz do kontroli ruchu granicznego.

STREFA ADMINISTRACYJNA (ang. administration zone) – odpowiednio chroniony i oznakowany obszar, zajmujący fragment budynku, budynek, kompleks, w którym jest zapewniona kontrola ruchu osób i pojazdów.

W strefie administracyjnej mogą być przetwarzane informacje nieklasyfikowane i klasyfikowane do klauzuli zastrzeżone. Wewnątrz strefy administracyjnej wydzielane są →strefy bezpieczeństwa klasy II i I.

SYSTEM MOBILIZACYJNY SIŁ ZBROJNYCH (ang. armed forces mobilisation system) – uporządkowany wewnętrznie układ elementów funkcjonujących według określonych zasad i norm w czasie pokoju, kryzysu i wojny, koordynujący przedsięwzięcia planistyczne

i organizacyjne realizowane przez organy wojskowe i administracyjne oraz podmioty gospodarcze, aby za pomocą wydzielonych sił i środków dokonać mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych, zgodnie z założonymi celami politycznymi i operacyjnymi.

SYSTEM OBRONY TERYTORIALNEJ (ang. teritorial defence system) – uporządkowany wewnętrznie zbiór elementów przeznaczonych do przygotowania i prowadzenia, we współdziałaniu z układem pozamilitarnym, → obrony powszechnej na całym terytorium kraju. Jest częścią (podsystemem) systemu obronności państwa.

SYSTEM UZUPEŁNIANIA SIŁ ZBROJNYCH (WOJSK) W CZASIE WOJNY (ang. armed forces system of replacement and replenishment in wartime) – wewnętrznie uporządkowany układ elementów (jednostek) organizacyjnych, zespół zasad, sposobów (metod) i norm regulujących ich funkcjonowanie w czasie → pokoju,→ kryzysu i → wojny, a także wydzielone siły (rezerwy osobowe) i środki materiałowo-techniczne zapewniające ciągłość uzupełniania wojsk w wyniku poniesionych strat w stanie osobowym i środkach transportowych (maszynach) w czasie prowadzenia działań wojennych; struktura systemu uzupełniania sił zbrojnych (wojsk) w czasie wojny, w tym wielkość i liczba wchodzących w jego skład jednostek wojskowych (pododdziałów zapasowych), wynika ze składu poszczególnych rodzajach sił zbrojnych, a także charakteru (specyfiki) prowadzonych przez nie działań zbrojnych i zakresu prognozowanych strat.

SYSTEM WOJSKOWY (MILITARNY) (ang. military system) – część (podsystem) systemu obronnego, stanowiący uporządkowany wewnętrznie zbiór elementów, obejmujących prawne, doktrynalne, materialne, ludzkie i terytorialne formy organizacji wojskowej państwa, umożliwiające tworzenie i funkcjonowanie sił zbrojnych w ścisłym powiązaniu z władzą, społeczeństwem, gospodarką i sojusznikami w obronie narodowej i wspólnej Sojuszu.

SZEF SZTABU GENERALNEGO WOJSKA POLSKIEGO (ang. Chief of the Polish Armed Forces General Staff) – osoba zajmująca kierownicze stanowisko w Ministerstwie Obrony Narodowej, będąca najwyższym pod względem pełnionej funkcji żołnierzem w czynnej służbie wojskowej, podległa bezpośrednio Ministrowi Obrony Narodowej. Dowodzi, w imieniu Ministra, Siłami Zbrojnymi RP w czasie pokoju oraz sprawuje, w jego imieniu, kierownictwo narodowe nad jednostkami wojskowymi wykonującymi zadania poza granicami państwa.

SZTAB GENERALNY (ang. General Staff) – organ kierownictwa sił zbrojnych, główny organ planowania rozwoju organizacyjno-technicznego wojsk, ich rozwinięcia mobilizacyjnego i użycia w czasie wojny, a także organ dowodzenia strategicznego (operacyjnego) siłami zbrojnymi.

STAN ŚREDNIOROCZNY – przeciętna liczba żołnierzy odbywających czynną służbę wojskową każdego dnia, przy założeniu równomiernego w skali roku powoływania ich na ćwiczenia wojskowe i zwalniania z tych ćwiczeń. Stan średnioroczny żołnierzy rezerwy równoznaczny jest z limitem osobowym żołnierzy rezerwy.

ŚWIADCZENIA NA RZECZ OBRONY I BEZPIECZEŃSTWA RP (ang. services for defence and security of Poland) – ustawowy obowiązek obywateli i podmiotów gospodarczych, stanowiące siłę roboczą i intelektualną, narzędzia oraz rzeczy ruchome i nieruchome, wykorzystywane w czasie pokoju, kryzysu i wojny. Świadczenia dzielą się na: → osobiste, → rzeczowe i → szczególne.

ŚWIADCZENIA OSOBISTE (ang. personal services) – ustawowy obowiązek wykonywania różnego rodzaju prac na rzecz obrony i utrzymania państwa, połączony z użyciem prostych narzędzi oraz pojazdów mechanicznych.

ŚWIADCZENIA RZECZOWE (ang. material services) – rodzaj świadczeń na rzecz obrony i bezpieczeństwa polegający na czasowym udostępnieniu lub oddaniu do użytkowania jednostkom wojskowym i organom administracji publicznej oraz podmiotom gospodarczym i innym jednostkom organizacyjnym rzeczy ruchomych i nieruchomych.

ŚWIADCZENIA SZCZEGÓLNE (ang. special services) – rodzaj świadczeń obejmujący specyficzne zadania i obowiązki, realizowane przez organy administracji, podmioty gospodarcze i inne jednostki organizacyjne na rzecz obrony i → bezpieczeństwa państwa, w tym związane z likwidacją klęski żywiołowej, z osiąganiem → gotowości obronnej przez jednostki organizacyjne oraz gotowości do działań przez siły zbrojne.

PRZYDZIAŁ MOBILIZACYJNY – wyznaczenie żołnierza rezerwy na stanowisko służbowe w jednostce wojskowej w związku z potrzebami obronnymi.

PRZYDZIAŁ KRYZYSOWY – wyznaczenie żołnierza rezerwy – ochotnika, na stanowisko służbowe w jednostce wojskowej w oparciu o istniejący etat, w ramach Narodowych Sił Rezerwowych. Charakteryzuje się znacznie większą dyspozycyjnością i intensywniejszym szkoleniem niż inne formy służby w rezerwie.

TERENOWE ORGANY ADMINISTRACJI WOJSKOWEJ (ang. regional military administration bodies) – dowódcy okręgów wojskowych, szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych, wojskowi komendanci uzupełnień w zakresie operacyjnego i mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych, w tym uzupełnienia potrzeb osobowych i środków transportowych i maszyn oraz świadczeń na rzecz obrony.

TERYTORIALNA ORGANIZACJA WOJSKOWA (ang. territorial military organisation) – część obronnego systemu wojskowego obejmująca wszystkie stałe siły wojskowe, instytucje, infrastrukturę, organa dowodzenia i procedury współpracy z terytorialnymi władzami rządowymi i samorządowymi, przeznaczone do realizacji powszechnej obrony narodowej na szczeblu terytorialnym.

TERYTORIALNE ORGANY DOWODZENIA (ang. territorial command bodies) – element systemu dowodzenia sił zbrojnych obejmujący osoby funkcyjne i wydzielone komórki organizacyjne (zarządy, oddziały, wydziały) Sztabu Generalnego WP i dowództw rodzajów sił zbrojnych, → okręgi wojskowe oraz → wojewódzkie sztaby wojskowe przeznaczone do kierowania obroną terytorialną.

TERYTORIALNOŚĆ UZUPEŁNIENIA (ang. territorial replacements) – jedna z zasad uzupełnienia jednostek wojskowych żołnierzami rezerwy, środkami transportowymi i maszynami (urządzeniami). Polega na przeznaczaniu do jednostek wojskowych żołnierzy rezerwy oraz środków transportowych i maszyn z obszaru administrowanego przez macierzysty wojewódzki sztab wojskowy.

UZUPEŁNIANIE MOBILIZACYJNE STANU OSOBOWEGO (ang. mobilisation replacements) – racjonalne planowanie, przygotowanie, podział i wykorzystanie zasobów rezerw osobowych odpowiednio do zadań oraz zasad osiągania wyższych stanów gotowości bojowej.

UZUPEŁNIANIE MOBILIZACYJNE ŚRODKAMI TRANSPORTOWYMI I MASZYNAMI Z GOSPODARKI NARODOWEJ (ang. means of transport mobilisation resupply from national economy) – racjonalne planowanie, przygotowanie i wykorzystanie istniejących w gospodarce narodowej zasobów środków transportowych (maszyn) odpowiednio do zadań oraz zasad osiągania wyższych stanów gotowości bojowej.

UZUPEŁNIANIE SIŁ ZBROJNYCH (JEDNOSTEK WOJSKOWYCH) (ang. armed forces (military units) replacements) – zabezpieczenie potrzeb jednostek wojskowych stanem osobowym (szeregowcy, podoficerowie zasadniczej służby wojskowej, służby kontraktowej) oraz uzbrojeniem i wyposażeniem zgodnie z etatami czasu pokojowego.

UZUPEŁNIANIE SIŁ ZBROJNYCH (MOBILIZACYJNE) (ang. armed forces (mobilisation) replacement) – racjonalne planowanie, przygotowanie, podział i wykorzystanie zasobów → rezerw osobowych (żołnierzy rezerwy) oraz środków transportowych (maszyn) z gospodarki narodowej odpowiednio do postawionych zadań, a w czasie mobilizacji ich powołanie (dostarczenie) do jednostek wojskowych.

WOJEWÓDZKI SZTAB WOJSKOWY (ang. province military staff) – terenowy organ wojskowy, powołany do wykonywania zadań określonych w ustawie o powszechnym obowiązku obrony RP. Wojewódzki sztab wojskowy jest uprawniony do zgłaszania organom administracji terenowej potrzeb sił zbrojnych wynikających z ich zadań bojowych, uzupełniania formacji samoobrony oraz administrowania rezerwami osobowymi. Terenowymi delegaturami wojewódzkich sztabów wojskowych są wojskowe komendy uzupełnień.

WOJSKA OBRONY TERYTORIALNEJ (ang. teritorial defence forces) – część → sił zbrojnych przewidziana do realizacji zadań obrony określonych obszarów na terytorium kraju. Stanowią je jednostki ogólnowojskowe i rodzajów wojsk, formowane z miejscowych zasobów i rezerw osobowych, przeznaczone głównie do prowadzenia → regularnych i → nieregularnych działań bojowych w rejonach ich odpowiedzialności; do wsparcia → wojsk operacyjnych oraz udzielania pomocy → obronie cywilnej w → akcjach ratunkowych.

WSPARCIE PRZEZ PAŃSTWO-GOSPODARZA (ang. Host Nation Suport (HNS) – cywilna i wojskowa pomoc udzielana w czasie pokoju, kryzysu i wojny, przez państwo-gospodarza, wojskom sojuszniczym i organizacjom, które są rozmieszczone na terytorium państwa-gospodarza, prowadzą działania na nim lub przemieszczają się przez nie. Podstawę takiej pomocy stanowią porozumienia zawarte pomiędzy właściwymi władzami państwa-gospodarza (państw-gospodarzy) i państwa wysyłającego (państw wysyłających) i/lub władzami NATO

WSPÓŁPRACA POLICYJNO-WOJSKOWA (ang. police-military cooperation) – skoordynowane działania jednostek Policji i Sił Zbrojnych RP polegające na wymianie informacji i doświadczeń, przekazywaniu, rozszerzaniu i pogłębianiu wiedzy poprzez wspólne ćwiczenia, spotkania robocze, organizację szkoleń, kursów i konferencji w celu realizacji wspólnych zadań i osiągnięcia wzajemnych korzyści.

WSPÓŁPRACA CYWILNO-WOJSKOWA (ang. civil military cooperation – CIMIC) – koordynacja i współpraca w celu wspierania zadania (misji) między dowódcą NATO i podmiotami cywilnymi, włącznie z ludnością i władzami lokalnymi, a także z międzynarodowymi, narodowymi i pozarządowymi organizacjami i agencjami.

ZASOBY OSOBOWE ŻOŁNIERZY REZERWY – zbiór żołnierzy rezerwy, do wykorzystania na uzupełnienie Sił Zbrojnych RP.

ZAWODOWA SŁUŻBA STAŁA – forma zawodowej służby wojskowej, polegająca na wykonywaniu obowiązków służbowych bez ograniczenia czasu, do osiągnięcia wieku określonego w przepisach.

ZAWODOWA SŁUŻBA KONTRAKTOWA – forma zawodowej służby wojskowej, polegająca na wykonywaniu obowiązków na podstawie kontraktu terminowego, zawartego między żołnierzem a uprawnionym organem. Kontrakty mogą być powtarzane, jednak łączny czas tej służby jest ograniczony do dwunastu lat.

ŻOŁNIERZ KONTRAKTOWY – żołnierz przyjęty do służby kontraktowej, na podstawie dobrowolnego zgłoszenia i pełniący ją na podstawie kontraktu.

ŻOŁNIERZ W SŁUŻBIE STAŁEJ – żołnierz przyjęty do służby stałej, na podstawie dobrowolnego zgłoszenia i pełniący ją na podstawie decyzji o przyjęciu.

ŻOŁNIERZ REZERWY – osoba, która odbyła czynną służbę wojskową lub zajęcia wojskowe w czasie trwania studiów, złożyła przysięgę wojskową i została przeniesiona do rezerwy.

Zamówienia
na publikacje Akademii Obrony Narodowej
można składać telefonicznie lub pisemnie na adres:

Księgarnia AON
al. gen. A. Chruściela 103, bl. 40
00-910 Warszawa
tel./fax 022 681 46 08
e-mail: ksiegarnia.akademicka@aon.edu.pl

Wykaz publikacji znajduje się na stronie internetowej
księgarni akademickiej

www.biblioteka.aon.edu.pl

ISBN 978-83-7523-075-8